II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 13ης Ιουλίου 1994

σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΚ

(IV/C/33.833 — Χαρτόνι)

(Τα κείμενα στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, ισπανική, ιταλική και ολλανδική γώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(94/601/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό αριθ. 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτο κανονισμό εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης [1], όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας,

την απόφαση της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1992 να κινήσει αυτεπάγγελτα διαδικασία,

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους σχετικά με τις αιτιάσεις της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 17 και του κανονισμού αριθ. 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής της 25ης Ιουλίου 1963 περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού αριθ. 17 [2],

Μετά από διαβούλευση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Συμπράξεων και Δεσποζουσών Θέσεων,

Εκτιμώντας τα εξής:

ΜΕΡΟΣ I

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Α. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ

(1) Η παρούσα απόφαση, με την οποία επιβάλλονται πρόστιμα για παράβαση του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΚ, βασίζεται στους ελέγχους που διενήργησε η Επιτροπή τον Απρίλιο του 1991. Ενεργώντας βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 3 του κανονισμού αριθ. 17, υπάλληλοι της Επιτροπής επισκέφθηκαν κτίρια και εγκαταστάσεις διαφόρων επιχειρήσεων παραγωγής χαρτονιού και των θυγατρικών εταιρειών και υποκαταστημάτων τους στην Κοινότητα. Από τους εν λόγω ελέγχους και από μεταγενέστερες έρευνες βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17, η Επιτροπή συγκέντρωσε αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν ότι διαπράχθηκε παράβαση του άρθρου 85 από τις ακόλουθες επιχειρήσεις:

— Buchmann GmbH,

— Cascades SA,

— Enso-Gutzeit Oy

— Europa Carton AG,

— Finnboard — the Finnish Board Mills Association,

— Fiskeby Board AB,

— Gruber & Weber GmbH & Co. KG,

— Kartonfabriek «De Eendracht» NV (με εμπορική επωνυμία «BPB de Eendracht»),

[1] ΕΕ αριθ. 13 της 21. 2. 1962, σ. 204/62.
[2] ΕΕ αριθ. 127 της 20. 8. 1963, σ. 2268/63.

— NV Koninklijke KNP BT NV (πρώην Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV),

— Laakmann Karton GmbH & Co. KG,

— Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH,

— Mo Och Domsjö AB (MoDo),

— Papeteries de Lancey SA,

— Rena Kartonfabrik AS,

— Sarrió SpA,

— SCA Holding Ltd [πρώην Reed Paper & Board (UK) Ltd],

— Stora Kopparbergs Bergslags AB,

— Enso Española SA (πρώην Tampella Española SA),

— Moritz J. Weig GmbH & Co. KG.

(2) Η παράβαση συνίσταται στη συμμετοχή, από τα μέσα περίπου του 1986 έως τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον (στις περισσότερες περιπτώσεις), σε μια συμφωνία και μια εναρμονισμένη πρακτική βάσει των οποίων οι παραγωγοί χαρτονιού στην Κοινότητα, ενεργώντας εν συνεννοήσει και από κοινού και κατά παράβαση του άρθρου 85 της συνθήκης:

— πραγματοποίησαν σε τακτά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό σχέδιο για τον περιορισμό του ανταγωνισμού στον κλάδο τους,

— συμφώνησαν τακτικές αυξήσεις των τιμών για κάθε ποιότητα προϊόντος σε κάθε εθνικό νόμισμα,

— προγραμμάτισαν και εφήρμοσαν ταυτόχρονες και ενιαίες αυξήσεις τιμών σε ολόκληρη την Κοινότημα,

— συμφώνησαν άτυπα να διατηρήσουν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά (με κατά διαστήματα τροποποιήσεις),

— έλαβαν εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην Κοινότημα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών,

— αντήλλαξαν πληροφορίες εμπορικού χαρακτήρα (για τις προμήθειες, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανών, κ.λπ.) για τη στήριξη των παραπάνω περιορισμών.

Β. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΧΑΡΤΟΝΙΟΥ

1. Το προϊόν

(3) Το χαρτόνι (γνωστό επίσης και ως «ναστόχαρτο» είναι ένα άκαμπτο υλικό που παράγεται από ίνες ξύλου και χρησιμοποιείται κυρίως στην παραγωγή αναδιπλωμένων χαρτοκιβωτίων για τη συσκευασία εδώδιμων και μη εδώδιμων καταναλωτικών αγαθών. Χρησιμοποιείται επίσης στην παραγωγή σκληρού χάρτου για γραφικές εφαρμογές.

Το χαρτόνι παράγεται με ορισμένες μεθόδους που συνίστανται στη διασπορά ινών σε νερό συγκέντρωσης 1 % και εν συνεχεία στην έκχυση σε φύλλα με τη στράγγιση και την ξήρανση του δημιουργούμενου ιζήματος ινών.

Έχει αναπτυχθεί ένα ευρύ ύφασμα ποιοτήτων του προϊόντος για την ικανοποίηση των διαφορετικών αναγκών των τελικών χρηστών. Η ποιότητα του υλικού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επιλογή των χρησιμοποιούμενων ινών και την κατεργασία τους κατά την παραγωγική διαδικασία. Το χαρτόνι παράγεται συνήθως και πωλείται σε φύλλα που αποτελούνται από στρώσεις υλικού που έχει παραχθεί από διάφορα είδη χαρτοπολτού. Είναι συνήθως επιχρισμένο ή επιστρωμένο στη λευκή πλευρά του με διάφορα υλικά που βελτιώνουν την εμφάνισή του ή καθιστούν δυνατή τη χρησιμοποίησή του για συγκεκριμένους σκοπούς. Η βασική διάκριση γίνεται μεταξύ του χαρτονιού που παράγεται από πρωτογενείς ίνες ξύλου και του χαρτονιού που παράγεται από ανακυκλωμένα υπολείμματα χαρτιού.

(4) Οι κυριότερες ποιότητες του χαρτονιού που παράγεται στη Δυτική Ευρώπη είναι οι εξής:

— Το χαρτόνι συσκευασίας (FBB) που αποτελείται από μια λευκή επίστρωση λευκανθέντος χημικού χαρτοπολτού, μια ενδιάμεση στρώση μηχανικού ή ημιμηχανικού πολτού και, συχνά, μια λεπτή υπόστρωση λευκανθέντος χημικού πολτού. Το FBB χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία τροφίμων, καλλυντικών, σιγαρέτων, φαρμακευτικών προϊόντων, κ.λπ.

— Η μονωτική ινοπλάκα λευκής επίστρωσης (WLC) γνωστή επίσης στη Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη και ως «ντούμπλεξ» ή «τρίπλεξ», που παράγεται από δευτερογενείς ή ανακυκλωμένες ίνες. Το προϊόν αυτό παράγεται με μια επίστρωση λευκανθέντος χημικού χαρτοπολτού και υποστρώσεις υπολειμμάτων χαρτιού και χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία μη εδώδιμων προϊόντων.

— Το συμπαγές λευκανθέν με θειικό άλας χαρτόνι (SBS), ένα προϊόν πολλών στρώσεων που παράγεται από λευκανθέντα χημικό πολτό και είναι εξ ολοκλήρου λευκό. Χρησιμοποιείται κυρίως ως ανώτερη ποιότητα συσκευασίας τροφίμων, καλλυντικών, φαρμακευτικών προϊόντων και σιγαρέτων.

Ορισμένα άλλα προϊόντα χαρτονιού (π.χ. το «γκρίζο χαρτόνι» που παράγεται εξ ολοκλήρου από υπολείμματα χαρτιού) μπορούν επίσης να παραχθούν με μηχανήματα, αλλά δεν εμπίπτουν στον ορισμό του «χαρτονιού» που χρησιμοποιείται από τους ίδιους τους παραγωγούς και δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας.

Οι στερεότυπες ονομασίες και συντομογραφίες του προϊόντος που έχουν καθιερωθεί στη Γερμανία, χρησιμοποιούνται συνήθως στη βιομηχανία χαρτονιού ολόκληρης της Δυτικής Ευρώπης.

— Οι ποιότητες επιχρισμένου και μη επιχρισμένου FBB προσδιορίζονται με τα αρχικά «GC» και «UC» αντίστοιχα.

— Οι ποιότητες επιχρισμένης και μη επιχρισμένης «διπλής» WLC προσδιορίζονται με τα αρχικά «GD» και «UD», ενώ οι ποιότητες «τριπλής» WLC είναι γνωστές ως «GT» και «UT».

— Οι ποιότητες επιχρισμένου και μη επιχρισμένου SBS προσδιορίζονται με τα αρχικά «GZ» και «UZ» αντίστοιχα.

Εντός των κατηγοριών αυτών υπάρχουν περαιτέρω υποδιαιρέσεις: για παράδειγμα, το GC1 διακρίνεται από το GC2 λόγω των διαφορετικών υποστρώσεων που χρησιμοποιούνται, το GD1 διακρίνεται από το GD2 λόγω του διαφορετικού ειδικού όγκου, κ.λπ. Για λόγους ευκολίας, ολόκληρος ο τομέας των πρωτογενών ινών φέρει συχνά την ονομασία «ποιότητες GC» και όλες οι ανακυκλωμένες ποιότητες την ονομασία «ποιότητες GD». Στην παρούσα απόφαση θα γίνεται, κατά περίπτωση, χρήση των όρων αυτών.

2. **Μέγεθος της αγοράς και αξία της παραγωγής**

(5) Οι εκτιμήσεις όσον αφορά το μέγεθος της αγοράς χαρτονιού διαφέρουν λόγω, μεταξύ άλλων, της αλληλεπικάλυψης των ορισμών του προϊόντος.

Στα πλαίσια της παρούσας διαδικασίας, η Επιτροπή τήρησε την ταξινόμηση που χρησιμοποιούν για το δικό τους σύστημα ανταλλαγής στατιστικών δεδομένων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 61) οι παραγωγοί που εμπλέκονται με την παρούσα διαδικασία.

Η συνολική παραγωγή χαρτονιού από παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης το 1990 (το τελευταίο έτος καθ' όλη τη διάρκεια του οποίου είναι γνωστό ότι συνεχίστηκε η παράβαση) ανήλθε σε 4,2 περίπου εκατομμύρια τόνους, το $^1/_6$ των οποίων εξήχθησαν σε υπερπόντιες αγορές.

Η παραγωγή στην Κοινότητα ανήλθε σε 2 400 000 περίπου τόνους, το 70 % των οποίων ήταν ποιότητας GD. Στις σκανδιναβικές χώρες παρήχθησαν 1 300 000 τόνοι (σχεδόν αποκλειστικά ποιότητας GC και SBS), ενώ στην Αυστρία παρήχθησαν 340 000 περίπου τόνοι ποιότητας GD.

Η κατανάλωση (όλων των ποιοτήτων) χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη (ΕΟΚ και ΕΖΕΣ) το 1990 ανήλθε σε 3,5 εκατομμύρια τόνους περίπου. Από τη συνολική αυτή ποσότητα, οι ποιότητες GC αντιπροσώπευαν 1,3 εκατομμύρια τόνους (37 % της παραγωγής σε τόνους), οι ποιότητες GD 1,9 εκατομμύρια τόνους (54 %) και το SBS 0,3 εκατομμύρια τόνους (9 %).

Το 1990, η κατανάλωση χαρτονιού στα 12 κράτη μέλη της Κοινότητας ανήλθε σε 3 090 000 τόνους περίπου, από τους οποίους 1 150 000 τόνοι ήταν ποιότητας GC και 1 700 000 ποιότητας GD. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο καλύπτουν πάνω από το 80 % της κατανάλωσης στην Κοινότητα.

Οι εισαγωγές από χώρες της ΕΖΕΣ, κυρίως από τη Σουηδία και τη Φινλανδία, κάλυπταν το 30 % της κοινοτικής αγοράς.

Λεπτομερή στοιχεία για την παραγωγή, τις πωλήσεις και την κατανάλωση το 1990 αναφέρονται στον πίνακα 1.

Οι συναλλαγές στην αγορά χαρτονιού της Κοινότητας ήταν αξίας 2,5 δισεκατομμυρίων Ecu το 1990.

(6) Η αγορά χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη παρουσίασε κατά την τελευταία 30ετία ραγδαία ανάπτυξη. Το ετήσιο ποσοστό αύξησης της παραγωγής χαρτονιού στην Ευρώπη ήταν συνήθως υψηλότερο από το αντίστοιχο γενικό ποσοστό βιομηχανικής παραγωγής: κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, για παράδειγμα, η μέση ετήσια ανάπτυξη της βιομηχανίας χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη ανήλθε σε 3 % σε σύγκριση με τη μόλις 1,5 % ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής.

Κατά την τετραετία από το 1987 μέχρι και το 1990, η κατανάλωση χαρτονιού αυξήθηκε κατά 18,6 %. Ωστόσο, το 1991 σημειώθηκε κάμψη και η ζήτηση μειώθηκε κατά 2,2 %.

Κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '80, η ζήτηση ποιοτήτων GC (πρωτογενείς ίνες) αυξήθηκε σχεδόν με το τριπλάσιο ρυθμό σε σχέση με τις (ανακυκλώμενες) ποιότητες GD.

Η τάση αυτή αντιστράφηκε κατά το 1990, και οι πωλήσεις GD στην Κοινότηκα αυξήθηκαν κατά 11 % περίπου το 1989, ενώ οι πωλήσεις GC μειώθηκαν κατά 1 %.

Η σημαντική στροφή προς το GD το 1990 αποδόθηκε σε διάφορους παράγοντες: στη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα περιβάλλοντος· στην αύξηση της διαφοράς της τιμής μεταξύ των ποιοτήτων GC και GD κατά τα τέλη του 1989, οπότε οι τιμές του GC αυξήθηκαν, όχι όμως και οι τιμές του GD· τέλος, στη βελτίωση της εμφάνισης ορισμένων ποιοτήτων GD που έκαναν το προϊόν αυτό να ομοιάζει περισσότερο στις ποιότητες GC.

3. **Οι παραγωγοί**

(7) Ο εφοδιασμός της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό από ευρωπαίους παραγωγούς ποιοτήτων GC που εδρεύουν εκτός της Κοινότητας και, ειδικότερα, στη Σουηδία και τη Φινλανδία.

Στον τομέα GC δεσπόζουν ορισμένοι μεγάλοι όμιλοι δασοκομικών προϊόντων των σκανδιναβικών χωρών, σημαντικό μέρος της παραγωγικής ικανότητας των οποίων, μετά την πρόσφατη αναδιάρθρωση και τις εξαγορές επιχειρήσεων του τομέα, βρίσκεται τώρα εντός της Κοινότητας. Ο μεγαλύτερος ευρωπαίος παραγωγός ποιοτήτων GC είναι ο σουηδικός όμιλος Stora, με ετήσια παραγωγή 450 000 τόνους περίπου. Τα $^2/_3$ της παραγωγής GC της Stora προέρχεται από τα εργοστάσια της Kapparfors στη Σουη-

δία και το υπόλοιπο από τις εγκαταστάσεις πρώην εργοστάσιο της Feldmühle, τις οποίες η Stora αγόρασε το 1990 (η Feldmühle παρήγαγε επίσης ποιότητες GD). Ένας άλλος σημαντικός παραγωγός στη Σουηδία, ο όμιλος MoDo, παράγει 200 000 τόνους χαρτονιού ποιότητας GC· όλη σχεδόν η ποσότητα αυτή παράγεται στη χαρτοποιία που βρίσκεται στο Workington της Cumbria: ο όμιλος MoDo στη Σουηδία παράγει σχεδόν αποκλειστικά SBS. Η συνολική παραγωγή των τεσσάρων (το 1991) φινλανδικών εργοστασίων χαρτονιού ποιότητας GC—Metsa-Serla, Kyro, Tampella και United Paper Mills — ανέρχεται σε 500 000 τόνους περίπου (ολόκληρη η ποσότητα αυτή παράγεται στη Φινλανδία)· οι παραγωγοί αυτοί διοχετεύουν το προϊόν τους στην Κοινότητα και άλλες εξαγωγικές αγορές αποκλειστικά μέσω του κοινού οργανισμού πωλήσεων Finnboard [1].

(8) Όσον αφορά την ποιότητα GD, οι δύο κυριότεροι παραγωγοί, Mayr-Melnhof (M-M) και Sarrió, αντιπροσωπεύουν τώρα το ήμισυ της παραγωγικής ικανότητας στην Ευρώπη. Η M-M εδρεύει στη Βιένη, αλλά είναι ιδιοκτήτρια ή έχει τον έλεγχο εργοστασίων χαρτονιού στη Γερμανία, την Ελβετία (66 % συμμετοχή), τις Κάτω Χώρες και (από το 1991) το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο όμιλος M-M είχε το 1990 παραγωγική ικανότητα πάνω από 600 000 τόνους GD και 90 000 τόνους GC. Το 1991 άρχισε να λειτουργεί ένα νέο μηχάνημα παραγωγής GD (160 Κτ/ετησίως) στη Γερμανία (ενώ φαίνεται ότι έπαυσε να λειτουργεί ένα άλλο). Κατά τα τέλη του 1992 η M-M αγόρασε μια άλλη γερμανική επιχείρηση έτσι ώστε η συνολική παραγωγική της ικανότητα να υπερβαίνει τώρα τους 850 000 τόνους. Η Sario (μέλος του ιταλικού ομίλου Saffa) είναι ο δεύτερος σε μέγεθος ευρωπαίος παραγωγός ανακυκλωμένων ποιοτήτων, με εργοστάσια στην Ιταλία συνολικής παραγωγικής ικανότητας 400 000 τόνων GD (καθώς και 26 000 τόνων GC). Έχει επίσης δύο εργοστάσια στην Ισπανία (Sarrió, Prat). Άλλοι σημαντικοί παραγωγοί GD στην Κοινότητα είναι η Stora (η πρώην χαρτοποιία Feldmühle), η Cascades, η Weig και η Buchmann. Η Europa Carton δεν είναι μόνον παραγωγός χαρτονιού, αλλά και η μεγαλύτερη μεταποιητική βιομηχανία στη Γερμανία. Η Fiskeby της Σουηδίας είναι ο μόνος παραγωγός ανακυκλωμένου χαρτονιού της Σκανδιναβίας.

(9) Ορισμένοι όμιλοι, στους οποίους συγκαταλέγεται κυρίως η Stora, η M-M και η Cascades, είναι σημαντικοί παραγωγοί τόσο ποιοτήτων GC όσο και GD.

Οι δύο σημαντικότεροι παραγωγοί SBS (GZ, UZ) της Ευρώπης είναι η MoDo (μέσω της Iggesunds Bruk στη Σουηδία) με παραγωγή 225 000 τόνων περίπου το 1990 και η Enso-Gutzeit της Φινλανδίας με 125 000 τόνους.

Σύμφωνα με μια μελέτη (βάσει της παραγωγικής ικανότητας) [2], ο όμιλος Stora αντιπροσώπευε το 14 % περίπου της συνολικής παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη το 1990, ενώ ακολουθούσαν η M-M (13 %), η Finnboard Mills (11 %), η MoDo/Iggesund (10 %), η Sarrió/Saffa (8 %), η Cascades (7 %), η Enso-Gutzeit (3 %) και η Weig (2 %). Συνεπώς, δέκα παραγωγοί αντιπροσώπευαν το 70 % της παραγωγικής ικανότητας χαρτονιού (όλων των ποιοτήτων).

Για το 1991, μετά από περαιτέρω εξαγορές και αυξήσεις της παραγωγικής ικανότητας, μια άλλη μελέτη (βάσει της συνολικής παραγωγής) [3] δίδει το προβάδισμα στην Mayr-Melnhof (M-M) με 19,3 %, μετά την οποία ακολουθούν η Stora (14,2 %), η Finnboard (12,4 %) και η Sarrió/Saffa (10 %).

4. **Οι αγοραστές**

(10) Οι κυριότεροι αγοραστές χαρτονιού στην Κοινότητα είναι οι παραγωγοί χαρτονιού συσκευασίας («μεταποιητές»), που αντιπροσωπεύουν το 60 % περίπου της κατανάλωσης χαρτονιού. Ελάχιστοι παραγωγοί χαρτονιού έχουν μεταποιητικές δραστηριότητες ενσωματωμένες στην επιχείρηση.

Οι «μεταποιητές» αγοράζουν χαρτόνι σε φύλλα και παράγουν χαρτόνι συσκευασίας για τις ειδικές ανάγκες των πελατών τους που είναι κυρίως παραγωγοί εδώδιμων και μη εδώδιμων καταναλωτικών αγαθών.

Η αναλογία μεταξύ των τελικών χρηστών χαρτονιού συσκευασίας για εδώδιμα και εκείνων για μη εδώδιμα προϊόντα στη Δυτική Ευρώπη είναι 54 προς 56. Υπάρχουν 1 500 περίπου «μεταποιητές» στις μεγαλύτερες χώρες της Κοινότητας. Οι δέκα πρώτοι παράγουν το ¼ περίπου των συνολικών ποσοτήτων, πράγμα που αντικατοπτρίζει τη σχετικά κατακερματισμένη φύση της αγοράς από άποψη κατανάλωσης, μολονότι θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε τάση μεγαλύτερης συγκέντρωσης.

Στους άλλους σημαντικούς πελάτες χαρτονιού συγκαταλέγεται ο τομέας της τυπογραφίας που χρησιμοποιεί το προϊόν για γραφικές εφαρμογές.

5. **Αναδιάρθρωση της βιομηχανίας χαρτονιού**

(11) Κατά την τελευταία δεκαετία, η βιομηχανία χαρτονιού υπέστη σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές. Το 1980, το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής παραγωγής χαρτονιού προερχόταν από ανεξάρτητες εταιρείες «ενός προϊόντος», που ασκούσαν δραστηριότητες μόνο στον τομέα του χαρτονιού. Αντίθετα, το 1990, μόνο το ήμισυ της υπάρχουσας παραγωγικής ικανότητας αναλογούσε σε ειδικευμένες εταιρείες χαρτονιού, το δε άλλο ήμισυ προερχόταν από μεγάλες εταιρείες ετερογενών δραστηριοτήτων του τομέα του χάρτου με διαφοροποιημένα συμφέροντα.

[1] Η Finnboard, που έχει νομική προσωπικότητα και έχει συσταθεί σύμφωνα με τη φινλανδική νομοθεσία ως εμπορικός σύνδεσμος («yhdistys»), απαρτιζόταν το 1991 από έξι εταιρείες (δύο δεν παρήγαν χαρτόνι), καθεμία από τις οποίες αντιπροσωπευόταν στο διοικητικό συμβούλιο με ένα μέλος. Ο οργανισμός αυτός διοικείται από έναν διευθύνοντα σύμβουλο στον οποίο υπάγονται διάφορες μονάδες μάρκετινγκ. Απασχολούσε 135 άτομα στη Φινλανδία και είχε αντιπροσωπείες σε 43 χώρες, 17 από τις οποίες ήταν υποκαταστήματα πωλήσεων της ίδιας της Finnboard.

[2] Μελέτη της Finnboard, 16 Μαΐου 1990.

[3] EIP Paper and Packaging Analyst, Νοέμβριος 1991.

— Το 1990, η Stora, ο μεγαλύτερος όμιλος δασοκομικών προϊόντων της Σουηδίας και ιδιοκτήτρια της Kopparfors, μιας από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις παραγωγής χαρτονιού, αγόρασε το γερμανικό όμιλο προϊόντων χάρτου Feldmühle-Nobel. Το 1988, η Feldmühle-Nobel είχε ήδη αγοράσει το 50 % των μετοχών της μεγαλύτερης γαλλικής βιομηχανίας χαρτονιού «Papeteries Beghin-Corbehem» και το 1989 αγόρασε το υπόλοιπο 50 %. Ο συνολικός κύκλος εργασιών του νέου ομίλου Stora/Feldmühle είναι 6,5 δισεκατομμύρια Ecu περίπου. Οι πρώην χαρτοποιίες «Kopparfors» και «Feldmühle» έχουν τώρα ενσωματωθεί στο τμήμα Billerud της Stora.

— Η M-M, που ήταν αρχικά ένας παραγωγός μεσαίου μεγέθους με έδρα την Αυστρία, είναι τώρα ο μεγαλύτερος παραγωγός ποιοτήτων GD της Δυτικής Ευρώπης, δεδομένου ότι αγόρασε καταρχάς την FS-Karton στη Γερμανία το 1984 και αργότερα την KNP-Vouwkarton στις Κάτω Χώρες, ενώ έχει εξασφαλίσει και τον έλεγχο της Deisswil της Ελβετίας. Τον Οκτώβριο του 1991 η M-M αγόρασε την Colthrop Board Mill, τον μόνο παραγωγό ποιοτήτων GD του Ηνωμένου Βασιλείου και πρώην μέλος του ομίλου Reedpack. Κατά τα τέλη του 1992 αγόρασε επίσης τη γερμανική επιχείρηση Laakmann.

— Την 1η Ιανουαρίου 1988, η AB Iggesunds Bruk, μια από τις σημαντικότερες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παραγωγής SBS, αγόρασε την Thames Board Mill («TBM»), έναν σημαντικό παραγωγό ποιότητας GC με έδρα το Workington του Ηνωμένου Βασιλείου, και κατά τα τέλη του ιδίου έτους ενσωματώθηκε στον όμιλο προϊόντων χάρτου MoDo ο οποίος ήλεγχε μέχρι τότε λίγο κάτω από το 50 % του μετοχικού της κεφαλαίου. (Ένας «νέος όμιλος MoDo» δημιουργήθηκε από τρεις πρώην ανεξάρτητους ομίλους: τη MoDo, την Iggesund και τη Holmen).

— Ο όμιλος Cascades του Καναδά αγόρασε δύο γαλλικά εργοστάσια χαρτονιού κατά την περίοδο 1985/86 (Blendeques και La Rochette) και αργότερα το Duffel, το μόνο βελγικό εργοστάσιο (έχει τώρα κλείσει) και το Djupafors (Σουηδία) το 1989. Τον Ιούλιο του 1990, η SCA, ένας σημαντικός όμιλος δασοκομικών προϊόντων της Σουηδίας, αγόρασε την Reedpack Ltd, που είχε δημιουργηθεί το 1988 με την εξαγορά από τα στελέχη της Reed International PLC των βιομηχανικών επιχειρήσεών της [στις οποίες περιλαμβανόταν η Reed Paper & Board (HB) Ltd («Reed P & B»), ιδιοκτήτρια της χαρτονιού Colthrop Board Mill]. Η SCA διατήρησε τις περισσότερες από τις πρώην επιχειρήσεις της Reedpack, συμπεριλαμβανόμενης και της Reed P & B, αλλά τον Μάιο του 1991 επώλησε τις μετοχές της χαρτοποιίας Colthrop στα μέλη της διοίκησης (του ομίλου Field Packaging). Η τελευταία επώλησε με τη σειρά της τη χαρτοποιία Colthrop στην M-M τον Οκτώβριο του 1991.

— Η Saffa, ο μεγαλύτερος παραγωγός της Ιταλίας, συνεχώνευσε το 1990 το τμήμα χαρτονιού με την ισπανική επιχείρηση Sarrió (μετονομάζοντας το τμήμα χαρτονιού σε Sarrió) και το 1991 αγόρασε μια άλλη ισπανική επιχείρηση, την Prat Carton.

— Τον Ιούνιο του 1989, η International Paper, η μεγαλύτερη εταιρεία προϊόντων χάρτου στον κόσμο, αγόρασε την Aussedat-Rey, έναν από τους μεγαλύτερους ομίλους παραγωγής χαρτοπολτού και χάρτου της Γαλλίας και ιδιοκτήτρια των «Papeteries de Lancey».

— Στις αρχές του 1993, η Enso-Gutzeit, δεύτερος σε μέγεθος όμιλος δασοκομικών προϊόντων της Φινλανδίας και σημαντικός παραγωγός ποιότητας χαρτονιού SBS, αγόρασε τις μετοχές των επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων πριονισμένου ξύλου, χάρτου και χαρτονιού της Tampella Oy, μιας άλλης βιομηχανικής εταιρείας της Φινλανδίας που παράγει ποιότητες GC κει είναι μέλος της Finnboard.

— Την 1η Ιουνίου 1990, η εταιρεία την Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής Manville Forest Products, αγόρασε την Fiskeby AB, τη μοναδική επιχείρηση παραγωγής ποιοτήτων GD της Σκανδιναβίας.

— Στις 31 Δεκεμβρίου 1986, η KNP (Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken), μια μεγάλη ολλανδική χαρτοποιία, αγόρασε τη γερμανική επιχείρηση ειδών συσκευασίας Herzberger Papierfabrik Osthushenrich GmbH (συμπεριλαμβανόμενης και της Badische Kartonfabrik). Αργότερα, η KNP επώλησε την επιχείρηση χαρτονιού που είχε στις Κάτω Χώρες, το KNP Vouwkarton, η κυριότητα της οποίας περιήλθε στην M-M την 1η Ιανουαρίου 1990. Η KNP συγχωνεύθηκε η ίδια με δύο άλλες ολλανδικές εταιρείες χάρτου για να συγκροτήσει την NV Koninklijke KNP BT NV.

— Η Europa Carton AG, που ανήκε η ίδια στη Stone Container Corporation των Ηνωμένων Πολιτειών, συμπεριέλαβε στις δραστηριότητές της την παραγωγή χαρτονιού καθώς επίσης και την παραγωγή χαρτονιού συσκευασίας. Στις 17 Φεβρουαρίου 1993, η Europa Carton AG συμφώνησε με τη μεγάλη μεταποιητική βιομηχανία της Γαλλίας FCP να συγχωνεύσουν τις δραστηριότητές τους στον τομέα της κατασκευής κυτίων σε μια κοινή εταιρεία χαρτοφυλακίου (holding). Στα πλαίσια της συναλλαγής αυτής, η Europa Carton AG μεταβίβασε τις δραστηριότητές της στον τομέα της κατασκευής κυτίων, συμπεριλαμβανόμενου και ενός εργοστασίου χαρτονιού, σε μια νέα εταιρεία, την Europa Carton Faltschachtel GmbH, που ανήκει στην κοινή επιχείρηση.

6. **Συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών**

(12) Μολονότι το μεγαλύτερο μέρος των ποσοτήτων χαρτονιού που εισάγονται στις σημαντικότερες αγορές της Κοινότητας προέρχεται απευθείας από τις σκανδιναβικές χώρες, υπάρχουν σημαντικές συναλλαγές στον τομέα χαρτονιού μεταξύ των ιδίων των κρατών μελών. Το 1990, από τους 2 400 000 τόνους χαρτονιού που παρήχθησαν στην κοινή αγορά, 620 000 τόνοι (25 %) πωλήθηκαν απευθείας από τους παραγωγούς χαρτονιού από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Διεξάγονται επίσης σημαντικές διακρατικές συναλλαγές από εμπόρους χαρτονιού και καθώς οι μεγαλύτερες μεταποιητικές βιομηχανίες συγκεντρώ-

νονταν περισσότερο σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, προσπαθούν να καλύψουν τις συνολικές ανάγκες εφοδιασμού τους οπουδήποτε μπορούν να επιτύχουν τους ευνοϊκότερους όρους. Οι εισαγωγές στην Κοινότητα από τις σκανδιναβικές χώρες-μέλη της ΕΖΕΣ (Σουηδία, Νορβηγία, Φινλανδία) ανέρχονταν σε 770 000 τόνους, που αποτελούνταν σχεδόν αποκλειστικά από ποιότητες GC και SBS. Σημαντικές ποσότητες (135 000 τόνοι) υλικού ED εισήχθησαν στην Κοινότητα από την Αυστρία.

Όσον αφορά τα βασικά τελικά προϊόντα (χαρτόνι συσκευασίας), το 11 % της παραγωγής στη Δυτική Ευρώπη εξάγεται εκτός των εθνικών συνόρων.

7. **Χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας**

(13) Η παραγωγή χαρτονιού είναι ιδιαίτερα αυτοματοποιημένη διαδικασία εντάσεως κεφαλαίου. Για να είναι βιώσιμη, μια μεγάλη νέα επιχείρηση χαρτονιού πρέπει να έχει παραγωγική ικανότητα 150 000 έως 200 000 τόνων και κόστος κατασκευής 250 περίπου εκατομμύρια Ecu. Αυτό συνέβη στην περίπτωση της νέας χαρτοποιίας M-M/FS-Karton που άρχισε να λειτουργεί στη Γερμανία κατά τα τέλη του 1990.

Οι παραγωγοί χαρτονιού θεωρούν ως ιδανική μέθοδο λειτουργίας την πλήρη χρησιμοποίηση των μηχανών 24 ώρες το 24ωρο και 300 έως 355 ημέρες το χρόνο. Για να είναι οικονομικά συμφέρουσα η λειτουργία μεγάλων μηχανημάτων, χρειάζονται μακρές περίοδοι παραγωγής με όσο το δυνατό μικρότερες μεταβολές του προϊόντος. Κάθε περίοδος παραγωγής προσαρμόζεται στις ανάγκες του συγκεκριμένου πελάτη ή στις ανάγκες διαφόρων ομάδων πελατών. Όλη σχεδόν η παραγωγή χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη γίνεται βάσει συγκεκριμένων παραγγελιών: συνήθως, η παραγωγή δεν προορίζεται για τη δημιουργία αποθεμάτων. Συνεπώς, ο αριθμός των ημερών ή εβδομάδων ληφθεισών (ανεκτέλεστων) παραγγελιών αποτελεί χρήσιμο δείκτη της έντασης της ζήτησης. Σε περίπτωση που οι ανεκτέλεστες παραγγελίες δεν υπερβαίνουν τις 2 έως 3 εβδομάδες, οι μεγαλύτεροι παραγωγοί θα θεωρήσουν γενικά σκόπιμο να διακόψουν προσωρινά την παραγωγή («να ακινητοποιήσουν τα μηχανήματα»), για να βελτιωθεί το πρόγραμμα παραγωγής και να εξασφαλιστεί η διατήρηση της ποιότητας του προϊόντος. Οι μικρότερες χαρτοποιίες έχουν σχετικά μεγαλύτερη ευελιξία.

(14) Επί σειρά ετών και μέχρι το 1983, τα ποσοστά λειτουργίας των μηχανημάτων στη Δυτική Ευρώπη εθεωρούντο από τους παραγωγούς ως μη ικανοποιητικά (1980: 83 %, 1981: 85 %, 1982: 84 %, 1983: 91 %).

Το 1984, η ζήτηση ανέκαμψε και πάλι και οι παραγωγικές ικανότητες εθεωρούντο ως «καλά αξιοποιημένες» με ποσοστό 96 %. Το 1985, η ζήτηση μειώθηκε ελαφρά με αποτέλεσμα ένα ελαφρώς χαμηλότερο ποσοστό χρησιμοποίησης.

Το 1986 εθεωρείτο ως αρκετά καλό έτος για τη βιομηχανία χαρτονιού, με 2 % αύξηση της κατανάλωσης και χαμηλότερο κόστος πρώτων υλών και ενέργειας.

(15) Κατά την περίοδο 1983-1986, οι φινλανδοί παραγωγοί επέτυχαν σημαντικές αυξήσεις της παραγωγικής ικανότητας μετά από επισκευές μηχανημάτων και αποσυμφόρηση της παραγωγικής διαδικασίας (η χαρτοποιία Finnboard σε ποιότητες GC και η Enso-Gutzeit σε ποιότητες SBS)· οι παραγωγοί αυτοί αύξησαν την παραγωγική ικανότητα της Δυτικής Ευρώπης κατά 150 000 τόνους. Ωστόσο, η σημαντική αύξηση της ζήτησης χαρτονιού κατά τη δεκαετία του '80 αντιστάθμισε την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας.

Κατά τη διάρκεια του 1987, οι παραγωγοί υιοθέτησαν μια νέα μεθοδολογία για τον υπολογισμό της χρησιμοποιήσης της παραγωγικής ικανότητας, και κατέστη σαφές ότι στην πραγματικότητα δεν υπήρχε πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στη βιομηχανία χαρτονιού.

Κατά τα επόμενα τρία-τέσσερα χρόνια, η βιομηχανία χαρτονιού λειτουργούσε με πλήρη, ή σχεδόν πλήρη παραγωγική ικανότητα, αν και κατά το 1990 κατέστη όλο και πιο αναγκαία η προσωρινή διακοπή της παραγωγής των μεγάλων εργοστασίων.

8. **Κόστος, τιμές και αποδοτικότητα**

(16) Το κυριότερο στοιχείο κόστους των πρώτων υλών στην παραγωγή χαρτονιού είναι η τιμή του χαρτοπολτού (για τις ποιότητες GC) και των υπολειμμάτων χαρτιού (για τις ποιότητες GD).

Ο χαρτοπολτός για τις ποιότητες GC αγοράζεται συνήθως από τις χώρες της Σκανδιναβίας ή της Βορείου Αμερικής και αναλογεί συνήθως στο 30 % του κόστους του χαρτονιού. (Τα εργοστάσια χαρτονιού ορισμένων σημαντικών παραγωγών ποιότητας GC βρίσκονται πλησίον των εγκαταστάσεων παραγωγής χαρτονιού και ο εφοδιασμός τους γίνεται με εσωτερικές μεταφορές). Στην πράξη, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής πολτού προορίζεται για την παραγωγή χάρτου και υπολογίζεται ότι μόνο το 5 % της συνολικής κατανάλωσης χαρτοπολτού προορίζεται για την παραγωγή χαρτονιού GC.

Συνεπώς, καθοριστικός παράγοντας της τιμής χαρτοπολτού που καταβάλλουν οι παραγωγοί θεωρείται ότι είναι η κατάσταση της χαρτοβιομηχανίας γενικότερα παρά η κατάσταση της αγοράς χαρτονιού ποιότητας GC. Ωστόσο, στην περίπτωση ανακυκλωμένων υπολειμμάτων χαρτιού, το 70 % περίπου χρησιμοποιείται για την παραγωγή χαρτονιού και μόνο το 30 % για την παραγωγή χάρτου: για τις ποιότητες GD, η σχέση μεταξύ της τιμής του χαρτονιού και της τιμής της πρώτης ύλης πιθανόν να είναι πιο στενή από εκείνη μεταξύ της ποιότητας GC και του χαρτοπολτού. Τελικά, όμως, μια αύξηση της τιμής του χαρτοπολτού μετακυλίεται επίσης στην τιμή των ανακυκλωμένων υπολειμμάτων χαρτιού.

Κατά τη γνώμη των παραγωγών, το κόστος των πρώτων υλών για τη βιομηχανία χαρτονιού γενικότερα ακολούθησε τις τιμές του χαρτοπολτού στη διεθνή αγορά και αυξήθηκε κατά 30 % περίπου την περίοδο 1986-1989 για να μειωθεί στη συνέχεια κατά τη διάρκεια του 1990 και να φτάσει το 1991 σχεδόν στο επίπεδο του 1986. Ωστόσο, τα άλλα στοιχεία κόστους δείχνουν διαφορετικές τάσεις και από το 1982 και μετά το κόστος εργασίας και ενέργειας (που αντιπροσώπευε το 20-25 % του συνολικού κόστους) συνέχισε να αυξάνεται και αντιστάθμισε εν μέρει την πτώση του κόστους των πρώτων υλών.

Κατά την περίοδο 1986-1991, η αύξηση των πραγματικών εσόδων ανά μονάδα προϊόντος χαρτονιού

ήταν διπλάσια σχεδόν του αντίστοιχου κόστους παραγωγής.

Σύμφωνα με μια μελέτη της αγοράς, που εκπονήθηκε κατόπιν εντολής των παραγωγών για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 110), ο μέσος όρος των κερδών εκμετάλλευσης που πραγματοποίησαν οι δυτικοευρωπαίοι παραγωγοί κατά την περίοδο 1986-1991 από το εμπόριο χαρτονιού ήταν 162 Ecu/τόνο σε τιμές 1991 (= 20 % περίπου) (1).

(17) Υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των τιμών των ποιοτήτων GD και του υλικού GC: συνήθως η τιμή του ανακυκλωμένου χαρτονιού ποιότητας GD αντιστοιχεί στο 70 % της τιμής της ποιότητας GC2. (Κατά προσέγγιση και με βάση το GC2 = 100, τα συγκριτικά επίπεδα τιμών είναι: GD:70, GT:80, GC2:100, GC1:110 και SBS:120).

Ωστόσο, για πολλές χρήσεις οι ποιότητες GD και GC είναι δυνατό να υποκατασταθούν εύκολα. Επήλθαν σημαντικές βελτιώσεις στην αισθητική παρουσίαση του ανακυκλωμένου χαρτονιού, ώστε να μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να χρησιμοποιηθεί ως υλικό υψηλής ποιότητας. Από την άλλη πλευρά, η χρησιμοποίηση της ποιότητας GC αντί της ποιότητας GD για ορισμένους σκοπούς μπορεί να οδηγήσει σε μέχρι 20 % εξοικονόμηση του βάρους του χρησιμοποιούμενου χαρτονιού, αντισταθμίζοντας με τον τρόπο αυτό το πλεονέκτημα της τιμής του ανακυκλωμένου χαρτονιού.

(18) Η συνήθης πρακτική των παραγωγών χαρτονιού μέχρι το 1990 ήταν να αυξάνουν τις τιμές δύο φορές ετησίως, τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο. Οι αυξήσεις των τιμών αναγγέλλονται πάντα μερικούς μήνες πριν. Συνήθως, οι παραγωγοί αποστέλουν εγκυκλίους στους πελάτες τους (κυρίως στους παραγωγούς εκτυπωμένων χαρτοκιβωτίων ή στους «μεταποιητές» με τις οποίες τους πληροφορούν για το ποσό της επικείμενης αύξησης. Στον τομέα αυτό παρατηρήθηκε το αξιοσημείωτο φαινόμενο να αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για τιμές που κάλυπταν ολόκληρη τη χαρτοβιομηχανία στα πλαίσια των οποίων όλοι οι παραγωγοί ανήγγειλαν ταυτόσημες ή σχεδόν ταυτόσημες αυξήσεις σε κάθε εθνική αγορά της Δυτικής Ευρώπης που θα άρχιζαν να ισχύουν την ίδια ημερομηνία. Όλοι οι μεγάλοι παραγωγοί ανήγγειλαν τις αυξήσεις τους με διαφορά ολίγων ημερών ή εβδομάδων ο ένας από τον άλλο. Αν και οι πρώτοι που ανήγειλαν την αύξηση ήταν συχνά οι σκανδιναβοί παραγωγοί, η σειρά δεν ήταν πάντα η ίδια, και άλλοι παραγωγοί —π.χ. η Feldmühle και η M-M— μπορούσαν επίσης να «ηγηθούν» μιας πρωτοβουλίας για τις τιμές. Οι μικρότεροι παραγωγοί εφήρμοζαν πιστά τις ίδιες αυξήσεις τιμών τιμοκαταλόγων με εκείνες των μεγάλων ομίλων.

Εκτός από έναν γενικό τιμοκατάλογο, οι περισσότεροι από τους μεγάλους παραγωγούς έχουν ειδικούς, ατομικούς τιμοκαταλόγους για τους σημαντικούς πελάτες τους, των οποίων οι βασικές τιμές ενδέχεται να είναι χαμηλότερες. (Η βασική τιμή είναι συνήθως εκείνη των παρτίδων 10 ή 15 τόνων της ιδίας πυκνότητας/γραμμάριο). Επίσης, χορηγούνται εκπτώσεις ή επιστροφές ανάλογα με την ποσότητα. Η συνήθης διαδικασία είναι να κοινοποιείται στους πελάτες η ίδια ενιαία αύξηση της τιμής (π.χ. 13 γερμανικά μάρκα ανά 100 χιλόγραμμα ποιότητας GC και 11 γερμανικά μάρκα ανά 100 χιλόγραμμα για τις ποιότητες GD) και να ενημερώνονται ατομικά εκείνοι για τους οποίους υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά την επίδραση που η γενική αύξηση των βασικών τιμών θα έχει στις δικές τους τελικές τιμές.

(19) Οι παραγωγοί χαρτονιού προσπαθούσαν συνήθως να δικαιολογήσουν την προτεινόμενη αύξηση της τιμής στους πελάτες τους επικαλούμενοι τις αυξήσεις του κόστους των πρώτων υλών, της ενέργειας, των μεταφορών, κ.λπ. Κατά κανόνα, οι πελάτες των «μεταποιητών» (οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονται από τον τομέα των τροφίμων) αναμένουν από τους προμηθευτές τους να απορροφήσουν οι ίδιοι οποιαδήποτε μικρή αύξηση της τιμής του χαρτονιού. Συνεπώς, για να μπορούν οι μεταποιητές να μετακυλίσουν στους πελάτες τους μια αύξηση της τιμής του χαρτονιού, η αύξηση αυτή έπρεπε να είναι τουλάχιστον 5 %. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει στην πράξη ένα ανώτατο όριο για οποιαδήποτε αύξηση της τιμής που μπορεί να επιβληθεί μονομερώς από τους παραγωγούς χαρτονιού στους μεταποιητές. Οι τελευταίοι αντέδρασαν πολές φορές στην προτεινόμενη αύξηση της τιμής του χαρτονιού για το λόγο ότι οι πελάτες τους (οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονται από τον τομέα των ειδών διατροφής) θα αρνούτο με τη σειρά τους να αποδεχθούν μια αύξηση της τιμής των υλικών συσκευασίας: το χαρτόνι αντιπροσωπεύει τον σημαντικότερο παράγοντα κόστους (50 % περίπου) της τελικής τιμής ενός εκτυπωμένου χαρτοκιβωτίου. Συνεπώς, η συνήθης κλίμακα αύξησης της τιμής τιμοκαταλόγου που σχεδίαζαν κάθε φορά οι παραγωγοί χαρτονιού σε κάθε περίπτωση κυμαίνονταν από 6 έως 10 % περίπου.

9. **Πρωτοβουλίες για τις τιμές**

(20) Στις αρχές του 1986, οι παραγωγοί χαρτονιού ανακοίνωσαν αυξήσεις τιμών τόσο για την ποιότητα GC όσο και για την ποιότητα GD σε όλες τις αγορές της Δυτικής Ευρώπης κατά 8 % (120 και 100 γερμανικά μάρκα ανά τόνο αντίστοιχα), αλλά οι αυξήσεις αυτές δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Από το τελευταίο τρίμηνο του 1986 περίπου, τα επίπεδα των τιμών της αγοράς ήταν σταθερά ή ακόμη και σε κάμψη, ενώ οι καθαρές τιμές GC παρουσίαζαν πτωτική τάση στις περισσότερες εθνικές αγορές κατά τη διάρκεια του 1987. (Ωστόσο, στις αρχές του 1987 σημειώθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο αύξηση της τιμής τιμοκαταλόγου κατά 9 %, δεδομένου ότι η συναλλαγματική ισοτιμία της στερλίνας έναντι των νομισμάτων της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης ήταν τότε χαμηλή με αποτέλεσμα οι τιμές στο Ηνωμένο Βασίλειο να ευθυγραμμισθούν περισσότερο προς τις τιμές της υπόλοιπης Κοινότητας).

Αντίθετα, από το 1988 και μετά οι τιμές χαρτονιού αυξάνονταν στη Δυτική Ευρώπη από όλους τους παραγωγούς σε τακτά χρονικά διαστήματα με μια σειρά «πρωτοβουλιών για τις τιμές», όπως αποκαλούνταν. Συνήθως οι πρωτοβουλίες για τις τιμές συνεπάγονταν αυξήσεις σε όλες τις εθνικές αγορές τόσο της ποιότητας χαρτονιού παρθένων ινών όσο και της ποιότητας ανακυκλωμένου χαρτονιού, ενώ η

(1) Κέρδη εκμετάλλευσης είναι ο κύκλος εργασιών για τον οποίον έχουν εκδοθεί τιμολόγια μείον τις εκπτώσεις και όλα τα έξοδα παραγωγής, πωλήσεων και διοίκησης, εξαιρούμενων των κεφαλαιουχικών δαπανών, δηλαδή των αποσβέσεων και των πληρωμών τόκων. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι για τις επιχειρήσεις παραγωγής GC με καθετοποιημένη οργάνωση, η αποδοτικότητα του συνόλου των εμπορικών δραστηριοτήτων τους —από το χαρτοπολτό έως το τελικό προϊόν— είναι πολύ υψηλότερη.

τιμή του SBS αυξάνονταν συνήθως (αλλά όχι πάντα) σύμφωνα με την τιμή των ποιοτήτων GC.

— Σύμφωνα με την πρώτη πρωτοβουλία για τις τιμές του 1988, που άρχισαν να ισχύουν μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου, οι τιμές τιμοκαταλόγου τόσο της ποιότητας GC όσο και της ποιότητας GD και SBS θα αυξάνονταν κατά 7 έως 8 % (σε ορισμένες περιπτώσεις κατά 10 %), οι δε νέες τιμές θα ίσχυαν μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου.

— Την 1η Οκτωβρίου 1988, άρχισε να ισχύει μια δεύτερη αύξηση των τιμών κατά 7 % περίπου, που αφορούσε και αυτή τη φορά τις ποιότητες GC, GD και SBS και επρόκειτο να διαρκέσει μέχρι τον Φεβρουάριο του 1989. Η αύξηση αυτή δεν ίσχυσε στο Ηνωμένο Βασίλειο, επειδή οι τότε τιμές στη χώρα αυτή ήταν ήδη κατά 10 % περίπου υψηλότερες από τα επίπεδα των τιμών στις χώρες της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης.

— Το 1989, οι τιμές για τις ποιότητες GC και SBS αυξήθηκαν και πάλι δύο φορές, αλλά οι τιμές για την ποιότητα GD αυξήθηκαν μία μόνο φορά.

Η πρώτη αύξηση είχε ως αποτέλεσμα την κατά 10 % αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GC και κατά 6 % των ποιοτήτων GD, και τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου.

— Η δεύτερη αύξηση της τιμής το 1989 (την 1η Οκτωβρίου στις περισσότερες χώρες) ίσχυε μόνο για το GC (και το SBS), και ήταν για μια ακόμη φορά της τάξης του 8 έως 10 % των τιμών τιμοκαταλόγου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της διαφοράς της τιμής μεταξύ GC και GD και μια συνεπακόλουθη μεταστροφή της ζήτησης προς την ποιότητα GD.

— Τον Απρίλιο του 1990, πραγματοποιήθηκε αύξηση και της τιμής των ποιοτήτων GC, GD και SBS με αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών από 6 έως 10 %, ανάλογα με τη χώρα. Τον Οκτώβριο του 1990, επρόκειτο να ακολουθήσει μια δεύτερη αύξηση, αλλά λόγω της αύξησης της παραγωγικής ικανότητας που συνέπεσε με την αναμενόμενη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης, η δεύτερη αυτή αύξηση αναβλήθηκε μέχρι τον Ιανουάριο του 1991.

— Η αύξηση κατά 6 έως 7 % άρχισε να ισχύει τον Ιανουάριο του 1991, αλλά μετατέθηκε σε ορισμένες αγορές για τον Απρίλιο για τους σημαντικούς πελάτες που αντέδρασαν στο επιλεγέν χρονικό σημείο της αύξησης.

(21) Σύμφωνα με στοιχεία των παραγωγών, αποτέλεσμα της σειράς πρωτοβουλιών για τις τιμές που αναλήφθηκαν κατά την περίοδο 1988-1991 ήταν η αύξηση των απόλυτων τιμών στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (σε εθνικά νομίσματα) κατά μέσο όρο 42 %. Οι καθαρές πραγματικές τιμές (δηλαδή μετά όλες τις εκπτώσεις και τις μειώσεις) αυξήθηκαν επίσης κατά μέσο όρο, αλλά κάπως λιγότερο. Σύμφωνα με μια μελέτη της αγοράς που ανέθεσαν διάφοροι παραγωγοί, οι πραγματικές καθαρές (απόλυτες) τιμές χαρτονιού σε εγχώρια νομίσματα αυξήθηκαν κατά 33 % και σημείωσαν κάμψη κατά τα μέσα του 1991.

Σε πραγματικά μεγέθη κάι εκπεφρασμένες σε Ecu, για να ληφθούν υπόψη οι διακυμάνσεις λόγω των μεταβολών των τιμών συναλλάγματος, οι αυξήσεις τιμών που αναγγέλθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής ήταν κατά μέσο όρο 26 % στη Δυτική Ευρώπη, ενώ οι πραγματικές τιμές αυξήθηκαν κατά 19 % και σημείωσαν κάποια κάμψη κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1991.

Υπάρχουν ασφαλώς ορισμένες αποκλίσεις μεταξύ των διάφορων παραγωγών, ποιοτήτων και εθνικών αγορών. Γενικά, οι τιμές της ποιότητας GC αυξήθηκαν περισσότερο από τις τιμές των ανακυκλωμένων ποιοτήτων: βλέπε παραπάνω σημείο 20.

Ενδεικτικά, για έναν μεγάλο παραγωγό η καθαρή τιμή των ποιοτήτων GC στη Γερμανία αυξήθηκε από 1 500 γερμανικά μάρκα ανά τόνο τον Ιανουάριο του 1988 σε 2 000 γερμανικά μάρκα ανά τόνο στα μέσα του 1991 (+33 %), ενώ η τιμή του τιμή του υλικού GD αυξήθηκε από 1 200 γερμανικά μάρκα ανά τόνο σε 1 450 γερμανικά μάρκα ανά τόνο κατά την ίδια περίοδο (+21 %). Οι αυξήσεις των τιμών στο Βέλγιο κατά την περίοδο αυτή ήταν αισθητά μεγαλύτερες από τη μέση αύξηση στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ενώ στην Ιταλία ήταν αρκετά χαμηλότερες του μέσου όρου.

Γ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. **Έλεγχοι χωρίς προειδοποίηση βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 3 του κανονισμού αριθ. 17**

(22) Στις 23 και 24 Απριλίου 1991, υπάλληλοι της Επιτροπής διενήργησαν, βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 3, ταυτόχρονους ελέγχους χωρίς προειδοποίηση στα κτίρια και τις εγκαταστάσεις ορισμένων επιχειρήσεων και εμπορικών συνδέσμων του κλάδου του χαρτονιού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν η έδρα της επιχείρησης για την οποία υπήρχαν υπόνοιες ότι είχε συνεργήσει στην παράβαση, βρισκόταν εκτός της Κοινότητας, ο έλεγχος διεξαγόταν σε μία ή περισσότερες θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματά της.

Οι έλεγχοι έγιναν κατόπιν ανεπίσημης καταγγελίας (δηλαδή καταγγελία που δεν υπεβλήθη βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού αριθ. 17) από την British Printing Industries Federation (BPIF), μια οργάνωση που αντιπροσωπεύει τις περισσότερες βιομηχανίες εκτύπωσης χαρτονιού στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Με επιστολή της 22ας Νοεμβρίου 1990, η BPIF κατήγγειλε ότι οι παραγωγοί χαρτονιού που εφοδιάζουν την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν προβεί σε μια σειρά ταυτόχρονων και ενιαίων αυξήσεων των τιμών, και ζητούσε από την Επιτροπή να διενεργήσει ελέγχους για να διαπιστωθεί κατά πόσον είχε διαπραχθεί παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Κοινότητας.

Ταυτόχρονα, αλλά χωρίς να ενημερώσει την Επιτροπή, η BPIF εξέδωσε ανακοίνωση στον τύπο με την οποία εξασφάλισε τη δημοσιότητα της πρωτοβουλίας της στον ειδικευμένο εμπορικό τύπο. Στο τεύχος της 10-14 Δεκεμβρίου 1990 του ενημερωτικού δελτίου «This Week», που εκδίδει η «Pulp and Paper International», δημοσιεύθηκε άρθρο σχετικά με την καταγγελία.

Αντίγραφα της ανακοίνωσης τύπου (και μάλιστα της ίδιας της καταγγελίας της BPIF) βρέθηκαν σε ορισμένα εργοστάσια χαρτονιού ή υποκαταστήματα της Cascades, της MM Pegg (M-M), που τα είχε προμηθευτεί από την Feldmühle, της Finnboard και της SCA.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1990, η «Fédération Française de Cartonnage», ένας εμπορικός σύνδεσμος-ένωση που αντιπροσωπεύει τους αγοραστές του χαρτονιού στη Γαλλία, υπέβαλε επίσης ανεπίσημη καταγγελία στην Επιτροπή, παρόμοια με εκείνη της BPIF, στην οποία διατύπωνε κατηγορίες σχετικά με τη γαλλική αγορά χαρτονιού.

(23) Από τα έγγραφα στοιχεία που ενετόπισε η Επιτροπή μετά από επίσκεψη σε ορισμένες επιχειρήσεις ή ενώσεις, προέκυψε σαφώς ότι η βιομηχανία χαρτονιού είχε πλήρη επίγνωση της πιθανότητας διενέργειας ελέγχου βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 3 μετά την καταγγελία της BPIF. Σε μία τουλάχιστον περίπτωση, ανατέθηκε σε ανεξάρτητους δικηγόρους η διενέργεια πλασματικού ελέγχου ή «εικονικής έρευνας» στα κτίρια και τις εγκαταστάσεις μιας επιχείρησης· στη συνέχεια, οι δικηγόροι αυτοί γνωστοποίησαν ότι ορισμένα έγγραφα είχαν απομακρυνθεί από τα κτίρια και τις εγκαταστάσεις «για περαιτέρω εξέταση» (αν και τόσο η εν λόγω επιχείρηση όσο και οι νομικοί της σύμβουλοι διέψευσαν στην Επιτροπή ότι είχαν πράγματι αφαιρεθεί έγγραφα).

Παρά την προειδοποίηση, οι υπάλληλοι της Επιτροπής ανεκάλυψαν κατά τους ελέγχους (ιδίως στην Cascades και στη θυγατρική εταιρεία FS-Carton της M-M), ορισμένα ιδιαιτέρως ενοχοποιητικά έγγραφα, από τα οποία προέκυπτε η ύπαρξη επί σειρά ετών συμφωνιών για τον καθορισμό των τιμών και τον περιορισμό ή τον έλεγχο της προσφοράς χαρτονιού υπό την κάλυψη ενός οργανισμού γνωστού ως «Product Group Paperboard» ή «PG Paperboard».

Τα έγγραφα αυτά θα εξετασθούν λεπτομερώς στο τμήμα Ε της παρούσας απόφασης.

2. Αιτήσεις παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17

(24) Μετά τους ελέγχους που διενήργησε βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 3, η Επιτροπή υπέβαλε αίτηση παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 σε όλους τους παραγωγούς χαρτονιού στους οποίους απευθύνεται η παρούσα απόφαση.

Οι πληροφορίες αφορούσαν τις δραστηριότητες της PG Paperboard και τη συμμετοχή κάθε επιχείρησης στις συνεδριάσεις και τις επιτροπές της.

Απεστάλησαν επίσης στην Cascades και την M-M αιτήσεις παροχής πληροφοριών σχετικά με συγκεκριμένα θέματα για τα οποία γίνεται λόγος στα έγγραφα που βρέθηκαν στις εγκαταστάσεις τους (ή στις θυγατρικές τους εταιρείες).

Ζητήθηκε επίσης από όλες τις επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η παρούσα διαδικασία να παράσχουν οποιαδήποτε έγγραφα στοιχεία είχαν στην κατοχή τους σχετικά με τις συνεδριάσεις της PG Paperboard. Οι περισσότερες από αυτές κοινοποίησαν τα επίσημα πρακτικά των συνεδριάσεων αλλά, με εξαίρεση τη Rena, δεν κοινοποίησαν προσωπικές σημειώσεις ή παρατηρήσεις, εκτός από εκείνες που είχαν ήδη βρεθεί κατά τη διάρκεια των ελέγχων.

Η Επιτροπή ζήτησε επίσης ορισμένα σχετικά έγγραφα στοιχεία από την Fides, την οργάνωση η οποία, με έδρα την Ελβετία, παρείχε τεχνικές υπηρεσίες στην PG Paperboard (βλέπε αιτιολογική σκέψη 27), καθώς επίσης και από τον εμπορικό σύνδεσμο των σκανδιναβών παραγωγών, αλλά τα εν λόγω έγγραφα δεν δόθηκαν.

3. Η κοινοποίηση των αιτιάσεων και οι ακροάσεις

(25) Η κοινοποίηση των αιτιάσεων στην παρούσα υπόθεση διαβιβάσθηκε στις επιχειρήσεις με επιστολή της 21ης Δεκεμβρίου 1992, μαζί με τα ακόλουθα έγγραφα.

1. για κάθε παραλήπτη, μια έκθεση των συγκεκριμένων στοιχείων που δείχνουν το ρόλο του στην εικαζόμενη σύμπραξη και που αποδεικνύουν τη συνέργειά του στην παράβαση·
2. παραρτήματα έγγραφων στοιχείων που αναφέρονται στην κοινοποίηση των αιτιάσεων και αριθμούνται από το 1 έως το 157·
3. πλήρη έγγραφα στοιχεία για καθεμία από τις 7 εντοπισθείσες πρωτοβουλίες για τις τιμές (A-Z), συμπεριλαμβανόμενων όλων των σχετικών εσωτερικών οδηγιών κάθε παραγωγού για τις τιμές και ενός ανακεφαλαιωτικού πίνακα·
4. όλες τις σχετικές αιτήσεις που υποβλήθηκαν βάσει του άρθρου 11 και τις αντίστοιχες απαντήσεις·
5. όλα τα έγγραφα που βρέθηκαν στις εγκαταστάσεις των παραγωγών ή στις θυγατρικές εταιρείες ή τα υποκαταστήματά τους σχετικά με την καταγγελία που υπέβαλε η BPIF·
6. όλες τις περί τιμών οδηγίες των ανταγωνιστών που εντοπίσθηκαν ή δόθηκαν από τους παραγωγούς, κ.πλ.·
7. όλα τα αποκόμματα από τον τύπο που είχαν στην κατοχή τους οι παραγωγοί κ.λπ. σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών·
8. μια απογραφή των φακέλων που είχε στην κατοχή της η Επιτροπή, καθώς και ένα ερμηνευτικό σημείωμα σχετικά με την ταυτότητα και την προέλευση των εγγράφων.

Επιπλέον, η Επιτροπή απέστειλε σε κάθε παραλήπτη της κοινοποίησης των αιτιάσεων για εξέταση:

1. όλα τα έγγραφα που έλαβε από αυτούς ή από θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματά τους βάσει των άρθρων 11 ή 14·
2. πλήρη σειρά πρακτικών και άλλων εγγράφων συνεδριάσεων της PG Paperboard.

Επιπλέον, δόθηκε η δυνατότητα σε επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύονταν μέσω θυγατρικών εταιρειών ή υποκαταστημάτων σε έναν από τους δύο εμπορικούς συνδέσμους του Ηνωμένου Βασιλείου (PAA και ACBM, (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 94 έως 99)

να συμβουλευθούν όλα τα έγγραφα που είχει συγκεντρώσει η Επιτροπή σχετικά με την οργάνωση στην οποία εκπροσωπούνταν αλλά το οποίο δεν επισυναπτόταν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων.

(26) Η προθεσμία που καθορίστηκε για την υποβολή έγγραφων παρατηρήσεων σχετικά με τις αιτιάσεις της Επιτροπής ήταν 14 εβδομάδες από την ημερομηνία παραλαβής της κοινοποίησης των αιτιάσεων. Όλοι οι παραλήπτες υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις, μολονότι μόνον οι μισοί από αυτούς ζήτησαν να διατυπώσουν τους ισχυρισμούς τους προφορικά. Στις 7-9 Ιουνίου 1993 πραγματοποιήθηκε ακρόαση στην οποία παρουσίασαν προφορικά τους ισχυρισμούς τους οι ακόλουθες επιχειρήσεις: Buchmann, Enso-Gutzeit, Europa Carton, Gruber & Weber, Kartonfabriek de Eendracht, Laakmann, Mayr-Melnhof, MoDo, SCA Holding και Weig.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της παράβασης περιγράφονται στα ακόλουθα τμήματα (Δ και Ε) της παρούσας απόφασης.

Δ. Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ, Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ PRODUCT GROUP PAPERBOARD

1. **Η PG Paperboard**

(27) Το 1955, οι παραγωγοί χαρτονιού που εφοδίαζαν τότε την αγορά της Δυτικής Ευρώπης, ίδρυσαν έναν σύνδεσμο γνωστό ως «Section Cartonboard» («Section Carton» «Sektion Karton»), ο οποίος λειτουργούσε κατά τα φαινόμενα υπό την αιγίδα της Fides Treuhandgesellschaft (εταιρεία καταπιστευτικής διαχείρισης). Η Fides είναι μια εταιρεία καταπιστευτικής διαχείρισης με έδρα τη Ζυρίχη που (μεταξύ άλλων) διαχειρίζεται συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών για διάφορους βιομηχανικούς κλάδους. Ωστόσο, ελάχιστα λεπτομερή στοιχεία υπάρχουν για τις δραστηριότητες της Section Cartonboard.

Το 1980/81, οι παραγωγοί χαρτονιού αποφάσισαν να ανασυστήσουν την Section Cartonboard ως ειδική ομάδα μελέτης προϊόντος της European Paper Institute «Epi»), ενός οργανισμού που συστάθηκε αρχικά για τεχνικούς και στατιστικούς σκοπούς [1]. Ο όμιλος αυτός θα έφερε στο μέλλον την επωνυμία «Product Group (ή PG) Paperboard».

Η PG Paperboard πραγματοποίησε την πρώτη ετήσια γενική συνέλευση στις 12 Ιουνίου 1981 στο Wolfheze των Κάτω Χωρών.

(28) Στην PG Paperboard συμμετείχαν διάφορες εθνικές ενώσεις παραγωγών χαρτονιού στη Δυτική Ευρώπη, καθώς επίσης και μεμονωμένοι παραγωγοί από το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστρία, την Ισπανία και την Ελβετία. Οι σκανδιναβοί παραγωγοί συμμετείχαν μεμονωμένα με την εμπορική τους ένωση Scanpapp (αργότερα γνωστή ως Nordic Paperboard Institute ή «NPI»).

[1] Το 1991 η Epi συγχωνεύθηκε με την Cepac, μια άλλη εμπορική ένωση που αντιπροσώπευε τις βιομηχανίες χαρτοπολτού, χάρτου και χαρτονιού, και συγκρότησαν τη Cepi (συνομοσπονδία ευρωπαϊκών βιομηχανιών χάρτου»).

Το προϊόν το οποίο αφορούσαν οι δραστηριότητες της PG Paperboard οριζόταν ως: «Παντός είδους επιχρισμένα και μη επιχρισμένα χαρτόνια μηχανών 200 g/m^2 και άνω».

(Το χαρτόνι συσκευασίας ρευστών προϊόντων, η βάση του χαρτιού ταπετσαρίας και ορισμένα άλλα προϊόντα χαρτονιού αποκλείονταν σαφώς από το πεδίο δράσης της PG Paperboard. Αναπτύχθηκαν λίγα είδη GC υψηλής ποιότητας με «ουσία» μόλις 160 gr/m^2 για γραφικούς σκοπούς, αλλά οι πωλήσεις τους είναι ασήμαντες.

Στην PG Paperboard υπήρχε μια χωριστή ομάδα «γκρίζου χαρτονιού» η οποία κάλυπτε τις ποιότητες γκρίζου χαρτονιού (GK) που δεν θεωρούνται ως χαρτόνι αυτό καθεαυτό και δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης.

Στην Fides Trust Company, που είχε ήδη σχέσεις με τη Section Cartonboard, ανατέθηκε η γραμματιακή υποστήριξη της νέας PG Paperboard.

2. **Οι επιτροπές της PG Paperboard πριν το 1986**

(29) Στα πλαίσια της PG Paperboard λειτουργούσαν διάφορες επιτροπές ή ομάδες: σ' αυτές συγκαταλέγονταν αρχικά, εκτός από την ετήσια γενική συνέλευση, το γνωστό ως «συμβούλιο προέδρων», μια οικονομική επιτροπή και μια τεχνική επιτροπή. Το 1984 συστάθηκε μια «επιτροπή μάρκετινγκ».

Το συμβούλιο προέδρων συνεδρίαζε τρεις έως έξι φορές περίπου το χρόνο, όπως επίσης και η οικονομική επιτροπή.

Στο συμβούλιο προέδρων μπορούσαν να συμμετάσχουν ανώτατα διοικητικά στελέχη ή εμπορικοί διευθυντές όλων των εταιρειών-μελών της PG Paperboard.

Στην οικονομική επιτροπή συμμετείχαν οι διευθυντές μάρκετινγκ ή/και πωλήσεων που υπέβαλαν εκθέσεις στο συμβούλιο προέδρων για την κατάσταση της αγοράς στις διάφορες χώρες.

Η επιτροπή μάρκετινγκ συστάθηκε αργότερα για να αναλύει τις πληροφορίες που παρείχε η οικονομική επιτροπή και να κοινοποιεί στο συμβούλιο προέδρων την εκτίμησή της σχετικά με την αγορά. Συνεδρίαζε τρεις έως πέντε φορές ετησίως.

(30) Τα επίσημα πρακτικά τόσο του συμβουλίου προέδρων όσο και της οικονομικής επιτροπής τηρούνταν από την Fides και είναι διαθέσιμα για όλη την υπό εξέταση περίοδο. Από τα πρακτικά αυτά προκύπτει ότι στα εν λόγω όργανα εσυζητούντο θέματα όπως η κατάσταση των εισερχόμενων παραγγελιών, η χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας, η ισορροπία προσφοράς και ζήτησης και οι προτεινόμενες παύσεις της λειτουργίας των μηχανημάτων. Ωστόσο, από τα επίσημα πρακτικά δημιουργείται η εντύπωση ότι όλες οι εν λόγω συζητήσεις ήταν πάντα γενικής

φύσεως και αποτελούσαν ανταλλαγή πληροφοριών, χωρίς οι μεμονωμένοι παραγωγοί να αποκαλύπτουν τις θέσεις τους ή να καταλήγουν σε οποιαδήποτε συμφωνία ή απόφαση.

Εντούτοις, δεν υπήρχαν πρακτικά της επιτροπής μάρκετινγκ, οι δε παραγωγοί ισχυρίζονται ότι τέτοια πρακτικά δεν είχαν συνταχθεί ποτέ.

3. Οι μεταβολές της διάρθρωσης της PG Paperboard το 1986/87

(31) Η διάρθρωση της PG Paperboard υπέστη σημαντικές μεταβολές το 1986 και 1987. Πρώτον, κατά τα μέσα του 1986 συστάθηκε μια ολιγομελής «ομάδα εργασίας προέδρων» (PWG), αποτελούμενη από υψηλά ιστάμενους εκπροσώπους των οκτώ περίπου μεγαλύτερων παραγωγών χαρτονιού. Καθήκον της φαινομενικά ήταν να «προετοιμάζει» το συμβούλιο προέδρων για θέματα όπως οι τάσεις του κόστους, η εξέλιξη της ζήτησης και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις. Η PWG συνεδρίαζε σε τακτά χρονικά διαστήματα πέντε έως οκτώ φορές ετησίως.

Με τη σύσταση της νέας PWG, το συμβούλιο προέδρων δεν συνεδρίαζε τόσο συχνά: διεξαγόταν μια συνεδρίαση την άνοιξη στα πλαίσια της ετήσιας τενικής συνέλευσης της PG Paperboard στην οποία συμμετείχαν σχεδόν όλοι οι παραγωγοί, καθώς επίσης και μια χειμερινή συνεδρίαση τον Νοέμβριο στηνοποία συμμετείχαν συνήθως μόνον ένας ή δύο παραγωγοί από κάθε χώρα.

(32) Λίγο αργότερα —το 1987— η επιτροπή μάρκετινγκ ανασυγκροτήθηκε (ακριβείς λεπτομέρειες δεν υπάρχουν) και έκτοτε ήταν γνωστή ως «κοινή επιτροπή μάρκετινγκ» ή JMC. Όλοι οι παραγωγοί στους οποίους απευθύνεται η απόφαση (με μόνη εξαίρεση την Enso-Gutzeit) συμμετείχαν στις συνεδριάσεις του οργάνου αυτού, μολονότι ορισμένοι το έπρατταν πιο συχνά από άλλους. Η Finnboard φαίνεται ότι εκπροσωπούσε τόσο την NPI όσο και τις τέσσερις χαρτοποιίες της, Kyro, Metsa-Serla, Tampella και United Paper Mills. Η JMC άρχισε να συνεδριάζει υπό τη νέα ονομασία της κατά τα τέλη του 1987 ή τις αρχές του 1988.

Στην αρχή συνεδρίαζε δώδεκα περίπου φορές ή παραπάνω το χρόνο και, μολονότι ο αριθμός των συνεδριάσεων μειώθηκε το 1989 σε οκτώ περίπου, διεξάγονταν μεμονωμένες συνεδριάσεις για τις ποιότητες GC και GD. Φαίνεται ότι η JMC ανέλαβε ορισμένα καθήκοντα της οικονομικής επιτροπής που δεν είναι γνωστά. Ωστόσο, η τελευταία συνέχισε να συνεδριάζει μέχρι τις αρχές του 1991, παρέχοντας πληροφορίες στη JMC σχετικά με την κατάσταση της αγοράς στις διάφορες χώρες.

4. Η απουσία πρακτικών ή άλλων έγγραφων στοιχείων

(33) Παρά το γεγονός ότι στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων και της οικονομικής επιτροπής ετηρούντο πάντα λεπτομερή πρακτικά που διανέμονταν στους συνέδρους, δεν υπήρχε κανένα επίσημο έγγραφο για τις συνεδριάσεις της PWG πριν από τον Φεβρουάριο του 1990 ή της JMC πριν από την ημερομηνία των ελέγχων της Επιτροπής. Δεν υπήρχαν ούτε καν προσκλήσεις ή κατάλογοι συμμετοχής στις συνεδριάσεις. Μετά από συγκεκριμένες και επανειλημμένες αιτήσεις παροχής πληροφοριών της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 11, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ισχυρίστηκαν ότι, λόγω της «ανεπίσημης» φύσης των συνεδριάσεων, δεν συντάσσονταν ποτέ πρακτικά. Επίσης, όλες σχεδόν οι επιχειρήσεις επέμειναν ότι οι εκπρόσωποί τους δεν τηρούσαν προσωπικές σημειώσεις κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων, ούτε κατήρτισαν αργότερα ουδεμία έκθεση για την ενημέρωση άλλων μελών των οργανώσεων. Η Fides, που παρείχε γραμματιακή υποστήριξη στην PG Paperboard, συμμετείχε σε όλες τις συνεδριάσεις της. Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι υπό την ιδιότητα αυτή η Fides δεν τηρούσε ορισμένα πρακτικά των συνεδριάσεων, τόσο της PWG όσο και της JMC, όπως ακριβώς έπραττε για άλλες επιτροπές· ωστόσο, η Fides δεν κοινοποίησε ποτέ οποιαδήποτε πρακτικά ή άλλα έγγραφα στοιχεία παρά τις επανειλημμένες αιτήσεις της Επιτροπής.

5. Οι δηλώσεις της Stora

(34) Απαντώντας στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους υποβλήθηκαν βάσει του άρθρου 11, όλες σχεδόν οι επιχειρήσεις προέβησαν απλώς σε μια αόριστη και ανώδυνη περιγραφή του σκοπού και της λειτουργίας των διάφορων επιτροπών της PG Paperboard.

Τα κύρια σημεία των περιγραφών αυτών συμφωνούσαν με την επίσημη περιγραφή των δραστηριοτήτων τους, όπως αυτή αναφέρεται στις ετήσιες εκθέσεις της PG Paperboard.

Ωστόσο, η Stora, ο σουηδικός όμιλος δασοκομικών προϊόντων, που συμπεριελάμβανε ήδη την Kapparfors και είχε επίσης αποκτήσει πρόσφατα την Feldmühle, σε επιστολή της προς την Επιτροπή στις 19 Αυγούστου 1991 παραδέχθηκε ότι «... οι εταιρείες του ομίλου Stora εφήρμοσαν ορισμένες πολιτικές και πρακτικές που ενδέχεται να συνιστούν παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού».

Αργότερα (στις 30 Αυγούστου 1991), η Stora έδωσε λεπτομερή απάντηση στην αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής σχετικά με την PG Paperboard και τις δραστηριότητές της, η οποία συμπληρώθηκε με περαιτέρω υποβολή στοιχείων της Stora βάσει του άρθρου 11, ιδίως εκείνη της 28ης Οκτωβρίου 1991 («δεύτερη δήλωση Stora»).

6. Οι στόχοι και οι δραστηριότητες της PG Paperboard και η συμμετοχή στις διάφορες επιτροπές της

α) *Η PG Paperboard μέχρι το 1986*

(35) Σύμφωνα με τη Stora (δεύτερη δήλωση, σ. 2), οι παραγωγοί της Cartonboard είχαν «επιχειρήσει να

επιβάλουν τάξη στην ... αγορά από το 1975. Τα μέλη της PG Paperboard ή της προκατόχου της (πριν από το 1981) συνεδρίαζαν για να συζητήσουν τον καθορισμό των τιμών και των μεριδίων της αγοράς κατά την περίοδο αυτή». Πριν από το 1986/87, το συμβούλιο προέδρων είχε συζητήσει — αν και όπως φαίνεται πολύ γενικά — διάφορες προτάσεις και είχε καταβάλει προσπάθειες για αύξηση των τιμών και αντιμετώπιση της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας. Η επιτροπή μάρκετινγκ που συστάθηκε το 1994 εξέτασε το κατά πόσο η αγορά θα αποδεχόταν μια αύξηση ή όχι και υπέβαλε έκθεση στους προέδρους. Η Stora ισχυρίσθηκε ότι οι προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή ήταν ως επί το πλείστον ανεπιτυχείς, λόγω της ενδημικής πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας του τομέα κατά την περίοδο αυτή.

Οι προσπάθειες του συμβουλίου προέδρων κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής να επιβάλουν πειθαρχία στην αγορά χαρτονιού φαίνεται ότι προσέκρουσαν επίσης στην έλλειψη επαρκώς λεπτομερών πληροφοριών τεχνικής φύσης. Αυτό θεωρήθηκε ως νοούμενο ως εμπόδιο στην αποτελεσματικότητα της αθέμιτης συνεργασίας αλλά παραγκωνίσθηκε σε μεγάλο βαθμό με τη δημιουργία, το 1986, της PWG, η αποτελεσματικότητα της οποίας βελτιώθηκε περαιτέρω με τη σύσταση της νέας JMC κατά τα έτη 1987 ή τις αρχές του 1988.

β) *Η PWG*

(36) Η PWG απαρτιζόταν από εκπροσώπους των (οκτώ περίπου) μεγαλύτερων παραγωγών χαρτονιού και τα μέλη της κατείχαν θέσεις ανώτατων διοικητικών στελεχών, εμπορικών διευθυντών ή ανάλογες θέσεις στις αντίστοιχες επιχειρήσεις.

Τα μέλη της PWG είναι οι εξής επιχειρήσεις: Cascades· Papeteries Béghin-Corbehem και Feldmühle (ανήκουν τώρα αμφότερες στη Stora)· Finnboard KNP (μέχρι τα μέσα του 1988)· M-M· Saffa (αργότερα γνωστή ως Sarrió)· TBM (ανήκει τώρα στη MoDo) και, από το 1988, η Weig.

Τις συνεδριάσεις της PWG διηύθυνε ο αιρετός πρόεδρος της PG Paperboard: κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, το αξίωμα αυτό κατείχαν διαδοχικά ανώτερα διευθυντικά στελέχη της KNP, της Finnboard και της M-M.

Όλα μαζί, τα αρχικά μέλη της PWG, αντιπροσώπευαν σχεδόν το σύνολο της παραγωγικής ικανότητας GC και τα $^2/_3$ (αναλογία που αργότερα αυξήθηκε λόγω της εξαγοράς) της παραγωγικής ικανότητας GD στη Δυτική Ευρώπη.

(37) Οι ετήσιες «εκθέσεις δραστηριοτήτων» της PG Paperboard που υποβάλλονταν στη γενική συνέλευση δίνουν την εντύπωση ότι αποστολή της PWG ήταν να προετοιμάζει το έδαφος για το συμβούλιο προέδρων, συζητώντας θέματα γενικής φύσης, όπως οι τάσεις του κόστους, οι εξελίξεις όσον αφορά την προσφορά και τη ζήτηση και οι προβλέψεις για την κατάσταση των πωλήσεων.

Στην πραγματικότητα, οι απόρρητες αρμοδιότητές της ήταν πολύ πιο συγκεκριμένες.

Κατά τη Stora, η «PWG συνεδρίαζε από το 1986 για να συνδράμει στην επιβολή πειθαρχίας στην αγορά». Ένας από τους πραγματικούς της σκοπούς ήταν η διεξαγωγή «συζητήσεων και συνεννοήσεων για την αγορά, τα μερίδια της αγοράς, τις τιμές, τις αυξήσεις των τιμών και την παραγωγική ικανότητα» (δεύτερη δήλωση Stora σ. 4-5).

Αμέσως μετά τη σύστασή της, η PWG «κατέληξε σε συμφωνία και έλαβε βασικές αποφάσεις τόσο για το χρονοδιάγραμμα όσο και για το επίπεδο των αυξήσεων των τιμών που θα πραγματοποιούσαν οι παραγωγοί χαρτονιού» (δεύτερη δήλωση Stora, σ. 6).

Σε συνδιασμό με τις ενέργειες για αύξηση των τιμών, η PWG πραγματοποιούσε λεπτομερείς συζητήσεις για τα μερίδια των εθνικών ομίλων και των μεμονωμένων ομίλων παραγωγών στην αγορά της Δυτικής Ευρώπης. Κατόπιν αυτών, οι συμμετέχοντες κατέληγαν σε ορισμένες «άτυπες συμφωνίες» για τα αντίστοιχα μερίδια της αγοράς, με στόχο να μην τεθούν σε κίνδυνο οι συντονισμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές λόγω υπερβάλλουσας προσφοράς. Οι μεγαλύτεροι όμιλοι παραγωγών συμφωνούσαν στην ουσία να διατηρήσουν τα μερίδιά τους στην αγορά στα επίπεδα που εγνωστοποιούντο κάθε χρόνο μέσω των στοιχείων για την ετήσια παραγωγή και τις πωλήσεις, τα οποία η Fides ανακοίνωσε στην τελική τους μορφή τον Μάρτιο του επόμενου έτους. Σε κάθε συνεδρίαση της PWG αναλύονταν οι εξελίξεις των μεριδίων της αγοράς βάσει των μηνιαίων εκθέσεων της Fides και, εάν προέκυπταν σημαντικές διακυμάνσεις, εζητούντο εξηγήσεις από την επιχείρηση που εθεωρείτο υπεύθυνη.

(38) Η PWG υπέβαλε εκθέσεις στην ολομέλεια του συμβουλίου προέδρων. Ο ρόλος της ήταν μεταξύ άλλων:

«να αξιολογεί και να παρουσιάζει στο συμβούλιο προέδρων την ακριβή κατάσταση της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά και τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν για να επιβληθεί τάξη σε αυτή» (δεύτερη δήλωση Stora, σ. 5).

Η PWG συνεδρίαζε πάντα πριν από κάθε προγραμματισμένη συνεδρίαση του συμβουλίου προέδρων και, δεδομένου ότι το ίδιο πρόσωπο προήδρευε και των δύο συνεδριάσεων, δεν επιδέχεται αμφιβολία το ποιος γνωστοποιούσε το αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων της PWG στους άλλους «προέδρους», όπως αποκαλούνταν, που δεν ήταν μέλη του εσωτερικού κύκλου.

Εάν το συμβούλιο προέδρων δεν συνεδρίαζε αμέσως μετά τις συνομιλίες της PWG, οι συμμετέχοντες ενημέρωναν τους μικρότερους παραγωγούς στους εθνικούς τους ομίλους για τα όσα είχαν αποφασισθεί: (απάντηση της Stora, της 17ης Σεπτεμβρίου 1991, σύμφωνα με το άρθρο 11). Για τη Γερμανία, δεν ήταν απόλυτα αναγκαίο να υιοθετηθεί η διαδικασία αυτή για το GC, δεδομένου ότι όλη σχεδόν η παραγωγή επραγματοποιείτο από μέλη της PWG. Από την άλλη πλευρά, για την ποιότητα GD οι ανεξάρτητοι παραγωγοί, όπως οι Buchmann και Laakmann, ενημερώνονταν κατά καιρούς από την Feldmühle ή την M-M. Η Buchmann παραδέχεται ότι η Feld-

mühle της έδιδε «αρκετά συχνά» λεπτομερή στοιχεία (χώρα, χρόνος και ποσό) των προγραμματιζόμενων αυξήσεων των τιμών.

Οι σκανδιναβοί παραγωγοί (όλοι μέλη της NPI) επληροφορούντο συνήθως την έκβαση των συζητήσεων από την Finnboard. Με τον τρόπο αυτό ενημερώθηκε η Kopparfors πριν από τη συγχώνευση με τη Feldmühle το 1990. Η πεποίθηση της Stora ότι η ίδια πρακτική εφαρμοζόταν για τη Rena και την Enso-Gutzeit, επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό από δήλωση της Rena. Επιβεβαιώνεται επίσης από τη θέση της Finnboard στην PWG ως εκπροσώπου της NPI και ως μεμονωμένου μέλους (βλέπε επίσης αιτιολογικές σκέψεις 58, 79 και 83).

Στη Γαλλία, η Cascades ή η Béghin Corbehem (CBC) πληφορούσαν τα «Papeteries de Lancey» για τις αποφάσεις της PWG.

Ωστόσο, αυτοί οι δίαυλοι επικοινωνίας δεν είχαν θεσμοθετημένη μορφή, δεδομένου ότι, εκτός από την Enso-Gutzeit, οι παραγωγοί για τους οποίους γίνεται λόγος ήταν όλοι μέλη της JMC που συνεδρίαζε τακτικά και είχαν ενημερωθεί από τον πρόεδρο του οργάνου αυτού για τα όσα είχαν αποφασισθεί κατά την τελευταία συνεδρίαση της PNG (στην οποία συμμετείχε και ο ίδιος).

(39) Η PWG συνεδρίαζε πολλές φορές το χρόνο. Από τον Ιούνιο του 1986 μέχρι τον Μάιο του 1987 συνεδρίασε τέσσερις φορές· κατά την περίοδο 1987/88, οκτώ φορές· το 1988/89, πέντε φορές και την περίοδο 1989/90 τουλάχιστον δέκα φορές.

Εξ όσων γνωρίζει η Επιτροπή, ορισμένες ημερομηνίες διεξαγωγής των συνεδριάσεων της PWG ήταν οι εξής.

10 Νοεμβρίου 1986	Ζυρίχη
12 Δεκεμβρίου 1986	Ζυρίχη
18 Μαρτίου 1987	Ζυρίχη
20 Μαΐου 1987	Γκρατς
12 Οκτωβρίου 1987	Ζυρίχη
4 Δεκεμβρίου 1987	Ζυρίχη
10 Μαρτίου 1988	Ζυρίχη
25 Μαΐου 1988	Βαρκελώνη
17 Νοεμβρίου 1988	Ζυρίχη
10 Φεβρουαρίου 1989	Ζυρίχη
5 Απριλίου 1989	Ζυρίχη
17 Μαΐου 1989	Νίκαια
18 Οκτωβρίου 1989	Ζυρίχη
28 Νοεμβρίου 1989	Ζυρίχη
6 Φεβρουαρίου 1990	Ζυρίχη
23 Μαΐου 1990	Ελσίνκι
26 Νοεμβρίου 1990	Γκέτεμπουργκ
1η Φεβρουαρίου 1991	Ζυρίχη
12 Απριλίου 1991	Ζυρίχη
27 Μαΐου 1991	Ζυρίχη
5 Ιουνίου 1991	Μόντρεαλ

(δεν είναι γνωστές όλες οι ημερομηνίες των συνεδριάσεων).

(40) Ένας εκπρόσωπος της KNP προήδρευε των συνεδριάσεων του συμβουλίου προέδρων από το 1984 έως το 1988 και υπό την ιδιότητα αυτή συμμετείχε επίσης στις συνεδριάσεις της PWG. Όταν παραιτήθηκε από το αξίωμα του προέδρου το 1988, η KNP έπαυσε να είναι μέλος της PWG.

Ωστόσο, η γαλλική χαρτοβιομηχανία Béghin Corbehem (CBC) συνέχισε να συμμετέχει μεμονωμένα στην PWG αφ' ότου η Feldmühle — η οποία είχε ήδη το 50 % των μετοχών της — αγόρασε το υπόλοιπο 50 % το 1989.

Η Weig συμμετείχε για πρώτη φορά στη συνεδρίαση της PWG τον Μάιο του 1988 και στη συνέχεια δεν συμμετείχε τακτικά στις συνεδριάσεις μέχρι την άνοιξη του 1989.

Εκτός από τις Cascades και Weig, τα μέλη της PWG έδωσαν ελάχιστα στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή τους στις διάφορες συνεδριάσεις της PWG πριν από το τέλος του 1989 ή τις αρχές του 1990. Η συμμετοχή κάθε παραγωγού στις συνεδριάσεις μετά τις 28 Νοεμβρίου 1989 εμφαίνεται στον πίνακα 2.

γ) *Το συμβούλιο προέδρων*

(41) Πριν από τις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων, που μέχρι σήμερα διεξάγονται μόνον δύο φορές ετησίως, προηγείτο πάντα μια συνεδρίαση της PWG. Όπως εξήγησε η Stora, ένα από τα καθήκοντα της PWG ήταν να εξηγεί στο συμβούλιο των προέδρων τα μέτρα που ήταν αναγκαία για τη ρύθμιση της αγοράς (βλέπε αιτιολογική σκέψη 38). Με τον τρόπο αυτό, οι διευθύνοντες σύμβουλοι που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων ενημερώνονταν για τις αποφάσεις της PWG και τις οδηγίες που έπρεπε να δοθούν στα παραρτήματα πωλήσεων για την υλοποίηση των συμπεφωνημένων πρωτοβουλιών για τις τιμές. Αυτό σήμαινε, επίσης, ότι οι διευθυντές μάρκετινγκ που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της JMC και εφήρμοζαν τις συμπεφωνημένες αυξήσεις για τις τιμές (αιτιολογικές σκέψεις 44 και 45) γνώριζαν ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι θα υποστήριζαν την απόφαση της PWC. Στα επίσημα πρακτικά των συνεδριάσεων του συμβουλίου προέδρων δεν καταγράφονται οι επαφές αυτές με την PWG. Ούτε γίνεται καμία απολύτως μνεία στα επίσημα πρακτικά για τις συζητήσεις της σχετικά με την τιμολόγηση ή τις πρωτοβουλίες για τις τιμές.

Αντίθετα, συνέχισε να δίδει την τελείως παραπλανητική εντύπωση ότι οι οποιεσδήποτε συζητήσεις σχετικά με λεπτά θέματα όπως η κατάσταση της αγοράς, η χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας, οι ανεκτέλεστες παραγγελίες, η παύση της λειτουργίας των μηχανημάτων, κ.λπ., ήταν αρκετά γενικής φύσης, χωρίς να αποκαλύπτονται ποτέ συγκεκριμένα στοιχεία από τους παραγωγούς.

Η ομολογία της Stora ότι το συμβούλιο προέδρων συζητούσε όντως τον κατόπιν αθέμιτης συνεργασίας καθορισμό των τιμών, επιβεβαιώνεται από ένα εσωτερικό σημείωμα της συνεδρίασης του συμβουλίου προέδρων στις 10 Νοεμβρίου 1986, που εντοπίσθηκε στο υποκατάστημα πωλήσεων της M-M στο Ηνωμένο Βασίλειο (MM PEGG):

«Καθορισμός των τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο

Σε πρόσφατη συνεδρίαση της Fides συμμετείχε εκπρόσωπος της Weig που ανέφερε ότι, κατά τη γνώμη της τελευταίας, το 9 % [1] ήταν πολύ υψηλό για το Ηνωμένο Βασίλειο και κατέληγε στο 7 %. Μεγάλη απογοήτευση επειδή αυτό εσήμαινε ότι ο καθένας μπορούσε να διαπραγματευθεί τις τιμές.»

(42) Όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα απόφαση εκπροσωπούνταν στο συμβούλιο προέδρων. Μολονότι ορισμένοι από τους μικρότερους παραγωγούς συμμετείχαν σ' αυτό σχεδόν σπάνια, οι μεγαλύτεροι παραγωγοί (που ήταν επίσης όλοι μέλη της PWG) εκπροσωπούνταν σχεδόν πάντα σε κάθε συνεδρίαση του συμβουλίου προέδρων.

Υπάλληλοι της NPI συμμετείχαν σε όλες τις συνεδριάσεις, πλην μιας, του συμβουλίου προέδρων κατά την περίοδο 1986-1991. Οι εκπρόσωποι της Finnboard (συμμετείχαν και στις συνεδριάσεις της PWG που είχαν πραγματοποιηθεί λίγο ενωρίτερα) έλαβαν μέρος σε όλες τις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων χωριστά από την NPI. Μερικές φορές συμμετείχαν επίσης και ορισμένες μεμονωμένες εταιρείες-μέλη της Finnboard: η Metsä Serla συμμετείχε κάθε χρόνο στις συνεδριάσεις της ολομέλειας της άνοιξης (αλλά όχι στις χειμερινές συνεδριάσεις) και η United Paper Mills συμμετέσχε σε μία συνεδρίαση τον Μάιο του 1989.

(43) Οι συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων από το 1986 και μετά πραγμτοποιήθηκαν τις ακόλουθες ημερομηνίες:

Ημερομηνία	*Τοποθεσία*
29 Μαΐου 1986	Αλγκέρο (Σαρδηνία)
10 Νοεμβρίου 1986	Ζυρίχη
20 Μαΐου 1987	Γκρατς
4 Δεκεμβρίου 1987	Ζυρίχη
25 Μαΐου 1988	Βαρκελώνη
17 Νοεμβρίου 1988	Ζυρίχη
17 Μαΐου 1989	Νίκαια
28 Νοεμβρίου 1989	Ζυρίχη
23 Μαΐου 1990	Ελσίνκι
26 Νοεμβρίου 1990	Γκέτεμπουργκ
5 Ιουνίου 1991	Μόντρεαλ

Λεπτομερή στοιχεία για τη συμμετοχή κάθε επιχείρησης στις συνεδριάσεις αυτές εμφαίνονται στον πίνακα 3.

δ) *Η κοινή επιτροπή μάρκετινγκ*

(44) Η κοινή επιτροπή μάρκετινγκ ή «JMC» συστάθηκε κατά τα τέλη του 1987 και εθεωρείτο πολύ πιο αποτελεσματική από την προκάτοχό της, την επιτροπή μάρκετινγκ. Η JMC υπέβαλλε εκθέσεις στην PWG. Επίσημος στόχος της ήταν να καταρτίζει για την PWG μια λεπτομερή ανάλυση των συνθηκών της αγοράς και μια πρόβλεψη για τις πωλήσεις. Προς το σκοπό αυτό, ελάμβανε πληροφορίες από την οικονομική επιτροπή.

Ωστόσο, βασικό έργο της JMC ήταν εξαρχής:

— να προσδιορίζει κατά πόσο και, εάν αυτό συνέβαινε, με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ οι αυξήσεις των τιμών και να γνωστοποιεί τα συμπεράσματά της στην PWG,

— να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες των πρωτοβουλιών για τις τιμές που απεφάσιζε η PWG για καθεμία χώρα μεμονωμένα και για τους κυριότερους πελάτες με στόχο τη δημιουργία ενός συστήματος ταυτόσημων (δηλαδή ενιαίων) τιμών στην Ευρώπη (πρώτη δήλωση της Stora, σελίδα 17· δεύτερη δήλωση, σελίδα 8 και επόμ.).

(45) Στη δεύτερη δήλωσή της (σελίδες 8-9), η Stora προέβη σε λεπτομερή ανάλυση του τρόπου λειτουργίας της JMC. Η Επιτροπή αυτή συζητούσε τον τρόπο με τον οποίο επρόκειτο να εφαρμοστούν από κάθε παραγωγό στις διάφορες αγορές οι αυξήσεις των τιμών που συμφωνούσε η PWG. Οι πρακτικές λεπτομέρειες για την υλοποίηση των προτεινόμενων αυξήσεων των τιμών εξετάζονταν σε συζητήσεις «στρογγυλής τραπέζης», όπου κάθε σύνεδρος είχε την ευκαιρία να σχολιάζει την προτεινόμενη αύξηση.

Τυχόν δυσκολίες για την υλοποίηση των αυξήσεων των τιμών που είχε αποφασίσει η PWG, ή η κατά διαστήματα άρνηση συνεργασίας, εγνωστοποιούντο στην PWG, η οποία (κατά τη Stora) «επεδίωκε τότε να επιτύχει το επίπεδο συνεργασίας που εθεωρείτο αναγκαίο». Η JMC υπέβαλλε χωριστές εκθέσεις για τις ποιότητες GC και GD. Σε περίπτωση που η PWG τροποποιούσε μια απόφαση για τις τιμές βάσει των εκθέσεων που λάμβανε από την JMC, τα κατάλληλα μέτρα που έπρεπε να εφαρμοστούν εσυζητούντο κατά την επόμενη συνεδρίαση της JMC.

Δεν υπάρχουν επίσημες προσκλήσεις ή πρακτικά για καμία από τις συνεδριάσεις της JMC. Ωστόσο, είναι σαφές ότι, λόγω του πολυσύνθετου χαρακτήρα των καθηκόντων της, δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς οι συμμετέχοντες να έχουν προβεί σε δικούς τους υπολογισμούς και να έχουν υποβάλει προτάσεις και χωρίς να τηρούνται λεπτομερή πρακτικά των εργασιών της από τον πρόεδρο ή τη γραμματεία. Έπρεπε να υποβληθεί έκθεση στην PWG. Κατά την προφορική ακρόαση, ένας από τους συμμετέχοντες (Gruber & Weber) ομολόγησε ότι κατά γενικό κανόνα δεν ετηρούντο ενοχοποιητικές σημειώσεις.

Εντούτοις, οι συμμετέχοντες στις συνεδριάσεις της JMC δεν ήταν όλοι όσο θα έπρεπε προσεκτικοί σε ό,τι αφορά την καταστροφή ή τη μη τήρηση σημειώσεων: κατά τη διάρκεια των ελέγχων στην M-M και στη μικρή νορβηγική επιχείρηση Rena (βλέπε σημεία 80, 82, 84 και 87) εντοπίσθηκαν λεπτομερείς προσωπικές σημειώσεις από ορισμένες συνεδριάσεις της JMC.

(46) Καθόλη τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, επικεφαλής της JMC ήταν το ίδιο πρόσωπο, ένας

[1] Κατά την ημερομηνία του σημειώματος οι περισσότεροι παραγωγοί είχαν μόλις αναγγείλει αύξηση των τιμών κατά 9 % στο Ηνωμένο Βασίλειο που θα άρχιζε να ισχύει τον Ιανουάριο του 1987.

ανώτερος διευθυντής της Feldmühle (που) έχει τώρα συνταξιοδοτηθεί): η επιτυχία της αποδόθηκε σε μεγάλο βαθμό στις προσωπικές του προσπάθειες. Συμμετείχε επίσης στην PWG και ενεργούσε ως σύνδεσμος μεταξύ των δύο οργάνων. Στις συνεδριάσεις συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων ή σχεδόν όλων των ευρωπαίων παραγωγών χαρτονιού. Οι τέσσερις φινλανδοί παραγωγοί ποιότητας GC αντιπροσωπεύονταν πάντα στην JMC από την Finnboard, η οποία όμως ισχυρίζεται ότι συμμετείχε στις συνεδριάσεις όχι για λογαριασμό της αλλά ως εκπρόσωποι της NPI (βλέπε άρθρο 11, απάντηση της Finnboard). Η NPI δεν εκπροσωπείτο χωριστά στην JMC, μολονότι αυτό συνέβαινε στο συμβούλιο προέδρων. Η Fiskeby παραδέχθηκε ότι «μερικές φορές» ένας αντιπρόσωπος της NPI έδωσε στην Fiskeby πληροφορίες τηλεφωνικά σχετικά με θέματα που εξετάστηκαν σε συνεδριάσεις JMC στις οποίες δεν παρίστατο. Ορισμένοι παραγωγοί — ιδίως οι μεγαλύτεροι που συμμετείχαν επίσης στην PWG — παρακολουθούσαν τις συνεδριάσεις της JMC πιο συχνά από άλλους, αλλά δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί ο κατάλογος συμμετοχής κάθε συνεδρίασης λόγω της πλήρους έλλειψης επίσημων πρακτικών. Ωστόσο — με εξαίρεση την Enso-Gutzeit — όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα κοινοποίηση αιτιάσεων έλαβαν μέρος σε ορισμένες τουλάχιστον συνεδριάσεις της JMC. Για τις ποιότητες GC και GD επραγματοποιούντο μεμονωμένες συνεδριάσεις, συνήθως σε συνεχόμενες ημέρες.

Σύμφωνα με τα έγγραφα στοιχεία, συμπεριλαμβανόμενων και των ετήσιων εκθέσεων της PG Paperboard, η JMC συνεδρίαζε με την ακόλουθη συχνότητα:

Ιούνιος 1987-Μάιος 1988	15 συνεδριάσεις
Ιούνιος 1988-Μάιος 1989	11 συνεδριάσεις
Ιούνιος 1989-Μάιος 1990	8 συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανόμενων και διάφορων διήμερων συνόδων)
Ιούνιος 1990-Μάιος 1991	8 συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανόμενων και διάφορων διήμερων συνόδων)

(47) Οι τελευταίες γνωστές συνεδριάσεις της JMC πραγματοποιήθηκαν στη Βιένη, στις 3 και 10 Ιουλίου 1991, δέκα εβδομάδες μετά την ημερομηνία διενέργειας των ελέγχων της Επιτροπής.

Λεπτομέρειες σχετικά με την ομολογηθείσα ή διαπιστωθείσα συμμετοχή κάθε επιχείρησης στην JMC παρατίθενται στους πίνακες 4 και 5.

Ο πίνακας 4 δείχνει τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων της JMC στις οποίες κάθε επιχείρηση είτε παραδέχεται είτε έχει αποδειχθεί ότι έλαβε μέρος (ο πίνακας αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εξαντλητικός).

Ο πίνακας 5 δείχνει τους συμμετέχοντες στις τακτικές συνεδριάσεις, σύμφωνα με όσα ανέφερε κάθε παραγωγός.

(48) Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι παραγωγοί, απαντώντας στις επανειλημμένες αιτήσεις παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, ισχυρίσθηκαν ότι δεν ενθυμούνταν πότε άρχισαν να παρακολουθούν τις συνεδριάσεις της επιτροπής μάρκετινγκ ή της JMC, ή περιόρισαν τις απαντήσεις τους στα τελευταία χρόνια ή έδωσαν ασαφείς απαντήσεις.

Συνεπώς, δεν ήταν δυνατό (με ελάχιστες εξαιρέσεις) να εξακριβωθούν με βεβαιότητα οι ημερομηνίες των συνεδριάσεων στις οποίες συμμετείχαν οι μεμονωμένοι παραγωγοί, ιδίως πριν από το 1989. Η Laakmann (που δεν έκανε διάκριση μεταξύ της JMC και της προκατόχου της «επιτροπής μάρκετινγκ» ανέφερε, απαντώντας βάσει του άρθρου 11, ότι οι εταιρείες Cascades, Europa Carton, KNP, FS-Karton, M-M, Deisswil, Feldmühle, CBC, Saffa και η ίδια συμμετείχαν από την αρχή στις συνεδριάσεις για την ποιότητα GD, δηλαδή από το 1984. Κατά τη Laakmann, οι Buckmann, Gruber & Weber, Prat Carton, Tampella Española και Weig άρχισαν να παρακολουθούν αυτές τις συνεδριάσεις λίγο αργότερα από τους άλλους παραγωγούς, πράγμα που θα μπορούσε να σημαίνει ότι άρχισαν να συμμετέχουν μόνον όταν η νέα JMC συστάθηκε στα τέλη του 1987 ή στις αρχές του 1988.

ε) *Η οικονομική επιτροπή*

(49) Η «οικονομική επιτροπή», στην οποία, παρά την επωνυμία της, δεν συμμετείχαν οικονομολόγοι, αλλά διευθυντές μάρκετινγκ ή/και πωλήσεων, συζητούσε θέματα όπως οι διακυμάνσεις των τιμών στις εθνικές αγορές και οι ανεκτέλεστες παραγγελίες και γνωστοποιούσε τα πορίσματά της στην JMC (ή στην προκάτοχό της «επιτροπή μάρκετινγκ» πριν από τα τέλη του 1987).

Σύμφωνα με τη Stora, μολονότι οι ανεκτέλεστες παραγγελίες των μεμονωμένων παραγωγών δεν συνεζητούντο λεπτομερώς στην οικονομική επιτροπή, αντίθετα προς την JMC, όπου αυτό είναι σαφές ότι συνέβαινε, μερικές φορές οι μεμονωμένοι παραγωγοί συνέκριναν τις θέσεις τους με το μέσο όρο του τομέα.

Η Stora δηλώνει κατηγορηματικά ότι από την ανταλλαγή πληροφοριών στην οικονομική επιτροπή κατά τη διάρκεια του 1987 προέκυψε ότι όλοι οι παραγωγοί είχαν γεμάτα τα βιβλία παραγγελιών τους, γεγονός που επιβεβαίωνε τη συνεχώς ενισχυόμενη πεποίθηση στη βιομηχανία χαρτονιού ότι είχε επέλθει ισορροπία μεταξύ της παραγωγικής ικανότητας και της κατανάλωσης.

(50) Το «κεντρικό θέμα» των συζητήσεων της οικονομικής επιτροπής ήταν η ανάλυση και η αξιολόγηση της αγοράς χαρτονιού στις διάφορες χώρες. Οι πληροφορίες που παρέχονταν στην οικονομική επιτροπή σχετικά με τις συνθήκες της αγοράς σε κάθε κράτος μέλος φαίνεται ότι προέρχονταν από τις εθνικές επιτροπές στις οποίες εκπροσωπούνταν οι τοπικοί παραγωγοί και οι κυριότεροι εισαγωγείς (πρακτικά της συνεδρίασης του συμβουλίου προέδρων, 10 Νοεμβρίου 1986). Οι συζητήσεις για τις συνθήκες της αγοράς δεν ήταν αόριστες: οι συνομιλίες για την κατάσταση κάθε εθνικής αγοράς πρέπει να θεωρηθούν στο πλαίσιο των προγραμματισμένων πρωτοβουλιών για τις τιμές, συμπεριλαμβανόμενης και της

διαφαινόμενης ανάγκης προσωρινής διακοπής της λειτουργίας των εργοστασίων για τη στήριξη των αυξήσεων των τιμών.

Από μια προσωπική σημείωση του εκπροσώπου της FS-Karton όσον αφορά τα κυριότερα θέματα της συνεδρίασης της οικονομικής επιτροπής στη Ζυρίχη στις 3 Οκτωβρίου 1989, η οποία απεστάλη στον διευθύνοντα σύμβουλο της M-M, προκύπτει ότι, εκτός από μια λεπτομερή ανάλυση της ζήτησης, της παραγωγής και των ληφθεισών παραγγελιών, θέματα της συνεδρίασης ήταν και τα ακόλουθα:

— η διαπιστωθείσα έντονη αντίδραση των αγοραστών στην τελευταία αύξηση της τιμής της ποιότητας GC, που άρχισε να ισχύει την 1η Οκτωβρίου,

— οι ανεκτέλεστες παραγγελίες των παραγωγών ποιοτήτων GC και GD, συμπεριλαμβανόμενων και των επιμέρους θέσεων,

— οι εκθέσεις για τη πραγματική και την προγραμματιζόμενη προσωρινή διακοπή της παραγωγής,

— τα ιδιάζοντα προβλήματα εφαρμογής των αυξήσεων των τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο και οι επιπτώσεις τους στην απαιτούμενη διαφορά μεταξύ των τιμών των ποιοτήτων GC και GD,

— η σύγκριση των προβλεπόμενων εσόδων από εισερχόμενες παραγγελίες κάθε εθνικού ομίλου.

Τα θέματα αυτά δεν αναφέρονταν στα επίσημα πρακτικά της συνεδρίασης.

Στον πίνακα 6 αναφέρονται λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή στις συνεδριάσεις της οικονομικής επιτροπής από τα τέλη του 1986 και μετά. Οι μόνες από τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα απόφαση που δεν συμμετείχαν σε καμία συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής ήταν οι Enso Gutzeit, Europa Carton, Gruber & Weber και Weig. (Η Enso Gutzeit ήταν μέλος της NPI που συμμετείχε σε όλες τις συνεδριάσεις της οικονομικής επιτροπής. Οι άλλες τρεις ήταν μέλη της JMC).

Ε. Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

1. **Έλεγχος του όγκου της παραγωγής**

α) *Η πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα»*

(51) Βασικός παράγοντας της επιτυχίας των πρωτοβουλιών για τις τιμές μετά το 1988 ήταν (όπως αντελήφθησαν οι παραγωγοί) η διατήρηση ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Όλα τα μέλη της PWG εξέφρασαν ανησυχίες αναφέροντας ότι οι νέες πρωτοβουλίες για τις τιμές δεν θα έπρεπε να υπονομευθούν από σημαντικές αυξήσεις του όγκου των πωλήσεων, πράγμα που η Stora χαρακτήρισε ως πολιτική της «τιμής πριν από την ποσότητα» (απάντηση της Stora, της 14ης Φεβρουαρίου 1992, βάσει του άρθρου 11).

Αυτό σήμαινε ότι οι μεγάλοι παραγωγοί θα μπορούσαν να συμφωνήσουν αυξήσεις των τιμών στην PWG με σχετική βεβαιότητα επιτυχίας.

(52) Η συμφωνία που επιτεύχθηκε στην PWG κατά το 1987 προέβλεπε το «πάγωμα» στα τότε επίπεδα των μεριδίων των κυριότερων παραγωγών στην αγορά της Δυτικής Ευρώπης, χωρίς προσπάθειες για την προσέλκυση νέων πελατών ή την επέκταση των υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με επιθετική πολιτική τιμολόγησης.

Σύμφωνα με τη Stora (δεύτερη δήλωση, σελίδα 11), η άτυπη συμφωνία για τα μερίδια της αγοράς μεταξύ των κυριότερων παραγωγών αφορούσε τα μερίδια κάθε μεγάλου ομίλου παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη. Δεν είχε νόημα (αναφέρει η Stora) να συζητούν τα μερίδιά τους στις μεμονωμένες εθνικές αγορές: λόγω των διασυνοριακών συγχωνεύσεων των μεγάλων μεταποιητών, οι παραγωγοί χαρτονιού δεν ήταν καν βέβαιοι για τον τελικό προορισμό των παραδόσεών τους.

(53) Έγγραφα που ενετόπισε η Επιτροπή στην FS-Karton (που ανήκει στον όμιλο M-M) επιβεβαιώνουν ότι κατά τα τέλη του 1987 επετεύχθη συμφωνία στις δύο ομάδες προέδρων για τα συναφή θέματα του ελέγχου του όγκου των πωλήσεων και της πειθαρχίας όσον αφορά τις τιμές.

Σε μια εσωτερική έκθεση της 28ης Δεκεμβρίου 1988 με τίτλο «Vertrauliche Aktennotiz» («εμπιστευτικός φάκελος»), που απεστάλη στον διευθύνοντα σύμβουλο της M-M στη Βιένη από τον διευθυντή μάρκετινγκ τον αρμόδιο για τις πωλήσεις του ομίλου αυτού στη Γερμανία, εξετάζονται εμπεριστατωμένα τα μέτρα που έπρεπε να λάβουν από τα τέλη του 1987 οι ευρωπαίοι παραγωγοί χαρτονιού σε επίπεδο προέδρων για να εξασφαλίσουν την «πειθαρχία όσον αφορά τις τιμές».

(54) Στο σημείωμα της M-M επιβεβαιώνεται ότι κατά το 1987 επετεύχθη κοινή συναίνεση για την εφαρμογή της πολιτικής «ή τιμή πριν από την ποσότητα». Ωστόσο, ο συντάκτης του σημειώματος αυτού έκρινε ότι στην πολιτική αυτή υπήρχαν τόσο «κερδισμένοι όσο και χαμένοι».

Όλοι οι συμμετέχοντες ωφελήθηκαν από το γεγονός ότι η συνεχής πτωτική τάση των τιμών, που χαρακτήριζε την αγορά, αντιστράφηκε και με δύο συγκεκριμένα μέτρα κατά το 1988 μεταβλήθηκε σε ανοδική τάση. (Η αναφορά στα δύο «μέτρα» υποδηλώνει προφανώς τις δύο «πρωτοβουλίες» για τις τιμές κατά το 1988).

Από την άλλη πλευρά, τόσο η M-M όσο και η Feldmühle είχαν σχετικές απώλειες. Επειδή η M-M είχε αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά το καλοκαίρι του 1987, οι άλλοι παραγωγοί της ζήτησαν — αναμφίβολα ως αντίτιμο για την επίτευξη ευρύτερης συμφωνίας — να κάνει ορισμένες «θυσίες»:

— Το μερίδιό της στην αγορά «πάγωσε» στο επίπεδο του 1987 και δόθηκαν σαφείς διαβεβαιώσεις στους άλλους παραγωγούς ότι η M-M δεν θα επεδίωκε να εξασφαλίσει νέες παραγγελίες προσφέροντας χαμηλότερες τιμές.

— Η M-M έδωσε ρητές οδηγίες στο προσωπικό πωλήσεων στη Γερμανία και στην Αυστρία και στα υποκαταστήματά της σε άλλες χώρες για την τήρηση της εν λόγω αυστηρής πολιτικής τιμολόγησης («absolute Preisdisziplin»). Παλαιότερα ο μόνος στόχος ήταν η αύξηση των πωλήσεων·

τώρα η «αυστηρή πειθαρχία στις τιμές» με κίνδυνο διακοπής της λειτουργίας των μηχανημάτων για μείωση της παραγωγής.

(55) Η M-M ήταν μία από τις πρώτες χαρτοβιομηχανίες που εφήρμοσε τον Μάρτιο του 1988 την αύξηση της τιμής (που είχε ήδη ανακοινωθεί τον Δεκέμβριο του 1987), καθώς επίσης και τη δεύτερη αύξηση του έτους, η οποία άρχισε να ισχύει τον Οκτώβριο. Έκανε τις θυσίες που της είχαν ζητηθεί και μείωσε τις ποσότητες που διοχέτευε σε αγορές με υψηλές τιμές. Η αμετακίνητη στάση της M-M όσον αφορά τις τιμές δυσαρέστησε ορισμένους τακτικούς της πελάτες. Από την άλλη πλευρά, ο διευθυντής μάρκετινγκ είχε υπόνοιες ότι οι άλλοι παραγωγοί δεν είχαν στηρίξει όλοι τις πρωτοβουλίες για τις τιμές όπως η M-M. Το προσωπικό πωλήσεών τους συμπεριφέρονταν στην αγορά κατά τρόπο διαφορετικό από εκείνον που είχε συμφωνηθεί σε υψηλό επίπεδο. Αναφέροντας το παράδειγμα ενός άλλου παραγωγού που προσέφερε σε έναν σημαντικό πελάτη τιμές χαμηλότερες από εκείνες της M-M κατά 150 γερμανικά μάρκα ανά τόνο, ο εν λόγω διευθυντής μάρκετινγκ αναρωτήθηκε ενδεικτικά πως ήταν δυνατό η συμπεριφορά αυτή να συμβιβάζεται με το «συμφωνηθέν σύστημα». Για το λόγο αυτό, πίεσε τον προϊστάμενό του (που συμμετείχε στις συνεδριάσεις της PWG) να δεσμεύσει τους άλλους παραγωγούς να συμμορφωθούν με τον ίδιο αυστηρό κανόνα που είχε επιβληθεί στην M-M, δηλαδή να απωλέσουν πελατεία παρά να παραβιάσουν τη συμφωνηθείσα τιμή.

Η Επιτροπή προσπάθησε να αντλήσει από την M-M περαιτέρω λεπτομέρειες όσον αφορά τις ακριβείς περιστάσεις υπό τις οποίες επετεύχθη συμφωνία μεταξύ των παραγωγών χαρτονιού το 1987.

Στην απάντησή της βάσει του άρθρου 11, η M-M υποστήριξε ότι δεν υπήρχε συμφωνία «υπό την αυστηρή έννοια του όρου» και ότι η επανειλημμένη χρήση του όρου αυτού στο εν λόγω σημείωμα (και παρόμοιων εκφράσεων) από τον διευθυντή μάρκετινγκ της εταιρείας δεν θα πρέπει να «ερμηνεύεται κατά γράμμα».

(56) Η βασική άτυπη συμφωνία μεταξύ των κυριότερων παραγωγών για τη διατήρηση των αντίστοιχων μεριδίων τους στην αγορά συνέχισε να ισχύει καθόλη την περίοδο που καλύπτει η παρούσα απόφαση.

Αρχικά, το κυριότερο μέλημα της PWG προς την κατεύθυνση αυτή ήταν να περιορίσει την αύξηση των μεριδίων των παραγωγών της ΕΖΕΣ στην αγορά της ΕΟΚ: της M-M, της Finnboard, της Kopparfors και της Iggesund. Οι παραγωγοί της Κοινότητας επιθυμούσαν να προστατεύσουν την εγχώρια αγορά, ενώ οι σκανδιναβοί παραγωγοί (και η M-M) τη θεωρούσαν ως φυσική αγορά για τις εξαγωγές τους. Πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις με τους εν λόγω παραγωγούς των χωρών της ΕΖΕΣ όσον αφορά το ανώτατο επίπεδο των μεριδίων της αγοράς το οποίο ήταν διατεθειμένοι να αποδεχθούν. Κατέστη σαφές στους παραγωγούς αυτούς ότι η αύξηση των μεριδίων τους στην αγορά εις βάρος άλλων μπορούσε να διαταράξει την ισορροπία παραγωγής-κατανάλωσης και να υπονομεύσει τις συντονισμένες προσπάθειες για αύξηση των τιμών. Αργότερα, καθώς οι παραγωγοί των χωρών της ΕΖΕΣ απέκτησαν και οι ίδιοι εγκαταστάσεις παραγωγής χάρτου στην Κοινότητα, η πολιτική των άλλων, που συνίστατο στον περιορισμό του μεριδίου των μη κοινοτικών παραγωγών στην αγορά της Κοινότητας, έχασε μέρος της σκοπιμότητάς της. Το ενδιαφέρον επικεντρωνόταν όλο και περισσότερο στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των κυριότερων επιχειρηματικών ομίλων ώστε να μην τεθούν σε κίνδυνο οι πρωτοβουλίες για τις τιμές (απάντηση της Stora, της 14ης Φεβρουαρίου 1992, σύμφωνα με το άρθρο 11).

Οι παραγωγοί χρησιμοποιούσαν ως βάση των υπολογισμών τους τα στοιχεία για τις συνολικές πωλήσεις του προηγούμενου έτους, που ανακοινώνονταν κατά τον επόμενο Μάρτιο.

Δεδομένου ότι γνώριζε επίσης τις προβλέψεις των ποσοστών ανάπτυξης της αγοράς κατά το επόμενο έτος, κάθε παραγωγός ήταν σε θέση να υπολογίζει τον όγκο των πρόσθετων πωλήσεων που θα μπορούσε να πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια του έτους χωρίς να αυξήσει το μερίδιό του στην αγορά (και να αποσταθεροποιήσει έτσι την αγορά).

Οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στις συζητήσεις αυτές για τα μερίδια της αγοράς ήταν εκείνες που εκπροσωπούντο στην PWG, και συγκεκριμένα η Cascades, η Finnboard, η KNP (μέχρι το 1988), η M-M, η MoDo, η Sarrió, οι δύο όμιλοι παραγωγών της Stora CBC και Feldmühle και (από το 1988) η Weig.

(57) Η «εξέλιξη των μεριδίων της αγοράς» αναλυόταν σε κάθε συνεδρίαση της PWG βάσει προσωρινών στατιστικών στοιχείων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 63). Συνεζητούντο τα μερίδια στη Δυτική Ευρώπη γενικότερα και, σε μικρότερο βαθμό, η κατάσταση στις μεμονωμένες χώρες. Σύμφωνα με τη Stora, «αναλύονταν και συνεζητούντο οι σημαντικές διακυμάνσεις των μεριδίων της αγοράς και εζητούντο εξηγήσεις για τις σημαντικές μεταβολές». Μια μεταβολή των σχεδίων πώλησης μπορούσε (για παράδειγμα) να αποδοθεί σε μια ειδική παραγγελία σε μια συγκεκριμένη αγορά ή σε έναν πελάτη που είχε αρχίσει να χρησιμοποιεί μία μόνον χώρα για το σύνολο του εφοδιασμού του στην Ευρώπη.

Ωστόσο, οι παραγωγοί μπορούσαν να αποφασίσουν οι ίδιοι τα συγκεκριμένα μέτρα που καθένας από αυτούς έπρεπε να λάβει για τη διατήρηση του μεριδίου του στην αγορά στα ίδια επίπεδα. Στις συνεδριάσεις συνεζητούντο θέματα όπως η προσωρινή διακοπή της παραγωγής ή η διοχέτευση πλεονάζουσας παραγωγής σε υπερπόντιες αγορές, αλλά η εφαρμογή των υπό συζήτηση μέτρων εξαρτάτο από τις συγκεκριμένες συνθήκες που αντιμετώπιζε κάθε παραγωγός.

Τα μέλη της PWG ήλπιζαν και ανέμεναν ότι, δίνοντας το παράδειγμα στους μικρούς παραγωγούς, θα ωθούσαν τους τελευταίους να δεχθούν και τους περιορισμούς.

(58) Μολονότι οι μικροί παραγωγοί χαρτονιού που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της JMC δεν είχαν γνώση των λεπτομερών συζητήσεων για τα μερίδια της αγοράς στην PWG, ήταν απολύτως ενήμεροι, στα πλαίσια της πολιτικής «η τιμή πριν από την ποσότητα» την οποία είχαν αποδεχθεί όλοι, για τη γενική άτυπη συμφωνία μεταξύ των σημαντικότερων παραγωγών όσον αφορά τη διατήρηση «της προσφοράς σε σταθερά επίπεδα» και δεν αμφέβαλαν για την ανάγκη προσαρμογής της δικής τους συμπεριφοράς στην εν λόγω άτυπη συμφωνία.

Αυτό επιβεβαιώνεται από σημείωμα που συνέταξε ο τότε διευθύνων σύμβουλος της Rena σε μια ειδική συνεδρίαση της NPI (βλέπε αιτιολογική σκέψη 28) στο αεροδρόμιο της Αρλάντα της Στοκχόλμης στις 3 Οκτωβρίου 1988. Κύριο θέμα της συζήτησης αυτής ήταν η επόμενη αύξηση των τιμών που επρόκειτο να λάβει χώρα τον Απρίλιο του 1989· δεδηλωμένος στόχος ήταν η αύξηση των τιμών κατά 15 % μέχρι τα τέλη του 1989.

Ο συντάκτης του σημειώματος συνέχιζε:

> «Σε δύσκολες περιόδους: έλεγχος της παραγωγής με προσωρινή παύση για όλους. Θα καταρτισθεί πρόταση. Οι τιμές πρέπει να διατηρηθούν.» (μετάφραση από το νορβηγικό πρωτότυπο).

Θα πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι την εποχή εκείνη ο τότε διευθύνων σύμβουλος της Finnboard ήταν τόσο πρόεδρος της NPI (και μάλιστα στη συνάντηση της Αρλάντα), όσο και πρόεδρος της PG Paperboard και προήδρευε υπό την ιδιότητα αυτή του συμβουλίου πρόεδρων και της PWG (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 38).

(59) Για τους παραγωγούς που συμμετείχαν στην PWG, η συμφωνία για «πάγωμα» των μεριδίων της αγοράς βασιζόταν στον «εθελοντικό περιορισμό» και σε ένα σύστημα αμοιβαίας ενθάρρυνσης. Η Stora αναφέρει ότι σε τελική ανάλυση «εάν οι παραγωγοί συμμορφώνονταν προς την άτυπη συμφωνία ή όχι εξαρτάτο από το κατά πόσο θεωρούσαν ότι η συμμόρφωσή τους προς τη συμφωνία αυτή εξυπηρετούσε καλύτερα τα συμφέροντά τους.»

Από ό,τι είναι γνωστό, δεν υπήρχε επίσημος μηχανισμός κυρώσεων ή αποζημίωσης για την εφαρμογή της άτυπης συμφωνίας σχετικά με τα μερίδια της αγοράς, αλλά οι παραγωγοί εγνώριζαν ότι υπήρχε πιθανότητα «αντιποίνων» σε περίπτωση που ένας από αυτούς επεξέτεινε σημαντικά τις επιχειρήσεις του εις βάρος ενός άλλου σε μια συγκεκριμένη αγορά (απάντηση της Stora, της 14ης Φεβρουαρίου 1992, σελίδα 4, σύμφωνα με το άρθρο 11).

Υπάρχουν βέβαια ορισμένες ενδείξεις ότι οποιοσδήποτε παραγωγός αθετούσε την υπόσχεσή του και ηύξανε το μερίδιό του στην αγορά εις βάρος άλλων δεχόταν επίπληξη· αυτό φαίνεται ότι συνέβη με τη Weig.

(60) Η Επιτροπή δέχεται ότι, παρά την άτυπη συμφωνία για τα μερίδια της αγοράς, το μερίδιο ορισμένων μεγάλων μεμονωμένων παραγωγών αυξανόταν από χρόνο σε χρόνο. Η Stora διευκρίνισε ότι, κατά τη γνώμη των παραγωγών, τα συμφέροντά τους και οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν ήταν τέτοιες ώστε δεν ήταν πάντα δυνατό να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό των πωλήσεών τους. Δεν επιδέχεται αμφιβολία ότι οι παραγωγοί που μπορούσαν να διαπραγματευτούν από θέση ισχύος, ανέμεναν αυξημένο μερίδιο στην αγορά. Ορισμένοι παραγωγοί εθεωρούντο ενδεχομένως λιγότερο αξιόπιστοι από άλλους. Για το λόγο αυτό, οι συζητήσεις για τα μερίδια της αγοράς επαναλαμβάνονταν κάθε χρόνο με τους παραγωγούς από μια νέα βάση.

Εντούτοις, τα επίπεδα των μεριδίων της αγοράς επανεξετάζονταν συνεχώς στην PWG, όπου εγνωστοποιούντο και συνεζητούντο τα συγκεκριμένα προβλήματα και ανάγκες των μεμονωμένων μελών. Συνεπώς, η άτυπη συμφωνία μεταξύ των παραγωγών για τα μερίδια της αγοράς δεν ήταν στατική, αλλά αποτελούσε το αντικείμενο περιοδικών προσαρμογών και επαναδιαπραγματεύσεων.

β) *Η ανταλλαγή πληροφοριών στη Fides*

(61) Στο πλαίσιο της επιτυχούς υλοποίησης των πρωτοβουλιών για τις τιμές, εθεωρείτο απαραίτητη η ανάπτυξη ενός ευρέως συστήματος γνωστοποίησης και ελέγχου της παραγωγής, του όγκου των πωλήσεων και της χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας.

Τα περισσότερα μέλη της PG Paperboard υπέβαλαν στη Fides περιοδικές (εβδομαδιαίες, μηνιαίες, εξαμηνιαίες, ετήσιες) εκθέσεις σχετικά με τις παραγγελίες, την παραγωγή, τις πωλήσεις και τη χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας ως ακολούθως:

— εβδομαδιαίες εκθέσεις για την εισροή παραγγελιών,

— μηνιαίες εκθέσεις για την παραγωγή και τις πωλήσεις,

— μηνιαίες προβλέψεις για την παραγωγή (από τον Απρίλιο του 1991),

— εξαμηνιαίες εκθέσεις για την παραγωγή ποιοτήτων GC και GD κατανεμόμενη ανάλογα με τη «σύσταση» (δηλαδή τις διάφορες κατηγορίες βάρους),

— ετήσιες εκθέσεις για την παραγωγική ικανότητα.

Οι σκανδιναβοί παραγωγοί δεν παρείχαν απευθείας στη Fides τις πληροφορίες για τα εν λόγω θέματα, αλλά τις γνωστοποιούσαν μέσω της εμπορικής τους ένωσης, της NPI.

Το σύστημα της Fides κάλυπτε ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη (ΕΟΚ και ΕΖΕΣ).

(62) Βάσει του συστήματος Fides, γίνονταν ταξινόμιση των ατομικών εκθέσεων σε κεντρικό επίπεδο και τα ενοποιημένα (και, υποτίθεται, ανώνυμα) στοιχεία διαβιβάζονταν στη συνέχεια στους συμμετέχοντες.

Οι στατιστικές που διαβιβάζονταν από το Fides στα μέλη του ήταν οι εξής:

— εβδομαδιαίες στατιστικές για την εισροή παραγγελιών,

— μηνιαίες στατιστικές για την κατανάλωση (ανά χώρα και για καθεμία από τις 28 ποιότητες ή ομάδες ποιοτήτων),

— μηνιαίες στατιστικές για την παραγωγή και τις παραδόσεις (ποιοτήτων GC, GD και SBS από τις χώρες παραγωγής),

— σύνοψη όσον αφορά την κατανάλωση των ποιοτήτων GC και GD (για «περίοδο 12 μηνών» και σε «προβαλλόμενη ετήσια» βάση),

— στατιστικές για την αγορά (εξαμηνιαίως),

— ανάλυση ανάλογα με την ουσία (εξαμηνιαίως),

— στατιστικές για τη ετήσια παραγωγική ικανότητα,

— απογραφή μηχανημάτων (κατά καιρούς).

Οι ενοποιημένες στατιστικές για την «παραγωγή και τις παραδόσεις» και για την «κατανάλωση» διανέμονταν κάθε μήνα από τη Fides στους συμμετέχοντες τόσο υπό «πρόχειρη» όσο και υπό «τελική» μορφή. Οι πρόχειρες στατιστικές που καταρτίζονταν εν αναμονή των τελικών στοιχείων στηρίζονταν μέχρις ενός σημείου σε εκτιμήσεις βάσει των μέσων όρων των προηγούμενων ετών.

Εβδομαδιαία στοιχεία για την εισροή παραγγελιών παρέχονταν στη Fides από το 75 % περίπου των μελών της PG Paperboard. Οι ενοποιημένες στατιστικές αποστέλλονταν από τη Fides στους συμμετέχοντες την επόμενη ημέρα. Οι στατιστικές αυτές έδειχναν το σύνολο των εκκρεμών παραγγελιών των συμμετεχόντων παραγωγών τόσο στη Δυτική Ευρώπη όσο και σε ολόκληρο τον κόσμο.

(63) Οι ενοποιημένες στατιστικές της Fides που αποστέλλονταν εκ νέου στους συμμετέχοντες από τη Fides ήταν κατανεμημένες ανά βασική ποιότητα και ανά χώρα, εκτός από τις εβδομαδιαίες εκθέσεις για την εισροή παραγγελιών που αφορούσαν ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη.

Στο σημείωμα της M-M, της 28ης Δεκεμβρίου 1988, (αιτιολογική σκέψη 53) προτεινόταν (για να μην υπάρχει αμφιβολία όσον αφορά τον έλεγχο του συστήματος «η τιμή πριν από την ποσότητα»), κάθε παραγωγός να δηλώνει στη Fides στοιχεία για το σύνολο της παραγωγής του και, στη συνέχεια, να την υποδιαιρεί σε πέντε επιμέρους στοιχεία: εγχώρια αγορά, υπόλοιπο ΕΟΚ, υπόλοιπη Ευρώπη, υπερπόντιες χώρες και ίδια χρήση. Σύμφωνα με την M-M, το σύστημα Fides υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις σύμφωνα με την πρόταση αυτή. Δεν είναι γνωστό κατά πόσο και σε ποιο βαθμό οι εκθέσεις των μεμονωμένων παραγωγών στη Fides κοινοποιούνταν σε όλα τα μέλη της PWG. Ωστόσο, οι ενοποιημένες στατιστικές της Fides μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν (και εχρησιμοποιούντο) ως μέσο για τον καθορισμό και τον έλεγχο των μεμονωμένων μεριδίων της αγοράς και για την ανάλυση της αξιοποίησης της παραγωγικής ικανότητας. Η πιο ακριβής ανάλυση γινόταν συνήθως τον Μάρτιο, όταν ήταν διαθέσιμα πλήρη στοιχεία για το προηγούμενο έτος. Κατά τη διάρκεια του έτους εχρησιμοποιούντο συνήθως οι «πρόχειρες» στατιστικές, αν και ήταν πιθανό να μην αντανακλούν ακριβώς την τελική κατάσταση του περασμένου έτους, λόγω των διακυμάνσεων, και έπρεπε να χρησιμοποιούνται με προσοχή. Τα αποτελέσματα της πρακτικής αυτής εξετάζονταν στις συνεδριάσεις της PWG, καταρτίζονταν σχεδιαγράμματα και εζητούντο «εξηγήσεις» από οποιοδήποτε παραγωγό του οποίου το μερίδιο της αγοράς παρουσίαζε σημαντική αύξηση (βλέπε αιτιολογική σκέψη 57).

(64) Σε πολλές περιπτώσεις, πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο των μεριδίων των διάφορων ομίλων στην αγορά ήταν διαθέσιμες ή μπορούσαν να ληφθούν πολύ εύκολα από το ίδιο το σύσημα υποβολής εκθέσεων Fides, χωρίς να κοινοποιηθούν περαιτέρω. Τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποιούσε η Fides σε άλλα συστήματα υποβολής εκθέσεων ώστε να μην είναι δυνατός ο εντοπισμός των παραδόσεων μεμονωμένων παραγωγών, δεν εφαρμόζονταν στο σύστημα για το χαρτόνι. Ένα παράδειγμα είναι οι στατιστικές για την «παραγωγή» και τις παραδόσεις της Φινλανδίας. Εκτός από τις παραχθείσες ποσότητες SBS και GS στη Φινλανδία (δεν υπήρχε ποιότητα GD), οι στατιστικές αυτές δείχνουν τις φινλανδικής προέλευσης παραδόσεις για καθεμία από τις ποιότητες αυτές σε κάθε εθνική αγορά· στην ουσία, οι παραδόσεις αυτές μπορούσαν να προέρχονται μόνον από την Enso-Gutzeit και την Finnboard αντίστοιχα. Επίσης οι ίδιες στατιστικές για το Ηνωμένο Βασίλειο (GC και GD) απεκάλυπταν τις πωλήσεις της Iggesund (πρώην Thames Board) και Read Paper & Board (UK) Ltd σε κάθε αγορά: Οι εταιρείες αυτές είναι οι μόνοι εγχώριοι παραγωγοί ποιοτήτων GC και GD αντίστοιχα. Οι ίδιες πληροφορίες παρέχονται λεπτομερέστερα στις στατιστικές για την κατανάλωση.

γ) *Εκθέσεις για την παραγωγική ικανότητα*

(65) Από τη σύσταση της PG Paperboard το 1981, η Fides συνέτασσε μια ετήσια έκθεση για την παραγωγική ικανότητα ανά χώρα, καθώς επίσης και μια λεπτομερέστερη «απογραφή μηχανημάτων», που κάλυπταν και οι δύο όλες τις ποιότητες χαρτονιού, συμπεριλαμβανόμενων και προϊόντων όπως το γκρίζο χαρτόνι που παράγεται από μηχανήματα χαρτονιού.

Επιπλέον, ο διευθυντής μάρκετινγκ της Finnboard υπέβαλλε στην PG Paperboard μια ετήσια μελέτη για τη χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας στην καθαυτό λεγόμενη αγορά χαρτονιού (κάνοντας χρήση ενός πιο αυστηρού ορισμού του προϊόντος από εκείνον που εχρησιμοποιείτο στις εκθέσεις της Fides για την παραγωγική ικανότητα και στην απογραφή μηχανημάτων).

Λόγω των διαφορετικών βάσεων αξιολόγησης, η έκθεση Fides για την παραγωγική ικανότητα και η μελέτη της Finnboard δεν ήταν άμεσα συγκρίσιμες. Έγιναν προσπάθειες να υπάρχει αντιστοιχία των δεδομένων που περιέχονταν στις δύο εκθέσεις και μετά το 1985 στην έκθεση Fides γινόταν διάκριση μεταξύ του «χαρτονιού συσκευασίας» και των «άλλων ειδών χαρτονιού» («αναθεωρημένη έκθεση Fides για την παραγωγική ικανότητα»).

(66) Το 1987, τα μέλη της PWG πληροφορήθηκαν ότι η ζήτηση του προϊόντος είχε αυξηθεί τόσο ραγδαία ώστε η πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα του τομέα είχε απορροφηθεί.

Παρά τη διάκριση σε «χαρτόνι συσκευασίας» και σε «άλλα χαρτόνια», εξακολουθούσαν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ της μελέτης της Finnboard και της αναθεωρημένης έκθεσης Fides. Στη γενική συνέλευση του 1987, η Fides πρότεινε να μη συντάσσεται πλέον αναθεωρημένη έκθεση για την παραγωγική ικανότητα και να διατηρηθεί μόνον η απογραφή μηχανημάτων. Τελικά, η γενική συνέλευση αποφάσι-

σε να συνεχισθεί η κατάρτιση αναθεωρημένης έκθεσης Fides για την παραγωγική ικανότητα στην υφιστάμενη μορφή της και να συμπληρωθεί με μια νέα μελέτη για την παραγωγική ικανότητα που να καλύπτει μόνο το χαρτόνι.

(67) Στη νέα έρευνα για την παραγωγική ικανότητα που εκδόθηκε το 1988 (πρακτικά της συνεδρίασης του συμβουλίου προέδρων της 25ης Μαΐου 1988) επιβεβαιώνονταν τα όσα είχε ήδη διαπιστώσει η οικονομική επιτροπή, δηλαδή ότι «η πολυσυζητημένη πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα ήταν στην πραγματικότητα ανύπαρκτη».

Τα πρακτικά συνεχίζουν:

> «Πρέπει να εφιστάται η προσοχή των πελατών στο γεγονός αυτό, όσο το δυνατόν συχνότερα.»

Στην ετήσια γενική συνέλευση που πραγματοποιήθηκε την επόμενη ημέρα, ο εκπρόσωπος της Feldmühle (που ήταν πρόεδρος της JMC) επεσήμανε ότι «υπάρχουν πραγματικά και όχι θεωρητικά αριθμητικά στοιχεία για την παραγωγική ικανότητα. Συνεπώς, τα στοιχεία είναι άκρως σημαντικά για την καθημερινή διαχείριση. Μπορούν και πρέπει να χρησιμοποιούνται για να αντικρούεται η άποψη που επικρατεί συχνά μεταξύ των πελατών ότι υπάρχει μεγάλη πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στη βιομηχανία χαρτονιού.»

Η έκθεση κοινοποιήθηκε για πρώτη φορά στους πελάτες από την European Paper Institute την άνοιξη του 1989, μετά από πρόταση της Feldmühle να δημοσιευθεί.

Σύμφωνα με τη Stora:

> «Στόχος της δημοσίευσης αυτής ήταν να καταδειχθεί ότι ο κλάδος χρησιμοποιούσε σχεδόν πλήρως την παραγωγική του ικανότητα, να πεισθούν, αφενός, οι διευθυντές πωλήσεων/μάρκετινγκ ότι υπήρχε δυνατότητα να καλυφθούν οι μεγάλες απώλειες του προηγούμενου έτους και, αφετέρου, οι πελάτες ότι υπήρχαν ελάχιστα περιθώρια για διαπραγμάτευση των αυξήσεων των τιμών.» (δεύτερη δήλωση Stora, σελίδα 13).

(68) Η νέα έρευνα για την παραγωγική ικανότητα (που έγινε γνωστή ως «Πράσινη Βίβλος») καταρτίσθηκε από τη Fides βάσει πληροφοριών που παρείχαν τα μέλη της PG Paperboard το Σεπτέμβριο/Οκτώβριο κάθε έτους, και περιελάμβανε εκτίμηση της παραγωγικής τους ικανότητας για το επόμενο έτος.

Συγκρίνοντας τη γνωστοποιούμενη παραγωγική ικανότητα με τις στατιστικές για την κατανάλωση του προηγούμενου έτους, η PG Paperboard μπορούσε να υπολογίσει το ποσοστό χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας.

Η έκθεση έδειχνε την ετήσια «πρακτική παραγωγική ικανότητα» κάθε χρησιμοποιούμενης μηχανής χαρτονιού, που υπολογιζόταν σύμφωνα με ένα σταθερό μαθηματικό τύπο.

Ωστόσο, δεν αναφερόταν η πραγματική ετήσια απόδοση κάθε μεμονωμένου μηχανήματος. Η έκθεση ανέφερε τη συνολική πραγματική παραγωγή σε τόνους στη Δυτική Ευρώπη κατά τα προηγούμενα χρόνια και περιελάμβανε πρόβλεψη της συνολικής παραγωγής για το επόμενο έτος. Με βάση τις δύο αυτές σειρές στοιχείων, υπολογιζόταν ο ποσοστιαίος συντελεστής εκμετάλλευσης του τομέα.

δ) *Ληφθείσες παραγγελίες και προσωρινή διακοπή της παραγωγής*

(69) Συγκρίνοντας τις εβδομαδιαίες ανεκτέλεστες παραγγελίες και τη διαθέσιμη παραγωγική ικανότητα, η PWG εκτιμούσε τη συνολική κατάσταση της ζήτησης στη βιομηχανία χαρτονιού.

Εάν οι εκκρεμείς παραγγελίες ενός μεγάλου παραγωγού μειωθούν κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο, η παραγωγή του δεν μπορεί να προγραμματισθεί αποτελεσματικά και πιθανόν να υποχρεωθεί να κλείσει προσωρινά τη χαρτοποιία για να αποφύγει τον κίνδυνο υποβάθμισης της ποιότητας του παραγόμενου υλικού.

Παράλληλα με τη διαδικασία της Fides που έδιδε ενοποιημένα στοιχεία, αποτελούσε τρέχουσα πρακτική για κάθε μεμονωμένο παραγωγό να γνωστοποιεί τις ανεκτέλεστες παραγγελίες του στους ανταγωνιστές κατά τις συνεδριάσεις της JMC.

Οι πληροφορίες για τις παραληφθείσες παραγγελίες εκφραζόμενες σε ημέρες εργασίας ήταν χρήσιμες για δύο λόγους:

— για να αποφασισθεί κατά πόσο οι συνθήκες είναι κατάλληλες για την πραγματοποίηση συντονισμένης αύξησης των τιμών,

— για να καθορισθεί ο απαιτούμενος χρόνος προσωρινής παύσης της παραγωγής που είναι αναγκαίος για τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης (δεύτερη δήλωση Stora, σελίδα 14).

(70) Το 1988 και 1989 ο κλάδος χρησιμοποιούσε όλο το δυναμικό του και δεν χρειάσθηκε σχεδόν καμία άλλη προσωρινή παύση της παραγωγής εκτός από τις συνήθεις παύσεις της λειτουργίας των μηχανημάτων κατά την περίοδο των διακοπών και για συντήρηση.

Ωστόσο, από τις αρχές του 1990, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του τομέα αντιμετώπιζαν αυξημένη παραγωγική ικανότητα και μειωμένη ζήτηση και θεώρησαν αναγκαίο να συνεννοηθούν για την ανάγκη προσωρινής παύσης της παραγωγής στα πλαίσια της PWG. Οι μεγαλύτεροι παραγωγοί ανεγνώριζαν ότι δεν μπορούσαν να αυξήσουν τη ζήτηση με μείωση των τιμών και ότι η συνέχιση της χρησιμοποίησης όλης της παραγωγικής ικανότητας θα είχε απλώς ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών. Θεωρητικά, η περίοδος προσωρινής παύσης της παραγωγής που ήταν απαραίτητη για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης μπορούσε να υπολογισθεί βάσει των εκθέσεων για την παραγωγική ικανότητα. Για παράδειγμα, εάν το ποσοστό χρησιμοποίησης των μηχανημάτων για ένα έτος προβλεπόταν να είναι π.χ. 92 %, αυτό σήμαινε ότι το 8 % της παραγωγικής ικανότητας δεν επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί. Συνεπώς, θα χρειάζονταν τέσσερις εβδομάδες προσωρινής διακοπής της παραγωγής για την εξισορρόπηση της παραγωγής και της ζήτησης.

(71) Ωστόσο, η PWG δεν κατένεμε επίσημα το «χρόνο προσωρινής παύσης της παραγωγής» που αντιστοιχούσε σε κάθε παραγωγό. Σύμφωνα με τη Stora, αντιμετωπίζονταν πρακτικές δυσκολίες για την κατάρτιση ενός συντονισμένου σχεδίου όσον αφορά το χρόνο προσωρινής διακοπής της παραγωγής για όλους τους παραγωγούς. Η Stora αναφέρει ότι για τους λόγους αυτούς «υπήρχε μόνον ένα χαλαρό σύστημα ενθάρρυνσης» (δεύτερη δήλωση Stora, σελίδα 15).

Φαίνεται για μια ακόμη φορά ότι οι κυριότεροι παραγωγοί ήταν εκείνοι που επωμίζονταν το βάρος της μείωσης της παραγωγής για τη διατήρηση των επιπέδων των τιμών.

Ωστόσο, οι ανεπίσημες σημειώσεις που τηρήθηκαν σε δύο συνεδριάσεις της JMC, η πρώτη από τις οποίες πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1990 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 84) και η δεύτερη το Σεπτέμβριο του 1990 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 87), καθώς και άλλα έγγραφα (αιτιολογικές σκέψεις 94 και 95) επιβεβαιώνουν ότι στην PG Paperboard οι μεγαλύτεροι παραγωγοί ενημέρωναν λεπτομερώς και συνεχώς τους μικρότερους παραγωγούς σχετικά με τα σχέδιά τους για περαιτέρω προσωρινή παύση της παραγωγής για να αποφευχθεί η μείωση των τιμών.

2. **Πρωτοβουλίες για τις τιμές**

(72) Με τη βελτίωση της ισορροπίας προσφοράς-ζήτησης και την αναδιοργάνωση των διάφορων οργάνων της, η αθέμιτη συνεργασία για τον καθορισμό των τιμών στην PG Paperboard αποδείχθηκε πιο αποτελεσματική από ό,τι την περίοδο πριν από το 1987.

Αντί να γίνεται μια φυσιολογική αύξηση των τιμών, ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς, η μέθοδος που εχρησιμοποιείτο για την αύξηση του επιπέδου των τιμών σε ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη προϋπέθετε τον προγραμματισμό και την ανάληψη συντονισμένων «πρωτοβουλιών για τις τιμές». Η τιμή αυξανόταν σε μια σειρά τακτικών και σαφώς καθορισμένων «φάσεων». Από τα έγγραφα στοιχεία που συγκέντρωσε η Επιτροπή προκύπτει σαφώς ότι η αύξηση των τιμών και ο ελέγχος του όγκου της παραγωγής είναι δύο άρρηκτα συνδεδεμένες πτυχές του ιδίου σχεδίου. Βάσει των προπαρασκευαστικών εργασιών που επραγματοποιούντο στην JMC, η PWG ελάμβανε καταρχήν τις αποφάσεις σχετικά με τον κατάλληλο χρόνο και το επίπεδο της αύξησης. Έχοντας υπόψη τις συνθήκες των πελατών σε θέματα παραγγελιών και κατανάλωσης, η συνήθης πρακτική ήταν να τίθενται οι αυξήσεις των τιμών σε ισχύ τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο. Μερικές φορές και ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς, μια αύξηση της τιμής μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο για τις ποιότητες GC και όχι για τις ποιότητες GD: οι παραγωγοί, όμως, φρόντιζαν γενικά να διατηρούν στο ίδιο σχεδόν επίπεδο τη διαφορά της τιμής (30-40 %) μεταξύ δύο ποιοτήτων. Μια αύξηση τιμής μπορούσε επίσης να καθυστερήσει και μάλιστα να μην πραγματοποιηθεί καθόλου σε μια συγκεκριμένη εθνική αγορά (π.χ., η δεύτερη αύξηση του 1988 δεν εφαρμόστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός από την ποιότητα SBS).

Η JMC συζητούσε τη λεπτομερή εφαρμογή της γενικής απόφασης της PWG σε κάθε εθνική αγορά. Οι νέες τιμές τιμοκαταλόγου για κάθε κατηγορία καταναλωτών «ΑΑ», «Α», «Β», «Γ» και «Δ» κατά φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας) καθορίζονταν σε κάθε εθνικό νόμισμα, βάσει μιας σταθεράς όσον αφορά την ποιότητα και το βάρος. Στην JMC συνεζητούντο επίσης οι νέες τιμές που θα χρεώνονταν στους κυριότερους πελάτες. Υποβάλλονταν χωριστές εκθέσεις στην PWG για τις ποιότητες GC και GD και, εάν προβλέπονταν οποιεσδήποτε δυσκολίες, η PWG προσπαθούσε τότε να επιλύσει το πρόβλημα.

Από τα στοιχεία που συνέλεξε η Επιτροπή (βλέπε συγκεκριμένα αιτιολογικές σκέψεις 79, 82 και 83) επιβεβαιώνεται ότι η PG Paperboard καθόριζε τις αυξήσεις των τιμών και την ημερομηνία έναρξης της ισχύος τους στο Βέλγιο, τη Δανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ισπανία, καθώς και τις χώρες της ΕΖΕΣ.

Ένα από τα κυριότερα καθήκοντα της JMC ήταν να δημιουργήσει ένα «ισοδύναμο» ευρωπαϊκό σύστημα «ισοδύναμων» τιμών, δηλαδή ένα σύστημα ομοιόμορφων τιμών σε ολόκληρη την Κοινότητα. Όταν άρχισαν εκ νέου να αναλαμβάνονται εναρμονισμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές κατά τα τέλη του 1987 αρχές του 1988, οι τιμές εκκίνησης στις διάφορες εθνικές αγορές ήταν διαφορετικές. Κατόπιν τούτου, προέκυψαν ορισμένες αποκλίσεις. Κατά την περίοδο μέχρι το 1991, οι αποκλίσεις αυτές μειώθηκαν.

(73) Ένα ιδιαίτερα σοβαρό και ανησυχητικό χαρακτηριστικό των εναρμονισμένων πρωτοβουλιών για τις τιμές από τα τέλη του 1987 και μετά ήταν ότι οι κυριότεροι παραγωγοί συμφωνούσαν εκ των προτέρων στην PWG ποιος από αυτούς θα διενεργούσε πρώτος την αύξηση (και πότε), και στη συνέχεια τις ημερομηνίες κατά τις οποίες κάθε ένας από τους άλλους θα «ακολουθούσε» αποστέλλοντας στους πελάτες του επιστολές. Για ευνόητους λόγους, δεν ακολουθούσαν κάθε φορά την ίδια σειρά.

Η JMC ήταν πλήρως ενημερωμένη για το σχέδιο και οι μικρότεροι παραγωγοί μπορούσαν να αποφασίσουν μόνοι τους πότε ακριβώς καθένας από αυτούς θα «ανήγγειλε» την πρόθεσή του να εφαρμόσει την αύξηση.

Σε περίπτωση που προέκυπτε πρόβλημα, οι παραγωγοί, βάσει του εν λόγω περίπλοκου συστήματος παραπλάνησης, θα μπορούσαν να αποδώσουν τη σειρά των ομοιόμορφων και τακτικών αυξήσεων των τιμών σε ολόκληρο τον τομέα του χαρτονιού στο φαινόμενο «ολιγοπωλιακής συμπεριφοράς». Μπορούσαν να ισχυρισθούν ότι ήταν λογικό όλοι οι παραγωγοί να αποφασίσουν με δική τους πρωτοβουλία «να ευθυγραμμισθούν» με μια αύξηση που πραγματοποίησε ο ένας ή ο άλλος παραγωγός με ηγετική θέση στην αγορά, μόλις αυτή γινόταν γνωστή: δεν είναι υποχρεωτικό να υπάρχει αθέμιτη συνεργασία αυτή καθεαυτή. Οι πελάτες θα μπορούσαν κάλλιστα να τους υποπτευθούν και μάλιστα να τους κατηγορήσουν ότι έχουν δημιουργήσει σύμπραξη· έχοντας όμως υπόψη το σχετικά μεγάλο αριθμό παραγωγών, η οικονομική θεωρία αποκλείει το ενδεχόμενο αυτό, αλλά, εφόσον δεν υπήρχαν άμεσες αποδείξεις αθέμιτης συνεργασίας, — και κατέβαλαν κάθε προσπάθεια για να το αποφύγουν — οι παραγωγοί πρέπει να ήλπιζαν ότι θα αντεπεξέρχονταν σε

οποιοδήποτε έλεγχο των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών όσον αφορά τη συμπεριφορά τους κατά τον καθορισμό των τιμών, επικαλούμενοι το επιχείρημα της «ολιγοπωλιακής αλληλεξάρτησης».

3. **Μεμονωμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές**

α) *Ιανουάριος 1987*

(74) Ενώ ο νέος μηχανισμός της PG Paperboard βρισκόταν ακόμη στο στάδιο της διαμόρφωσης, στα τέλη του 1986 αναλήφθηκε μια συντονισμένη πρωτοβουλία για τις τιμές στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η συναλλαγματική ισοτιμία της στερλίνας έναντι των άλλων νομισμάτων των χωρών της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης ήταν τότε χαμηλή· σύμφωνα με ορισμένους παραγωγούς, το επίπεδο των τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν κατά 15 % χαμηλότερο από ό,τι στις άλλες σημαντικές ευρωπαϊκές αγορές.

Στις αρχές Νοεμβρίου 1986, η Finnboard και η TBM ανακοίνωσαν μια κατά 45 λίρες στερλίνες ανά τόνο (8-9 %) αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GC στο Ηνωμένο Βασίλειο, που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ στις 26 Ιανουαρίου 1987.

Στα πρακτικά της συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου της Feldmühle (UK) Ltd, της 7ης Νοεμβρίου 1986, αναφερόνταν ότι:

> «Η TBM και οι φινλανδοί ανήγγειλαν αυξήσεις τιμών της τάξης του 9 % περίπου, που θα άρχιζαν να ισχύουν από τον Φεβρουάριο του 1987, και φαίνεται ότι οι περισσότερες άλλες χαρτοποιίες θα επιδιώξουν παρόμοια αύξηση.»

Για τις ποιότητες GD, οι περισσότεροι παραγωγοί (με επικεφαλής την M-M) ενημέρωσαν επίσης τους πελάτες τους τον Νοέμβριο για μια αύξηση της τιμής κατά 10 % που θα άρχιζε να ισχύει σε διαφορετικές ημερομηνίες τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του επόμενου έτους. Η Reed P & B, η οποία, ως ο μόνος εγχώριος παραγωγός, δεν αντιμετώπιζε τα ίδια προβλήματα συναλλαγματικών ισοτιμιών στο Ηνωμένο Βασίλειο με εκείνα των παραγωγών της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης, ανακοίνωσε μια σχετικά χαμηλότερη αύξηση.

Η τιμή της ποιότητας GC για γραφικούς σκοπούς και της ποιότητας SBS αυξήθηκε κατά 55 λίρες στερλίνες από την Finnboard και την Iggesund τον Δεκέμβριο του 1986· η Enso Gutzeit, ο άλλος παραγωγός SBS, αύξησε επίσης τις τιμές της τον ίδιο μήνα, αλλά το ύψος της αύξησης δεν είναι γνωστό.

(75) Η αναγγελία μιας ταυτόχρονης και ταυτόσημης αύξησης των τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο από όλους σχεδόν τους παραγωγούς, προκάλεσε την οργισμένη αντίδραση των πελατών που τους κατηγόρησαν για «κυνικούς χειρισμούς» στην αγορά. Οι κατηγορίες περί αθέμιτης συνεργασίας διαψεύστηκαν έντονα.

Ωστόσο, από το σημείωμα που συνέταξε ο αντιπρόσωπος πωλήσεων της M-M σχετικά με την έκβαση της συνεδρίασης του συμβουλίου προέδρων στις 10 Νοεμβρίου 1986 (αιτιολογική σκέψη 41), προκύπτει σαφώς ότι η πρωτοβουλία για τις τιμές είχε συζητηθεί και εξετασθεί σε επίπεδο «προέδρων».

Περαιτέρω αποδείξεις για τις συνεννοήσεις παρέχονται από χειρόγραφο σημείωμα στο ημερολόγιο γραφείου ενός υπαλλήλου της Feldmühle στις σελίδες 15-17 Ιανουαρίου 1987, από το οποίο προκύπτει ότι στο πλαίσιο της αύξησης των τιμών είχε πραγματοποιηθεί ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις τιμές, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και την προσωρινή παύση της παραγωγής μεταξύ της Feldmühle και διάφορων άλλων παραγωγών.

Το σημείωμα αναφέρεται στην Tako (τον κυριότερο παραγωγό χαρτονιού για γραφικούς σκοπούς της Finnboard), την Tampella «Ingerois» και την UPM «Simpele», την Enso-Gutzeit, την Kopparfors, την Iggesund και την TBM (οι δύο τελευταίοι παραγωγοί εξακολουθούσαν τότε να είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους).

Ο διευθυντής της Feldmühle, που ήταν υπεύθυνος για τη διαχείριση της επιτροπής μάρκετινγκ, λέγεται ότι «είχε αμφιβολίες» για την Kopparfors (δεν είχε ακόμη συγχωνευθεί με τη Feldmühle) και φαίνεται επίσης ότι είχε κατηγορήσει την M-M για ανευθυνότητα («ohne Verantwortung»).

Στο σημείωμα αναφέρεται ότι η αύξηση της τιμής έγινε αποδεκτή στο Ηνωμένο Βασίλειο, «συμπεριλαμβανόμενης και της TBM». (Αναφέρεται ότι την εποχή εκείνη επικρατούσε μεταξύ των πελατών ιδιαίτερα έντονη δυσαρέσκεια κατά του κυριότερου εγχώριου παραγωγού TBM, προφανώς επειδή για την εταιρεία αυτή δεν ευσταθούσε η δικαιολογία των παραγωγών των χωρών της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης που ήταν η πτώση της τιμής της στερλίνας έναντι των άλλων νομισμάτων).

Από το σημείωμα δεν προκύπτουν οι ακριβείς περιστάσεις και φύση των επαφών μεταξύ της Feldmühle και των άλλων παραγωγών. Ωστόσο, δεν αμφισβητείται από τη Stora (που αργότερα εξαγόρασε την Feldmühle) ότι οι πληροφορίες που περιέχονταν στο σημείωμα προέρχονταν άμεσα ή έμμεσα από ανταγωνιστές.

β) *Φεβρουάριος-Απρίλιος 1988*

(76) Στα πλαίσια της νέας πολιτικής «η τιμή πριν από την ποσότητα», το 1988 πραγματοποιήθηκαν δύο συντονισμένες σε ευρωπαϊκό επίπεδο αυξήσεις των τιμών.

Σύμφωνα με την έκθεση της M-M, της 28ης Δεκεμβρίου 1988 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 54), η νέα αυτή πολιτική πέτυχε να αντιστρέψει την πτωτική τάση των τιμών του 1987.

Κατά τη συνεδρίαση της PWG στις 4 Δεκεμβρίου 1987 συμφωνήθηκε μια κατά 7-8 % (σε ορισμένες αγορές 10 %) αύξηση της τιμής τόσο της ποιότητας GC όσο και της ποιότητας GD, που θα άρχιζε να ισχύει τον Μάρτιο του 1988 και θα διαρκούσε μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους.

Η αύξηση είχε ήδη κοινοποιηθεί στους πελάτες από τους μεγαλύτερους παραγωγούς (M-M, Feldmühle) κατά τα τέλη του 1987.

Η πρώτη κίνηση έγινε στη γερμανική αγορά με επικεφαλής τις M-M και Feldmühle. Με επιστολή της στις 18 Δεκεμβρίου 1987, η M-M ανήγγειλε μια κατά 15 γερμανικά μάρκα και 12 γερμανικά μάρκα

(ανά 100 kg) αύξηση των τιμών των ποιοτήτων GC και GD αντίστοιχα για τις προμήθειες των M-M και FS Karton μετά τις 15 Φεβρουαρίου 1988.

Στις 28 Δεκεμβρίου 1987, η Feldmühle ανακοίνωσε με τη σειρά της ότι αυξάνει, από τις 15 Φεβρουαρίου 1988, τις τιμές τιμοκαταλόγου της για την ποιότητα GC κατά 15 γερμανικά μάρκα (ανά 100 kg) και για την ποιότητα GD κατά 12 γερμανικά μάρκα.

Η Finnboard γνωστοποίησε τις αυξήσεις στους πελάτες της στη Γερμανία στις 4-5 Ιανουαρίου και λίγο αργότερα σε άλλες αγορές· στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, δεν είχε αποφασίσει οριστικά για την αύξηση μέχρι τις 11 Φεβρουαρίου 1988 και ειδοποίησε τους πελάτες της την επόμενη ημέρα. Ως εκ τούτου, η Finnboard φαίνεται ότι είχε επικριθεί από τους άλλους παραγωγούς για χρονοτριβή· σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίασης της Iggesund Board Sales Ltd στις 28-29 Ιανουαρίου 1989: «Είχαν ασκηθεί πιέσεις στους φινλανδούς από ολόκληρη την Ευρώπη για αύξηση των τιμών. Η Finnboard ειδοποιήθηκε ότι δεν θα γίνει καμία κίνηση πριν αυτή ανακοινώσει αύξηση της τιμής (sic)».

Έγγραφα από τις Buchmann, Cascades, Europa Carton, Fiskeby, KNP, Kopparfors (ανήκει τώρα στη Stora), Laakmann, Deisswil (ανήκει τώρα στην M-M), Sarrió, Reed P & B (ανήκει τώρα στην SCA) και Weig δείχνουν ότι όλες οι επιχειρήσεις αυτές εφήρμοσαν την αύξηση της τιμής στη Γερμανία.

(77) Για τη Γαλλία, η αύξηση της τιμής ήταν 700 γαλλικά φράγκα ανά τόνο για την ποιότητα GC 1, 500 γαλλικά φράγκα ανά τόνο για την ποιότητα GC 2 και 400 γαλλικά φράγκα για την ποιότητα GD. Η Cascades, με επιστολή της στις 24 Δεκεμβρίου 1987, είχε αναγγείλει την αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GC που θα άρχιζε να ισχύει την 1η Μαρτίου.

Η ίδια αύξηση έγινε και από τους άλλους παραγωγούς: Feldmühle, M-M, Deisswil, De Lancey, Saff, Reed P & B, Feldmühle, CBC, Tampella Espanola και Weig.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι περισσότεροι παραγωγοί για τους οποίους υπάρχουν στοιχεία για τις τιμές ενημέρωσαν τους πελάτες τους για μια κατά 6 % αύξηση της τιμής μιας σειράς ποιοτήτων χαρτονιού που θα άρχιζε να ισχύει σε διαφορετικές ημερομηνίες τον Απρίλιο του 1988: οι Feldmühle, Finnboard, Iggesund, Mayr-Melnhof, Kopparfors, Djupafors, Rena, Saffa και TBM ανήγγειλαν αυξήσεις της τάξης του 6 %. Η Reed P & B ανήγγειλε αύξηση κατά 20 λίρες στερλίνες (5 %) για την ποιότητα χαρτονιού GD, όπως επίσης και οι Laakmann, Fiskeby, KNP και Deisswil.

Έγγραφα από την Cascades, που χρονολογούνται από τον Μάρτιο του 1988, αποδεικνύουν ότι ο προγραμματισμός των πρωτοβουλιών για τις τιμές στην JMC προϋπέθετε τον καθορισμό «κατώτατων τιμών» («τιμών κατωφλίου») σε κάθε εθνικό νόμισμα για τις ποιότητες GC 2 και GD 2, οι οποίες θα εφαρμόζονταν μετά την αύξηση στους πελάτες κατηγορίας Α, Β και Γ. Το γεγονός ότι οι κατώτατες αυτές τιμές είχαν καθοριστεί μετά από αθέμιτη συνεργασία και δεν ήταν εσωτερικές τιμές της Cascades επιβεβαιώνεται από σημείωμα που συνέταξαν οι αντιπρόσωποι της Fiskeby στη Γερμανία σχετικά με τηλεφωνική συνομιλία που είχαν στις 21 Μαρτίου 1988 με ανωτέρους τους (ημερομηνία που φέρει και το σημείωμα της Cascades για τις τιμές του GD)· σύμφωνα με το σημείωμα αυτό, τους δίδονται οδηγίες να εφαρμόσουν στη Γερμανία ακριβώς την ίδια ελάχιστη τιμή του GD 2 για κάθε κατηγορία πελατών Α, Β και Γ, όπως είχε ανακοινώσει η Cascades.

Η κατάρτιση των τιμοκαταλόγων σε κάθε εθνικό νόμισμα για κάθε κατηγορία πελατών αποτελούσε πράγματι ένα από τα τρέχοντα καθήκοντα της JMC (βλέπε παρακάτω αιτιολογικές σκέψεις 80, 85 και 87).

Σύμφωνα με άρθρα στον τύπο, η αύξηση της τιμής θεωρήθηκε από τους παραγωγούς ως περιορισμένη επιτυχία, αλλά είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός πιο σταθερού συστήματος καθορισμού τιμών· οι αυξήσεις γίνονταν όταν οι τιμές ήταν οι πλέον χαμηλές και η διαφορά μεταξύ των υψηλότερων και των χαμηλότερων τιμών ήταν περιορισμένη.

γ) *Οκτώβριος 1988*

(78) Η δεύτερη αύξηση των τιμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο το 1988 βασιζόταν, όπως και η πρώτη, σε μια κατά 15 γερμανικά μάρκα (ανά 100 kg) αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GC, αλλά σε μια μόνο κατά 9 γερμανικά μάρκα αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GD. Ωστόσο, στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν έγινε αύξηση των τιμών, επειδή τα επίπεδα των τιμών ήταν ήδη κατά 10 % περίπου υψηλότερα από εκείνα των χωρών της ηπειρωτικής Δυτικής Ευρώπης.

Τη φορά αυτή, η Finnboard ήταν εκείνη που «άρχισε» την αύξηση των τιμών. Η Finnboard είχε ήδη προειδοποιήσει τους πελάτες της τον Μάρτιο του 1988 για την πιθανότητα μιας δεύτερης αύξησης της τιμής.

Η Stora αναφέρει ότι η αύξηση του Οκτωβρίου 1988 συμφωνήθηκε τον Ιούνιο και για τις δύο αυτές ποιότητες. Πράγματι, στις 25 Μαΐου 1988 πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της PWG στη Βαρκελώνη. Η συνεδρίαση της JMC έγινε στις 28-29 Ιουνίου. Οι γάλλοι παραγωγοί είχαν ήδη αρχίσει στα μέσα Ιουνίου συνομιλίες για αύξηση της τιμής της ποιότητας GC κατά 50 γαλλικά φράγκα (αύξηση που έγινε πράγματι). Στις 5 Ιουλίου 1988, η Finnboard ενημέρωσε τα γραφεία πωλήσεών της στην Ευρώπη για μια αύξηση της τιμής που θα ίσχυε από την 1η Οκτωβρίου. Οι αναγγελίες έπρεπε να γίνουν το αργότερο στις 11 Ιουλίου: π.χ. Γερμανία 15 γερμανικά μάρκα, Γαλλία 59 γαλλικά φράγκα, Κάτω Χώρες 15 φιορίνια, Βέλγιο 3 βελγικά φράγκα ανά Kgr, κ.λπ.

Λίγες ημέρες αργότερα, η Kopparfors άρχισε να ανακοινώνει τις ίδιες ακριβώς αυξήσεις τιμών με εκείνες της Finnboard για τις ποιότητες GC σε κάθε εθνική αγορά. Στις 19 Ιουλίου, η Feldmühle ανακοίνωσε την πρόθεσή να εφαρμόσει τις ίδιες αυξήσεις των τιμών για τις ποιότητες GC (9 γερμανικά μάρκα). Οι Cascades και M-M/FS-Karton ανήγγειλαν την ίδια ημέρα (25 Ιουλίου) αύξηση της τιμής της ποιότητας GD στη Γερμανία κατά 9 γερμανικά μάρκα· το ίδιο έπραξε και η Saffa δύο ημέρες αργότερα.

Άλλοι παραγωγοί για τους οποίους υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι συμμετείχαν σε μια συντονισμένη πρωτοβουλία για τις τιμές ήταν οι εξής:

Buchmann, Cascades, Enso-Gutzeit, Fiskeby, Gruber & Weber, KNP (συμπεριλαμβανόμενης και της Badische), Laakmann, Papeteries de Lancey, MoDo (Iggesund), Saffa και Weig.

δ) *Απρίλιος 1989*

(79) Κατά τα τέλη του 1988, οι παραγωγοί συμφώνησαν να αυξήσουν τις τιμές τόσο της ποιότητας GC όσο και της ποιότητας GD που επρόκειτο αρχικά να γίνουν τον Μάρτιο του 1989 αλλα αναβλήθηκαν για την 1η Απριλίου (δεύτερη δήλωση Stora, σελίδα 19).

Η πρωτοβουλία για τις τιμές βασιζόταν σε μια αύξηση κατά 17 γερμανικά μάρκα (ή ισοδύναμη) ανά 100 kg για τις ποιότητες GC και κατά 9 γερμανικά μάρκα (ή ισοδύναμη) αύξηση για τις ποιότητες GD.

Η Επιτροπή προμηθεύτηκε από την Finnboard (UK) Ltd (στα σουηδικά) κατάλογο, χωρίς ημερομηνία με τίτλο «Αύξηση τιμών — δεύτερο τρίμηνο του 1989» όπου αναφέρονται οι αυξήσεις των τιμών για κάθε εθνική αγορά:

	UC/GC		UD/GD	
	Ημερομηνία	Ποσό	Ημερομηνία	Ποσό
Ηνωμένο Βασίλειο	1.4	£55 (+15)	1.5	£25—30
Γερμανία	1.4	170	1.5	90
Κάτω Χώρες	1.4/1.5	190	1.6/1.7	~~100~~ (2)
Βέλγιο	1.4	3 500	1.5	2 500
Γαλλία	1.4	600	1.5	300
Ιταλία	1.2	120 (1)	1.1	50 (1)
			1.4	30 (1)
Δανία	1.4	550	1.4	375

(1) Ανά Kg.
(2) Στο πρωτότυπο ο αριθμός 100 διαγράφεται.

(Αναφέρονται επίσης οι αυξήσεις των τιμών για την Αυστρία, την Ελβετία τη Φινλανδία, τη Νορβηγία και τη Σουηδία).

Η Finnboard δεν παράγει ποιότητες UD ή GD, οπότε ο κατάλογος δεν μπορεί να είναι αμιγώς εσωτερικός ή να έχει σχέση μόνο με τις εσωτερικές υποθέσεις της Finnboard. Οι τιμές που αναφέρονται για τις ποιότητες GD και οι ημερομηνίες κατά τις οποίες άρχισαν να ισχύουν σε κάθε εθνική αγορά είναι ταυτόσημες με εκείνες που περιέχονται σε έγγραφο της Fiskeby της 14ης Φεβρουαρίου 1989. Η Επιτροπή πήρε από τη Rena καταλόγους για δύο μεταγενέστερες πρωτοβουλίες όσον αφορά τις τιμές, οι οποίοι παρουσιάζουν πολύ μεγάλες ομοιότητες ως προς τη μορφή με τους καταλόγους που βρέθηκαν στην Finnboard (αιτιολογικές σκέψεις 80 και 83). Η Rena υποστηρίζει ότι πήρε τους καταλόγους αυτούς από έναν άλλο παραγωγό σε συνεδρίαση της NPI. Η Finnboard, όχι μόνον εκπροσωπούσε την NPI στην PWG στην οποία λαμβάνονταν οι κυριότερες αποφάσεις (βλέπε αιτιολογική σκέψη 32), αλλά ο διευθύνων σύμβουλός της ήταν επίσης πρόεδρος της PG Paperboard και προήδρευε των συνεδριάσεων της PWG από τον Μάιο του 1988. Ήταν επίσης πρόεδρος της NPI.

Στις 5 Ιανουαρίου 1989, η Feldmühle εξέδωσε εγκύκλιο με την οποία πληροφορούσε τους πελάτες της στη Γερμανία για την αύξηση αυτή.

Η εν λόγω αύξηση έπρεπε να τεθεί σε ισχύ για τις ποιότητες GC την 1η Απριλίου και για τις ποιότητες GD την 1η Μαΐου (σύμφωνα με τον τιμοκατάλογο της Finnboard).

Για τη Γαλλία, οι αντίστοιχες αυξήσεις των τιμών ήταν 60 γαλλικά φράγκα για την ποιότητα GC και 30 γαλλικά φράγκα για την ποιότητα GD, ενώ για το Βέλγιο ήταν 350 βελγικά φράγκα και 250 βελγικά φράγκα αντίστοιχα.

Για την Ιταλία, η τιμή των ποιοτήτων GC επρόκειτο να αυξηθεί λίγο ενωρίτερα (στις 15 Φεβρουαρίου), ενώ η τιμή των ποιοτήτων GD επρόκειτο να αυξηθεί σε δύο στάδια 50 ιταλικές λίρες ανά kg την 1η Ιανουαρίου και 30 ιταλικές λίρες ανά kg την 1η Απριλίου).

Η CBC είχε ανακοινώσει την κατά 60 γαλλικά φράγκα αύξηση των τιμών στη Γαλλία για τις ποιότητες GC στις 3 Ιανουαρίου 1989.

Η Finnboard εξακρίβωσε μέσω ορισμένων υποκαταστημάτων πωλήσεών της ότι η Feldmühle είχε πράγματι ανακοινώσει την αύξηση (βλέπε δεύτερη δήλωση της Stora, σελίδα 17) πριν αυτή ενημερώσει τους πελάτες της για την ίδια αύξηση των τιμών.

Η M-M ανήγγειλε την αύξηση των τιμών στη γερμανία (17 γερμανικά μάρκα για το GC την 1η Απριλίου, 9 γερμανικά μάρκα για το GD την 1η Μαΐου) με επιστολή της 12ης Ιανουαρίου, ενώ λίγο αργότερα ανήγγειλε τις αυξήσεις για τις άλλες αγορές. Οι αυξήσεις των τιμών και οι σχετικές ημερομηνίες της M-M (και της Deisswil) ήταν και πάλι σχεδόν ταυτόσημες με εκείνες του καταλόγου της Finnboard.

Άλλοι παραγωγοί για τους οποίους υπάρχουν στοιχεία ότι συμμετείχαν στην πρωτοβουλία για τις τιμές ήταν οι εξής: Buchmann· Cascades, De Eendracht, Enso-Gutzeit· Europa Carton· Fiskeby· Gruber & Weber· Iggesund, KNP (συμπεριλαμβανομένης και της Badische)· Laakmann· MoDo· Papeteries de Lancey· Reed P & B· Saffa και Weig. Οι ανακοινωθείσες αυξήσεις των τιμών αντιστοιχούν και αυτές επακριβώς σε εκείνες του καταλόγου που ανακαλύφτηκε στη Finnboard (UK) Ltd.

ε) *Οκτώβριος 1989*

(80) Για την πρωτοβουλία τιμών του Οκτωβρίου 1989, η Επιτροπή δεν έχει πάρει από τους παραγωγούς μόνον έγγραφα στοιχεία για τις τιμές, αλλά και έναν κατάλογο των συμφωνηθεισών αυξήσεων των τιμών σε κάθε εθνικό νόμισμα καθώς και τις προσωπικές σημειώσεις που πήραν οι εκπρόσωποι της M-M και της Rena σε συνεδριάσεις της JMC.

Η αύξηση της τιμής, που είχε συμφωνηθεί τον Ιούνιο του 1989, εφαρμόστηκε μόνο για τις ποιότητες GC και SBS. Η ανεκτέλεστες παραγγελίες ποιοτήτων GD ήταν συνήθως λιγότερες από εκείνες των ποιοτήτων GC, οι δε παραγωγοί χαρτονιού GD συνειδητοποίησαν ότι δεν ήταν εφικτή μια δεύτερη αύξηση της τιμής το 1989. Επιπλέον, το κόστος των πρώτων υλών (υπολείμματα χαρτιού) φαινόταν να είναι σχετικά σταθερό, ενώ η τιμή του χαρτοπολτού είχε μόλις αυξηθεί και επηρέασε τους παραγωγούς GS.

Η Επιτροπή πήρε από τη Rena έναν δακτυλογραφημένο τιμοκατάλογο (στα σουηδικά) που δείχνει την ημερομηνία και το ποσό των αυξήσεων που θα εφαρμόζονταν για κάθε ποιότητα σε κάθε εθνικό νόμισμα. Ο κατάλογος έχει παρόμοια μορφή με εκείνον που βρέθηκε στη Finnboard (UK) Ltd (αιτιολογική σκέψη 79). Η Rena αναφέρει ότι ο κατάλογος (που δεν φέρει ημερομηνία) κοινοποιήθηκε στον τότε διευθύνοντα σύμβουλό της στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν στη Στοκχόλμη με άλλους σκανδιναβούς παραγωγούς στα πλαίσια μιας συνεδρίασης της NPI. Οι αναφερόμενες αυξήσεις των τιμών για τις εθνικές αγορές της Κοινότητας ήταν οι εξής:

	GZ	GC1	GC2	Ημερομηνία
Βέλγιο (BF/t)	2 500	3 300	2 500	1. 10
Δανία (DKr/t)	580	580	580	1. 10
Γερμανία (DM/t)	110	150	110	1. 10
Ισπανία (Pta/kg)	8	9	8	1. 10
Γαλλία (FF/t)	400	500	400	1. 10
Ιρλανδία (Irl£/t)	85	86	72	1. 10
Ιταλία (Lit/kg)	120	120	90	1. 9
Κάτω Χώρες (Hfl/t)	170	170	130	1. 10
Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	60	62-75	52-55	1. 10

Από τα στοιχεία προκύπτει σαφώς ότι επρόκειτο για κατάλογο των αυξήσεων των τιμών που είχαν αποφασισθεί στην PG Paperboard για κάθε ποιότητα και σε κάθε εθνικό νόμισμα (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 79 για τις σχέσεις μεταξύ Finnboard, PWG και NPI).

Η Επιτροπή έλαβε επίσης από τη Rena χειρόγραφες σημειώσεις του τότε διευθυντή πωλήσεων στη συνεδρίασης της JMC, της 6ης Σεπτεμβρίου 1989. Στις σημειώσεις — που καταλαμβάνουν εννέα σελίδες — αναφέρονται λεπτομερή στοιχεία για τις αυξήσεις των τιμών που είχαν αναγγελθεί σε κάθε νόμισμα και εκτιμώνται οι αντιδράσεις των πελατών και η πρόοδος που είχε ήδη επιτυχθεί όσον αφορά την εφαρμογή των αυξήσεων σε κάθε εθνική αγορά. Οι αυξήσεις των τιμών στα διάφορα νομίσματα που αναφέρονται στις χειρόγραφες σημειώσεις, αντιστοιχούν σε εκείνες του παραπάνω δακτυλογραφημένου καταλόγου.

Αν και οι τιμές του χαρτονιού GP είχαν αυξηθεί, συμφωνήθηκε για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα ένα νέο σύστημα προσαυξήσεων για τις μικρές παραγγελίες. Η Rena αναφέρει ότι «Η διαφορά της τιμής GC-GD είναι σχεδόν 40 %: κανείς δεν έπρεπε να παραδώσει προϊόντα χωρίς πρόσθετη αύξηση των τιμών από 1/10».

Οι σημειώσεις δείχνουν επίσης τις νέες τιμές της ποιότητας GC2 για κάθε κατηγορία πελατών (AA, A, B και Γ) σε κάθε εθνική αγορά που επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου.

	Βέλγιο	Γερμανία	Γαλλία	Ιταλία	Κάτω Χώρες	Ηνωμένο Βασίλειο	Ελβετία
AA		200					
A	41	202	660	1 410	227	67,20	163
B	42	206	700	1 460	232	74,80	168
Γ	45,5	210	720	1 560	242	77,80	178

(81) Η Finnboard πρωτοστάτησε στην πρωτοβουλία της 1ης Οκτωβρίου, ενώ είχε ήδη αρχίσει να «προετοιμάζει το έδαφος» τον Ιούνιο δίνοντας οδηγίες στα υποκαταστήματα πωλήσεών της να προειδοποιήσουν τους πελάτες τους για μια αύξηση των τιμών το φθινόπωρο και να συντάξουν σχετικές επιστολές.

Στην 30 Ιουνίου, η Finnboard ενημέρωσε τα εθνικά γραφεία πωλήσεών της για το ύψος της αύξησης της τιμής που θα άρχιζε να ισχύει στις 2 Οκτωβρίου. Οι πελάτες ενημερώθηκαν τον Ιούλιο.

Οι αυξήσεις των τιμών που ανήγγειλε η Finnboard αντιστοιχούν ακριβώς σε εκείνες του καταλόγου που ελήφθη από τη Rena.

Η Cascades έστειλε τέλεξ στα υποκαταστήματα πωλήσεών της σχεδόν ταυτόχρονα με τη Finnboard, παρέχοντάς τους οδηγίες να εφαρμόσουν της ίδιες αυξήσεις τιμών. Οι πελάτες ενημερώθηκαν για τις νέες τιμές μεταξύ 20 και 30 Ιουλίου.

Στα τέλη Ιουνίου, η MoDo κοινοποίησε στα γραφεία πωλήσεών της την προθεσή της να αυξήσει τις τιμές του χαρτονιού GS της TBM κατά 8 % περίπου από την 1η Οκτωβρίου. Τα εσωτερικά έγγραφά της (από τις αρχές Ιουλίου) δείχνουν ότι βάσιζε τις προτεινόμενες αυξήσεις σε εκείνες που περιέχονται στον κατάλογο της Rena.

Ωστόσο, η Feldmühle φαίνεται ότι, πριν να «ακολουθήσει» την πρωτοβουλία, ήθελε να έχει την επιβεβαίωση των εθνικών γραφείων πωλήσεών της ότι η Finnboard είχε πράγματι αποστείλει εγκύκλιο για τις τιμές. Οι αυξήσεις τιμών της Feldmühle ήταν οι ίδιες με εκείνες του δακτυλογραφημένου τιμοκαταλόγου και των άλλων παραγωγών.

Στις 13 Ιουλίου, η Kopparfors ανακοίνωσε την ίδια αύξηση τιμών στα υποκαταστήματα πωλήσεών της με την οδηγία να ενημερώσουν τους πελάτες τους το αργότερο την επόμενη εβδομάδα.

Όλοι οι παραγωγοί GC, με ελάχιστες μόνο δευτερεύουσας σημασίας εξαιρέσεις, αύξησαν τις τιμές τους κατά τα ποσά που εμφαίνονται στον κατάλογο τον οποίο η Επιτροπή πήρε από τη Rena (αιτιολογική σκέψη 80).

Η Enso-Gutzeit αύξησε σύμφωνα με τον κατάλογο τις τιμές της για τις ποιότητες SBS και από ό,τι μπορεί να διαπιστωθεί από τα διαθέσιμα έγγραφα, το ίδιο έπραξε και ο μόνος άλλος παραγωγός ποιότητας SBS, η Iggesunds Bruk.

Πολλοί πελάτες διαμαρτυρήθηκαν για την τρίτη αύξηση της τιμής (των ποιοτήτων GC) σε δώδεκα μήνες και επέμεναν ότι θα ήταν δύσκολο να μετακυλιστεί στους τελικούς χρήστες.

(82) Το σημείωμα που βρήκε η Επιτροπή στην FS-Karton (M-M) και το οποίο αφορούσε τη συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής στις 3 Οκτωβρίου 1989 (αιτιολογική σκέψη 50), τονίζει τη σημασία του χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής και των ανεκτέλεστων παραγγελιών για την υλοποίηση της αύξησης των τιμών. Η Επιτροπή απέσπασε επίσης από την FS-Karton ένα σημείωμα από μια συνεδρίαση της JMC που πραγματοποιήθηκε δύο εβδομάδες μετά την εφαρμογή της αύξησης των τιμών της 1ης Οκτωβρίου· στο σημείωμα αυτό φαίνεται με ποιον τρόπο η αύξηση αυτή ελέγχθηκε από τους παραγωγούς. Υπό τον τίτλο «Vertraulicher Bericht» (εμπιστευτική έκθεση), περιγράφονται τα πεπραγμένα της συνεδρίασης της JMC στις 16 Οκτωβρίου 1989. Οι παραγωγοί που συμμετείχαν στη συνεδρίαση αυτή προέβησαν σε ενημέρωση όσον αφορά την αύξηση της τιμής των ποιοτήτων GC σε κάθε εθνική αγορά. Η κατάσταση των ανεκτέλεστων παραγγελιών εθεωρείτο προφανώς ως σημαντικό στοιχείο για να εξασφαλιστεί η αποδοχή της αύξησης. Το σημείωμα της FS-Karton από τη συνεδρίαση αυτή δείχνει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι παραγωγοί προσπάθησαν στην JMC να εντοπίσουν και να επιλύσουν τα προβλήματα υλοποίησης της εναρμονισμένης πρωτοβουλίας. Αναφέρει ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες μεμονωμένοι παραγωγοί χαρακτήρισαν άλλους ως μη ένθερμους υποστηρικτές της αύξησης. Έτσι, η Cascades (που δεν συμμετείχε, όπως συνήθιζε, σε αυτή τη συγκεκριμένη συνεδρίαση), επικρίθηκε ότι εξακολουθούσε να προσφέρει «παράλογες τιμές» στις Κάτω Χώρες, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό δυσκολίες στους φινλανδούς και στην KNP.

Οι παραγωγοί που είχαν ηγετικές θέσεις σε συγκεκριμένες εθνικές αγορές φρόντισαν ώστε οι άλλοι παραγωγοί να δείξουν την ίδια αποφασιστικότητα με αυτούς. Έτσι, η Finnboard Belgium ανακοίνωσε ότι θα τηρούσε σκληρή γραμμή και ανέμενε το ίδιο από τη CBC, την Cascades και την KNP. Στην Ιταλία, η Saffa διαμαρτυρήθηκε για τις χαμηλές τιμές εισαγωγών και κάλεσε τις Kopparfors, Finnboard και Cascades να τηρήσουν τα συμπεφωνημένα επίπεδα τιμών.

στ) *Απρίλιος 1990*

(83) Κατά να τέλη του 1989, ο στόχος της αύξησης των επιπέδων των τιμών κατά 15 % (που αναφέρεται στο σημείωμα της Rena κατά τη συνεδρίαση της NPI στις 3 Οκτωβρίου 1988, βλέπε αιτιολογική σκέψη 58) είχε επιτευχθεί. Μια άλλη αύξηση των τιμών είχε συμφωνηθεί κατ' αρχήν στα τέλη του 1989 τόσο για την ποιότητα GC όσο και για την ποιότητα GD, και επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ τον Απρίλιο του 1990, παρόλο που η τιμή του πολτού παρουσίαζε πτωτική τάση.

Στις 18 Οκτωβρίου και 28 Νοεμβρίου 1989 πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις της PWG, (μετά την τελευταία ακολούθησε συνεδρίαση του συμβουλίου των προέδρων) και στις 29 Νοεμβρίου μια συνεδρίαση της JMC. Η αγορά ήταν ήδη «προετοιμασμένη» τον Δεκέμβριο του 1989 για μια αύξηση της τάξης του 8 % περίπου.

Η Επιτροπή πήρε από τη Rena έναν άλλο δακτυλογραφημένο κατάλογο αντίστοιχο με εκείνον που βρέθηκε στην Finnboard (UK) Ltd (αλλά αυτή τη φορά με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1989, δηλαδή λίγες μόνον ημέρες μετά την τελευταία συνεδρίαση της JMC) που δείχνει το ποσό της προτεινόμενης αύξησης που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ την 1η Απριλίου 1990 για κάθε ποιότητα και σε κάθε εθνικό νόμισμα. Βασιζόταν σε μια αύξηση κατά 13 γερμανικά μάρκα ανά 100 kg για τις ποιότητες GC, κατά 11 γερμανικά μάρκα για τις ποιότητες GT και κατά 10 γερμανικά μάρκα για τις ποιότητες GD. Ο κατάλογος αυτός, όπως και ο άλλος κατάλογος που κοινοποίησε η Rena, προερχόταν οπωσδήποτε από την NPI ή ένα από τα μέλη της. Για μια ακόμη φορά, προκύπτει σαφώς ότι ο εν λόγω κατάλογος περιέχει τις αυξήσεις των τιμών και τις ημερομηνίες που είχε αποφασίσει η PG Paperboard.

Οι αναφερόμενες αυξήσεις των τιμών για τις αγορές της Κοινότητας ήταν οι εξής:

	GC	GT	GD	Ημερομηνία
Βέλγιο (BF/t)	2 500	2 500	2 500	1. 4
Γερμανία (DM/t)	130	110	100	1. 4
Ισπανία (Pta/kg)		5	5	1. 4
Γαλλία (FF/t)	400	450+	400	1. 4
Ιρλανδία (Irl£/t)	45		45	1. 4
Ιταλία (Lit/kg)	90	70	70	1. 4
Κάτω Χώρες (Hfl/t)	130	110	100	1. 4
Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	45	45+	45(1)	1. 4

(1) Για εισαγόμενο υλικό.

(84) Κατά τη διάρκεια των ελέγχων στην FS-Karton, οι υπάλληλοι της Επιτροπής ανεκάλυψαν λεπτομερές σημείωμα σχετικά με την εν λόγω συνεδρίαση της JMC. Το σημείωμα —χειρόγραφο του διευθυντή πωλήσεων— φέρει ημερομηνία 11 Ιανουαρίου 1990.

Η εν λόγω συνεδρίαση είχε ως αντικείμενο την υλοποίηση από τους παραγωγούς της πρωτοβουλίας για τις τιμές του Μαρτίου-Απριλίου.

Το σημείωμα αναφέρει καταρχάς τις παραληφθείσες παραγγελίες εκφρασμένες σε ημέρες εργασίας για καθεμία από τις ακόλουθες επιχειρήσεις: Feldmühle, FS-Karton, Finnboard, Iggesund (συμπεριλαμβανόμενης και της TBM), Cascades και Kopparfors.

Αναφέρει επίσης τις προγραμματισμένες ημερομηνίες παύσης της λειτουργίας των εργοστασίων κατά την περίοδο των διακοπών των Χριστουγέννων (βλέπε πρώτη δήλωση της Stora, σελίδα 14, σχετικά με το συντονισμό του «χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής».

Στη δεύτερη σελίδα του σημειώματος αναφέρονται τα ονόματα ορισμένων σημαντικών παραγωγών: Kopparfors· M-M/FS-Karton· Finnboard· Feldmühle· Thames/Iggesund· Cascadas M-M Eerbeek. Δίπλα στα περισσότερα από τα ονόματα αυτά αναφέρεται μια ημερομηνία ή ένας αριθμός εβδομάδων.

(85) Από το σημείωμα προκύπτει σαφώς ότι οι παραγωγοί είχαν «σκηνοθετήσει» τις αναγγελίες των προτει-

νόμενων αυξήσεων από τους σημαντικότερους παραγωγούς με τρόπο ώστε η συντονισμένη φύση τους να μπορεί να διαψευσθεί με ευλογοφάνεια και η πρωτοβουλία του κλάδου για τις τιμές να παρουσιασθεί ως εκδήλωση της ηγετικής θέσης στον καθορισμό των τιμών χωρίς αθέμιτη συνεργασία.

— Έτσι, η Kopparfors επρόκειτο να ανακοινώσει στις 12 Ιανουαρίου 1990 ότι θα αύξανε τις τιμές της από την 1η Απριλίου.

— Επίσης, οι ημερομηνίες «18/1 zum 1/3» («18/1 για 1/3») που αφορούσαν την M-M, σήμαιναν ότι η επιχείρηση αυτή επρόκειτο να ανακοινώσει στις 18 Ιανουαρίου 1990 αύξηση των τιμών από την 1η Μαρτίου.

— Η Cascades επρόκειτο να ανακοινώσει την αύξησή της στις 25 Ιανουαρίου (25/1), εκτός από τη Γαλλία όπου η αναγγελία της τιμής θα γινόταν στις 5 Ιανουαρίου.

— Η Finnboard θα ανακοίνωνε την αύξηση της τιμής γύρω στις 31 Ιανουαρίου.

— Η Feldmühle είχε προγραμματιστεί να ανακοινώσει την αύξηση των τιμών στις 29 Ιανουαρίου.

— Η Thames/Iggesund θα έκανε το ίδιο κατά την 5η ημερολογιακή εβδομάδα του έτους.

Δίπλα στο όνομα Thames/Iggesund υπάρχει η σημείωση «GC/GZ+13-». (Πράγματι, οι TBM και Iggesunds Bruk αύξησαν τις τιμές τους για τις ποιότητες αυτές στη Γερμανία κατά 13 γερμανικά μάρκα). Υπό τον τίτλο «Αγγλία» αναφέρεται ο αριθμός «£ 54» για GC 2 και «£ 58» για GC 1· όλοι οι μεγάλοι παραγωγοί ανακοίνωσαν αργότερα την ίδια ακριβώς αύξηση της τιμής. (Σε σημείωμα που βρέθηκε στο υποκατάστημα πωλήσεων της Iggesund στο Ηνωμένο Βασίλειο αναφέρεται ότι αναθεωρήθηκε η αρχικά σχεδιασθείσα αύξηση της τιμής όλων των ποιοτήτων κατά 45 λίρες στερλίνες βάσει του τιμοκαταλόγου της NPI· η αύξηση αυτή διατηρήθηκε μόνο για τις ποιότητες GD).

Το σημείωμα της FS-Karton καταλήγει παραθέτοντας ένα συγκριτικό τιμοκατάλογο των «παλαιών» και των «νέων» τιμών για το GC 2 στη Γερμανία για τις διάφορες κατηγορίες πελατών (AA, A, B, Γ και Δ). Οι νέες τιμές επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ την 1η Απριλίου 1990 και να διαρκέσουν μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου. Οι «παλαιές» τιμές είναι οι ίδιες με εκείνες που σύμφωνα με το χειρόγραφο σημείωμα της Rena από τη συνεδρίαση της 6ης Σεπτεμβρίου 1989 (αιτιολογική σκέψη 80, στο τέλος), θα ετίθεντο σε ισχύ στη Γερμανία την 1η Οκτωβρίου 1989:

	Παλαιές	Νέες
AA	200	213
A	202	215
B	206	219
Γ	210	223
Δ	215	228

(86) Στο σημείωμα της FS-Karton επισυναπτόταν το σχέδιο μιας επιστολής της Kopparfors σχετικά με την αύξηση των τιμών, με ημερομηνία 12 Ιανουαρίου 1990 (η ημερομηνία που είχε καθοριστεί για την ανακοίνωση της αύξησης των τιμών από την Kopparfors) με την οποία οι πελάτες επληροφορούντο ότι οι τιμές θα αυξάνονταν κατά 13 γερμανικά μάρκα ανά 100 kg, ποσό που αναφέρεται στο σημείωμα της FS-Karton.

Η επιστολή που η Kopparfors έστειλε πράγματι στους γερμανούς πελάτες της ανακοινώνοντάς τους την αύξηση των τιμών, έφερε την ίδια ημερομηνία, 12 Ιανουαρίου.

Οι ημερομηνίες που αναφέρονται στο σημείωμα της M-M και κατά τις οποίες οι άλλοι μεγάλοι παραγωγοί θα ανακοίνωναν την αύξηση των τιμών τους, αντιστοιχούν σχεδόν απόλυτα και σε κάθε περίπτωση στις ημερομηνίες κατά τις οποίες έστειλαν πράγματι τις επιστολές τους στους παλάτες.

Οι αυξήσεις των τιμών που ανακοίνωσαν πράγματι οι κυριότεροι παραγωγοί σε κάθε εθνική αγορά αντιστοιχούν επίσης σε εκείνες που εμφαίνονται στο δακτυλογραφημένο κατάλογο της Rena (βλέπε αιτιολογική σκέψη 83). Η μόνη διαφορά ήταν ότι αντί να αυξηθεί κατά 45 λίρες στερλίνες η τιμή όλων των ποιοτήτων στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως προβλεπόταν αρχικά, οι τιμές της ποιότητας GC αυξήθηκαν κατά 54 έως 58 λίρες στερλίνες (βλέπε αιτιολογική σκέψη 85).

Σε επιστολές της Finnboard προς τους πελάτες της (που απεστάλησαν περί τις 31 Ιανουαρίου) στις περισσότερες αγορές, η αύξηση της τιμής εκφραζόταν σε ποσοστά, αλλά οι εσωτερικές της οδηγίες όσον αφορά τις ελάχιστες απαιτούμενες αυξήσεις σε κάθε αγορά είναι εκείνες που περιέχονται στον κατάλογο της NPI (αλλά και πάλι η αύξηση για το Ηνωμένο Βασίλειο είναι 54 έως 58 λίρες στερλίνες).

Υπάρχουν έγγραφα στοιχεία από όλους σχεδόν τους άλλους παραγωγούς χαρτονιού που δείχνουν ότι συμμετείχαν στην εν λόγω συντονισμένη αύξηση των τιμών. Την εποχή εκείνη, όλοι οι παραγωγοί, με εξαίρεση την Enso-Gutzeit (και αργότερα την Badische), συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της JMC.

Η αύξηση της τιμής του χαρτονιού SBS φαίνεται να είναι η ίδια με την αύξηση της τιμής της ποιότητας GC. Οι επιστολές της Enso-Gutzeit σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών από τον Απρίλιο στις αγορές για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία (στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στη Γερμανία η τιμή δεν είχε αυξηθεί μέχρι την 1η Ιουνίου), αναφέρουν αυξήσεις παρόμοιες με εκείνες του άλλου παραγωγού SBS, της Iggesund Bruks. Η αύξηση της τιμής που η Enso ανήγγειλε για το Ηνωμένο Βασίλειο (8,5 %), είναι ακριβώς η ίδια με εκείνη την οποία ανακοίνωσε η Finnboard για τις ποιότητες GC που χρησιμοποιούνται για γραφικούς σκοπούς, ποιότητες ανταγωνιστικές του προϊόντος SBS της Enso «Ensocoat». Υπάρχουν πράγματι αποδεικτικά στοιχεία (βλέπε αιτιολογική σκέψη 97) για την αθέμιτη συνεργασία μεταξύ της Iggesund, της Enso, της Kopparfors και της

Finnboard όσον αφορά την εν λόγω αύξηση της τιμής των ποιοτήτων που χρησιμοποιούνται για γραφικούς σκοπούς στο Ηνωμένο Βασίλειο.

ζ) *Ιανουάριος 1991*

(87) Μετά από διαμαρτυρίες πελατών, που υποστήριζαν ότι οι τελικοί καταναλωτές ανέμεναν οι τιμές χαρτονιού συσκευασίας να καθοριστούν για 12 μήνες, η PWG απεφάσισε να πραγματοποιείται στο μέλλον μία μόνον αύξηση των τιμών ετησίως.

Τον Ιούνιο του 1990 συμφωνήθηκε μια αύξηση των τιμών (με ισχύ από την 1η Οκτωβρίου) τόσο της ποιότητας GC όσο και της GD, αλλά αναβλήθηκε μέχρι τον Ιανουάριο του 1991.

Η Επιτροπή πήρε από τη Rena μια λεπτομερή σειρά χειρόγραφων σημειώσεων σχετικά με τη συνεδρίαση της JMC που πραγματοποιήθηκε στη Ζυρίχη στις 6 Σεπτεμβρίου 1990.

Οι σημειώσεις αρχίζουν με τη σύγκριση του συνόλου των πωλήσεων ποιοτήτων GC 1 και GC 2 στην Κοινότητα μεταξύ του 1989 και του 1990, καθώς και με ένα πρόχειρο διάγραμμα που δείχνει την εξέλιξη των ανεκτέλεστων παραγγελιών. Ακολουθεί πίνακας όπου αναφέρεται ο αριθμός των ληφθεισών εκφραζομένων σε ημέρες εργασίας για κάθε μεγάλο παραγωγό: Beghin (Stora)· La Rochette, Duffel και Djupafors (Cascades)· Eerbeek και Deisswil (M-M)· Feldmühle και Kopparfors (τώρα ανήκουν και οι δύο στη Stora)· Kyro, Simpele, Tako και Ingerois (ανήκουν όλοι στη Finnboard). Ορισμένες από τις χαρτοποιίες είχαν ελάχιστες μόνον ημέρες εργασίας, ο δε συντάκτης σημειώνει ότι προγραμμάτιζαν να προβούν σε προσωρινή παύση της παραγωγής στο άμεσο μέλλον.

Οι σημειώσεις της Rena συνεχίζουν:

«*Την επόμενη εβδομάδα, το Σεπτέμβριο* θα ανακοινωθεί αύξηση των τιμών

Γαλλία	40 FF
Κάτω Χώρες	14 Hfl
Γερμανία	12 DM
Ιταλία	80 Lit
Βέλγιο	2,50 BF
Ελβετία	9 SF
Ηνωμένο Βασίλειο	40 £
Ιρλανδία	45 Irl£

Η αύξηση των τιμών θα είναι "η ίδια" για όλες τις ποιότητες, GD, UD, GT, GC κ.λπ. θα είναι ίση.»

Στη συνέχεια αναφέρεται:

«Μόνο μία αύξηση της τιμής ετησίως.

Για τις παραδόσεις από 7 Ιανουαρίου.

Όχι αργότερα από τις 31 Ιανουαρίου.

Επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου για την αύξηση των τιμών.

(Mayr-Melnhof), 19 Σεπτεμβρίου η Feldmühle διαβιβάζει επιστολή.

Η Cascades πριν από το τέλος Σεπτεμβρίου.

Όλοι πρέπει να αποστείλουν τις επιστολές τους πριν από τις 8 Οκτωβρίου.»

Οι αυξήσεις των τιμών έπρεπε να επιβεβαιωθούν σε μια σύσκεψη «προέδρων» (πιθανώς της PWG) που είχε προγραμματισθεί για τις 10 Σεπτεμβρίου. (Ωστόσο, κανένας παραγωγός δεν ανέφερε την ημερομηνία αυτή ως ημερομηνία συνεδρίασης της PGW).

Στη συνέχεια, αναφέρονται οι τιμές των ποιοτήτων GC2 και GD2 για κάθε κατηγορία καταναλωτών (AA, A, B και Γ) σε κάθε εθνική αγορά της Κοινότητας, όπως ήσαν πριν από την προτεινόμενη αύξηση των τιμών, δηλαδή κανονικά εκείνες που είχαν καθοριστεί για την 1η Απριλίου 1990. Είναι αξιοσημείωτο ότι για τη Γερμανία οι τιμές τιμοκαταλόγου της ποιότητας GC2 είναι οι ίδιες (— AA = 213 γερμανικά μάρκα, A = 215 γερμανικά μάρκα, B = 219 γερμανικά μάρκα και C = 223 γερμανικά μάρκα —) με εκείνες που αναφέρονται στο σημείωμα της 11ης Ιανουαρίου 1990 το οποίο βρέθηκε στην FS-Karton (αιτιολογική σκέψη 85). Για τις περισσότερες από τις άλλες αγορές, οι τιμές που αναφέρονται για την ποιότητα GC2 περιλαμβάνουν αύξηση σε σχέση με τις τιμές της 1ης Οκτωβρίου, που είχε σημειώσει η Rena (αιτιολογική σκέψη 80). Η αύξηση αυτή αντιστοιχεί στις αυξήσεις των τιμών που προβλέπονταν για την 1η Απριλίου (αιτιολογική σκέψη 83) π.χ. για τους πελάτες A του Βελγίου: 43, 50 βελγικά φράγκα (41 + 2,5), για τους πελάτες A της Γαλλίας: 700 γαλλικά φράγκα (600 + 40) και για το Ηνωμένο Βασίλειο 726 λίρες στερλίνες (672 + 54).

(88) Στις 7 Σεπτεμβρίου, δηλαδή την επομένη της συνεδρίασης της JMC στη Ζυρίχη, ο διευθυντής μάρκετινγκ της M-M έστειλε τελεφάξ στο διευθυντή πωλήσεων του ομίλου στη Γερμανία (συμμετείχαν κανονικά και οι δύο στις συνεδριάσεις), και του ανέθεσε να διαβιβάσει στους πελάτες, στις 14 Σεπτεμβρίου, επιστολή για αύξηση των τιμών. Επισυναπτόταν σχέδιο επιστολής που έδειχνε αύξηση κατά 12 γερμανικά μάρκα από τις 7 Ιανουαρίου. Οι επιστολές για αύξηση των τιμών στη Γερμανία που εστάλησαν αρχικά από την M-M και την FS αναφέρουν πράγματι αύξηση κατά 14 γερμανικά μάρκα, αλλά η M-M περιόρισε αργότερα την αύξηση αυτή σε 12 γερμανικά μάρκα. Για τις άλλες χώρες, η αύξηση των τιμών της M-M ήταν η ίδια με εκείνη που αναφέρεται στο σημείωμα της Rena.

Η Feldmühle είχε αποφασίσει να αυξήσει την τιμή κατά 12 γερμανικά μάρκα, όπως ανέφερε η Rena, αλλά, πριν αποφασίσει για το τελικό ποσό σε κάθε νόμισμα, ήθελε να διαβεβαιωθεί ότι η M-M είχε αναγγείλει δημόσια την αύξησή της. Η επιστολή της Feldmühle στη Γερμανία έφερε όντως ημερομηνία 19 Σεπτεμβρίου 1990, όπως ακριβώς προβλεπόταν στο σημείωμα της Rena.

Η Cascades επρόκειτο να ενημερώσει τους πελάτες της «πριν από το τέλος Σεπτεμβρίου». Η Επιτροπή πήρε από την Cascades ένα σχέδιο επιστολής με ημερομηνία 25 Σεπτεμβρίου 1990, στο οποίο εγνωστοποιείτο μια κατά 40 γαλλικά φράγκα αύξηση των τιμών από τις 7 Ιανουαρίου 1991. Πράγματι, η επιστολή της Cascades για τη Γαλλία έφερε ημερομηνία

3 Οκτωβρίου 1990 και είχε χρησιμοποιηθεί ως υπόδειγμα για την ανακοίνωση της αύξησης των τιμών από τα γραφεία πωλήσεων σε άλλες εθνικές αγορές.

Οι αυξήσεις των τιμών που ανακοίνωσαν στους πελάτες τους η Feldmühle (και οι συνεταίροι της στον όμιλο Stora, συμπεριλαμβανόμενης και της Kopparfors), η Cascades και η M-M αντιστοιχούν ακριβώς σε εκείνες που αναφέρονται στο σημείωμα της Rena, εκτός από την αύξηση της M-M που είχε ανακοινωθεί αρχικά ότι θα ήταν 14 αντί 12 γερμανικά μάρκα.

Το νέο τιμολόγιο των νέων τιμών της Iggesund Paperboard (Workington) Ltd (πρώην TBM), όπου αναφέρονται οι αυξήσεις σε κάθε εθνική αγορά, παρουσιάζει επίσης αξιοσημείωτη ομοιότητα με το σημείωμα της Rena, όπως και ένας κατάλογος που ελήφθη από τη Fisneby.

(89) Για τους άλλους παραγωγούς, μπορεί μεν να μην ήταν πάντα δυνατόν να βρεθούν όλες οι επιστολές σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών για όλες τις εθνικές αγορές, όμως από τις επιστολές κοινοποίησης των τιμών στους πελάτες και από άλλα εσωτερικά έγγραφα τιμολόγησης που περιήλθαν στην Επιτροπή προκύπτει ότι οι παραγωγοί εφήρμοζαν τις αυξήσεις που είχαν συμφωνηθεί στη συνεδρίαση της JMC.

Το σημείωμα της Rena δεν έδειχνε καμιά συμφωνηθείσα αύξηση τιμών για την Ισπανία, αλλά οι κυριότεροι παραγωγοί που εφοδιάζουν την αγορά αυτή (Cascades, Feldmühle, Finnboard, MoDo και Tampella Espanola) ανακοίνωσαν αύξηση κατά 5 ισπανικές πεσέτες ανά kg.

Ενώ οι περισσότεροι παραγωγοί είχαν πληροφορήσει τους πελάτες ότι οι αυξήσεις των τιμών θα αρχίσουν να ισχύουν για τις παραδόσεις από τις αρχές Ιανουαρίου 1991 (2 ή 7 Ιανουαρίου), η Finnboard ανήγγειλε τις αυξήσεις της (6-7 % = 12 γερμανικά μάρκα ή ισοδύναμο) στις 5 Οκτωβρίου 1990 και θα τις έθετε σε ισχύ σε όλες τις αγορές στις 28 Ιανουαρίου.

Η αύξηση των τιμών της Iggesund στο Ηνωμένο Βασίλειο επρόκειτο επίσης να τεθεί σε ισχύ στις 28 Ιανουαρίου, λίγο αργότερα από ό,τι στις άλλες αγορές. Για το λόγο αυτό, φαινόταν ότι η πρωτοβουλία για τις τιμές δεν θα εφαρμοζόταν μέχρι τον Φεβρουάριο. Αργότερα, η Iggesund ανακοίνωσε ότι ανέβαλε την αύξηση των τιμών των ποιοτήτων GC μέχρι την 1η Απριλίου. Η πρωτοβουλία για τις τιμές GD θεωρήθηκε ως απόλυτα επιτυχής σε όλες τις ευρωπαϊκές αγορές μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου. Ωστόσο, για την ποιότητα GC, η αναβολή της αύξησης από την Iggesund μέχρι την 1η Απριλίου και η μαζική αντίδραση των πελατών στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία, φαίνεται ότι καθυστέρησαν την εφαρμογή της μέχρι τον Απρίλιο.

(90) Στο παράρτημα της απόφασης αυτής αναφέρονται (στο βαθμό που υπάρχουν) λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών τιμοκαταλόγου που εφήρμοσαν οι παραγωγοί ή που κοινοποίησαν στους πελάτες τους οι θυγατρικές εταιρείες ή τα υποκαταστήματα πωλήσεών τους στις διάφορες εθνικές αγορές για καθεμία από τις επτά γνωστές πρωτοβουλίες που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 74 έως 89.

4. Εφαρμογή των αποφάσεων για τον καθορισμό των τιμών που έλαβε η PG Paperboard σε συσκέψεις σε εθνικό επίπεδο

α) *Γενικά*

(91) Στις αρμοδιότητες της JMC συγκαταλεγόταν ο καθορισμός αντίστοιχων τιμών για ορισμένους σημαντικούς πελάτες και η επεξεργασία των λεπτομερειών για την ανά χώρα εφαρμογή των αποφάσεων της PWG όσον αφορά τις τιμές τόσο της ποιότητας GC όσο και GD (πρώτη δήλωση της Stora, σελίδα 8).

Δεν είναι γνωστό κατά πόσο, παράλληλα με την προετοιμασία των εθνικών συνεδριάσεων της οικονομικής επιτροπής (βλέπε αιτιολογική σκέψη 50) υπήρχε επίσης σε ευρωπαϊκή κλίμακα ένα θεσμοθετημένο σύστημα τακτικών τοπικών συνεδριάσεων σε κάθε χώρα για την εφαρμογή των αυξήσεων που είχαν συμφωνηθεί προηγουμένως για κάθε εθνική αγορά της Κοινότητας.

Ωστόσο, αυτό συνέβαινε ασφαλώς σε διάφορες σημαντικές εθνικές αγορές, αφού σε διάφορους παραγωγούς βρέθηκαν έγγραφα σχετικά με τη Γερμανία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

β) *Γερμανία*

(92) Στην FS-Karton βρέθηκε σημείωμα των αρχών του 1991 που καταγράφει προφανώς τα αποτελέσματα μιας συνάντησης με άλλους παραγωγούς, αν και αυτό διαψεύστηκε από τη Mayr-Melnhof.

Το σημείωμα αναφέρεται στη γερμανική αγορά και καλύπτει τόσο την ποιότητα GD όσο και GT. Δείχνει τα ποσοστιαία μερίδια της αγοράς (το 1990) των ακόλουθων εταιρειών: όμιλος M-M, Feldmühle, Buchmann, Weig, Europa, Carton, Cascades, Laakmann, Saffa, Gruber & Weber και De Eendracht.

Στη συνέχεια, το σημείωμα δείχνει για τους περισσότερους από τους προαναφερόμενους παραγωγούς τον αριθμό των ημερών ανεκτέλεστων παραγγελιών εκφραζομένων σε ημέρες εργασίας, και καταλήγει με μια σύντομη αναφορά των τιμολογίων που εφαρμόζονται στους σημαντικότερους πελάτες στη Γερμανία.

γ) *Γαλλία*

(93) Για τη Γαλλία, όπως προκύπτει από τους τιμοκαταλόγους που βρέθηκαν στην Cascades, είχαν πραγματοποιηθεί εμπεριστατωμένες συζητήσεις στις οποίες οι τρεις κυριότεροι προμηθευτές, η Aussedat-Rey (De Lancey), η Beghin-Say και η Cascades συμφώνησαν τις τιμές που θα χρεώνονταν σε 80 περίπου πελάτες στα πλαίσια των δύο σχεδιαζόμενων αυξήσεων τιμών για το 1988. Στα έγγραφα αναφέρονται οι «καθορισθείσες τιμές κατωφλίου μετά την αύξηση» «prix planchers definis apres hausse» για τις ποιότητες UC, GC1 και GC2, και συγκρίνονται οι παλαιές με τις νέες τιμές που κάθε πελάτης πρέπει να καταβάλει έως την ημερομηνία ισχύος της αύξησης.

Ένα άλλο έγγραφο που βρέθηκε στην Cascades — και συνδέεται σαφώς με την ίδια υπόθεση — δείχνει τις προμήθειες σε τόνους παραγωγών «A» και «B» και «C» σε κάθε πελάτη στη Γαλλία κατά το 1987, καθώς και τις «κατώτατες τιμές που θα εφαρμόζονταν για κάθε πελάτη» από την 1η Μαρτίου 1988 και για τις ποιότητες UC, GC1 και GC2. (A σημαίνει «Aussedat-Ray» δηλαδή De Lancey, B σημαίνει «Béghin» και C σημαίνει »Cascades»).

Η Cascades παραδέχεται ότι οι τρεις γάλλοι παραγωγοί συναντήθηκαν στο Παρίσι στις 19 Ιανουαρίου και στις 10 Μαΐου 1988, «για να αναλύσουν τη γαλλική αγορά χαρτονιού» (απάντηση της 19ης Αυγούστου 1991 σύμφωνα με το άρθρο 11).

Έχοντας υπόψη το πλαίσιο και το χρόνο διεξαγωγής τους, οι συνεδριάσεις αυτές πρέπει να αποτελούσαν μέρος ενός γενικότερου σχεδίου για την αύξηση του επιπέδου των τιμών χαρτονιού σε δύο στάδια κατά τη διάρκεια του 1988. Το σχέδιο αυτό προβλέπει τη λεπτομερή εφαρμογή των επιδιωκομένων τιμών της JMC στη Γαλλία ανά πελάτη (βλέπε αιτιολογική σκέψη 77).

Οι υπάλληλοι της Επιτροπής ανεκάλυψαν επίσης στην Cascades πίνακες στους οποίους αναφέρονται οι κυριότεροι πελάτες της Cascades στη Γαλλία, καθώς και οι ποσότητες σε τόνους που κάθε ένας από αυτούς προμηθεύτηκε από διάφορους παραγωγούς κατά τη διάρκεια διάφορων περιόδων ή μηνών το 1988, και συγκρίνονται με το προηγούμενο έτος.

Οι παραγωγοί που κατονομάζονται στους πίνακες αυτούς είναι: Cascades, CBC (Stora), De Lancey, Feldmühle (Stora), FS-Karton (M-M), KNP, TBM (MoDo), Kopparfors (Stora), Finnboard, Djupafors και Duffel (οι δύο τελευταίοι ανήκουν τώρα στην Cascades).

δ) *Ηνωμένο Βασίλειο*

(94) Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Paper Agents Association «PAA» που εκπροσωπεί τους εισαγωγείς χαρτονιού διοργάνωνε τακτικές συνεδριάσεις ενός ομίλου αποκαλούμενου «Section 4» που ασχολείτο με τον τομέα του χαρτονιού. Στον οργανισμό αυτό εκπροσωπούνταν οι θυγατρικές εταιρείες των παραγωγών και τα ανεξάρτητα υποκαταστήματα πωλήσεων. Τα επίσημα πρακτικά των συνεδριάσεων περιγράφουν (μεταξύ άλλων) τις συζητήσεις για την κατάσταση του κλάδου («state of trade»)· οι συζητήσεις αυτές, μολονότι ήταν αμφισβητούμενης νομιμότητας, παρουσιάζονται ως γενικής μάλλον φύσης. Οι προσωπικές σημειώσεις τριών διαφορετικών συμμετεχόντων σε μερικές από τις συνεδριάσεις του οργανισμού αυτού, παρουσιάζουν μια πολύ διαφορετική εικόνα των διαδραματιζομένων.

Σε μια συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιανουαρίου 1990 και στην οποία συμμετείχε μεγάλος αριθμός συνέδρων, ένα από τα κύρια θέματα συζήτησης ήταν η αύξηση των τιμών που έπρεπε να γίνει τον Απρίλιο. Αυτή ήταν η πρωτοβουλία για τις τιμές που προγραμματίσθηκε στη συνδρίαση της JMC και η οποία περιγράφεται στο σημείωμα της FS-Karton της 11ης Ιανουαρίου 1990 (αιτιολογική σκέψη 84). Οι προσωπικές σημειώσεις του εκπροσώπου της Kopparfors στη συνεδρίαση της RAA είναι λίγο πιο κατατοπιστικές για με το θέμα αυτό από ό,τι τα επίσημα πρακτικά. Αφού σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι τόσο της Iggesund (MoDo) όσο και της M-M γνωστοποίησαν στη συνεδρίαση την πολιτική τους που ήταν μάλλον η προσωρινή διακοπή της παραγωγής παρά η μείωση των τιμών, στη συνέχεια των σημειώσεων αναφέρεται:

> «Τιμές. Η Iggesund ανήγγειλε μόλις αύξηση κατά 9½ % από την 1η Απριλίου· η Finnboard ανέφερε ότι θα πράξει το ίδιο, αλλά αρνήθηκε να δώσει συγκεκριμένα ποσοστά. Η Saffa θα αυξήσει επίσης τις τιμές κατά 45 λίρες στερλίνες ανά τόνο.»

Η επιστολή της Iggesund με την οποία ανακοινώνεται η κατά 9,5 % αύξηση για το Ηνωμένο Βασίλειο έφερε ημερομηνία 11 Ιανουαρίου. Στις 25 Ιανουαρίου, η Finnboard έδωσε οδηγίες στο υποκατάστημα πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αποστείλει στους πελάτες της επιστολές πριν από τις 31 Ιανουαρίου με τις οποίες θα τους ανακοινώνει μια κατά 10 % αύξηση [1] των τιμών των ποιοτήτων που προορίζονται για συσκευασία και κατά 8,5 % των τιμών των ποιοτήτων που προορίζονται για γραφικούς σκοπούς, ενώ το ποσό των 45 λιρών στερλινών που φαίνεται ότι ανέφερε ο εκπρόσωπος της Saffa στη συνεδρίαση αντιστοιχεί στην αύξηση της τιμής GD του καταλόγου της Rena και αναφέρεται στην επιστολή προς τους πελάτες της στις 22 Ιανουαρίου 1990.

Οι παραγωγοί των οποίων τα υποκαταστήματα ή οι θυγατρικές εταιρείες συμμετείχαν στη συνεδρίαση ήταν οι εξής: Badische (KNP), CBC (Stora), Cascades, De Eendracht, Deisswil (M-M), Feldmühle (Stora), Finnboard, Fiskeby, Kopparfors (Stora), Laakmann, M-M, MoDo, Rena, Sarrió-Saffa και Weig.

(95) Το σημείωμα που συνέταξε ο εκπρόσωπος της MM Pegg κατά την επόμενη συνεδρίαση της PAA στις 4 Απριλίου 1990, και το οποίο απεστάλη στην M-M στη Βιένη, διαπνέεται από το ίδιο πνεύμα:

> «*H Thames Board* (Iggesund) τρεις εβδομάδες προθεσμία. Το Ηνωμένο Βασίλειο ζητεί λιγότερο από ό,τι την ίδια περίοδο το 1989. Η προσωρινή διακοπή της παραγωγής είναι προτιμότερη από τη μείωση των τιμών. Η αύξηση των τιμών του Απριλίου εφαρμόστηκε πλήρως.
>
> *H Finnboard* 20/25 ημέρες προθεσμία. Η αύξηση των τιμών του Απριλίου εφαρμόστηκε. Προτιμήθηκε επίσης η προσωρινή διακοπή της παραγωγής παρά η μείωση των τιμών . . .»

Ο συντάκτης παρατηρούσε: «Οι σημειώσεις αυτές αναφέρονται στον τρόπο αντίδρασης κάθε χαρτοποιίας. Θα ενδιαφερόμουν να γνωρίζω κατά πόσο υπάρχουν αποκλίσεις σε σχέση με τις εκθέσεις των ίδιων των βιομηχανιών χάρτου [2]. Θα ήταν χρήσιμο για την επόμενη συνεδρίαση (PAA) της 27ης Ιουνίου».

[1] Στις ίδιες τις οδηγίες η ελάχιστη αύξηση της τιμής που απαιτείται από την Finnboard για τις ποιότητες GC1 και GC2 ήταν 58 και 54 λίρες στερλίνες, όπως αναφέρεται στο σημείωμα της FS-Karton (βλέπε αιτιολογική σκέψη 84).

[2] Γίνεται προφανώς αναφορά στην πρακτική κάθε παραγωγού στην JMC να αναφέρει τις επιμέρους ανεκτέλεστες παραγγελίες του.

Στη συνεδρίαση της 4ης Απριλίου 1990 συμμετείχαν εκπρόσωποι των θυγατρικών εταιρείων ή υποκαταστημάτων πώλησης των Badische (KNP), Cascades, Deisswil (M-M), Finnboard, Fiskeby, de Eendracht, Laakmann, M-M, MoDo, Saffa και Kopparfors (Stora).

(96) Οι εσωτερικές σημειώσεις που συνέταξε ο εκπρόσωπος της Iggesund Board Sales (της εταιρείας του Ηνωμένου Βασιλείου που πωλούσε χαρτόνι για γραφικούς σκοπούς) κατά τη συνεδρίαση της PAA στις 18 Σεπτεμβρίου 1990, επιβεβαιώνουν ότι πραγματοποιήθηκαν εμπεριστατωμένες συζητήσεις για τη θέση των μεμονωμένων παραγωγών και την εφαρμογή της αύξησης των τιμών που είχε αποφασιστεί στη συνεδρίαση της JMC στις 6 Σεπτεμβρίου.

Μεταξύ των παραγωγών που εκπροσωπήθηκαν στη συνεδρίαση αυτή, είτε από θυγατρικές εταιρείες πωλήσεων είτε από υποκαταστήματα πωλήσεων, συγκαταλέγονται οι εξής: Badische (KNP), Cascades, Deisswil (M-M), Finnboard, De Eendracht, Laakmann, M-M, MoDo, Rena, Saffa, Stora και Weig.

(97) Ένα άλλο σημείωμα που βρέθηκε στην Iggesund Board Sales κατά τη διάρκεια των ελέγχων περιέχει σαφείς ενδείξεις περί αθέμιτης συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών για την τιμολόγηση του επιχρισμένου χαρτονιού γραφικών εφαρμογών (που περιλαμβάνει τόσο το SBS όσο και το GC υψηλής ποιότητας) στα πλαίσια της αύξησης των τιμών στο Ηνωμένο Βασίλειο από τις 2 Απριλίου 1990. Εκτός από ορισμένες σημειώσεις σχετικά με το ύψος της αύξησης των τιμών, δύο αναφορές στους «προέδρους» και μια αναφορά στην «Enso/Finnboard/Stromsdahl», το σημείωμα περιλαμβάνει κατάλογο ονομάτων ανώτερων διευθυντών μάρκετινγκ ή διευθυντών της Iggesund, Kopparfors, Enso-Gutzeit και Finnboard. Οι παραγωγοί αυτοί είναι οι κύριοι προμηθευτές χαρτονιού γραφικών εφαρμογών στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, η MoDo ισχυρίσθηκε ότι με τη λέξη «πρόεδροι» ο συντάκτης χρησιμοποιούσε απλώς την έκφραση ενός σουηδού συναδέλφου ο οποίος υπονοούσε ανώτερα διοικητικά στελέχη των κεντρικών γραφείων στη Φινλανδία και τη Σουηδία ανταγωνιστών της Iggesund, οι οποίοι φαίνεται ότι συνήθιζαν να συνοδεύουν το τοπικό προσωπικό πωλήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο όταν επισκέπτονταν τους πελάτες τους για τη διαπραγμάτευση των τιμών.

Στα έγγραφα που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι υπήρξε μια παρόμοια πρακτική.

Ο συντάκτης του σημειώματος αυτού παρακολουθεί τακτικά τις συνεδριάσεις της PAA. Συμμετέσχε στις συνεδριάσεις αυτές στις 23 Ιανουαρίου 1990 και στις 4 Απριλίου 1990, δηλαδή όταν σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε η αύξηση των τιμών της 2ας Απριλίου. Η Iggesund τοποθετεί την ημερομηνία του σημειώματος στις 3-14 Ιανουαρίου 1990, δηλαδή πολύ κοντά στην ημερομηνία της συνεδρίασης της JMC κατά την οποία δόθηκε στους άλλους συμμετέχοντες στη σύμπραξη η προγραμματισμένη σειρά «αναγγελίας» των τιμών από τους μεγάλους παραγωγούς (συμπεριλαμβανόμενης και της Iggesund) (βλέπε αιτιολογική σκέψη 84). Η επιστολή της Iggesund για την αύξηση των τιμών των ποιοτήτων που προορίζονται για συσκευασία απεστάλη στις 11 Ιανουαρίου, αλλά, σύμφωνα με εσωτερικό σημείωμα, σκοπός ήταν «να περμένουν οι παραγωγοί χαρτονιού για γραφικούς σκοπούς μία ή δύο ακόμη εβδομάδες για να δούμε τι θα συμβεί».

Υπάρχουν ορισμένες εντυπωσιακές ομοιότητες μεταξύ των τιμών που αναφέρονται στο σημείωμα αυτό για το Ηνωμένο Βασίλειο, των τιμών του σημειώματος της M-M και της JMC της 11ης Ιανουαρίου 1990 (αιτιολογική σκέψη 84) και του σημειώματος της PAA, της 23ης Ιανουαρίου 1990, που συνέταξε η Kopparfors.

Οι προμηθευτές χαρτονιού για γραφικούς σκοπούς που αναφέρονται στο σημείωμα της Iggesund αύξησαν όλοι τις τιμές τιμοκαταλόγου για το Ηνωμένο Βασίλειο με παρεμφερείς ή ταυτόσημες αυξήσεις.

Οι επιτηδευμένες εξηγήσεις που έδωσε η MoDo όσον αφορά την έννοια της λέξης «πρόεδροι» και η διαβεβαίωσή της ότι «το σημείωμα δεν υπονοεί ούτε αφορά οποιεσδήποτε επαφές μεταξύ των εταιρειών της Iggesund και οποιουδήποτε των αναφερόμενων ατόμων», δεν μπορούν να γίνουν δεκτές υπό το φως όλων των αποδεικτικών στοιχείων για αθέμιτη συνεργασία που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση.

(98) Η PAA ήταν ο εμπορικός σύνδεσμος εισαγωγέων χαρτονιού. Οι μόνοι τρεις παραγωγοί με εργοστάσια στο Ηνωμένο Βασίλειο — TBM [αργότερα Iggesund Paperboard (Workington) Ltd], Reed P & B (περιήλθε αργότερα στην κυριότητα της SCA) και Newton Kyme (ανήκει τώρα στη Stora) — είχαν δικό τους εμπορικό σύνδεσμο, τον Association of Cartonboard Manufacturers («ACBM»).

Από τα επίσημα πρακτικά της οργάνωσης αυτής, όπως εκείνα της PAA, φαίνεται ότι μία από τις ενασχολήσεις της ήταν η διεξαγωγή συζητήσεων για την «κατάσταση στην αγορά»: οι τρεις παραγωγοί αντήλλασσαν λεπτομερείς πληροφορίες για τις αντίστοιχες ανεκτέλεστες παραγγελίες, την προγραμματιζόμενη προσωρινή διακοπή της παραγωγής και τα επίπεδα των τιμών.

Στα επίσημα αυτά πρακτικά δεν καταγράφεται καμία συζήτηση για τον καθορισμό των τιμών αυτών καθεαυτών, αν και τα διάφορα διοικητικά στελέχη που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της ACBM για λογαριασμό της TBM και της Reed R & B, τις εκπροσωπούσαν επίσης και στην JMC ή το συμβούλιο προέδρων.

(99) Όταν έλαβαν από την British Carton Association (ή BCA, που εκπροσωπεί τους πελάτες) τα πρακτικά μιας κοινής συνεδρίασης ACBM/BCA, που πραγματοποιήθηκε στις 19 Οκτωβρίου 1990, τα μέλη της ACBM διαχώρισαν κατηγορηματικά τη θέση τους από ορισμένα (σχεδόν ανώδυνα) αποσπάσματα των πρακτικών που αναφέρονταν στην επιλογή του χρονικού σημείου των αυξήσεων των τιμών. Το θέμα

συζητήθηκε στην ετήσια γενική συνέλευση της ACBM, στις 6 Δεκεμβρίου 1990, στην οποία, μεταξύ των εκπροσώπων του ομίλου Iggesund και της SCA (που είχε αποκτήσει τον έλεγχο της Reed P & B) συγκαταλέγονταν άτομα που είχαν παρακολουθήσει τακτικά τις συνεδριάσεις της JMC. Την εποχή εκείνη τα μέλη της ACBM είχαν ενημερωθεί για την καταγγελία της BPIF στην Επιτροπή. Αποφασίστηκε να συνταχθούν επιστολές έντονης διάψευσης τόσο από το διευθυντή της TBM, στον οποίο είχαν αποδοθεί ορισμένες επίμαχες παρατηρήσεις, όσο και από το νέο πρόεδρο της ACBM (που ήταν επίσης διευθυντής της TBM), και να σταλούν στην BCA.

Στην πρώτη επιστολή επισημαινόταν ότι:

> «... οι πρόσφατες ενέργειες της BPIF μας υπενθύμισαν για μια ακόμη φορά ότι πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί με τα όσα συζητούμε παρουσία ανταγωνιστών μας, και με τον τρόπο που οι συζητήσεις αυτές καταχωρούνται στα πρακτικά.»

Στη δεύτερη επιστολή του προέδρου της ACBM υποστηριζόταν επίσης ότι τα πρακτικά δεν αποτελούν ακριβή καταγραφή των κοινών συζητήσεων, και στη συνέχεια διατυπωνόταν η ίδια άποψη με εκείνη του συναδέλφου του:

> «Λόγω των πρόσφατων γεγονότων, η ACBM κρίνει ότι όλες οι συνεδριάσεις αυτές πρέπει οπωσδήποτε να είναι και να θεωρούνται ότι είναι απόλυτα σύμφωνες με τους ευρωπαϊκούς κανόνες ανταγωνισμού. Η ACBM εξέφρασε ιδιαίτερες ανησυχίες για το γεγονός ότι κατά την τελευταία κοινή συνεδρίαση η BCA έθεσε το θέμα της επιλογής του χρονικού σημείου των ανατιμήσεων. Νομίζουμε ότι οι συζητήσεις αυτές θα μπορούσαν να θεωρηθούν από άλλους ότι δεν είναι απόλυτα σύμφωνες με τους κοινοτικούς κανόνες.»

Τα «πρόσφατα γεγονότα» ήταν προφανώς η καταγγελία της BPIF στην Επιτροπή και η δημοσιότητα που της δόθηκε. Δεν υπάρχει άμεση απόδειξη ότι η ACBM αποτελούσε το πλαίσιο στο οποίο καθορίζονταν οι τιμές. Ωστόσο, διάφορα μέλη της εκπροσωπούνταν από τα ίδια άτομα και στις συνεδριάσεις της JMC. Συνεπώς, μπορεί να αμφισβητηθεί το κατά πόσο τα μέλη της απέφυγαν με την ίδια σχολαστικότητα να συζητήσουν στις συνεδριάσεις της JMC το θέμα των τιμών, όπως υποδηλώνουν οι παραπάνω επιστολές. Αυτό που προκύπτει σαφέστατα από το εν λόγω περιστατικό είναι ότι οι εκπρόσωποι τόσο της Iggesund στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και της Reed P & B (ανήκε τότε στην SCA), που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της JMC, είχαν πλήρη επίγνωση των διατάξεων του άρθρου 85.

5. Η επίδραση των συντονισμένων πρωτοβουλιών στα επίπεδα των τιμών

(100) Κατά τη διάρκεια των ελέγχων ή αργότερα, σύμφωνα με το άρθρο 11, ήλθαν στο φως οι «εσωτερικές» οδηγίες για τις τιμές, επιστολές στους πελάτες σχετικά με αύξηση των τιμών και άλλα έγγραφα των περισσότερων παραγωγών χαρτονιού σχετικά με την τιμολόγηση κατά την περίοδο που καλύπτει η παρούσα απόφαση. Μολονότι υπάρχουν ορισμένα κενά στα έγγραφα, από τις επιστολές κοινοποίησης των τιμών τους (βλέπε παράρτημα) προκύπτει ότι οι παραγωγοί χαρτονιού είχαν υιοθετήσει την πάγια τακτική να πραγματοποιούν τις αυξήσεις των τιμών που είχαν συμφωνηθεί και προγραμματισθεί λεπτομερώς στις συνεδριάσεις της PG Paperboard.

Τα έγγραφα δείχνουν επίσης ότι είχε εφαρμοστεί το γνωστό ως σύστημα «ισοδύναμων» ή «πανευρωπαϊκών» τιμών και ότι επιβάλλονταν ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Ευρώπη παρεμφερή επίπεδα τιμών τιμοκαταλόγου.

(101) Όπως προκύπτει από τα εσωτερικά έγγραφα τιμολόγησης, οι παραγωγοί όχι μόνον ανήγγειλαν τις συμπεφωνημένες αυξήσεις των τιμών, αλλά και, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ελάμβαναν αυστηρά μέτρα για να τις επιβάλλουν στους πελάτες. Οι περισσότερες πρωτοβουλίες για τις τιμές θεωρήθηκαν επιτυχείς. Αν και η πρώτη αύξηση των τιμών το 1988 δεν είχε ως αποτέλεσμα την άνοδο των μέσων καθαρών τιμών στα επίπεδα που είχαν ανακοινωθεί, ανέκοψε την πτώση των τιμών και κατάργησε τις πολύ χαμηλές τιμές και τις μεγάλες διαφορές των τιμών.

Κατά τα έτη 1989 και 1990, επιτεύχθηκε ο δεδηλωμένος στόχος της αύξησης των επιπέδων των πραγματικών τιμών κατά 15 %.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι παραγωγοί κατόρθωσαν να μετακιλύσουν ολόκληρο το ποσό της αύξησης στον πελάτη. Αυτό δε σημαίνει φυσικά ότι τα μέσα καθαρά κέρδη ανά τόνο κάθε παραγωγού αυξήθηκαν αμέσως κατά το πλήρες ποσό της ανακοινωθείσας αύξησης των τιμών.

Είναι γεγονός ότι, κατά κανόνα, η αύξηση των τιμών αναγγέλονταν ως ενιαία αύξηση (π.χ. 15 γερμανικά μάρκα ανά 100 kg) που ίσχυε για όλους τους πελάτες, άσχετα από την πραγματική τιμή του θα κατέβαλαν. Ωστόσο, το σύστημα τιμολόγησης του χαρτονιού είναι περίπλοκο και μια συγκεκριμένη αύξηση της βασικής τιμής (για παρτίδες 10 ή 15 τόνων) θα μπορούσε στην ουσία να συνεπάγεται σχετικά μικρότερη αύξηση της τελικής καθαρής τιμής, όταν ληφθούν υπόψη οι εκπτώσεις και οι επιστροφές.

Επίσης, η πρακτική της προειδοποιητικής ανακοίνωσης της αύξησης μερικούς μήνες νωρίτερα (ώστε οι καταναλωτές να μπορούν με τη σειρά τους να μετακυλίσουν την αύξηση της τιμής στους τελικούς χρήστες), μπορούσε να τους ωθήσει σε διαπραγματεύσεις με τους παραγωγούς όσον αφορά το μέγεθος της ανακοινωθείσας αύξησης της τιμής πριν από την εφαρμογή της, μολονότι α) η σχεδόν ταυτόχρονη αναγγελία της ίδιας αύξησης από όλους τους παραγωγούς σε ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη περιόρισε την ικανότητα των πελατών τους να προκαλέσουν ανταγωνισμό μεταξύ των δυνητικών προμηθευτών και β) η δημοσιότητα που οι παραγωγοί έδιναν στην

ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης μετά το 1988 και μετά τόνιζε στους πελάτες την κοινή και σταθερή απόφασή τους να υλοποιήσουν τις τιμές.

Έστω και εάν όλοι οι παραγωγοί επέμεναν στην εφαρμογή ολόκληρης της αύξησης, οι δυνατότητες των πελατών να μεταστραφούν προς φθηνότερες ποιότητες σήμαινε ότι ένας παραγωγός-προμηθευτής θα έπρεπε ίσως να προβεί σε παραχωρήσεις προς τους παραδοσιακούς πελάτες του όσον αφορά την έναρξη ισχύος της αύξησης ή να παράσχει συμπληρωματικά κίνητρα με τη μορφή επιστροφών ανάλογα με τις ποσότητες ή μεγάλων εκπτώσεων, ανάλογα με τις παραγγελίες, προκειμένου να αποδεχθεί ο καταναλωτής ολόκληρη την αύξηση της βασικής τιμής. Συνεπώς, μια αύξηση θα χρειαζόταν ορισμένο χρονικό διάστημα έως ότου ολοκληρωθεί.

(102) Καταγράφηκαν ορισμένες περιπτώσεις απροκάλυπτης «αντίστασης» των καταναλωτών στην προτεινόμενη αύξηση της τιμής και, μολονότι η αύξηση έγινε τελικά, οι παραγωγοί δεν τήρησαν όλοι ανυποχώρητη στάση: ορισμένοι καθυστερούσαν ίσως την εφαρμογή ή μείωναν το ποσό της αναγγελλόμενης αύξησης.

Από τα έγγραφα στοιχεία προκύπτει επίσης ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ή σε συγκεκριμένες εθνικές αγορές, ορισμένοι παραγωγοί —είτε σκοπίμως είτε για άλλο λόγο— αργούσαν να ακολουθήσουν τους «επί κεφαλής». Ωστόσο, προβλεπόταν ένας μηχανισμός για την αντιμετώπιση παρόμοιων περιπτώσεων να εξασφαλίζει το επίπεδο συνεργασίας που εθεωρείτο απαραίτητο, σε περίπτωση δυσκολιών. Πράγματι, ένας από τους σκοπούς της PWG ήταν να «επιλύει τα προβλήματα», όρος που αποτελεί ίσως ευφημισμό για τις πιέσεις που ασκούνταν σε όσους φαινόταν να βραδυπορούν (βλέπε αιτιολογική σκέψη 45).

Συνεπώς, ακόμα και εάν μια πρωτοβουλία για τις τιμές εθεωρείτο απόλυτα επιτυχής από τους συμμετέχοντες παραγωγούς, η μέση καθαρή αύξηση που προέκυπτε μετά από όλες τις εκπτώσεις, τις μειώσεις και τις άλλες παραχωρήσεις ήταν πάντα μικρότερη από το ολόκληρο ποσό της αναγγελλόμενης αύξησης.

ΣΤ. Η PG PAPERBOARD ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ

1. Συνέχιση των συνεδριάσεων της JMC και της PWG

(103) Μετά τους ελέγχους που διενήργησε η Επιτροπή τον Απρίλιο του 1991, η PG Paperboard συνέχισε για ορισμένο χρονικό διάστημα τις συνεδριάσεις της. Στις 3 και 10 Ιουλίου 1991 πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις της JMC, στις οποίες συμμετείχαν εκπρόσωποι των Finnboard, Cascades, M-M, Sarrió και δύο παραγωγών του ομίλου Stora, της CBC και της Stora Billerud (πρώην Feldmühle). Κανένας από τους μικρότερους παραγωγούς δεν παραβρέθηκε στη συνεδρίαση.

Ήταν η πρώτη φορά κατά την οποία τηρήθηκαν επίσημα πρακτικά σε συνεδρίαση της JMC. Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να είναι απόλυτα βέβαιος για την ακρίβεια ή την πληρότητα με την οποία οι συζητήσεις καταγράφηκαν στα πρακτικά αυτά. Την εποχή εκείνη, οι συμμετέχοντες δεν είχαν λόγους να υποψιάζονται ότι ανώτερα διοικητικά στελέχη της Stora στη Σουηδία ετοιμάζονταν να παραδεχθούν τη συνέργειά τους σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 85. Ένα από τα κυριότερα θέματα ενδιαφέροντος πρέπει να ήταν οι έλεγχοι της Επιτροπής και οι επιπτώσεις τους· στα πρακτικά δεν γίνεται καμία απολύτως σχετική μνεία.

Ακόμη και με ένα σύντομο βλέμμα στα πρακτικά της JMC διαπιστώνει κανείς ότι στις δύο αυτές συνεδριάσεις έγιναν ορισμένες συζητήσεις για την κατάσταση της αγοράς· ωστόσο, τα πρακτικά αυτά (όπως και τα πρακτικά της PWG από το Φεβρουάριο του 1990 και μετά) έχουν συνταχθεί με τρόπο που να φαίνεται ότι οι συζητήσεις είχαν μάλλον γενικό χαρακτήρα.

Η επόμενη συνεδρίαση της JMC είχε προγραμματιστεί για τις 11 Σεπτεμβρίου 1991, αλλά αναβλήθηκε αιφνιδίως, προφανώς μόλις έγινε γνωστό στον κλάδο ότι η Stora είχε αποφασίσει να παραδεχθεί την παράβαση.

(104) Ωστόσο, τόσο το συμβούλιο προέδρων όσο και η PWG συνέχισαν τις συνεδριάσεις τους ως ακολούθως:

12 Σεπτεμβρίου 1991	PWG, Pres. Con.
5 Νοεμβρίου 1991	PWG, Pres. Con.
27 Νοεμβρίου 1991	PWG
8 Ιανουαρίου 1992	Pres. Con.
11 Μαΐου 1992	PWG
10 Ιουνίου 1991	PWG, Pres. Con.

Είναι πολύ πιθανό ότι από το χρονικό αυτό σημείο και μετά (όπως ισχυρίστηκαν ορισμένοι παραγωγοί) οι «πρόεδροι» ασχολούντο κυρίως με την αναδιοργάνωση της PG Paperboard και το πρόγραμμα στατιστικών (βλέπε επίσης τα πρακτικά της PWG της 27ης Νοεμβρίου 1992). Ωστόσο, η «κατάσταση της αγοράς» αποτέλεσε και πάλι αντικείμενο συζήτησης και ανάλυσης στη συνεδρίαση του συμβουλίου προέδρων της 8ης Ιανουαρίου και στην έκτακτη γενική συνέλευση της 11ης Μαρτίου 1992.

Επειδή δεν υπάρχουν άμεσες αποδείξεις ότι οι παραγωγοί συνέχισαν εσκεμμένα να συμμετέχουν σε μια κατάφωρη σύμπραξη καθορισμού των τιμών ακόμη και μετά την αποκάλυψή τους, η Επιτροπή θα βασισθεί, για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, στη θέση ότι οι συζητήσεις για τις «συνθήκες της αγοράς» ήταν όπως ακριβώς περιγράφονται στα επίσημα πρακτικά των συνεδριάσεων, δηλαδή ότι το θέμα των τιμών δεν συνεζητείτο άμεσα και ότι οι θέσεις των μεμονωμένων παραγωγών δεν αποκαλύπτονταν.

Στη συνεδρίαση της PWG στις 5 Νοεμβρίου 1991 αποφασίστηκε να παύσει η Fides να παρέχει γραμματιακή υποστήριξη στην PG Paperboard από ημερομηνία που θα καθοριζόταν. Τα καθήκοντα αυτά θα ασκούσε, στο μέλλον, η νέα οργάνωση CEPI που επρόκειτο να συσταθεί στις Βρυξέλλες.

2. **Αναδιοργάνωση του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών**

(105) Στις 27 Νοεμβρίου 1991 και μετά από σχετικές νομικές συμβουλές, η PWG απεφάσισε να αναδιοργανώσει την ανταλλαγή στατιστικών δεδομένων από την 1η Ιανουαρίου 1992. Ωστόσο, η Fides επρόκειτο να συνεχίσει την ανταλλαγή στατιστικών δεδομένων υπό την παλαιά μορφή έως ότου ο νέος οργανισμός καταρτίσει δικό του σύστημα.

Στις 11 Μαρτίου 1992 πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες έκτακτη γενική συνέλευση της PG Paperboard (είχε μετονομασθεί σε «Industry Sector Cartonboard»). Η πρώτη γενική συνέλευση του ομίλου παραγωγών χαρτονιού της νέας οργάνωσης πραγματοποιήθηκε στις 11 Ιουνίου 1992. Τα «ιδρυτικά μέλη»της CEPI Cartonboard ήταν: Cascades, Finnboard, Iggesund Paperboard AB, Mayr-Melnhof GmbG, Stora Billerud GmbH και Sarrió SA. Τα περισσότερα από τα άλλα μέλη ήταν οι ίδιες επιχειρήσεις που συμμετείχαν και στην Paperboard.

(106) Το αναδιοργανωμένο σύστημα ανταλλαγής στατιστικών δεδομένων συνεπαγόταν ορισμένες μεταβολές του παλαιού συστήματος Fides.

i) Η «συνοπτική έκθεση για την κατανάλωση χαρτονιού» θα υποδιαιρείτο σε οκτώ ποιότητες αντί των δύο μόνο που υπήρχαν προηγουμένως.

ii) Οι «πρόχειρες στατιστικές» για την κατανάλωση, την παραγωγή και τις προμήθειες [παρατήματα 150 β) και γ)] δεν θα καταρτίζονταν πλέον.

Προτάθηκε να διατηρηθούν οι «πρόχειρες στατιστικές», αλλά να υποδιαιρεθούν οι στατιστικές σε τρεις ομάδες (B + NL + F· D + A + CH· I + E + SCAN) αντί ανά μεμονωμένη χώρα.

Η πρόταση αυτή απορρίφθηκε επειδή οι παραγωγοί έκριναν ότι οι πληροφορίες υπό τη μορφή αυτή δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

iii) Οι «στατιστικές για κάθε εθνική αγορά» που έδειχναν τις ποσότητες προμηθειών κάθε ποιότητας σε μια συγκεκριμένη εθνική αγορά από καθεμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα, καθώς επίσης και τα μερίδια αγοράς, δεν θα καταρτίζονταν πλέον για τον ίδιο λόγο που ίσχυε και για τις «πρόχειρες στατιστικές».

iv) Οι ετήσιες «στατιστικές για την κατανάλωση» θα εγκαταλείπονταν επίσης για τον ίδιο λόγο.

v) Ωστόσο, οι στατιστικές για την «εισροή παραγγελιών» θα διατηρούνταν μέχρι νεωτέρας ειδοποίησης.

vi) Η έκθεση για την «υποδιαίρεση της παραγωγής κατά κατηγορία βάρους» θα καταρτιζόταν μια φορά ετησίως αντί για κάθε εξάμηνο, και δεν θα περιελάμβανε πλέον υποδιαίρεση ανά χώρα παραγωγής.

vii) Η «απογραφή μηχανημάτων», που δημοσιεύθηκε για τελευταία φορά το 1989, δεν θα καταρτιζόταν πλέον.

viii) Η «έκθεση για την παραγωγική ικανότητα» δεν θα καταρτιζόταν πλέον για καθένα μηχάνημα χωριστά, αλλά θα έδειχνε μόνο τη συνολική παραγωγική ικανότητα και τον ποσοστιαίο συντελεστή λειτουργίας της βιομηχανίας γενικότερα.

Ζ. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

1. **Τα μέσα αμύνης των παραγωγών**

(107) Πολλοί από τους παραγωγούς στους οποίους απευθύνεται η παρούσα απόφαση δεν προσπάθησαν στις έγγραφες παρατηρήσεις τους να αμφισβητήσουν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατυπώνονται εναντίον τους στην κοινοποίηση των αιτιάσεων.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι επιχειρήσεις: Buchmann, Europa Carton, Fiskeby, KNP Papeterie de Lancey, Rena, Sarrió, Stora, Tampella Española και Weig.

(108) Η Cascades, ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς χαρτονιού που η Επιτροπή χαρακτήρισε ως «επικεφαλής» της σύμπραξης λόγω της θέσης του στην PWG, προσπάθησε στις έγγραφες παρατηρήσεις της να ελαχιστοποιήσει το ρόλο που ο οργανισμός αυτός (στον οποίο δύσκολα μπορούσε να αρνηθεί ότι συμμετείχε) διαδραμάτιζε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων· υποστήριξε επίσης ότι «παρόλες τις ενδείξεις για το αντίθετο» ακολουθούσε πάντα ανεξάρτητη πολιτική από τους ανταγωνιστές της.

Η MoDo στις γραπτές παρατηρήσεις της αναφέρει ότι η κοινοποίηση των αιτιάσεων βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στις διάφορες δηλώσεις της Stora και θέτει υπό αμφισβήτηση τα κίνητρα που ώθησαν τη σουηδική επιχείρηση να παράσχει λεπτομερείς πληροφορίες στην Επιτροπή. Κατά τη MoDo, η Stora έχει συμφέρον να βλάψει τους ανταγωνιστές της τόσο από άποψη φήμης όσο και με το βάρος της επιβολής οποιωνδήποτε προστίμων· συνεπώς, η μαρτυρία της δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη γιατί είναι τελείως μεροληπτική. Η MoDo υπεστήριξε επίσης ότι η Επιτροπή δεν είχε αποκλείσει το ενδεχόμενο απλής παράλληλης συμπεριφοράς χωρίς συμφωνία ή συνεννόηση, ως εξήγηση στα θέματα για τα οποία διατυπώθηκαν αιτιάσεις. (Αργότερα, κατά την προφορική ακρόαση, η MoDo παραδέχθηκε ότι «κατά την περίοδο που καλύπτει η κοινοποίηση των αιτιάσεων, πραγματοποιήθηκαν όντως ορισμένες συζητήσεις σχετικά με τις αναγγελλόμενες τιμές κατά παράβαση του άρθρου 85 παράγραφος 1», ενώ αρνήθηκε την ύπαρξη οποιασδήποτε παράβασης όσον αφορά τον έλεγχο του όγκου των πωλήσεων ή την κατανομή της αγοράς).

Η M-M αρνείται ότι υπήρξε ένας από τους «επικεφαλής της σύμπραξης», μολονότι δεν μπορεί και πάλι να αρνηθεί ούτε τη συμμετοχή της στην PWG ούτε το γεγονός ότι ο διευθύνων σύμβουλός της διετέλεσε πρόεδρος της PG Paperboard για ένα μέρος της σχετικής περιόδου. Προσπαθεί να περιγράψει την PG Paperboard ως νόμιμο εμπορικό σύνδεσμο τα μέλη του οποίου, σε ορισμένες περιπτώσεις και χωρίς να ενεργούν βάσει κανενός

συντονισμένου σχεδίου, πιθανόν να ξεπέρασαν το όριο μεταξύ θεμιτής και αθέμιτης ανταλλαγής πληροφοριών. Η M-M επιμένει ότι δεν υπήρχε ποτέ θέμα συμφωνιών ή μιας «κλασικής σύμπραξης». Συνεπώς, σύμφωνα με τη M-M, οι μεγαλύτεροι παραγωγοί δεν «σκηνοθέτησαν» τις πρωτοβουλίες για τις τιμές συμφωνώντας εκ των προτέρων τις ημερομηνίες κατά τις οποίες καθένας θα ανήγγειλε τις αυξήσεις· ωστόσο, μπορεί απλώς να ενημερώνονταν αμοιβαία για τις αποφάσεις που ο καθένας είχε ήδη λάβει ανεξάρτητα. Ούτε υπήρχε ποτέ (αναφέρει η M-M) καμία πραγματική αίσθηση δέσμευσης: οι παραγωγοί αποχωρούσαν από τις συνεδριάσεις και έπρατταν ό,τι ήθελαν. Σύμφωνα με τη M-M, η JMC (για παράδειγμα) δεν ήταν σε καμία περίπτωση οργάνωση στην οποία λαμβάνονταν όλες οι αποφάσεις αλλά απλώς ένας φορέας που είχε δημιουργηθεί για την ανταλλαγή απόψεων («ein Gremium, das geschaffen wurde, damit die Leute sich ausquatschen können»).

(109) Η Kartonfabriek De Eendracht υποστήριξε ότι οι συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων και της JMC αποτελούσαν απλώς «κοινωνικές εκδηλώσεις». Η Laakmann υποστήριξε ότι ο διευθύνων σύμβουλός της συμμετείχε στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων επειδή τον ήλκυε ο εορταστικός χαρακτήρας των εκδηλώσεων και η θαυμάσια γεωγραφική θέση του τόπου διεξαγωγής των εκδηλώσεων αυτών, αλλά ότι η συμβολή του στις συζητήσεις ήταν περιορισμένη επειδή δεν κατέχει την αγγλική γλώσσα. Η Gruber & Weber παραδέχθηκε από την πλευρά της ότι στις συνεδριάσεις συνεζητούντο οι τιμές για τους σημαντικούς πελάτες, αλλά ισχυρίσθηκε ότι για την ίδια το θέμα αυτό δεν παρουσίαζε ενδιαφέρον επειδή είχε μόνο μικρούς πελάτες. Η De Eendracht υποστήριξε επίσης ότι, παρά το γεγονός ότι είχε συμμετάσχει σε ορισμένες συνεδριάσεις της PG Paperboard, οποιαδήποτε ευθυγράμμισή της προς τις τιμές των ανταγωνιστών οφειλόταν απλώς στην παρατήρηση της συμπεριφοράς τους όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών στην αγορά. Εκτός της De Eendracht, και άλλοι παραγωγοί ισχυρίσθηκαν ότι επληροφορούντο την αύξηση των τιμών από τον τύπο ή διαβάζοντας επιστολές που είχαν λάβει πελάτες τους με τις οποίες οι ανταγωνιστές τους ανήγγειλλαν στους πελάτες αυτούς αύξηση των τιμών.

Ορισμένοι άλλοι μικροί παραγωγοί παραδέχθηκαν ότι μπορεί μεν να συμμετείχαν σε συζητήσεις ή συμφωνίες για τις τιμές, επέμεναν όμως ότι, από την πλευρά τους, ποτέ δεν αποδέχθηκαν οποιοδήποτε σχέδιο ελέγχου του όγκου της παραγωγής. Ισχυρίζονται πως ο,τιδήποτε και αν έχουν πράξει οι άλλοι οι ίδιοι δεν αποδέχθηκαν περιορισμούς στο δικό τους πρόγραμμα παραγωγής.

(110) Εκτός από την αμφισβήτηση των πραγματικών στοιχείων στα οποία βασίζεται η κοινοποίηση των αιτιάσεων, ορισμένοι παραγωγοί προσπάθησαν να βασιστούν σε μια οικονομική ανάλυση της βιομηχανίας χαρτονιού που είχε ανατεθεί για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας σε μια εταιρεία συμβούλων. Εννέα από τους παραγωγούς (συμπεριλαμβανόμενης και της Sarrió, που αργότερα διαχώρισε τη θέση της από τα σχετικά πορίσματα) συμφώνησαν με τη μελέτη, ορισμένα από τα συμπεράσματα της οποίας ήταν και τα εξής:

— οι μεταβολές των τιμών στον τομέα οφείλονταν σε μεταβολές του κόστους κατά μονάδα προϊόντος και της ζήτησης,

— υπήρχε χαλαρή μόνο σχέση μεταξύ των αναγγελλόμενων αυξήσεων των τιμών και των διακυμάνσεων των πραγματικών τιμών που κατέβαλαν οι μεμονωμένοι πελάτες.

Κατά τη γνώμη του συντάκτη της μελέτης αυτής, η αναγγελία των τιμών αντικατόπτριζε την «επιδίωξη» ή την πρόθεση του παραγωγού να αυξήσει τις τιμές, πράγμα που στην πράξη μπορούσε κάλλιστα να μη συνέβαινε.

Καταρτίστηκαν συγκριτικοί πίνακες με δεδομένα όσον αφορά τις τιμές που είχαν καθοριστεί για 113 περίπου πελάτες με τις πρωτοβουλίες που ενετόπισε η Επιτροπή: μολονότι υπήρχαν διαφορές μεταξύ των μεριδίων των ποιοτήτων GC και GD στην αγορά, η μέση τιμή σε Ecu και σε εθνικά νομίσματα ήταν πάντα χαμηλότερη από την τιμή τιμοκαταλόγου.

Οι συμμετέχοντες παραγωγοί ισχυρίστηκαν ότι η μελέτη στήριζε το επιχείρημά τους ότι άσχετα από τα θέματα που συζητούσαν στις συνεδριάσεις ορισμένοι από αυτούς αμφισβήτησαν την αξιολόγηση των σχετικών στοιχείων από την Επιτροπή (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 108 και 109) οι συζητήσεις αύτές δεν επηρέαζαν τα πραγματικά επίπεδα των τιμών που καθορίζονταν από την επίδραση των φυσικών δυνάμεων της αγοράς.

2. Η εκτίμηση της Επιτροπής

(111) Οι διάφοροι ισχυρισμοί των παραγωγών πρέπει να εκτιμηθούν βάσει των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων.

Είναι αξιοσημείωτο ότι στις γραπτές τους παρατηρήσεις οι μισές περίπου από τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η κοινοποίηση των αιτιάσεων είτε δεν αμφισβήτησαν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατυπώθηκαν εναντίον τους είτε προέβησαν σε σημαντικές ομολογίες. Σε καθεμία από τις περιπτώσεις αυτές και άσχετα από τις ομολογίες στις οποίες προέβησαν, τα στοιχεία για τη συμμετοχή των εν λόγω παραγωγών είναι αδιάσειστα.

Ωστόσο, η Επιτροπή δεν βασίζεται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί αυτοί δεν αμφισβήτησαν τις εναντίον τους κατηγορίες για να το χρησιμοποιήσει ως απόδειξη κατά των άλλων επιχειρήσεων που κατηγορούνται ότι συνήργησαν σε συμπράξεις.

Δεν στήριξε την κοινοποίηση των αιτιάσεων μόνο στις δηλώσεις της Stora (όπως υποστήριξαν ορισμένες επιχειρήσεις). Δεν υπάρχει στην πραγματικότητα βάσιμη υπόνοια ότι η Stora έχει διαστρεβλώσει την αλήθεια· πράγματι, χωρίς να προσπαθεί με κανένα τρόπο να επιρρίψει τις ευθύνες σε άλλους, η Stora δήλωσε σαφέστατα ότι οι εταιρείες του ομίλου της (ιδίως η πρώην Feldmühle) συγκαταλέγονταν στους

«επικεφαλής της σύμπραξης». Οι δηλώσεις της αντιβαίνουν στα συμφέροντά της και για το λόγο αυτό είναι απόλυτα αξιόπιστες.

(112) Ωστόσο, ανεξάρτητα από τις δηλώσεις της Stora, τα αποδεικτικά στοιχεία που ενετόπισε η Επιτροπή κατά τον έλεγχο είναι συντριπτικά. Στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου αναγνωρίζεται ευρέως ότι οι συμμετέχοντες σε συμπράξεις, στους οποίους μπορούν να επιβληθούν σοβαρές κυρώσεις βάσει των κανόνων ανταγωνισμού, δε συνάπτουν τις παράνομες συμφωνίες τους με επίσημες συμβάσεις, αλλά βασίζονται σε προφορικές διαβεβαιώσεις που δίδονται κατά τη διάρκεια μυστικών συναντήσεων του κλάδου. Για να αποδειχθεί η ύπαρξη μιας οποιασδήποτε συμφωνίας και για να αποκαλυφθούν οι όροι της, η Επιτροπή θα πρέπει να βασιστεί, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, σε έμμεσες αποδείξεις. Στην παρούσα περίπτωση υπάρχουν πράγματι πολλές άμεσες και έμμεσες αποδείξεις περί ρητής συμφωνίας μεταξύ των παραγωγών.

Ειδικότερα, η Επιτροπή βασίζεται στα ακόλουθα:

— τη δημιουργία ενός θεσμοθετημένου συστήματος τακτικών συνεδριάσεων στην PG Paperboard που αποτελούσε το πλαίσιο μιας συνεχούς αθέμιτης συνεργασίας,

— την παντελή ανυπαρξία οποιωνδήποτε επίσημων πρακτικών, προσκλήσεων ή άλλων εγγράφων καταγραφής των συζητήσεων της PWG και της JMC,

— το έγγραφο της M-M όπου αναφέρονται λεπτομερή στοιχεία της συμφωνίας του 1987 σχετικά με τα μερίδια της αγοράς και την πειθαρχία στον τομέα των τιμών αιτιολογικές σκέψεις 53 έως 55),

— τα έγγραφα στοιχεία που βρέθηκαν στην Cascades σχετικά με τον καθορισμό των «κατώτατων τιμών» για το 1988,

— τις λεπτομερέστατες σημειώσεις της FS και της Rena για τέσσερις συνεδριάσεις της JMC (συνετάγησαν προφανώς κατά παράβαση της πάγιας τακτικής) (αιτιολογικές σκέψεις 80 έως 82 και 84 έως 87),

— το προσωπικό σημείωμα που συνέταξε εκπρόσωπος της M-M/FS-Karton κατά τη συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής στις 3 Οκτωβρίου 1989 (αιτιολογική σκέψη 50),

— τους τρεις τιμοκαταλόγους της Finnboard και Rena (αιτιολογικές σκέψεις 79, 80 και 83),

— τις σημειώσεις συνεδριάσεων που προέρχονται από διάφορες πηγές και δείχνουν την υλοποίηση της σύμπραξης σε εθνικό επίπεδο (αιτιολογικές σκέψεις 91 έως 97) και το σημείωμα της συνεδρίασης της Αρλάντα (αιτιολογική σκέψη 58),

— ο σχεδόν πλήρης συντονισμός όσον αφορά το χρόνο και το ύψος των αυξήσεων των τιμών που κάθε παραγωγός εφήρμοζε στις διάφορες εθνικές αγορές. (Ο παραπάνω κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός).

(113) Ακόμα και χωρίς τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία για την αθέμιτη συνεργασία και τις λεπτομερείς δηλώσεις της Stora, η ομοιομορφία των αναγγελλόμενων αυξήσεων των τιμών από τους παραγωγούς χαρτονιού και η ταυτόχρονη επιβολή τους σε κάθε εθνική αγορά της Δυτικής Ευρώπης επί σειρά ετών είναι τόσο εντυπωσιακή που αρκεί για να συνάγει κανείς το συμπέρασμα ότι η προηγούμενη αθέμιτη συνεργασία ήταν σχεδόν αναπόφευκτη.

Σε συνδυασμό με τα ενοχοποιητικά έγγραφα από διαφορετικές πηγές, ιδίως από τις Meyr-Melnhof/FS-Karton, Cascades και Rena, το πάγιο σύστημα πρωτοβουλιών για τις τιμές του κλάδου κατά την περίοδο 1987-1991 δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας ότι οι αυξήσεις των τιμών σχεδιάζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν από μια ευρωπαϊκή σύμπραξη παραγωγών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα έγγραφα τεκμήρια που συγκέντρωσε η Επιτροπή στην παρούσα υπόθεση θεμελιώνονται και επιβεβαιώνονται από έγγραφα που βρέθηκαν σε άλλους παραγωγούς. Κάθε σημαντικό σημείο της δήλωσης της Stora επιβεβαιώνεται από τα έγγραφα που βρέθηκαν ή ελήφθησαν από την FS-Karton, Finnboard, Cascades, Rena και διάφορους άλλους. Συνεπώς, το επιχείρημα ορισμένων παραγωγών (αλλά όχι όλων) ότι οι συνεδριάσεις των προέδρων και της JMC είχαν ως αντικείμενο μόνο «ανώδυνα» θέματα απορρίπτεται ως εντελώς αστήρικτο. Τα μόνα πρακτικά που τηρήθηκαν σε συνεδρίαση της JMC δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αμφιβολίας όσον αφορά το στόχο και το περιεχόμενο των συνεδριάσεων αυτών. Μολονότι όλα τα σημειώματα για τις συνεδριάσεις της JMC που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή αφορούν τις ποιότητες GC, μπορούν ελλείψει οποιουδήποτε άλλου έγγραφου στοιχείου, να θεωρηθούν ως αντιπροσωπευτικά των συνεδριάσεων που πραγματοποιήθηκαν για την ποιότητα GD, καθώς επίσης και του αντικειμένου των συνεδριάσεων της JMC γενικότερα. Πράγματι, απαντώντας σε ερωτήματα που του υποβλήθηκαν κατά την προφορική ακρόαση, ο εκπρόσωπος της M-M ομολόγησε ότι τα εν λόγω σημειώματα ήσαν αντιπροσωπευτικά για το αντικείμενο των συνεδριάσεων αυτών. Οι προσωπικές σημειώσεις του εκπροσώπου της M-M κατά τη συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής στις 3 Οκτωβρίου 1989 μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως ενδείξεις για την πραγματική φύση των συζητήσεων του οργάνου αυτού.

(114) Η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό ορισμένων παραγωγών ότι δεν υπήρχε στοιχείο ελέγχου της παραγωγής. Βάση της σύμπραξης —που εξασφάλισε την επιτυχία της— ήταν η πολιτική «η τιμή πριν από την ποσότητα» για την οποία υπάρχουν πολλά αποδεικτικά στοιχεία.

Η εμμονή της M-M ότι οι παραγωγοί που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της σύμπραξης δεν αποδέχθηκαν καμία «δέσμευση» όσον αφορά τη μελλοντική

τους συμπεριφορά, έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τις εσωτερικές της εκθέσεις και πληθώρα άλλων αποδεικτικών στοιχείων, καθώς επίσης και με το πάγιο σύστημα αυξήσεων των τιμών που αποφασίζονταν προηγουμένως σε συνεδριάσεις της PG Paperboard και αναγγέλλονταν από όλους τους συμμετέχοντες. Έχει αποδειχθεί η συνειδητή και εκούσια δέσμευση των συμμετεχόντων σε ένα κοινό σχέδιο. Από την πλευρά της, η ανώτερη διοίκηση της M-M έδιδε συνήθως αυστηρές εντολές στο προσωπικό πωλήσεων να εφαρμόζει χωρίς εξαιρέσεις τις αυξήσεις των τιμών.

Είναι επίσης ανώφελο για ορισμένους από τους άλλους παραγωγούς (π.χ. MoDo, de Eendracht) που συμμετείχαν σε συνεδριάσεις της JMC και μάλιστα της PWG, να ισχυρίζονται ότι το τεκμηριωμένο φαινόμενο των πρωτοβουλιών για τις τιμές στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι παραγωγοί κατά την περίοδο 1987-1991 δεν ήταν αποτέλεσμα σύμπραξης αλλά των φυσικών δυνάμεων της αγοράς· οι αστήρικτοι ισχυρισμοί τους έρχονται σε πλήρη αντίφαση με τις έγγραφες αποδείξεις για τον καθορισμό των τιμών στις συνεδριάσεις της PG Paperboard. Απορρίπτεται επίσης ο ισχυρισμός ορισμένων παραγωγών ότι ακολούθησαν απλώς τις αυξήσεις των τιμών τις οποίες είχαν πληροφορηθεί κανονικά από τον τύπο ή από επιστολές που είχαν λάβει ανταγωνιστές τους. Είναι μεν αληθές ότι επιστολές ανταγωνιστών για την αύξηση των τιμών βρέθηκαν σε ορισμένους παραγωγούς, αλλά αυτό σε συνδιασμό με τις άμεσες αποδείξεις για την ύπαρξη σύμπραξης δεν αποτελεί «αθώα εξήγηση» της πολύ παράλληλης συμπεριφοράς όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών. Πάντως ήταν σαφές ότι, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, οι επιστολές αυτές είχαν ληφθεί απευθείας από ανταγωνιστές και όχι από πελάτες. Επιπλέον, αποτελούσε κοινή πρακτική ορισμένων παραγωγών να αναμένουν απτές αποδείξεις ότι οι άλλοι έχουν «κινηθεί» πριν τελικά συμμετάσχουν σε μια προγραμματισμένη αύξηση των τιμών, πράγμα που αποδεικνύουν οι επιστολές για αύξηση των τιμών που έλαβαν από ανταγωνιστές τους (δεύτερη δήλωση της Stora, σελίδα 17). Πράγματι, οι παραγωγοί που είχαν στην κατοχή τους επιστολές των κυριότερων ανταγωνιστών για αύξηση των τιμών συμμετείχαν ενεργά στην JMC, PWG ή και στις δύο, και μπορούν δύσκολα να ισχυρισθούν ότι είχαν άγνοια των δραστηριοτήτων τους.

(115) Όσον αφορά τη μελέτη για τον καθορισμό των τιμών που εκπόνησε η εταιρεία οικονομικών συμβούλων, η αποδεικτική της αξία είναι περιορισμένη σε σύγκριση με τα αποδεικτικά στοιχεία για τον καθορισμό των τιμών και των μεριδίων της αγοράς.

Ο συντάκτης της μελέτης της αγοράς ομολόγησε με ειλικρίνεια κατά την προφορική ακρόαση ότι τα πορίσματά της δεν αποκλείουν με κανένα τρόπο την ύπαρξη σύμπραξης.

Εάν στόχος της οικονομικής μελέτης ήταν απλώς να αποδείξει ότι η σύμπραξη ήταν αναποτελεσματική, δεν πέτυχε να εκπληρώσει ούτε αυτό το σκοπό. Η Επιτροπή ποτέ δεν ισχυρίσθηκε ότι οι πραγματικές αυξήσεις περιελέμβαναν όλο το ποσό της προτεινόμενης αύξησης για όλους τους καταναλωτές την πρώτη ημέρα κατά την οποία ετέθηκαν σε ισχύ οι νέες τιμές τιμοκαταλόγου, πράγμα που θα ήταν παράλογο (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 101 και 102). Τα διάφορα διαγράμματα της οικονομικής μελέτης που εκπονήθηκε κατ' εντολή των παραγωγών (και στην οποία αυτοί στηρίζονται για να θεμελιώσουν το επιχείρημα ότι δεν υπήρχε αιτιώδης συνάφεια μεταξύ «αναγγελλόμενων» και «πραγματικών» τιμών) [1] δείχνουν στην ουσία ότι υπάρχει στενή γραμμική σχέση μεταξύ των δύο σειρών δεδομένων, τόσο σε απόλυτες αξίες εγχώριων νομισμάτων όσο και σε πραγματικές τιμές εκπεφρασμένες σε Ecu (βλέπε αιτιολογική σκέψη 21). Οι καθαρές αυξήσεις των τιμών ακολουθούσαν αμέσως μετά την αναγγελία των τιμών, αν και με κάποια χρονική υστέρηση. Ο συντάκτης της έκθεσης ομολόγησε κατά την προφορική ακρόαση ότι αυτό συνέβη το 1988 και το 1989. Αν ληφθούν υπόψη οι μεμονωμένες ρυθμίσεις, οι εκπτώσεις και οι παραχωρήσεις όσον αφορά το χρονικό σημείο έναρξης της ισχύος της αύξησης —και μερικές φορές η μαζική αντίδραση των πελατών— είναι ανεμενόμενο ότι οι πραγματικές καθαρές αυξήσεις θα είναι σχετικά χαμηλότερες από τις αναγγελλόμενες. Η χρησιμοποίηση «μέσων» αυξήσεων έχει επίσης ως στόχο την απόκρυψη του γεγονότος ότι σε πολλές περιπτώσεις οι παραγωγοί κατόρθωναν να πείσουν τον πελάτη να καταβάλει ολόκληρο το ποσό της αναγγελθείσας αύξησης.

Τα επιχειρήματα των διάφορων παραγωγών σχετικά με το βαθμό συνέργειάς τους στην παράβαση θα εξετασθούν στα επόμενα τμήματα.

Η. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

(116) Πρέπει να διαπιστωθεί η συμμετοχή στην παράβαση για κάθε επιχείρηση στην οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση. Ωστόσο, δεν χρειάζεται, όπως ισχυρίσθηκαν ορισμένες επιχειρήσεις, να υπάρχουν άμεσα αποδεικτικά στοιχεία ότι κάθε επιχείρηση που κατηγορείται για συμμετοχή στη σύμπραξη εξέφρασε ρητά τη συγκατάθεσή της ή στήριξε ανοιχτά καθεμιά και όλες τις μεμονωμένες πτυχές ή εκδηλώσεις της σύμπραξης καθόλη τη διάρκειά της. Μια παρόμοια κατακερματισμένη προσέγγιση αντεδείκνυται τόσο για λόγους ουσιαστικού δικαίου όσο και για πρακτικούς λόγους.

Η ουσία της όλης παράβασης έγκειται στην επί σειρά ετών συνεργασία των παραγωγών σε συνδυασμένες αθέμιτες ενέργειες βάσει κοινού σχεδίου. Η αθέμιτη συνεργασία για τον καθορισμό των τιμών και τον έλεγχο της παραγωγής αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος του ιδίου γενικού σχεδίου. Είναι απόλυτα αποδεκτό από την Επιτροπή ότι λόγω της ίδιας της φύσης των συμφωνιών κατανομής της αγοράς (ιδίως το «πάγωμα» των μεριδίων

[1] Τα δεδομένα για τις τιμές, στα οποία στηρίχθηκε η μελέτη, παρασχέθηκαν από τους παραγωγούς στους συντάκτες της έκθεσης και η Επιτροπή δε μπορεί να ελέγξει το βάσιμο των δεδομένων αυτών ή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε.

της αγοράς που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 56 και 57), συμμετείχαν σε αυτές κυρίως οι μεγάλοι παραγωγοί. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι μπορούσε κανείς να επιλέξει τις πτυχές της σύμπραξης στις οποίες επιθυμούσε να συμμετάσχει και να αποκλείσει άλλες. Ακόμη και οι μικρότεροι παραγωγοί συμμετείχαν στις δραστηριότητες ελέγχου των ανεκτέλεστων παραγγελιών που ήταν απαραίτητες για να εκτιμηθεί κατά πόσο οι συνθήκες προσφέρονταν για συντονισμένη αύξηση των τιμών. Οι μεμονωμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές δεν πρέπει να θεωρούνται ως μια σειρά χωριστών παραβάσεων· προϋποθέτουν μάλλον την εφαρμογή της ίδιας συμφωνίας πλαισίου.

Ορισμένες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν υπήρχαν σαφή αποδεικτικά στοιχεία ότι συμμετείχαν πράγματι στη μία ή την άλλη πρωτοβουλία για τις τιμές, ή ότι τα στοιχεία που υπήρχαν έδειχναν αυξήσεις των τιμών σε μόνον ορισμένες εθνικές αγορές και όχι σε άλλες. Άλλοι παραγωγοί (μέλη της PWG) ανέφεραν ότι ανεξάρτητα από το περιεχόμενο του σχεδίου ή άσχετα από τα όσα είχαν πράξει οι άλλοι, δεν υπήρχε απόδειξη ότι οι ίδιοι είχαν περιορίσει την παραγωγή τους. Τα επιχειρήματα αυτά προβλήθηκαν σε μια προσπάθεια να περιορισθεί η ευθύνη των εν λόγω επιχειρήσεων όσον αφορά τη λειτουργία της σύμπραξης.

Ωστόσο, όταν αποδεικνύεται η συμμετοχή της στη σύμπραξη κατά την υπό εξέταση περίοδο, ο βαθμός ευθύνης της εν λόγω επιχείρησης δεν μπορεί να καθοριστεί μόνο σε συνάρτιση με το πόσα άμεσα αποδεικτικά στοιχεία υπάρχουν για δικές της ενέργειες. Από τη φύση της αυτή καθεαυτή, η σύμπραξη ήταν παράνομη δραστηριότητα. Έγιναν σημαντικές προσπάθειες να συγκαλυφθεί η ύπαρξή της και να εξαλειφθεί (όχι όμως πάντα με επιτυχία) κάθε ίχνος ενοχοποιητικών στοιχείων. Δεν πρέπει στην περίπτωση αυτή να ανταμειφθούν όσοι κατορθώνουν με μεγαλύτερη επιτυχία να παρακωλύσουν τις προσπάθειες της αρχής που διενεργεί τον έλεγχο. Εντούτοις, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εσκεμμένη απόκρυψη στοιχείων, ο αριθμός και η ύπαρξη εγγράφων για τον καθορισμό των τιμών κατά τη σχετική περίοδο που αποδεικνύουν την υλοποίηση διάφορων πρωτοβουλιών για τις τιμές από κάθε παραγωγό, αποτελεί θέμα συμπτώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είχαν συνταχθεί ή δεν υπήρχαν πλέον έγγραφα για επιμέρους αγορές ή για μια συγκεκριμένη περίοδο.

(117) Η κατάλληλη προσέγγιση σε μια περίπτωση όπως η παρούσα είναι να αποδειχθούν η ύπαρξη, η λειτουργία και τα βασικά χαρακτηριστικά της σύμπραξης στο σύνολό της, και στη συνέχεια να διαπιστωθεί α) κατά πόσον υπάρχουν βάσιμες και πειστικές αποδείξεις για τη συμμετοχή κάθε μεμονωμένου παραγωγού στο κοινό σχέδιο και β) ποιο ήταν το διάστημα συμμετοχής κάθε παραγωγού [βλέπε απόφαση του πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991 στην υπόθεση T — 1/89 Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής (1)]. Αυτό ακριβώς έπραξε η Επιτροπή στην υπόθεση αυτή.

Η Επιτροπή δεν υποχρεούται, ως αρμόδια για την εξέταση αρχή, να διαχωρίσει τα διάφορα συστατικά στοιχεία της παράβασης εντοπίζοντας κάθε μεμονωμένη περίπτωση κοινής συναίνεσης για κάποιο θέμα κατά τη διάρκεια της σύμπραξης ή κάθε χωριστή περίπτωση αθέμιτης συνεργασίας και να απαλλάξει στη συνέχεια από την ευθύνη συμμετοχής στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση ή πτυχή της σύμπραξης οποιονδήποτε παραγωγό για τον οποίο δεν υπάρχουν άμεσες αποδείξεις ότι είχε ανάμειξη.

(118) Υπάρχει πληθώρα άμεσων αποδείξεων όσον αφορά τη συνέργεια στην παράβαση κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης. Στα βασικά έγγραφα που αποδεικνύουν την ύπαρξη της συνολικής σύμπραξης στο σύνολό της ή μεμονωμένες εκδηλώσεις αυτής, κατονομάζονται συχνά οι συμμετέχοντες, ενώ υπάρχει επίσης σωρεία περαιτέρω αποδεικτικών στοιχείων για το ρόλο κάθε παραγωγού στη σύμπραξη και το βαθμό της συμμετοχής του σε αυτή.

Μερικές φορές πιθανόν να υπάρχουν κενά στα έγγραφα σχετικά με τη λεπτομερή εφαρμογή μιας συγκεκριμένης αύξησης των τιμών· ορισμένοι παραγωγοί έδιδαν πληρέστερες οδηγίες για τις τιμές από άλλους. Δεν είναι επίσης δυνατό, λόγω της ανυπαρξίας πρακτικών, να διαπιστωθεί η συμμετοχή μιας συγκεκριμένης επιχείρησης σε κάθε συνεδρίαση. Εντούτοις, θα υπάρχουν άλλα στοιχεία που θα αποδεικνύουν σαφώς ότι ο εν λόγω παραγωγός συνέχισε να ακολουθεί το κοινό σχέδιο.

(119) Η συμμετοχή κάθε παραγωγού στη σύμπραξη μπορεί να διαπιστωθεί εκ πρώτης όψεως (prima facie) από τη συμμετοχή του στην PG Paperboard και στις διάφορες επιτροπές της. Αυτό διαψεύστηκε στις περισσότερες περιπτώσεις. Η συμμετοχή σε κάθε ομάδα της PG Paperboard εμφαίνεται στον πίνακα 7.

Η ίδια η PG Paperboard είχε βασικά αδέμιτο σκοπό. Είχε επίσης ορισμένες νόμιμες δραστηριότητες, αλλά δεν μπορεί να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των «νόμιμων» και των «παράνομων» οργάνων της. Η PWG και η JMC, που ασχολούνταν σχεδόν αποκλειστικά με τον καθορισμό των τιμών και την κατανομή της αγοράς, φαίνεται να έχουν ελάχιστα ή κανένα ελαφρυντικό στοιχείο. Η οικονομική επιτροπή πιθανόν να είχε λιγότερο άμεση σχέση με τον καθορισμό των τιμών αυτό καθεαυτό, αλλά δεν ευσταθεί το ότι οι συμμετέχοντες δεν είχαν επίγνωση του παράνομου σκοπού για τον οποίο επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες που εν γνώσει τους παρείχαν στην JMC. Πάντως, από τις προσωπικές σημειώσεις του εκπροσώπου της M-M σχετικά με τα κυριότερα θέματα της συνεδρίασης του Οκτωβρίου 1989, η σχέση της με τις πρωτοβουλίες για τις τιμές προκύπτει αρκετά σαφώς. Το συμβούλιο προέδρων ελάμβανε εκθέσεις από την PWG, τα μέλη του ενημερώνονταν για τις τιμές που έπρεπε να

(1) Συλλογή ΔΕΚ 1991 — II, σ. 867.

εφαρμό σουν και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να μην γνώριζαν τι συνέβαινε στις άλλες επιτροπές της PG Paperboard.

Με μόνη εξαίρεση την Enso-Gutzeit, όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα απόφαση ήταν πράγματι μέλη της JMC (και μεγαλύτεροι παραγωγοί και της PWG).

(120) Ωστόσο, η ιδιότητα του μέλους της PG Paperboard (και ιδίως της PWG, της JMC ή και των δύο) δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση τη μόνη απόδειξη που υπάρχει για τη συμμετοχή των μεμονωμένων επιχειρήσεων στη σύμπραξη. Περαιτέρω στοιχεία για τη συμμετοχή κάθε επιχείρησης στην παράβαση προκύπτουν από το συνδυασμό ορισμένων ή όλων των ακόλουθων δεδομένων:

— σαφείς αναφορές στην επιχείρηση σε έγγραφα που κοινοποιήσαν οι FS-Karton, Rena ή Cascades σχετικά με τη σύμπραξη,

— ενοχοποιητικές αναφορές στα έγγραφα της PAA,

— συμμετοχή σε συντονισμένες πρωτοβουλίες για τις τιμές,

— εσωτερικά έγγραφα αυτής ή άλλης επιχείρησης σχετικά με τη συμμετοχή της στην αθέμιτη συνεργασία.

Σε κάθε επιχείρηση κοινοποιήθηκαν πλήρη αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη με τη μορφή συγκεκριμένων πληροφοριών και χρονοδιαγραμμάτων για την εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών, που συναπεστάλησαν με τη βασική κοινοποίηση των αιτιάσεων. Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, δεν διαψεύστηκε κανένα από τα στοιχεία αυτά ούτε αποδείχθηκε αβάσιμο.

(121) Εξήγηση για την ιδιάζουσα θέση της Enso-Gutzeit (βλέπε αιτιολογική σκέψη 119) μπορεί ίσως να αποτελεί η ιδιότητά της ως του μόνου μεγάλου ευρωπαίου παραγωγού χαρτονιού με αποκλειστικότητα στις ποιότητες SBS. Η επιχείρηση αυτή ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή της στην PG Paperboard ήταν άδολη και μόνο σποραδική. Συμμετείχε μόνο στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων και ήταν ο μόνος παραγωγός που δεν παρακολούθησε καμία συνεδρίαση της JMC. Ωστόσο, για να αποδείξει τη συνέργειά της στην παράβαση, η Επιτροπή δεν βασίζεται μόνο στην εκπροσώπηση στο συμβούλιο προέδρων. Περαιτέρω αποδείξεις για την ανάμειξή της παρέχονται (μεταξύ άλλων) από τη συμμετοχή της τόσο στο διοικητικό συμβούλιο όσο και στην επιτροπή μάρκετινγκ της NPI, ενός οργανισμού του οποίου ο ρόλος στην αθέμιτη συνεργασία έχει αποδειχθεί σαφώς· από τη συμμετοχή της στη συνεδρίαση της Αρλάντα που επεσήμανε η Rena (αιτιολογική σκέψη 58)· από τις διάφορες αναφορές στις σημειώσεις της Iggesund σχετικά με την αύξηση των τιμών τον Απρίλιο του 1990 (αιτιολογική σκέψη 87)· από τα δικά της εμπορικά έγγραφα (όσα υπάρχουν) που δείχνουν όχι μόνο την πάγια επιβολή αυξήσεων τιμών αντίστοιχων με τις αυξήσεις του άλλου μεγάλου παραγωγού ποιοτήτων SBS, Iggesunds Bruk, αλλά και μια σχεδόν πλήρη αντιστοιχία με τις τιμές τιμοκαταλόγου της NPI που κοινοποίησε η Rena (αιτιολογική σκέψη 80) για τον Οκτώβριο του 1989 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 80). Η σώρευση των διαφορετικών αυτών τόσο άμεσων όσο και έμμεσων αποδείξεων δεν επιτρέπει την ύπαρξη βάσιμης αμφιβολίας για τη συμμετοχή της Enso-Gutzeit σε ένα σύστημα αθέμιτης συνεργασίας.

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

(122) Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, δύο παραγωγοί, και συγκεκριμένα η MoDo και η De Eendracht, ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή είχε παραβιάσει το δικαίωμα υπεράσπισής τους επειδή δεν τους παρέσχε απεριόριστη πρόσβαση στους διοικητικούς της φακέλους.

Οι κατηγορίες της MoDo είχαν πολύ γενικό χαρακτήρα και κατά τη διάρκεια της προφορικής ακρόασης ο νόμιμος εκπρόσωπός της παραδέχθηκε ότι στην πραγματικότητα δεν μπορούσε να αναφέρει καμία περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή είχε αρνηθεί να κοινοποιήσει οποιοδήποτε έγγραφο ή υλικό που θα μπορούσε να έχει σχέση με το δικαίωμα ακρόασής της.

Το επιχείρημα της De Eendracht ήταν μόνον ότι η Επιτροπή είχε αρνηθεί να της κοινοποιήσει όλα τα έγγραφα των συνεδριάσεων και την αλληλογραφία της ACBM (αιτιολογικές σκέψεις 98 και 99), ενός οργανισμού του οποίου δεν ήταν μέλος. Η Επιτροπή επισύναψε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων που απέστειλε σε όλους τους παραγωγούς, συμπεριλαμβανόμενης και της De Eendracht, τα έγγραφα που είχε υπό την κατοχή της και που αφορούσαν τα θέματα τα σχετικά με την ACBM που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 98 και 99 της παρούσας απόφασης. Ωστόσο, δεν επέτρεψε στους εκπροσώπους της De Eendracht να μελετήσουν τα άλλα έγγραφα της ACBM για να τα χρησιμοποιήσουν για δικούς τους σκοπούς. Η De Eendracht επέμενε σχετικά ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να της κοινοποιήσει όλα τα έγγραφα που είχε υπό την κατοχή της και τα οποία είχε πάρει, κατά τη διάρκεια του ελέγχου, από άλλες επιχειρήσεις, εκτός από εκείνα που περιέχουν επαγγελματικά απόρρητα και για τα οποία ο κάτοχός τους είχε ζητήσει ρητά να τηρηθούν εμπιστευτικά.

(123) Το επιχείρημα αυτό είναι νομικά αβάσιμο. Η Επιτροπή είναι φυσικά υποχρεωμένη να κοινοποιεί τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η κοινοποίηση των αιτιάσεων να ασκήσουν αποτελεσματικά το δικαίωμα ακροάσεώς τους όσον αφορά τα θέματα για τα οποία κατηγορούνται. Στην απόφασή του για την υπόθεση T-7/89 Hercules κατά Επιτροπής [1], το

[1] Συλλογή ΔΕΚ 1991 — II, σ. 1711.

Πρωτοδικείο έκρινε ότι η υποχρέωση κοινοποίησης επεκτείνεται στα έγγραφα τα οποία μπορούν να αποδείξουν την αθωότητα του κατηγορούμενου. Ωστόσο, δεν υπάρχει διάταξη ούτε στον κανονισμό αριθ. 17 ούτε στη νομολογία του Δικαστηρίου ή του Πρωτοδικείου που να επιβάλλει στην Επιτροπή να κοινοποιεί γενικά όλα τα υπό την κατοχή της μη χρησιμοποιηθέντα έγγραφα, ανεξάρτητα από τη σχέση τους με τις αιτιάσεις που έχουν διατυπωθεί κατά των επιχειρήσεων. Αντίθετα, η Επιτροπή έχει σε ορισμένες υποχρεώσεις τήρησης εμπιστευτικότητας· σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17, δεν μπορεί να κάνει χρήση των πληροφοριών που συγκέντρωσε κατ' εφαρμογή του κανονισμού και οι οποίες, λόγω της φύσεώς τους, καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο. Η υποχρέωση αυτή υπόκειται ρητά στην επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 19 του κανονισμού αριθ. 17 σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης. Όπως έχει παρατηρήσει το Δικαστήριο, υπόθεση 85/76 Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής [1], λόγω των ευρέων εξουσιών της Επιτροπής να συγκεντρώνει έγγραφα από επιχειρήσεις βάσει του κανονισμού αριθ. 17, υπάρχει εγγύηση ότι οι πληροφορίες δεν θα αποκαλυφθούν σε τρίτους, εκτός και εάν αυτό είναι αναγκαίο για την άσκηση του δικαιώματος υπεράσπισής τους.

(124) Αντίθετα απ' ότι ισχυρίζεται η De Eendracht, η υπό όρους υποχρέωση της Επιτροπής για τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου βάσει του άρθρου 20 παράγραφος 2 δεν αφορά μόνον τις πληροφορίες οι οποίες εμπίπτουν στην ιδιαίτερα περιορισμένη κατηγορία του «εμπορικού απορρήτου» που χρήζει ειδικής προστασίας. Οι δύο έννοιες —του επαγγελματικού και του εμπορικού απορρήτου— έχουν τελείως διαφορετικό χαρακτήρα και σκοπό, η δε εφαρμογή τους έχει τελείως διαφορετικά αποτελέσματα. Η υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου την οποία έχει η Επιτροπή και οι υπάλληλοί της βάσει του άρθρου 20 παράγραφος 2, βασίζεται στη γενική νομική αρχή της εμπιστευτικότητας. Καλύπτει όλες τις πληροφορίες που λαμβάνονται από επιχειρήσεις βάσει του κανονισμού αριθ. 17, εκτός από εκείνες που είναι τόσο ασήμαντες ώστε η τήρηση της εμπιστευτικότητας δεν δικαιολογείται.

Στην παρούσα υπόθεση, τα μη χρησιμοποιηθέντα έγγραφα σχετικά με την ACBM είναι κυρίως τα πρακτικά κατ' ιδίαν συνεδριάσεων των μελών ενός ομίλου όπου δεν ανήκε η De Eendracht, συνεδριάσεις για τις οποίες πρέπει να τηρηθεί η αρχή της εμπιστευτικότητας, εκτός εάν συντρέχουν βάσιμοι λόγοι. Πράγματι, η Επιτροπή δεν επισύναψε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ορισμένα έγγραφα της ACBM (καθώς επίσης και τα έγγραφα σχετικά με την PAA) όσον αφορά το θέμα της υλοποίησης στις εθνικές αγορές των προτάσεων της PG Paperboard σχετικά με τον καθορισμό των τιμών. Σημειωτέον ότι η De Eendracht αρνήθηκε κατηγορηματικά να σχολιάσει στις γραπτές της παρατηρήσεις όχι μόνο τα έγγραφα αυτά της ACBM, αλλά και τα έγγραφα της PAA στην οποία εκπροσωπείτο το υποκατάστημα πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η De Eendracht δεν ανέφερε κανένα ουσιαστικό ή νομικό λόγο για τον οποίο η κοινοποίηση όλων των εγγράφων της ACBM θα μπορούσε να είναι αναγκαία ή επιθυμητή. Κανένα από τα μέλη της ACBM (στην οποία κοινοποιήθηκε όλος ο φάκελος ACBM) δεν διετύπωσε κανένα επιχείρημα βασιζόμενο σε έγγραφα που δεν επισυνάπτονται στην κοινοποίηση των αιτιάσεων. Συνεπώς, δεν προκύπτει άμεσα με ποιο τρόπο τα εσωτερικά έγγραφα της ACBM, που δεν είχαν σχέση με την εικαζόμενη παράβαση, θα μπορούσαν να έχουν σχέση με την ενδεχόμενη υπεράσπιση της De Eendracht.

[1] Συλλογή ΔΕΚ 1979, σσ. 461, 512.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Α. ΆΡΘΡΟ 85

1. **Άρθρο 85 παράγραφος 1**

(125) Το άρθρο 85 παράγραφος 1 απαγορεύει ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή τις εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, ιδίως εκείνες που συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών της αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

2. **Συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική**

(126) Το άρθρο 85 παράγραφος 1 απαγορεύει τόσο τις συμφωνίες όσο και τις εναρμονισμένες πρακτικές.

Σε υποθέσεις όπως η παρούσα, συμφωνία μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει όταν τα μέρη έχουν επιτύχει συναίνεση, ακόμη και γενικής φύσης, όσον αφορά τις κατευθύνσεις των αμοιβαίων ενεργειών τους ή την αποχή από δραστηριότητες στην αγορά. Μολονότι προϋποθέτει την από κοινού λήψη αποφάσεων και δέσμευση εφαρμογής ένος κοινού σχεδίου, δεν χρειάζεται να έχει επίσημη ή έγγραφη μορφή, και δεν απαιτούνται ρητές κυρώσεις ή μέτρα εξαναγκασμού.

Από την άλλη πλευρά, μια εναρμονισμένη πρακτική δεν απαιτεί να έχουν καταλήξει οι συμμετέχοντες σε συμφωνία όσον αφορά το τι πρέπει να πράξει ή να μην πράξει ο καθένας στην αγορά.

Στόχος της συνθήκης με τη διατύπωση της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής πέραν της έννοιας της συμφωνίας, ήταν να προληφθεί το ενδεχόμενο αποφυγής της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού από τις επιχειρήσεις, προβαίνοντας σε αθέμιτη συνεργασία κατά τρόπο αντίθετο στις αρχές του ανταγωνισμού, χωρίς να καταλήξουν σε οριστική συμφωνία, (για παράδειγμα) με την αμοιβαία και εκ των προτέρων ενημέρωσή τους όσον αφορά τη στάση που σκοπεύουν να τηρήσουν, ώστε καθεμία από αυτές να μπορεί να προσαρμόσει την εμπορική της συμπεριφορά, γνωρίζοντας ότι οι ανταγωνιστές της θα συμπεριφερθούν κατά τον ίδιο τρόπο: απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής [1].

(127) Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, μολονότι ο καθορισμός ταυτόσημων τιμών από τους ανταγωνιστές μπορεί να αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής κατά την έννοια του άρθρου 85 παράγραφος 1, η παράλληλη συμπεριφορά στην αγορά δεν αποτελεί στην ουσία απαραίτητο συστατικό στοιχείο της παράβασης.

Στην απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 σχετικά με το ευρωπαϊκό κάρτελ ζάχαρης: συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40-48, 50, 54 έως 56, 111, 113 και 114/73 Suiker Unie και λοιποί κατά Επιτροπής [2], το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που ορίζονται στη νομολογία του Δικαστηρίου, που με κανένα τρόπο δεν απαιτεί την κατάστρωση ενός πραγματικού σχεδίου, πρέπει να ερμηνευτούν στα πλαίσια των διατάξεων της συνθήκης σχετικά με τον ανταγωνισμό, σύμφωνα με τις οποίες κάθε οικονομικός παράγοντας πρέπει να χαράσσει ανεξάρτητα την εμπορική πολιτική που σκοπεύει να υιοθετήσει στην κοινή αγορά. Αυτή η απαίτηση ανεξαρτησίας δεν στερεί από τις επιχειρήσεις το δικαίωμα να προσαρμοστούν επιτήδεια στην τηρούμενη ή την αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αλλά απαγορεύει αυστηρά οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, στόχος ή αποτέλεσμα της οποίας είναι είτε να επηρεαστεί η συμπεριφορά στην αγορά ενός πραγματικού ή δυνητικού ανταγωνιστή ή να αποκαλυφθεί σε έναν τέτοιο ανταγωνιστή η τακτική την οποία οι ίδιες απεφάσισαν να υιοθετήσουν ή προβλέπουν να υιοθετήσουν στην αγορά.

Συνεπώς, μια συμπεριφορά μπορεί να θεωρηθεί βάσει του άρθρου 85 παράγραφος 1 ως «εναρμονισμένη πρακτική», όταν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει ή αποφασίσει εκ των προτέρων τι θα πράξει το καθένα από αυτά στην αγορά, υιοθετούν όμως ενσυνείδητα έναν μηχανισμό αθέμιτης συνεργασίας που ενθαρρύνει ή διευκολύνει το συντονισμό των εμπορικών τους συμπεριφορών ή συμμετέχουν σ' αυτόν.

(Βλέπε επίσης την απόφαση του πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992 στην υπόθεση T-13/89 Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής [3], σημείο 253.

(128) Δεν είναι αναγκαίο, ιδίως όταν πρόκειται για σύνθετη παράβαση μακράς διάρκειας, να χαρακτηρισθεί από την Επιτροπή αποκλειστικά ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική. Πράγματι, ενδέχεται να μην είναι καν δυνατό ή εφικτό να γίνει οποιαδήποτε παρόμοια διάκριση, επειδή η παράβαση μπορεί να παρουσιάζει ταυτόχρονα χαρακτηριστικά και των δύο ειδών απαγορευμένης συμπεριφοράς, ενώ εάν εξεταστούν μεμονωμένα, ορισμένες από τις μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν μάλλον ως μία από τις δύο συμπεριφορές. Ωστόσο, θα ήταν τεχνητή η υποδιαίρεση σε διάφορες μεμονωμένες παραβάσεις μιας προφανώς συνεχούς και κοινής ενέργειας με έναν ενιαίο κοινό στόχο: βλέπε πάλι στην απόφαση του πρωτοδικείου στην υπόθεση T-13/89 Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σημείο 260.

3. Η φύση της παράβασης στην παρούσα υπόθεση

(129) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε η Stora, οι παραγωγοί χαρτονιού είχαν αναλάβει από το 1975 προσπάθειες ρύθμισης της αγοράς και καθορισμού των τιμών πώλησης. Η Stora αναφέρει ότι οι προσπάθειες αυτές δεν ήταν γενικά επιτυχείς, αλλά, ακόμη και αν αυτό αληθεύει, δεν αποκλείεται οπωσδήποτε το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 85.

Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία προς επιβεβαίωση των δηλώσεων της Stora για να μπορέσει, μετά από τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, να προβεί, βάσει του άρθρου 85, σε απόλυτα τεκμηριωμένη αξιολόγηση της πραγματικής και νομικής φύσης της καταγγελλόμενης συμπεριφοράς κατά την περίοδο 1975-1986.

(130) Εντούτοις, από τα μέσα του 1986 υπάρχει πληθώρα ενδείξεων ότι η αθέμιτη συνεργασία εντατικοποιήθηκε προοδευτικά, αρχής γενομένης με τη σύσταση της PWG κατά τη διάρκεια του έτους αυτού, για να καταλήξει, στα τέλη του 1987, στο σύστημα «η τιμή πριν από την ποσότητα», το οποίο εφαρμοζόταν από την PG Paperboard τουλάχιστο μέχρι τον Απρίλιο του 1991.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του συστήματος «η τιμή πριν από την ποσότητα» (αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 60) ήταν:

— το «πάγωμα» των μεριδίων της αγοράς των μεγαλύτερων παραγωγών, σε ένα πρώτο στάδιο βάσει των θέσεων που κατείχαν το 1987,

— ο συνεχής έλεγχος και ανάλυση της «εξέλιξης των μεριδίων της αγοράς» και των διακυμάνσεων των μεριδίων των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με την πραγματοποίηση συνεδριάσεων,

— ο κατόπιν συμφωνίας τακτικός καθορισμός των αυξήσεων των τιμών που θα γίνονται σε κάθε εθνική αγορά,

— ο περιοδικός προγραμματισμός και εκ των προτέρων συντονισμός των πρωτοβουλιών για τις τιμές που προϋπέθεταν την ταυτόχρονη εφαρμογή των συμφωνημένων αυξήσεων των τιμών από όλους τους παραγωγούς σε κάθε εθνική αγορά,

[1] Συλλογή ΔΕΚ 1972, σ. 619.
[2] Συλλογή ΔΕΚ 1975, σ. 1663.
[3] Συλλογή ΔΕΚ 1992-II, σ. 1021.

— η συμμόρφωση προς τη γενική αρχή της «πειθαρχίας στην αγορά»,

— η δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος καθορισμού των τιμών σε ευρωπαϊκή κλίμακα,

— ο συντονισμός του «χρόνου προσωρινής παύσης της παραγωγής» από τους κυριότερους παραγωγούς αντί της μείωσης των τιμών (κυρίως από το 1990).

Ο ρόλος των διαφόρων οργάνων της σύμπραξης περιγράφεται στις αιτιολογικές σκέψεις 35 έως 50.

(131) Η Επιτροπή κρίνει ότι από τα τέλη του 1987, με την υλοποίηση της προοδευτικής αθέμιτης συνεργασίας των παραγωγών στο σύστημα «η τιμή πριν από την ποσότητα», η παράβαση παρουσίαζε όλα τα χαρακτηριστικά μιας πραγματικής «συμφωνίας» κατά την έννοια του άρθρου 85.

Η κατάστρωση ενός σχεδίου μέσω εξαμηνιαίων πρωτοβουλιών για τις τιμές δεν πρέπει να θεωρείται σαν μια σειρά μεμονωμένων συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών, αλλά σαν μια ενιαία συνεχής συμφωνία.

Η γενική άτυπη συμφωνία για τα μερίδια της αγοράς, με βάση την κατάσταση του 1987, θεωρείται επίσης ότι εντάσσεται στα πλαίσια μιας συνεχούς συμφωνίας, έστω και εάν τα πραγματικά μερίδια των συμμετεχόντων στην αγορά υπόκειντο κάθε χρόνο σε επαναδιαπραγμάτευση. Το βασικό στοιχείο είναι ότι καθόλη τη διάρκεια της περιόδου διατηρείτο ισορροπία που ήταν αποδεκτή από όλους τους παραγωγούς.

Η Επιτροπή αποδέχεται ότι τα μέτρα ελέγχου του όγκου της παραγωγής αφορούσαν κυρίως τους μεγάλους παραγωγούς που ήταν μέλη της PWG και των οποίων η συμπεριφορά καθόριζε την κατάσταση της αγοράς. Ωστόσο, ο περιορισμός του όγκου της παραγωγής δεν είναι δυνατό να διαχωριστεί από τις πτυχές της παράβασης που έχουν σχέση με τον καθορισμό των τιμών. Στην ουσία, αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση της επιτυχούς έκβασης των πρωτοβουλιών για τις τιμές στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι παραγωγοί.

(132) Μολονότι η αθέμιτη συνεργασία μεταξύ των παραγωγών δεν κατέληξε στη συμφωνία για την «τιμή πριν από την ποσότητα» παρά μόνο κατά τα τέλη του 1987, αυτό δεν σημαίνει ότι η συμπεριφορά τους κατά τους προηγούμενους 18 μήνες δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85.

Το θεσμικό πλαίσιο για αποτελεσματικότερες συνεννοήσεις υπήρχε ήδη από το 1986 με τη σύσταση της ομάδας εργασίας προέδρων (PWG). Κατά τη Stora, η PWG «συνεδρίαζε από το 1986 για να συμβάλει στην επιβολή πειθαρχίας στην αγορά» και στις αρμοδιότητές της συμπεριλαμβάνονταν «συζητήσεις και συνεννοήσεις για τις αγορές, τα μερίδια αγοράς, τις τιμές, τις αυξήσεις των τιμών και παραγωγική ικανότητα».

Στο Συμβούλιο προέδρων επραγματοποιούντο ήδη συζητήσεις με θέμα τον καθορισμό των τιμών και την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στις ευρωπαϊκές αγορές. Σύμφωνα με τη Stora, η PWG διέθετε ήδη από το 1987 ένα όργανο λήψης αποφάσεων για τις τιμές που «συνέβαλλε στη διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των μελών της PG Paperboard, η οποία εντατικοποιήθηκε από το 1986 και μετά». Τον Ιανουάριο του 1987 αναλήφθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο μια εναρμονισμένη πρωτοβουλία για τις τιμές. (Κατά πάσα πιθανότητα η αύξηση των τιμών και οι λεπτομέρειες εφαρμογής της αποτέλεσαν το αντικείμενο ρητής συμφωνίας μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων). Αν και την εποχή εκείνη δεν είχαν ακόμη συμφωνηθεί οι οριστικές λεπτομέρειες της πολιτικής «η τιμή πριν από την ποσότητα», έχει εξακριβωθεί με βεβαιότητα ότι ήδη από τα μέσα του 1986 οι παραγωγοί χαρτονιού συμμετείχαν τουλάχιστο σε ένα είδος αθέμιτης συνεργασίας που θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλέπε επίσης σχετικά την απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-13/89 Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψεις 255-258).

4. **Το αντικείμενο και το αποτέλεσμα της παράβασης**

(133) Το άρθρο 85 παράγραφος 1 αναφέρει ρητά ότι περιορίζουν τον ανταγωνισμό συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες συνίστανται:

— στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,

— στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής διαθέσεως,

— στην κατανομή των αγορών.

Αυτά είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του ενιαίου συστήματος συμφωνιών που εξετάζεται στην παρούσα υπόθεση.

Ο βασικός στόχος των παραγωγών με την κατάστρωση του σχεδίου θεσμοθετημένης αθέμιτης συνεργασίας ήταν η τεχνητή και καλυμμένη ρύθμιση της αγοράς και ο συντονισμός των συμπεριφορών τους κατά τρόπο ώστε να διασφαλιστεί η επιτυχής έκβαση των εναρμονισμένων πρωτοβουλιών τους για τις τιμές.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για τον αντι-ανταγωνιστικό σκοπό των βασικών πτυχών της σύμπραξης, άμεση απόρροια της οποίας ήταν η αθέμιτη συνεργασία για τις τιμές και τον όγκο των πωλήσεων.

(134) Οι διάφορες ρυθμίσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, αν και η εξέταση του θέματος πρέπει οπωσδήποτε να γίνει στο πλαίσιο της σχέσης των ρυθμίσεων αυτών με τη λειτουργία της σύμπραξης στο σύνολό της.

Η μεταξύ των παραγωγών ανταλλαγή συνήθως εμπιστευτικών και λεπτής φύσης ατομικών εμπορικών πληροφοριών στις συνεδριάσεις της PG Paperboard (και ιδίως της JMC) σχετικά με τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, την παύση της λειτουργίας των μηχανημάτων και τα ποσοστά παραγωγής, είχαν σαφώς αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα και στόχος τους ήταν η εξασφάλιση όσο το δυνατό ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για την εφαρμογή των συμπεφωνημένων πρωτοβουλιών για τις τιμές. Η ανταλλαγή των πληροφοριών αυτών δεν μπορεί να διαχω-

ρισθεί από τη συλλογική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αν και η οικονομική επιτροπή ασχολείτο ίσως λιγότερο με τη θέση των μεμονωμένων επιχειρήσεων και περισσότερο με τη γενική κατάσταση της αγοράς σε κάθε χώρα, τα εποπτικά της καθήκοντα όσον αφορά τις αυξήσεις των τιμών αποτελούσαν σημαντικό στοιχείο ενός γενικότερου σχεδίου και πρέπει να θεωρείται και αυτή ως αναπόσπαστο μέρος της σύμπραξης.

Η ανάλυση του ιδίου του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών Fides στα πλαίσια του άρθρου 85 είναι πιο περίπλοκη. Είναι γεγονός ότι το σύστημα έπρεπε να παρέχει πληροφορίες ανά χώρα παρά για κάθε μεμονωμένο παραγωγό. Στην πραγματικότητα, σε πολλές περιπτώσεις παρέχονταν συγκεκριμένα δεδομένα τα οποία μπορούσαν να υποστούν επεξεργασία χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία. Ανεξάρτητα από το εάν αποκαλύπτονται οι θέσεις μεμονωμένων επιχειρήσεων, ένα σύστημα πληροφόρησης που χρησιμοποιείται από τους συμμετέχοντες για την προώθηση μιας σύμπραξης, εμπίπτει και το ίδιο στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 [βλέπε π.χ. απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση IV/31.128, λιπαρά οξέα (1)]. Στην παρούσα υπόθεση, το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών συνέβαλε ουσιαστικά:

— στον έλεγχο της εξέλιξης των μεριδίων της αγοράς,

— στον έλεγχο των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης για να διατηρηθεί η πλήρης χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας,

— στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη δυνατότητα καθιέρωσης συντονισμένων αυξήσεων των τιμών,

— στον καθορισμό του απαιτούμενου χρόνου προσωρινής διακοπής της παραγωγής.

Η ανταλλαγή πληροφοριών στην PG Paperboard, μέσω του Fides, σχετικά με τα ποσοστά χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας και τις εβδομαδιαίες ανεκτέλεστες παραγγελίες έδωσε στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα στενής παρακολούθησης της κατάστασης της αγοράς κατά την περίοδο 1987-1989, όταν οι παραγωγοί χρησιμοποιούσαν όλη την παραγωγική τους ικανότητα.

Επομένως, όταν το 1990 οι παραγωγοί αντιμετώπιζαν αυξημένη παραγωγική ικανότητα σε συνδυασμό με μειωμένη ζήτηση, ήταν σε θέση, βάσει των στατιστικών αυτών, να συντονίσουν πιο εύκολα την προσωρινή διακοπή της παραγωγής και, με τον τρόπο αυτό, να αποτρέψουν την υπονόμευση των πρωτοβουλιών για τις τιμές από την πλεονάζουσα προσφορά.

Οι μηνιαίες στατιστικές της Fides για την παραγωγή και την κατανάλωση, αν και ήταν φαινομενικά ενοποιημένες, μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και εχρησιμοποιούντο, διευκρίνισε η Stora (αιτιολογικές σκέψεις 57 και 63 έως 64), για τον ευκολότερο καθορισμό και έλεγχο των επιμέρους μεριδίων της αγοράς και για την ανάλυση της χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας.

Η ανταλλαγή πληροφοριών μέσω της Fides, μολονότι αυτή καθεαυτή δεν έχει άμεση σχέση με τον καθορισμό των τιμών ή την κατανομή των αγορών, δεν μπορεί να θεωρηθεί χωριστά από τους γενικούς αντι-ανταγωνιστικούς στόχους της σύμπραξης. Αποτελούσε μηχανισμό που επέτρεπε στους παραγωγούς να συντονίζουν πιο εύκολα τις εμπορικές τους συμπεριφορές με τρόπο που αντέβαινε στους κανόνες ανταγωνισμού.

Οι ίδιες εκτιμήσεις ισχύουν για τη διανομή και τη συζήτηση στην PG Paperboard της ετήσιας μελέτης που εκπονούσε η Finnboard για την παραγωγική ικανότητα (αιτιολογική σκέψη 65).

Τα διάφορα αυτά μέτρα, που προϋπέθεταν την ανταλλαγή εμπορικών πληροφοριών, εντάσσονταν όλα στα πλαίσια ενός σχεδίου με στόχο τη δημιουργία ή τη διατήρηση συνθηκών αγοράς που ευνοούσαν τις συντονισμένες αυξήσεις των τιμών.

(135) Δεδομένου ότι το αντικείμενο της σύμπραξης αντιβαίνει σαφώς στους κανόνες περί ανταγωνισμού, δεν είναι απόλυτα αναγκαίο για την εφαρμογή του άρθρου 85 παράγραφος 1 να διαπιστώσει η Επιτροπή ότι υπήρχε επίσης αισθητή επίδραση στις συνθήκες της αγοράς.

Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση τα στοιχεία δείχνουν ότι υπήρχε συγκεκριμένη —και δυσμενής— επίδραση στον ανταγωνισμό της αγοράς.

Σε αντίθεση με ορισμένες άλλες συμπράξεις που εντοπίσθηκαν από την Επιτροπή και στις οποίες επιβλήθηκαν κυρώσεις, όπου οι προσπάθειες των παραγωγών να αυξήσουν τις τιμές υπονομεύτηκαν από την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, η PG Cartonboard συνεδύαζε την προσφορά και τη ζήτηση με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό η επιτυχία των προσχεδιασμένων πρωτοβουλιών για τις τιμές.

Οι συντονισμένες προσπάθειες των παραγωγών για την αύξηση των τιμών διευκολύνθηκαν αναμφισβήτητα από τη σταθερή αύξηση της ζήτησης χαρτονιού, αλλά είναι απόλυτα εσφαλμένος ο ισχυρισμός ότι η συμπεριφορά τους όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών και τις επιδράσεις τους στην αγορά θα ήταν οι ίδιες ακριβώς έστω και εάν δεν γινόταν οποιαδήποτε αθέμιτη συνεργασία.

Σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από αύξηση της ζήτησης και στην οποία δεν υπάρχει εφεδρική παραγωγική ικανότητα, το εμπορικό κλίμα ευνοεί μια γενική ανοδική τάση των τιμών. Ωστόσο, ακόμη και εάν υποτεθεί ότι όλοι οι παραγωγοί βρίσκονταν σε παρόμοια οικονομική θέση, είναι πολύ πιθανό να είχαν πολύ διαφορετικές αντιλήψεις για την τιμή που μεγιστοποιεί τα κέρδη. Ο ένας πιθανόν να προτιμούσε μικρότερη αύξηση της τιμής από άλλους· πιθανόν να αύξανε την τιμή ορισμένων προϊόντων αλλά όχι άλλων, ή να απέφευγε οποιαδήποτε αύξηση των τιμών για να αυξήσει το μερίδιό του στην αγορά.

(136) Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση, οι πρωτοβουλίες για τις τιμές εφαρμόζονταν από όλους τους παραγω-

(1) ΕΕ αριθ. L 3 της 6. 1. 1987, σ. 17.

γούς που ανήγγειλαν ότι πραγματοποιούσαν την ίδια αύξηση των τιμών σε κάθε κράτος μέλος που (στις περισσότερες περιπτώσεις) ίσχυε από την ίδια ημέρα.

Η PWG καθόριζε ποιος θα «ανήγγειλε» πρώτος την αύξηση και τις ημερομηνίες κατά τις οποίες καθένας από τους άλλους σημαντικούς παραγωγούς θα «ακολουθούσε» το παράδειγμα του πρώτου.

Παρά τους ισχυρισμούς ορισμένων παραγωγών, είναι αδιανόητο υπό τις περιστάσεις αυτές να μην είχαν επηρεάσει οι εναρμονισμένες αναγγελίες τα πραγματικά επίπεδα τιμών.

Τα μέλη της σύμπραξης κάλυπταν ολόκληρη σχεδόν την κοινοτική αγορά χαρτονιού. Συνεπώς, λόγω του καθορισμού των τιμών κατόπιν αθέμιτης συνεργασίας, οι αυξήσεις των τιμών σε κάθε νόμισμα και για κάθε ποιότητα χαρτονιού ήταν ομοιόμορφες, οι δε πελάτες δεν είχαν ουσιαστικά δυνατότητα εφοδιασμού από έναν παραγωγό που δεν συμμετείχε στη σύμπραξη.

Ο καθορισμός του ύψους των αυξήσεων των τιμών σε κάθε εθνικό νόμισμα, που στη συνέχεια εφάρμοζαν όλοι οι παραγωγοί και παρουσιάζονταν ως «πρωτοβουλία» στην οποία συμμετείχε όλος ο κλάδος, σήμαινε ότι οι δυνατότητες των πελατών για ελεύθερη διαπραγμάτευση των τιμών με τους προμηθευτές τους ήταν πολύ περιορισμένες.

Η καταθορύβηση των άλλων παραγωγών όταν η Weig ανήγγειλε μια κατά 7 % αύξηση των τιμών αντί του συμφωνηθέντος 9 % στο Ηνωμένο Βασίλειο (αιτιολογική σκέψη 41), είναι ενδεικτική της σημασίας που απέδιδαν τα μέλη της σύμπραξης στην αναγγελία ομοιόμορφων τιμών.

Η Επιτροπή παραδέχεται ότι μερικές φορές ορισμένοι παραγωγοί τηρούσαν στάση αναμονής έως ότου οι άλλοι αναγγείλουν πράγματι αύξηση της τιμής στην αγορά, ή σε ορισμένες περιπτώσεις (ή σε ορισμένες αγορές) δεν αύξαναν τις τιμές τιμοκαταλόγου κατά το ποσό που είχε συμφωνηθεί. Ωστόσο τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι η υλοποίηση των πρωτοβουλιών για τις τιμές ελέγχονταν επισταμένως και ότι η μη συνεργασία εσυζητείτο στην JMC, οι δε «βραδυπορούντες» εκαλούντο να υποστηρίξουν τις αυξήσεις των τιμών που διενεργούσαν οι ηγέτες της αγοράς (βλέπε π.χ. αιτιολογική σκέψη 82).

(137) Όπως προκύπτει από τα έγγραφα της εποχής εκείνης, οι προσχεδιασμένες αυξήσεις των τιμών εθεωρούντο σε μεγάλο βαθμό επιτυχείς από τα μέλη της PG Paperboard, πράγμα που σημαίνει ότι η αθέμιτη συνεργασία δεν χρειαζόταν να είναι τέλεια για να βλάψει σοβαρά τον ανταγωνισμό. Είναι αξιοσημείωτο ότι το 1990 οι παραγωγοί επέβαλαν αύξηση 6 έως 10 % παρά το φθίνον κόστος παραγωγής. Αν και το πραγματικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος των συντελεστών παραγωγής παρέμεινε σχετικά σταθερό, και μάλιστα μειώθηκε κάπως κατά την περίοδο 1989-1991, τα πραγματικά έσοδα ανά μονάδα προϊόντος αυξήθηκαν σημαντικά, κατά το διάστημα της σύμπραξης.

Εκτός του ότι προκάλεσαν αύξηση των τιμών του ιδίου του χαρτονιού, οι πρωτοβουλίες για τις τιμές πρέπει επίσης να επηρέασαν τις τιμές στα επόμενα στάδια της εμπορικής διαδικασίας από τους πελάτες των παραγωγών χαρτονιού και φτάνει μέχρι τους πελάτες των πελατών αυτών. Κάθε «σταδιακή» αύξηση των τιμών χαρτονιού μετακυλιόταν συνήθως στους τελικούς χρήστες με τη μορφή των αυξημένων τιμών του χαρτονιού συσκευασίας. Τέλος, λόγω της σημασίας που έχει η συσκευασία για τα καταναλωτικά προϊόντα, το ευρύ κοινό ήταν εκείνο που πλήρωνε το αντίτιμο.

5. Επηρεσμός των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών

(138) Η συμφωνία μεταξύ των παραγωγών είχε επίσης αισθητή επίδραση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Το άρθρο 85 αφορά συμφωνίες που ενδέχεται να αποβούν εις βάρος της υλοποίησης μιας ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών, είτε με τη στεγανοποίηση των εθνικών αγορών είτε με τον επηρεασμό της διάρθρωσης του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

Στην προκείμενη περίπτωση, η γενική φύση των ρυθμίσεων αθέμιτης συνεργασίας, που κάλυπτε όλο σχεδόν το εμπόριο ενός σημαντικού βιομηχανικού προϊόντος σε ολόκληρη την Κοινότητα [1] (και άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης), είχε ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την εκτροπή των εμπορικών ροών από την πορεία που θα ακολουθούσαν διαφορετικά [βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209 έως 215 και 218/78 Van Landewyck και λοιποί κατά Επιτροπής [2]].

Η αγορά χαρτονιού χαρακτηρίζεται από σημαντικό όγκο συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 12). Ωστόσο, η εφαρμογή του άρθρου 85 σε μια σύμπραξη δεν περιορίζεται στο τμήμα εκείνο των πωλήσεων των μελών της που συνεπάγεται πραγματικά τη διακίνηση αγαθών από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Ούτε είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι η μεμονωμένη συμπεριφορά κάθε παραγωγού σε αντιπαράθεση προς τη σύμπραξη ως σύνολο, επηρέασε τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-13/89 Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 304).

Δεν έχει καθοριστική σημασία για την εφαρμογή του άρθρου 85 ότι στην παρούσα υπόθεση οι παραγωγοί, με το πάγωμα των μεριδίων της αγοράς και τον έλεγχο της παραγωγής, δεν κατένημαν συγκεκριμένες εθνικές αγορές σε συγκεκριμένους παραγωγούς. Η ίδια η ύπαρξη των μέτρων ελέγχου της παραγωγής είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατο-

(1) Τα μόνα κράτη μέλη για τα οποία δεν υπάρχουν βάσιμα στοιχεία περί ρυθμίσεων καθορισμού των τιμών είναι η Πορτογαλία και η Ελλάδα που δεν έχουν εγχώριο παραγωγό χαρτονιού.

(2) Συλλογή ΔΕΚ 1980, σ. 3125.

τήτων ενός παραγωγού. Ρυθμίσεις όπως το «πάγωμα» των μεριδίων της αγοράς είχαν ως σαφή στόχο να αποτρέψουν την ανάπτυξη νέων εμπορικών σχέσεων.

6. **Δικαιοδοσία**

(139) Το άρθρο 85 απαγορεύει τις περιοριστικές συμφωνίες που ενδέχεται να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και που εφαρμόζονται στην Κοινότητα άσχετα από τον τόπο όπου βρίσκεται η έδρα των συμμετεχόντων.

Συνεπώς, το γεγονός ότι πολλοί από τους μεγαλύτερους παραγωγούς χαρτονιού είχαν τα κεντρικά τους γραφεία εκτός της Κοινότητας, δεν επηρεάζει την ευθύνη τους όσον αφορά τις παραβάσεις του άρθρου 85. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των εταιρεών αυτών διεξάγονταν εντός της Κοινότητας. Ένα σημαντικό, αν όχι το μεγαλύτερο, μέρος των εγκαταστάσεων παραγωγής της Stora, της MoDo και της M-M εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να βρίσκονται εντός της Κοινότητας.

Στην σύμπραξη συμμετείχαν και άλλοι μικρότεροι σκανδιναβοί παραγωγοί, όπως η Rena, οι οποίοι, στο μέτρο που οι προμήθειές τους γίνονταν εντός της Κοινότητας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85. Στο βαθμό που οι δραστηριότητες της σύμπραξης αφορούσαν πωλήσεις σε τρίτες χώρες, οι δραστηριότητες αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας απόφασης.

7. **Οι επιχειρήσεις**

(140) Το αντικείμενο των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού είναι η «επιχείρηση», η οποία δεν έχει την ίδια έννοια με εκείνη της εταιρείας με χωριστή νομική προσωπικότητα. Ο όρος «επιχείρηση» δεν ορίζεται στη συνθήκη. Ωστόσο, μπορεί να αφορά οποιαδήποτε οντότητα που ασκεί εμπορική δραστηριότητα. Στο πλαίσιο μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων, όλες οι ακόλουθες οντότητες μπορούν, ανάλογα με τις περιστάσεις, να θεωρηθούν ως «επιχείρηση»:

— η μητρική εταιρεία ή εταιρεία χαρτοφυλακίου (holding) του ομίλου,

— ο όλος όμιλος που αποτελείται από τη μητρική και τις άμεσες και έμμεσες θυγατρικές εταιρείες,

— οι ενδιάμεσες εταιρείες holding,

— οι επιμέρους όμιλοι ή τμήματα που συγκροτούνται από υποκαταστήματα εταιρειών holding και θυγατρικές τους εταιρείες,

— οι μεμονωμένες θυγατρικές εταιρείες.

(141) Στη βιομηχανία χαρτονιού, πολλές από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι όμιλοι ευρέος φάσματος «δασοκομικών προϊόντων» με δραστηριότητες που εκτείνονται από τα δασοκομικά προϊόντα και τα προϊόντα ξυλείας, το χαρτοπολτό μέχρι το χαρτί, το χαρτόνι και τη συσκευασία.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι όμιλοι αυτοί έχουν περίπλοκη νομική και διοικητική διάρθρωση. Συνεπώς, μια κοινοποίηση των αιτιάσεων θα μπορούσε να απευθυνθεί είτε στον όμιλο είτε στο ενδιαφερόμενο τμήμα είτε, ακόμη, στις μεμονωμένες θυγατρικές εταιρείες. Μολονότι από θεωρητική άποψη η απόκτηση νομικής προσωπικότητας από την επιχείρηση δεν έχει σημασία, στην πράξη και για λόγους είσπραξης προστίμων που ενδεχομένως θα επιβληθούν, η «επιχείρηση» στην οποία απευθύνεται η απόφαση πρέπει συνήθως να έχει νομική προσωπικότητα, ώστε, εάν χρειασθεί, να κινηθεί η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης ενώπιων των πολιτικών δικαστηρίων του κράτους μέλους βάσει του άρθρου 192 της συνθήκης.

(142) Η νομική μορφή ενός ομίλου μπορεί κάλλιστα να καθορίζεται από τις διατάξεις της φορολογικής και εταιρικής νομοθεσίας της χώρας όπου βρίσκεται η έδρα του και των χωρών στις οποίες ο όμιλος αυτός λειτουργεί.

— Η επικεφαλής εταιρεία του ομίλου μπορεί σε ορισμένες χώρες να ενεργεί καθαρά ως εταιρεία holding που έχει υπό την κατοχή της τις μετοχές των θυγατρικών εταιρειών εκμεταλλεύσεως, ενώ σε άλλες περιπτώσεις αυτή η εταιρεία καλύπτει το κύριο μέρος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ομίλου, ενώ άλλοι τομείς δραστηριότητας έχουν λάβει τη νομική μορφή αυτόνομων θυγατρικών εταιρειών.

— Ο όμιλος μπορεί να αποτελείται από διαφορετικούς επιμέρους τομείς επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που μπορούν να έχουν το νομικό καθεστώς είτε επιμέρους εταιρεών holding που (με τη σειρά τους) έχουν δικές τους άμεσες και έμμεσες θυγατρικές εταιρείες ή τμήματα χωρίς νομική προσωπικότητα.

— Ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία τα κεντρικά γραφεία των τμημάτων έχουν τη μορφή μεμονωμένης θυγατρικής εταιρείας, τα γραφεία αυτά μπορεί να μην έχουν υπό την άμεση ιδιοκτησία τους τα στοιχεία ενεργητικού ούτε τις μετοχές των διάφορων υποκαταστημάτων εκμεταλλεύσεως αν και ασκούν το λειτουργικό και διοικητικό έλεγχό τους.

Σε ορισμένους ομίλους, οι διάφοροι τομείς ή τμήματα επιχειρηματικών δραστηριοτήτων έχουν δημιουργηθεί με τρόπο ώστε να φαίνεται σαφώς η συμμετοχή τους στον όμιλο και η ομοιομορφία της εταιρικής τους ταυτότητας. Σε άλλους ομίλους, δίδεται έμφαση στην «ανεξαρτησία» από τη θυγατρική εταιρεία. Πράγματι, σε ορισμένες περιπτώσεις οι δεσμοί ιδιοκτησίας μεταξύ εταιρειών του ομίλου έχουν σκοπίμως αποδυναμωθεί.

(143) Στην παρούσα περίπτωση, τα μέλη της PG Paperboard αναφέρονταν συνήθως στα έγγραφά της με τις επωνυμίες των διαφόρων εταιρειών εκμεταλλεύσεως, παρά με το όνομα του ομίλου (π.χ. «Papeteries de Lancey SA» παρά ως «Aussedat Ray SA»). Ωστόσο, η Επιτροπή θα μπορούσε κανονικά να απευθύνει

την απόφαση στον όμιλο, ιδίως στην περίπτωση μιας ενιαίας επιχείρησης δασοκομικών προϊόντων. Εντούτοις, για να αποφευχθεί κάθε αμφισβήτηση (που τείνει να καταστήσει ασαφή τη διάκριση μεταξύ «εταιρείας» και «επιχείρησης») κατά πόσο η μητρική εταιρεία του ομίλου έπρεπε να είναι υπεύθυνη για τις ενέργειες των θεωρούμενων ως αυτόνομων θυγατρικών εταιρειών, η Επιτροπή έχει θεωρήσει καταρχήν την οντότητα που αναφέρεται στους καταλόγους μελών της PG Paperboard ως την «επιχείρηση» στην οποία πρέπει να απευθυνθεί η παρούσα απόφαση, υπό την επιφύλαξη των ακόλουθων εξαιρέσεων:

1. όταν στην παράβαση έχουν συνεργήσει περισσότερες της μιας επιχειρήσεις ενός ομίλου ή

2. όταν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις για τη σχέση της μητρικής εταιρείας του ομίλου με τη συνέργεια της θυγατρικής εταιρείας στη σύμπραξη, η απόφαση μπορεί να απευθυνθεί στον όμιλο (που εκπροσωπείται από τη μητρική εταιρεία).

(144) Η αναδιοργάνωση της βιομηχανίας χάρτου κατά τα τελευταία χρόνια είχε ως αποτέλεσμα να απορροφηθούν ορισμένες επιχειρήσεις από άλλες ή/και να μεταβιβασθούν οι δραστηριότητες ενός ομίλου στον τομέα του χαρτονιού σε έναν άλλο όμιλο.

Δεν υπάρχει ρητή διάταξη στη συνθήκη ή σε οποιονδήποτε κανονισμό που να καλύπτει το θέμα της ευθύνης για παράβαση που διαπράχθηκε μετά την αναδιάρθρωση ή εξαγορά επιχειρήσεων.

Εντούτοις, θα ήταν οπωσδήποτε απαράδεκτο να αποφεύγουν ή να απαλλάσσονται οι επιχειρήσεις από την ευθύνη για παραβάσεις των κοινοτικών διατάξεων περί ανταγωνισμού λόγω της αναδιοργάνωσής τους.

Η διαδοχή είναι ένα θέμα που πρέπει να διέπεται από τις αρχές του κοινοτικού δικαίου περί επιχειρήσεων και δεν μπορεί να εξαρτάται από τους εθνικούς κανόνες, που διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ανάλογα με τις ιδιομορφίες του εθνικού φορολογικού ή εταιρικού δικαίου.

(145) Συνέπεια της εφαρμογής των προαναφερόμενων αρχών είναι ότι, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες (εφόσον δεν έχει γίνει εξαγορά), η διαδικασία πρέπει κανονικά να απευθυνθεί στην ίδια τη θυγατρική εταιρεία, η ευθύνη για την προηγούμενη συμπεριφορά της μεταβιβάζεται και αυτή. Δεν είναι αναγκαίο (αν και αυτό μπορεί κάλλιστα να συμβεί) να έχει εγκρίνει, να έχει υιοθετήσει ή να έχει συνεχίσει αργότερα την αθέμιτη συμπεριφορά ο αποκτών την επιχείρηση. Το κριτήριο είναι κατά πόσο υπάρχει λειτουργική και οικονομική συνέχεια μεταξύ της επιχείρησης και του διαδόχου της (βλέπε π.χ.: απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Suiker Unie, σκέψη 87).

Από την άλλη πλευρά, όταν μια μητρική εταιρεία ή όμιλος που θεωρείται ότι συμμετείχε ο ίδιος στην παράβαση, μεταβιβάσει μια θυγατρική σε μια άλλη επιχείρηση, η ευθύνη για την περίοδο μέχρι την ημερομηνία μεταβίβασής της δεν μεταβιβάζεται και αυτή στο νέο ιδιοκτήτη, αλλά εξακολουθεί να βαρύνει τον πρώτο όμιλο.

Και στις δύο περιπτώσεις, εάν η θυγατρική εταιρεία η οποία μεταβιβάστηκε συνεχίσει να συμμετέχει στη σύμπραξη, θα εξαρτηθεί από τις συγκεκριμένες περιστάσεις το κατά πόσον η διαδικασία για τη συμμετοχή αυτή θα πρέπει να απευθυνθεί στην ίδια τη θυγατρική εταιρεία ή στο νέο μητρικό όμιλο.

(146) Το θέμα του «νομιμοποιημένου» μέρους της διαδικασίας έχει μεν προκύψει σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά μόνο σε ελάχιστες από αυτές υπάρχει θέμα διαδοχής. Πράγματι, στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχει κανένας «αθώος» αγοραστής στον οποίο καταλογίζεται ευθύνη βάσει του άρθρου 85, μόνον επειδή είχε εξαγοράσει μια άλλη επιχείρηση η οποία είχε ήδη παύσει να συμμετέχει στη σύμπραξη.

α) *Cascades SA*

(147) Πριν από την εξαγορά τους το 1989 από την Cascades, η Kartonfabriek van Duffel NV και η Djupafors AB συμμετείχαν στη σύμπραξη ως ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Αν δεν μεσολαβούσε η εξαγορά τους, η απόφαση θα μπορούσε να απευθυνθεί ονομαστικά και στις δύο επιχειρήσεις. Η Duffel και η Djupafors άλλαξαν επωνυμία και συνέχισαν τις δραστηριότητές τους ως ανεξάρτητες θυγατρικές εταιρείες στον όμιλο Cascades. Εντούτοις, όσον αφορά τη συνέργεια στην παράβαση όλων των τμημάτων χαρτονιού της Cascades, η παρούσα απόφαση ενδείκνυται να απευθυνθεί στον όμιλο Cascades, που εκπροσωπείται από την Cascades SA (βλέπε αιτιολογική σκέψη 143).

β) *Europa Carton AG*

(148) Η από 1ης Ιανουαρίου 1993 μεταβίβαση των δραστηριοτήτων της Europa Carton AG στον τομέα του χαρτονιού σε μια νέα επιχείρηση, της οποίας κατέχει τώρα το 50 % των μετοχών, δεν επηρεάζει την ευθύνη της ως μέλους της σύμπραξης. Τα άτομα που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις εκπροσωπούσαν την Europa Carton AG, η οποία εξακολουθεί να υπάρχει ως επιχείρηση και, κατά συνέπεια, η απόφαση θα απευθυνθεί σε αυτή.

γ) *NV Koninklijke KNP BT NV*

(149) Η KNP Vouwkarton BV Eerbeek ήταν σε όλη την κρίσιμη περίοδο θυγατρική εταιρεία της KNP — Royal Dutch Papermills NV. Κανονικά, η κοινοποίηση των αιτιάσεων θα έπρεπε να απευθυνθεί στην KNP Vouwkarton BV, επείδη αυτή είναι η επιχείρηση που ήταν μέλος της PG Paperboard. Ωστόσο, η KNP Vouwkarton BV (η οποία από λειτουργική άποψη αποτελούσε ένα από τα τμήματα συσκευασίας της KNP) εκπροσωπείτο στο συμβούλιο προέ-

δρων, η δε PWG εκπροσωπείτο από τον επικεφαλής του τμήματος συσκευασίας της KNP, που ήταν επίσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου της KNP, δηλαδή του ανώτατου εκτελεστικού της οργάνου. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της KNP για το 1990, υπάρχει μια «πολύ άμεση» σχέση μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου και των τμημάτων· το διοικητικό συμβούλιο ενεργούσε ως εποπτικό συμβούλιο κάθε τμήματος. Συνεπώς, λόγω της αποδεδειγμένης σχέσης μεταξύ της σύμπραξης και της ιδίας της KNP, η απόφαση είναι ενδεδειγμένο να απευθυνθεί σε ολόκληρο τον όμιλο KNP για την περίοδο που προηγείται της εξαγοράς της KNP Vouwkarton από την M-M κατά την 1η Ιανουαρίου 1990.

(Για την περίοδο μετά τη μεταβίβαση, η M-M είναι υπεύθυνη για τη συνέχιση της συμμετοχής της KNP Vouwkarton στη σύμπραξη.)

Η KNP κατείχε επίσης καθ' όλη την υπό εξέταση περίοδο το 95 % της γερμανικής επιχείρησης χαρτονιού Herzberger Papierfabrik, στην οποία ανήκε και η Badische Kartonfabrik. Η Herzberger αποτελεί τώρα μία από τις πέντε επιχειρηματικές μονάδες του τμήματος συμπαγούς χαρτονιού της KNP. Συνεπώς, όσον αφορά τη συμμετοχή της Badische στη σύμπραξη, η παρούσα απόφαση θα απευθυνθεί στην KNP.

Μετά από πρόσφατη συγχώνευση, η KNP NV είναι τώρα γνωστή ως NV Koninklijke KNP TB NV, αλλά δεν τέθηκε θέμα λόγω της διαδοχής που προέκυψε από την αλλαγή αυτή.

δ) *Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH*

(150) Από το 1984, η M-M είναι ιδιοκτήτρια της FS-Karton και καθ' όλη την κρίσιμη περίοδο οι δραστηριότητες διαχείρισης και μάρκετινγκ της M-M και της FS-Karton ήταν απόλυτα ενοποιημένες. Συνεπώς, η παρούσα απόφαση ενδείκνυται να απευθυνθεί στον όμιλο M-M όσον αφορά τη συμμετοχή της FS-Karton στη σύμπραξη.

Η M-M είναι επίσης υπεύθυνη για τη συμμετοχή στην παράβαση της θυγατρικής της εταιρείας Deisswil, της οποίας κατείχε το 66 % των μετοχών· είναι υπεύθυνη για όλη την ανάμειξή της στη σύμπραξη, συμπεριλαμβανόμενης και της περιόδου πριν από την απόκτηση, τον Ιανουάριο του 1990, του ελέγχου της από την M-M, καθώς επίσης και για τη συμμετοχή της Mayr-Melnhof Eerbeek BV (επειδή η KNP Vouwkarton άλλαξε επωνυμία) από την ημερομηνία εξαγοράς της, την 1η Ιανουαρίου 1990. Η ευθύνη για τη συμμετοχή της KNP Vouwkarton πριν από την εξαγορά βαρύνει την KNP, και καμία ευθύνη δεν καταλογίζεται στη M-M για την περίοδο αυτή.

Μετά την κίνηση της διαδικασίας στην παρούσα υπόθεση, η M-M εξαγόρασε την Laakmann η οποία εκπροσωπείτο στη σύμπραξη χωριστά. Συνεπώς, θεωρείται ως χωριστή επιχείρηση για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης.

ε) *Mo och Domsjö AB*

(151) Η Thames Board Ltd (TBM), ο μεγαλύτερος παραγωγός χαρτονιού του Ηνωμένου Βασιλείου (με αποκλειστικότητα στις ποιότητες GC), συμμετείχε ενεργά στη σύμπραξη από το 1986 και ήταν μέλος της PWG. Την 1η Ιανουαρίου 1988, η AB Iggesunds Bruk εξαγόρασε την TBM, που μετονομάστηκε σε Iggesund Paperboard (Workington) Ltd.

Την εποχή εκείνη η AB Iggesunds Bruk ήταν μια συνδεδεμένη εταιρεία (και όχι ιδιόκτητη θυγατρική εταιρεία) του σουηδικού ομίλου δασοκομικών προϊόντων MoDo, που κατείχε το 49,9 % των δικαιωμάτων ψήφου στην Iggesund.

Μέχρι την εξαγορά της TBM, το κύριο προϊόν χαρτονιού της Iggesunds Bruk ήταν το SBS· η εταιρεία αυτή ήταν ο μόνος σημαντικός παραγωγός SBS στη Σουηδία. Παρά τον ισχυρισμό που διατύπωσε στην απάντησή της σύμφωνα με το άρθρο 11 ότι δεν ήταν μέλος της PG Paperboard, εκπρόσωποι της AB Iggesunds Bruk είχαν όντως συμμετάσχει στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προέδρων (αλλά όχι της PWG).

Μετά την εξαγορά της TBM από την AB Iggesunds Bruk, την 1η Ιανουαρίου 1988, εκπρόσωποι της Workington συνέχισαν, όπως και προηγουμένως, να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της PG Paperboard. Στις αρχές του 1989, η MoDo απέκτησε τον πλήρη έλεγχο της Iggesunds Bruk, που κατέστη τμήμα του ομίλου MoDo. Από τα μέσα του 1989, ο διευθύνων σύμβουλος της Iggesund Paperboard AB (όπως το τμήμα αυτό ήταν γνωστό) από τη Σουηδία συμμετείχε στις συνεδριάσεις της PWG, ο δε διευθυντής του τμήματος ανάλυσης της αγοράς ή/και ο διευθυντής μάρκετινγκ συμμετείχε στις συνεδριάσεις της JMC.

Μεταξύ των εκπροσώπων της Iggesund στην JMC συνέχισαν να συγκαταλέγονται στελέχη και υπάλληλοι από της Workington.

(152) Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας της παρούσας υπόθεσης, η MoDo υπεστήριξε ότι η κοινοποίηση των αιτιάσεων (και οποιαδήποτε άλλη απόφαση) θα έπρεπε να μην απευθυνθεί στην ίδια, αλλά στην Iggesund Paperboard AB, η οποία, όπως ισχυριζόταν, αποτελούσε μια «τελείως χωριστή επιχείρηση» από την εταιρεία holding του ομίλου MoDo.

Είναι φυσικά αληθές ότι, όπως κάθε μεγάλος βιομηχανικός όμιλος, η MoDo είναι οργανωμένη σε διάφορους τομείς επιχειρήσεων, ένας από τους οποίους είναι η Iggesund Paperboard. Πράγματι, η Iggesund Paperboard ως επιμέρους όμιλος ή τμήμα θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί ως επιχείρηση για τους σκοπούς της κοινοτικής διαδικασίας, όπως επίσης θα μπορούσαν να θεωρηθούν και άλλες επιχειρηματικές μονάδες του ομίλου (βλέπε αιτιολογική σκέψη 140). Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να την αφορά η διαδικασία, ή ότι ο όμιλος MoDo απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη.

(153) Καταρχάς, ενδέχεται να αντιμετωπισθούν δυσκολίες για την είσπραξη του προστίμου, εάν η απόφαση απευθυνθεί στην Iggesund Paperboard AB. Ως με-

σιτική εταιρεία, όπως αποκαλείται, του ομίλου MoDo, έχει κεφάλαιο μόνο 50 000 σουηδικές κορόνες (= 5 500 Ecu), το ελάχιστο που επιτρέπει ο νόμος. Όπως παραδέχεται η ίδια η MoDo, η σουηδική νομοθεσία είναι σχετικά ασαφής όσον αφορά την ευθύνη μιας μητρικής εταιρείας για τα χρέη μιας παρόμοιας θυγατρικής εταιρείας. Για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό στις εμπορικές της συναλλαγές, η MoDo είχε διατυπώσει δήλωση στους ετήσιους λογαριασμούς της αποδεχόμενη τη συμβατική ευθύνη για τις υποχρεώσεις των μεσιτικών εταιρειών, αλλά δεν είναι βέβαιο κατά πόσο η εγγύηση αυτή θα ίσχυε και για πρόστιμο που θα επέβαλε η Επιτροπή.

Δεύτερον (και στο βαθμό που το επιχείρημα της «αυτονομίας» θα μπορούσε να ισχύει) η Iggesund Paperboard δεν είναι τόσο ανεξάρτητη από τον όμιλο MoDo όπως υποστηρίζεται. Η Iggesund Paperboard AB ούτε είναι ιδιοκτήτρια των εγκαταστάσεων παραγωγής χαρτονιού ούτε χρησιμοποιεί το εργατικό τους δυναμικό. Τα στοιχεία ενεργητικού που διέθετε παλαιότερα η Iggesunds Bruk AB, εξακολουθούν να ανήκουν στην εταιρεία αυτή η οποία είναι τώρα αφανής και ανήκει εξολοκλήρου στη MoDo. Όλο το προσωπικό στη Σουηδία απασχολείται από την ίδια τη MoDo, η οποία ασκεί την τελική διαχείριση και τον οικονομικό έλεγχο στα τμήματά της. Συνεπώς, για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας, η απόφαση είναι ενδεδειγμένο να απευθυνθεί στον ίδιο τον όμιλο MoDo, παρά σε μια θυγατρική εταιρεία που δεν έχει πραγματική ανεξαρτησία από αυτή, δεν διαθέτει στοιχεία ενεργητικού και δεν απασχολεί προσωπικό. Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν (βλέπε αιτιολογική σκέψη 141), η επικεφαλής εταιρεία holding εξομοιώνεται προς τον όμιλο.

στ) *Sarrió/Saffa/Prat*

(154) Κατά την περίοδο της παράβασης πραγματοποιήθηκαν σημαντικές οργανωτικές και διαρθρωτικές αλλαγές στο τμήμα «χαρτονιού» της Saffa. Ωστόσο, υπάρχει μια σαφής συνέχεια, ως «επιχείρηση», μεταξύ της Saffa SpA και της οντότητας που προέκυψε από τη συγχώνευση και είναι γνωστή ως Sarrió SA. Συνεπώς, η απόφαση απευθύνεται στη Sarrió SA για ολόκληρη τη διάρκεια της συμμετοχής της Saffa στην παράβαση.

Λόγω της εξαγοράς της Prat Carton το 1991, η Sarrió κατέστη υπεύθυνη για ολόκληρη την περίοδο συμμετοχής της ισπανικής αυτής επιχείρησης στη σύμπραξη.

ζ) *SCA*

(155) Η εξαγορά, από το σουηδικό όμιλο δασοκομικών προϊόντων SCA, της Reedpack PLC, του τελευταίου ιδιοκτήτη της Colthrop Board Mill, δεν παρουσιάζει κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα βάσει της προσέγγισης που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 143.

Στον κατάλογο μελών της PG Paperboard περιλαμβάνεται η Reed Paper & Board (UK) Ltd («Reed P & B»), στην οποία ανήκε καθ'όλη την κρίσιμη περίοδο η Colthorp Mill του Newbury, Berks. Η Colthrop δεν είχε συσταθεί ως εταιρεία. Η Reed P & B, της οποίας η έδρα βρισκόταν στο Κεντ, αποτελούσε τμήμα της Reedpack και, εκτός από την Colthrop, εκμεταλλευόταν ορισμένες άλλες χαρτοποιίες. Μετά την εξαγορά της από την SCA τον Ιούλιο του 1990, η Reed P & B συνέχισε να υπάρχει, αλλά μετονομάστηκε αρχικά σε SCA Aylesford Ltd και αργότερα, στις 5 Φεβρουαρίου 1992, σε SCA Holding Ltd.

Κατά τη διοικητική διαδικασία, η SCA ισχυρίστηκε ότι η απόφαση δεν έπρεπε να απευθυνθεί στην SCA Holding Ltd (πρώην Reed P & B) αλλά στη χαρτοποιία Colthrop που ανήκει σήμερα στην M-M· η SCA υποστηρίζει ότι η Colthrop αποτελούσε μια τελείως αυτόνομη εμπορική οντότητα, ανεξάρτητη από τη μητρική εταιρεία. Όπως επισημάνθηκε σχετικά με τη MoDo (βλέπε αιτιολογική σκέψη 152), ακόμη και εάν αυτό είναι ορθό, δεν απαλλάσσει αναγκαστικά τη Reed P & B από την ευθύνη. Πάντως, το επιχείρημα της SCA δεν τεκμηριώνεται από τα γεγονότα. Εκτός από την έλλειψη χωριστής νομικής προσωπικότητας (την οποία η Επιτροπή δεν θεωρεί αυτή καθεαυτή ως στοιχείο καθοριστικής σημασίας), η χαρτοποιία Colthrop δεν ήταν οργανωμένη ούτε λειτουργούσε ως οντότητα χωριστή από τη Reed P & B. Η «αυτονομία», την οποία επικαλείται η SCA, δεν είναι τίποτα περισσότερο από την αυτονομία μιας οποιασδήποτε λειτουργικής μονάδας στη συνήθη διοικητική δομή μιας επιχείρησης. Πάντως, η SCA παραγνωρίζει τελείως το γεγονός ότι ένας ανώτερος διευθυντής από την έδρα της Reed P & B στο Κεντ (προϊστάμενος ιεραρχικά του διευθυντή της χαρτοποιίας Colthrop) παρακολουθούσε αδιάλειπτα τις συνεδριάσεις της PG Paperboard σε επίπεδο «προέδρων».

Συνεπώς, η Επιτροπή απορρίπτει κατηγορηματικά το επιχείρημα της SCA ότι η Colthrop Board Mill και όχι η Reed P & B θα ήταν ο νομιμοποιούμενος αποδέκτης της παρούσας απόφασης. Αυτό σημαίνει ότι κάθε λειτουργική μονάδα εντός μιας επιχείρησης πρέπει πάντα να θεωρείται ως χωριστή «επιχείρηση» για τους σκοπούς του άρθρου 85.

(156) Αν δεν μεσολαβούσε η εξαγορά της από την SCA, η απόφαση θα έπρεπε να απευθυνθεί στην Reed Paper & Board (UK) Ltd. Υπάρχει μια σαφής συνέχεια μεταξύ της Reed Paper & Board (UK) Ltd, της SCA Aylesford Ltd, και της SCA Holding Ltd: αποτελούν μια και την αυτή οντότητα που φέρει διαφορετικές επωνυμίες. Παρά το γεγονός ότι τον Μάιο του 1991 η χαρτοποιία Colthrop πωλήθηκε, η SCA Holding Ltd εξακολουθούσε να υπάρχει. Η ευθύνη για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη δεν μεταβιβάζεται στην Colthrop, που ήταν απλώς ένα από τα στοιχεία ενεργητικού της (βλέπε απόφαση του Πρω-

τοδικείου στην υπόθεση T-6/89, Enighem Anic SpA κατά Επιτροπής, σκέψεις 236-240) [1].

Η SCA ισχυρίστηκε επίσης ότι η SCA Holding Ltd, ακόμη και εάν από άποψη εταιρικού δικαίου αποτελούσε μια οντότητα με τη Reed P & B, υπήρχε τώρα μόνο «στα χαρτιά». Κατά τη γνώμη της SCA, εκτός από τη χαρτοποιία Colthrop που είχε πωληθεί, τα άλλα στοιχεία ενεργητικού της είχαν διανεμηθεί κατά την αναδιοργάνωση μεταξύ του τμήματος συσκευασίας και του τμήματος γραφικού χάρτου της SCA. Συνεπώς (ανέφερε η SCA) ήταν «από οικονομική και λειτουργική άποψη μια διαφορετική εταιρεία με διαφορετικά στοιχεία ενεργητικού και διαφορετικό προσωπικό». Αυτό που δεν ανέφερε η SCA στις γραπτές και προφορικές προτάσεις της ήταν ότι, κατά την αναδιοργάνωση της SCA Holding Ltd, αγόρασε στην ουσία ολόκληρο το μετοχικό κεφάλαιο της SCA Packaging Ltd και της SCA Graphic Paper Holdings 1991 Ltd, στις οποίες μεταβιβάσθηκαν τότε τα εν λόγω στοιχεία ενεργητικού. Στην πραγματικότητα, εκτός από το γεγονός ότι η πρώην Reed P & B είναι τώρα από τεχνική άποψη εταιρεία holding παρά ο άμεσος κάτοχος των στοιχείων ενεργητικού, οι δραστηριότητές της παρέμειναν οι ίδιες και μετά την αλλαγή της επωνυμίας της.

(157) Η Επιτροπή απορρίπτει επίσης τον ισχυρισμό της SCA ότι είναι «προφανώς άδικο» ή αθέμιτο να της καταλογίζεται ευθύνη για προηγούμενες δραστηριότητες μιας επιχείρησης που εξαγόρασε. Με το επιχείρημα αυτό παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ο αποδέκτης της απόφασης δεν είναι ο όμιλος SCA, αλλά η ίδια η εξαγορασθείσα επιχείρηση. Πάντως, η Reed P & B συνέχισε να συμμετέχει τόσο στην JMC (Οκτώβριος 1990) όσο και στο συμβούλιο των προέδρων (Νοέμβριος 1990) μετά την εξαγορά της από την SCA. Το κατά πόσο τα νέα ανώτατα διοικητικά στελέχη από τη Σουηδία εγνώριζαν πραγματικά ότι υπήρχε ή συνέχιζε να υπάρχει ένα είδος αθέμιτης συνεργασίας δεν έχει σημασία, η δε διαβεβαίωση της SCA ότι αυτό δεν συνέβαινε είναι τελείως αστήρικτη δεδομένου ότι ο νέος διευθύνων σύμβουλος συμμετείχε προσωπικά στη συνεδρίαση του συμβουλίου προέδρων της 16ης Οκτωβρίου 1990 μαζί με τον προκάτοχό του (η SCA ισχυρίζεται ότι παραβρέθηκε στη συνεδρίαση για λίγο μόνο, πράγμα όμως που δεν προκύπτει από τα πρακτικά). Η SCA φρόντισε να αποσυρθεί από την PG Paperboard και τις δραστηριότητές της μόνον όταν κατέστη γνωστή η καταγγελία της BPIF στην Επιτροπή, ένα μήνα αργότερα.

Αν και, μετά την αναδιοργάνωση, η «επιχείρηση» αποτελείται τώρα από τη μονάδα που συγκροτούν οι SCA Holding Ltd και οι θυγατρικές της εταιρείες που έχουν υπό την κατοχή τους τα στοιχεία ενεργητικού, για τους σκοπούς της εκτέλεσης της παρούσας απόφασης είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί μια οντότητα με νομική προσωπικότητα ως αποδέκτης της απόφασης. Σύμφωνα με τη πάγια πρακτική της Επιτροπής, νομμοποιούμενος αποδέκτης είναι η εταιρεία holding, SCA Holding Ltd.

η) *Stora*

(158) Η Stora αποδέχεται ότι είναι υπεύθυνη για τη συνέργεια στην παράβαση των θυγατρικών της εταιρειών Feldmühle, Kopparfors και CBC, τόσο πριν όσο και μετά την εξαγορά τους από τον όμιλο.

θ) *Tampella Corporation*

(159) Η Tampella Corporation, μια από τις εταιρείες-μέλη της Finnboard, συνέστησε τα πέντε βιομηχανικά της τμήματα ως χωριστές νομικές οντότητες, από την 1η Ιανουαρίου 1991, στα πλαίσια μιας αναδιοργάνωσης του ομίλου. Η μητρική εταιρεία εξακολουθούσε να κατέχει το 100 % των μετοχών όλων των εταιρειών, γνωστών τώρα ως «επιχειρηματικών ομίλων» της Tampella καθ' όλη την υπό εξέταση περίοδο.

Το τμήμα δασοκομικών προϊόντων της Tampella μετονομάστηκε σε Tampella Forest Inc. Η νέα αυτή εταιρεία αντικατέστησε επίσημα τη μητρική της στη Finnboard κατά τη διάρκεια του 1991, αν και τα άτομα που την εκπροσωπούσαν παρέμειναν τα ίδια. Η Tampella Corporation δεν επικαλέσθηκε την αναδιοργάνωση του ομίλου κατά τη παρούσα διαδικασία. Η Enso-Gutzeit εξαγόρασε την Tampella Forest Inc. στις αρχές του 1993. Η Tampella Corp. εξακολουθεί να υπάρχει ως επιχείρηση. Η πώληση του τμήματος δασοκομικών προϊόντων της από την Tampella Corp. δεν περιορίζει την ευθύνη της ως μέλους της Finnboard (βλέπε αιτιολογική σκέψη 175), για τη συμμετοχή της τελευταίας στην παράβαση.

ι) *Tampella Española* (η σημερινή της επωνυμία είναι Enso Española)

(160) Η Tampella Corp., ένας από τους τέσσερις παραγωγούς ποιότητας GC της Φινλανδίας, κατείχε το 100 % των μετοχών της Tampella Española. Ωστόσο, οι δραστηριότητες της τελευταίας δεν είναι ενσωματωμένες σε εκείνες της μητρικής εταιρείας και λειτουργεί κατά κύριο λόγο ως προμηθευτής της ισπανικής αγοράς. Οι πωλήσεις της δεν γίνονται μέσω της Finnboard. Εκπροσωπείτο χωριστά στην PG Paperboard, στην οποία άρχισε να συμμετέχει τακτικά από το 1987, ενώ η μητρική εταιρεία για τις επιχειρήσεις στη Φινλανδία εκπροσωπείτο από τη Finnboard.

Η διαδικασία κανονικά αφορά τον όμιλο Tampella λόγω της συμμετοχής στη σύμπραξη τόσο των ισπανικών όσο και των φινλανδικών εταιρειών. Εντούτοις, εξαιτίας της ειδικής μεταχείρισης της Finnboard και των τεσσάρων φινλανδών παραγωγών — κάθε παραγωγός είναι από κοινού και εις ολόκληρον υπεύθυνος με τη Finnboard για το μέρος του προστίμου που αναλογεί στο ποσοστό πωλήσεων χαρτονιού της Finnboard — βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 173 έως 175. Η παρούσα απόφαση πρέπει να απευθυνθεί στην Tampella Española (ή Enso Española όπως είναι η σημερινή της επωνυμία) (και να της επιβληθεί χωριστό πρόστιμο).

[1] Συλλογή ΔΕΚ 1991 — II, σ. 1623.

Η αντιμετώπιση της Tampella Española ως χωριστής επιχείρησης για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης δεν επηρεάζεται από την εξαγορά του τμήματος δασοκομικών προϊόντων της Tampella Corp. από την Enso-Gutzeit τον Απρίλιο του 1993.

Λεπτομερή στοιχεία για τις περιπτώσεις αυτές κατά τις οποίες μία εταιρεία που δεν έπραξε παράβαση απορροφήθηκε από άλλη μέσω εξαγοράς ή συγχώνευσης, παρέχονται στον πίνακα 8.

8. **Διάρκεια της παράβασης**

(161) Αν και από τις δηλώσεις της Stora προκύπτει σαφώς ότι οι ρυθμίσεις αθέμιτης συνεργασίας υπήρχαν τουλάχιστον από το 1975, και ότι η PG Paperboard δημιουργήθηκε κατά πάσα πιθανότητα ως μέσο αθέμιτης συνεργασίας, στην παρούσα υπόθεση η Επιτροπή θα περιορίσει την αξιολόγησή της βάσει του άρθρου 85 και την επιβολή οποιωνδήποτε προστίμων για την περίοδο από τον Ιούνιο του 1986.

Αυτός είναι ο χρόνος κατά τον οποίο συστάθηκε η PWG και η αθέμιτη συνεργασία μεταξύ των παραγωγών εντατικοποιήθηκε και άρχισε να είναι αποτελεσματικότερη.

Η συμμετοχή στην παράβαση όλων σχεδόν των αποδεκτών της παρούσας απόφασης διαπιστώνεται από την ημερομηνία αυτή. Οι περισσότεροι από αυτούς, αν όχι όλοι, ήταν ήδη μέλη της PG Paperboard και μάλιστα από το 1981, έτος σύστασής της.

(162) Φαίνεται ότι ορισμένοι παραγωγοί, αν και ήταν ήδη μέλη της PG Paperboard, δεν διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο στη σύμπραξη πριν από τη σύσταση της JMC κατά τα τέλη του 1987 ή τις αρχές του 1988.

Ως εκ τούτου, μπορεί να λεχθεί ότι η Buchmann άρχισε να έχει ενεργό συμμετοχή στην παράβαση όταν άρχισε να παρακολουθεί τις συνεδριάσεις της JMC, περίπου την εποχή της πρώτης πρωτοβουλίας για τις τιμές το 1988.

Επίσης ελάχιστα είναι και τα στοιχεία για τη συμμετοχή της Rena στις δραστηριότητες καθορισμού των τιμών πριν από την εν λόγω πρωτοβουλία για τις τιμές τον Μάρτιο του 1988.

Η Enso Española άρχισε να συμμετέχει τακτικά στις συνεδριάσεις ενός οργάνου της PG Paperboard (της οικονομικής επιτροπής) το 1987, ενώ στις 25 Μαΐου 1988 συμμετείχε για πρώτη φορά σε συνεδρίαση του συμβουλίου προέδρων. Ισχυρίζεται ότι άρχισε να συμμετέχει στην GMC μόλις το Φεβρουάριο του 1989. Ωστόσο, έλαβε μέρος στην πρώτη πρωτοβουλία για τις τιμές το 1988 και η πραγματική συμμετοχή της στην παράβαση μπορεί να θεωρηθεί ότι άρχισε το ίδιο περίπου χρονικό σημείο.

Η Gruber & Weber φαίνεται επίσης ότι είχε αρχίσει να παρακολουθεί αργότερα από τους περισσότερους άλλους τις σαφώς παράνομες συνεδριάσεις. Όμως, λόγω της απροθυμίας της να παράσχει οποιαδήποτε σχετική πληροφορία για την περίοδο πριν από το 1989, είναι αδύνατο να εξακριβωθεί πότε άρχισε να παρακολουθεί τις συνεδριάσεις της JMC. Το γεγονός ότι προσχώρησε στο σύστημα Fides το 1988 είναι πιθανώς η πιο βάσιμη ένδειξη για το χρονικό σημείο κατά το οποίο άρχισε να συμμετέχει στην παράνομη σύμπραξη. Ο σχετικά μικρός αυτός παραγωγός φαίνεται ότι σταμάτησε να συμμετέχει ενεργά στην PG Paperboard κατά τα τέλη του 1990, λόγω επισκευής των μηχανημάτων.

Η ευθύνη της KNP για τη συμμετοχή της ολλανδικής θυγατρικής της εταιρείας KNP Vouwkarton στη σύμπραξη έπαυσε με την πώληση της τελευταίας στην M-M, την 1η Ιανουαρίου 1990. Η γερμανική θυγατρική της εταιρεία Badische έπαυσε να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της JMC τον Μάιο του 1989 και απεχώρησε επίσημα από την PG Paperboard στα τέλη του ιδίου έτους. Ωστόσο, η Badische συνέχισε να ακολουθεί τις πρωτοβουλίες της σύμπραξης για τις τιμές κατά το χρόνο διενέργειας των ελέγχων της Επιτροπής. Η KNP φαίνεται ότι ελάμβανε τις πληροφορίες της σχετικά με τις προτεινόμενες πρωτοβουλίες για τις τιμές στο Ηνωμένο Βασίλειο χάρη στη συμμετοχή του πράκτορα πωλήσεών της στην PAA. Συνεπώς, η KNP πρέπει να θεωρηθεί ότι συνήργησε στην παράβαση μέχρι το χρόνο διενέργειας των ελέγχων, αν και από τα τέλη του 1989 η ανάμειξή της μέσω της Badische μπορεί να θεωρηθεί ως ελάσσονος σημασίας.

(163) Η Fiskeby έπαυσε να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της JMC τον Ιούνιο του 1990, μετά την εξαγορά της από τη Manville. Η νέα μητρική της εταιρεία στις Ηνωμένες Πολιτείες της έδωσε επίσημες οδηγίες να απόσχει από οποιαδήποτε δραστηριότητα που θα μπορούσε να είναι αντίθετη με τη σχετική αντιμονοπωλιακή νομοθεσία. Παρόλα αυτά, δεν αποχώρησε από το συμβούλιο προέδρων, ούτε, όπως φαίνεται, από την NPI (από την οποία παραδέχεται ότι, τουλάχιστον στο παρελθόν, ελάμβανε πληροφορίες για τις τιμές). Από το γεγονός ότι οι νέες τιμές που καθιέρωσε την 1η Ιανουαρίου 1991 σε κάθε εθνική αγορά (και τις οποίες είχε κοινοποιήσει στους πελάτες της τον Αύγουστο και τον Οκτώβριο του προηγούμενου έτους) ήταν οι ίδιες ακριβώς με εκείνες που αναφέρονται στο σημείωμα της Rena σχετικά με τη συνεδρίαση της JMC στις 6 Σεπτεμβρίου 1990 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 85), η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η Fiskeby, έστω και αν έπαυσε να συμμετέχει στην JMC, συνέχισε να λαμβάνει από άλλους παραγωγούς πληροφορίες σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών που θα εφαρμόζονταν και να ενεργεί βάσει των πληροφοριών αυτών.

Όσον αφορά την SCA Holding Ltd, η Επιτροπή αποδέχεται ότι έπαυσε να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της PG Paperboard μετά τον Νοέμβριο του 1990. Η επιχείρηση αναφέρει ότι απεχώρησε μόλις πληροφορήθηκε, με τη δημοσιότητα που δόθηκε στην καταγγελία της BPIF, ότι υπήρχε πιθανότητα παράβασης των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Ωστόσο, η συμμετοχή της στην PG Paperboard μέχρι την εποχή εκείνη συνέχισε να έχει επιπτώσεις και μετά τον Νοέμβριο του 1990, δεδομένου ότι η αύξηση των τιμών που είχε προγραμματι-

σθεί τον Οκτώβριο του 1990 για να εφαρμοστεί τον Ιανουάριο του 1991 πραγματοποιήθηκε από τη χαρτοποιία του Colthrop και εξακολουθούσε να ισχύει τον Απρίλιο του 1991.

(164) Η ακριβής ημερομηνία κατά την οποία διελύθη η ίδια η σύμπραξη δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί και δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ότι η αθέμιτη συνεργασία συνεχίσθηκε για ορισμένο χρονικό διάστημα μετά τη διενέργεια των ελέγχων τον Απρίλιο του 1991.

Οι περισσότεροι από τους παραγωγούς — που ήταν αρκετά προσεκτικοί υπό τις περιστάσεις αυτές — σταμάτησαν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της JMC. Αλλά, παρά το γεγονός ότι έπαυσαν αμέσως να συνεργούν στο κοινό αθέμιτο εγχείρημα, οι επιδράσεις της τελευταίας γνωστής συντονισμένης πρωτοβουλίας για τις τιμές — που είχε αναβληθεί μέχρι τον Απρίλιο του 1991 και η οποία εθεωρείτο, τουλάχιστο στα αρχικά στάδια, ως επιτυχής — εξακολουθούσαν να είναι αισθητές στην αγορά για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Διάφοροι σημαντικοί παραγωγοί συνέχισαν στην πραγματικότητα να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της JMC, παρά το γεγονός ότι θα πρέπει να είχαν πληροφορηθεί το αποτέλεσμα των ελέγχων της Επιτροπής. Έπαυσαν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις αυτές μόνον όταν πληροφορήθηκαν τη συνεργασία της Stora με την Επιτροπή.

Συνεπώς, υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες για το αντικείμενο των συνεδριάσεων της JMC τον Ιούλιο του 1991 στις οποίες συμμετείχαν οι GC, MoDo, M-M, Sarrió και Stora. Εντούτοις, ελλείψει άμεσων αποδείξεων για αθέμιτη συνεργασία στις συναντήσεις αυτές, η Επιτροπή δεν θα επιβάλει κανένα πρόσθετο πρόστιμο στις εν λόγω επιχειρήσεις για τη συνέχιση της συμμετοχής τους στην JMC.

Β. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ

1. **Άρθρο 3 του κανονισμού αριθ. 17**

(165) Όταν η Επιτροπή διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 85 μπορεί να ζητήσει από τις ενεχόμενες επιχειρήσεις να παύσουν την παράβαση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού αριθ. 17.

Στην παρούσα υπόθεση, οι συμμετέχοντες στη σύμπραξη κατέβαλαν κάθε προσπάθεια για να αποκρύψουν την αθέμιτη συμπεριφορά τους. Σχεδόν κάθε ίχνος εγγράφου για τις δραστηριότητες της PWG και της JMC εξαφανιζόταν συστηματικά: δεν συντάσσονταν ούτε πρακτικά, ούτε έγγραφα συνεδριάσεων, ούτε κατάλογος συμμετεχόντων, ούτε προσκλήσεις. Τα επίσημα πρακτικά οργάνων όπως το συμβούλιο προέδρων, συντάσσονταν με τρόπο που να αποκρύπτεται η πραγματική φύση των δραστηριοτήτων τους.

Οι παραγωγοί απάντησαν ως επί το πλείστον με αόριστες υπεκφυγές όσον αφορά τις αρμοδιότητες και τις δραστηριότητες του συμβουλίου προέδρων, της PWG και JMC. Ισχυρίστηκαν ότι δεν είχαν σχετικά έγγραφα. Ορισμένοι συνέχισαν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις και μετά τη διενέργεια των ελέγχων.

Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν είναι δυνατό να λεχθεί με βεβαιότητα ότι η αθέμιτη συνεργασία έχει παύσει τελείως.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να ζητήσει από τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα κοινοποίηση αιτιάσεων να παύσουν την παράβαση (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και να μη συμμετέχουν στο εξής σε καμία συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα.

(166) Όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, το σύστημα Fides τροποποιήθηκε ουσιαστικά (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 105 και 106). Ωστόσο, μολονότι οι πιο έκδηλα αντι-ανταγωνιστικές πτυχές του συστήματος αυτού έχουν εγκαταλειφθεί, το νέο σύστημα εξακολουθεί να μη συμβιβάζεται με το άρθρο 85. Είναι σαφές ότι, ακόμη και χωρίς να συμπληρώνεται με εξατομικευμένες πληροφορίες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση, την ενθάρρυνση ή τη διευκόλυνση του συντονισμού της εμπορικής συμπεριφοράς των παραγωγών χαρτονιού, καθώς και για την υιοθέτηση κοινής στάσης του κλάδου όσον αφορά τους δείκτες της αγοράς. Συνεπώς, πρέπει να ζητηθεί από τους παραγωγούς να αποφύγουν στο μέλλον οποιαδήποτε ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά:

— την τρέχουσα κατάσταση των εισερχόμενων και των ανεκτέλεστων παραγγελιών (έστω και συνολικά μεγέθη),

— το προβλεπόμενο ποσοστό χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας (ομοίως),

— την παραγωγική ικανότητα κάθε μηχανήματος.

Κάθε ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει να περιορίζεται στη συλλογή και την κοινοποίηση συγκεντρωτικών στοιχείων για την παραγωγή και τις στατιστικές πωλήσεις, και να πραγματοποιείται με τρόπο ώστε να μην υπάρχει δυνατότητα χρησιμοποίησης των πληροφοριών αυτών από τους συμμετέχοντες για το συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς.

Πρέπει επίσης να ζητηθεί από τις επιχειρήσεις να μην προβαίνουν σε οποιαδήποτε ανταλλαγή περαιτέρω σημαντικών για τον ανταγωνισμό πληροφοριών, εκτός από εκείνες που επιτρέπεται να ανταλλαγούν, και να μη συμμετέχουν σε συνεδριάσεις όπου συζητείται η σημασία των ανταλλασσόμενων πληροφοριών ή η πιθανή αντίδραση του κλάδου ή μεμονωμένων παραγωγών στις πληροφορίες αυτές.

2. **Άρθρο 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17**

(167) Σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17, η Επιτροπή δύναται να επιβάλει με

απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου Ecu ή και ποσού μεγαλύτερου από αυτό μέχρι ποσοστού 10 % του κύκλου εργασιών που επραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση του άρθρου 85 παράγραφος 1, είτε εκ προθέσεως είτε εξ αμελείας. Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.

Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα απόφαση παρέβησαν εκ προθέσεως το άρθρο 85. Αν και είχαν πλήρη επίγνωση της αθέμιτης φύσης των ενεργειών τους και του κινδύνου επιβολής σημαντικών προστίμων, καθιέρωσαν εκ προθέσεως και έθεσαν επιτυχώς σε λειτουργία ένα μυστικό και θεσμοποιημένο σύστημα τακτικών συνεδριάσεων με στόχο τον καθορισμό των τιμών και τη δημιουργία συνθηκών στην αγορά υπό τις οποίες θα μπορούσαν να επιτευχθούν συντονισμένες αυξήσεις των τιμών.

Μια ιδιαίτερα σοβαρή πτυχή της παράβασης είναι ότι, σε μια προσπάθεια να αποκρύψουν την ύπαρξη της σύμπραξης, οι επιχειρήσεις έφτασαν μέχρι το σημείο να προκαθορίζουν το χρόνο και τη σειρά με την οποία κάθε μεγάλος παραγωγός θα ανήγγειλε τις νέες αυξήσεις τιμών σε ολόκληρη την κοινή αγορά.

Η παράβαση ήταν μακράς διάρκειας. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι η παράβαση άρχισε στα μέσα του 1986 (μολονότι, σύμφωνα με τη Stora, η αθέμιτη συνεργασία άρχισε πολύ πριν). Συνεχίστηκε τουλάχιστον μέχρι το χρόνο διενέργειας των ελέγχων της Επιτροπής, η δε σύμπραξη εξακολουθεί κατά πάσα πιθανότητα να λειτουργεί πλήρως ακόμη και σήμερα.

(168) Για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες εκτιμήσεις:

— η αθέμιτη συνεργασία για τον καθορισμό των τιμών και των μεριδίων της αγοράς αποτελεί αυτή καθεαυτή σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού,

— η σύμπραξη κάλυπτε όλο σχεδόν το έδαφος της Κοινότητας,

— η κοινοτική αγορά χαρτονιού αποτελεί σημαντικό βιομηχανικό κλάδο με ετήσιο κύκλο εργασιών 2,5 περίπου δισεκατομμύρια Ecu,

— οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην παράβαση καλύπτουν σχεδόν ολόκληρη την αγορά,

— η σύμπραξη λειτουργούσε με τη μορφή ενός συστήματος τακτικών θεσμοθετημένων συνεδριάσεων που αποσκοπούσαν στην λεπτομερέστατη ρύθμιση της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού,

— ελήφθησαν περίπλοκα μέτρα για να συγκαλυφθεί η αληθινή φύση και η έκταση της αθέμιτης συνεργασίας (ανυπαρξία οποιωνδήποτε επίσημων πρακτικών ή εγγράφων για την PWG και την JMC αποτροπή της τήρησης σημειώσεων· σκηνοθέτηση του χρόνου και της σειράς με την οποία αναγγέλλονταν οι αυξήσεις των τιμών για να μπορεί να υποστηριχθεί ότι «ακολουθούσαν» άλλες κ.λπ.),

— η σύμπραξη επέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της.

(169) Όσον αφορά τον υπολογισμό των προστίμων που πρέπει να επιβληθούν σε κάθε επιχείρηση, η Επιτροπή, εκτός των ανωτέρω, λαμβάνει υπόψη και τα εξής:

— το ρόλο που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στις ρυθμίσεις αθέμιτης συνεργασίας,

— ενδεχόμενες σημαντικές διαφορές όσον αφορά τη διάρκεια της αντίστοιχης συμμετοχής τους στη σύμπραξη,

— την αντίστοιχη σημασία τους στον κλάδο (μέγεθος, φάσμα προϊόντων, μερίδιο της αγοράς, κύκλος εργασιών του ομίλου και κύκλος εργασιών στον τομέα του χαρτονιού),

— οποιαδήποτε ελαφρυντικά στοιχεία, συμπεριλαμβανόμενου και του βαθμού συνεργασίας με την Επιτροπή κατά τον έλεγχο, καθώς και του μέτρου στο οποίο η συνεργασία αυτή μπορεί να συνέβαλε ουσιαστικά στη διευκόλυνση ή την επίσπευση της περάτωσης της παρούσας διαδικασίας.

Εφόσον υπάρχει οποιοσδήποτε βάσιμος λόγος να γίνει δεκτό ότι η μία ή η άλλη επιχείρηση συμμετείχε στη σύμπραξη για διάστημα πολύ μικρότερο από ό,τι άλλες (βλέπε αιτιολογική σκέψη 162) αυτό θα αντανακλάται στο ποσό του επιβαλλόμενου προστίμου. Η Επιτροπή θα λάβει επίσης υπόψη οποιαδήποτε σημαντική αλλαγή όσον αφορά τη φύση ή την έκταση του ρόλου που διεδραμάτισαν στη σύμπραξη συγκεκριμένοι παραγωγοί. Ωστόσο, κατά τον υπολογισμό κάθε προστίμου δεν υπάρχει πρόθεση να χρησιμοποιηθούν συγκεκριμένοι μαθηματικοί τύποι για να προσδιορισθεί ο ακριβής αριθμός των ημερών, των μηνών ή των ετών συμμετοχής του παραγωγού στη σύμπραξη.

(170) Στους «επί κεφαλής», δηλαδή στους μεγαλύτερους παραγωγούς χαρτονιού που συμμετείχαν στην PWG (Cascades, Finnboard, M-M, MoDo, Sarrió και Stora), πρέπει να καταλογισθεί ειδική ευθύνη. Είναι σαφές ότι αποτελούσαν τους κυριότερους φορείς λήψης αποφάσεων και τους βασικούς υποκινητές της σύμπραξης.

Η KNP ήταν επίσης μέλος της PWG μέχρι το 1988 και, παρά το γεγονός ότι δεν είναι σημαντικός παραγωγός χαρτονιού, είναι ένας από τους κορυφαίους παραγωγούς της χαρτοβιομηχανίας και ένας από τους σημαντικότερους βιομηχανικούς ομίλους στις Κάτω Χώρες. Πράγματι, η αποδοχή από τους άλλους παραγωγούς του εκπροσώπου της KNP για να προΐσταται στο συμβούλιο των προέδρων σε μια κρίσιμη στιγμή πιθανόν να είχε σχέση με το ιδιαίτερο αυτό καθεστώς. Συνεπώς, η KNP πρέπει να θεωρηθεί ως ένας από τους «επί κεφαλής» της σύμπραξης κατά την περίοδο της συμμετοχής της στην PWG.

Αν και η Weig ήταν μέλος της PWG από το 1988, δεν φαίνεται να διαδραμάτισε τόσο σημαντικό ρόλο στη χάραξη της πολιτικής της σύμπραξης όσο οι μεγάλοι βιομηχανικοί όμιλοι.

Το πρόστιμο που επιβάλλεται στην Enso-Gutzeit αντανακλά την ιδιάζουσα θέση της ως του μόνου παραγωγού που δεν συμμετείχε στις συνεδριάσεις της JMC.

Η Επιτροπή, κατά τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται στους μικρότερους παραγωγούς χαρτονιού, λαμβάνει (ματαξύ άλλων) υπόψη τη θέση τους ως τακτικών μελών παρά ως «επί κεφαλής» της σύμπραξης.

(171) Όσον αφορά τη συνεργασία των διάφορων παραγωγών με την Επιτροπή κατά τη διάρκεια των ελέγχων της, είναι σαφές ότι η Stora και η Rena υπάγονται σε διαφορετική κατηγορία από τους άλλους.

Αν και υπάρχουν ήδη βάσιμα αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη σύμπραξης, η αυθόρμητη παραδοχή της παράβασης από τη Stora και τα λεπτομερή στοιχεία που παρέσχε στην Επιτροπή συνέβαλαν ουσιαστικά στην εξακρίβωση της αλήθειας, περιόρισαν την ανάγκη στήριξής της σε έμμεσες αποδείξεις και επηρέασαν αναμφισβήτητα τους άλλους παραγωγούς, οι οποίοι, διαφορετικά, πιθανόν να συνέχιζαν να αρνούνται την παράβαση. Η Rena παρέσχε εθελοντικά στην Επιτροπή σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία.

Συνεπώς, το πρόστιμο που θα επιβληεί στη Stora και στον μικρότερο παραγωγό, Rena, θα είναι σημαντικά μειωμένο.

(172) Στους παραγωγούς οι οποίοι πριν από την κίνηση της διαδικασίας, δηλαδή σε απαντήσεις που έδωσαν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησαν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατύπωσε εναντίον τους η Επιτροπή, πρέπει να επιβληθεί μειωμένο πρόστιμο σε αναγνώριση της στάσης αυτής, μολονότι το πρόστιμο αυτό δεν μπορεί να είναι της ίδιας τάξης με εκείνο που ενδείκνυται να επιβληθεί στη Stora και τη Rena.

Οι παραγωγοί αυτοί είναι η Buchmann, η Europa Carton, η Fiskeby, η Papeterie de Lancey, η Sarrió, η Enso Española και η Weig.

3. Από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη για τα πρόστιμα: Finnboard

(173) Για τους σκοπούς του άρθρου 85, η Finnboard, ως οντότητα που ασκεί εμπορικές δραστηριότητες, είναι «επιχείρηση». Με την ιδιότητα αυτή υπόκειται στους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού, ανεξάρτητα από την ενδεχόμενη ευθύνη των συμμετεχουσών εταιρειών.

Συνεπώς, βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17, μπορεί να της επιβληθεί πρόστιμο μέχρι το 10 % του κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους.

Ωστόσο, η Finnboard υποστηρίζει ότι, για τους σκοπούς του άρθρου 15 παράγραφος 2, ο κύκλος εργασιών της δεν είναι η συνολική αξία των πωλήσεων που πραγματοποιεί, αλλά μόνον η προμήθεια που λαμβάνει για τις πωλήσεις τις οποίες διενεργεί για λογαριασμό των εταιρείων-μελών της. Στις ετήσιες εκθέσεις της και τους λογαριασμούς που δημοσίευσε, η Finnboard παρουσιάζει όντως τον «κύκλο εργασιών της» σε αντιδιαστολή προς τις «πωλήσεις της» ως προμήθεια από τις πωλήσεις αυτές. Για παράδειγμα, το 1992 τα «έσοδα από προμήθειες» της Finnboard ήταν 20,2 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (15,7 εκατομμύρια Ecu) επί συνόλου πωλήσεων αξίας 911 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ (fob) (702 εκατομμύρια Ecu). Στην πραγματικότητα, ο πρώτος αυτός αριθμός είναι απλώς το ποσό των εξόδων λειτουργίας της Finnboard που καλύπτεται από τις εταιρείες οι οποίες συμμετέχουν σε αυτή. Θα εισήγαγε εμφανείς διακρίσεις και θα αντέβαινε στο σκοπό του άρθρου 15 εάν, με την ίδρυση ενός κοινού παραρτήματος πωλήσεων και με τη διενέργεια όλων των πωλήσεων χαρτονιού μέσω του παραρτήματος αυτού, οι παραγωγοί της Finnboard, που καλύπτουν το 10 % της αγοράς χαρτονιού της Κοινότητας, ήταν σε θέση να περιορίσουν την ευθύνη τους για τα πρόστιμα στο 10 % των τρεχουσών δαπανών τους, αντί του 10 % των πωλήσεων. Ως κοινός οργανισμός πωλήσεων, η Finnboard δεν εξομοιώνεται με έναν ανεξάρτητο εμπορικό αντιπρόσωπο. Φαίνεται ότι στα διάφορα κράτη μέλη της Κοινότητας, οι συμβάσεις των πελατών συνάπτονται με τη Finnboard (αν και η κυριότητα των προϊόντων μεταβιβάζεται απ' ευθείας από τη συμμετέχουσα χαρτοποιία στον πελάτη). Συνεπώς, για τους σκοπούς του άρθρου 15 παράγραφος 2, ο όρος «κύκλος εργασιών» της Finnboard πρέπει να ερμηνευτεί με τη συνήθη έννοιά του, δηλαδή ως η συνολική τιμολογιακή αξία των πωλήσεων που πραγματοποιεί για τα μέλη της.

Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τους λογαριασμούς που δημοσίευσε η Finnboard: ο ισολογισμός δείχνει ότι η Finnboard εισπράττει και καταχωρεί στους λογαριασμούς της τη συνολική τιμολογιακή αξία των πωλήσεων που πραγματοποιεί για τα μέλη της. Βάσει των σημερινών στοιχείων ενεργητικού της, στις 31 Δεκεμβρίου 1992 οι «εισπρακτέοι λογαριασμοί» της ήταν ύψους 194 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ (149,5 εκατομμύρια Ecu).

(174) Δεδομένου ότι η Finnboard ήταν εκείνη που συμμετείχε η ίδια ενεργά και άμεσα στη σύμπραξη, και όχι οι εταιρείες μέλη της, το πρόστιμο ενδείκνυται να επιβληθεί σε ένα πρώτο στάδιο στη Finnboard και να ληφθεί σαν ανώτατο όριο, βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2, το 10 % της συνολικής αξίας των τιμολογηθεισών πωλήσεων της Finnboard.

Ωστόσο, για να μειωθεί ο κίνδυνος μη πληρωμής του προστίμου, η Επιτροπή θα καταστήσει επίσης και τους τέσσερις φινλανδούς παραγωγούς ποιότητας GC, που κατά την εξεταζόμενη περίοδο ήταν μέλη της Finnboard (Kyro, Tampella, Metsä-Serla και United Paper Mills), από κοινού και αλληλεγγύως υπεύθυνους με την Finnboard για το μέρος εκείνο του συνολικού προστίμου που αντιστοιχεί κατά προ-

σέγγιση προς το μερίδιό τους στις πωλήσεις χαρτονιού της Finnboard στην Κοινότητα καθόλη τη διάρκεια του τελευταίου πλήρους ημερολογιακού έτους κατά το οποίο η σύμπραξη είναι γνωστό ότι λειτουργούσε. Όλες οι συμμετέχουσες εταιρείες αρνούνται ότι γνώριζαν πως η Finnboard είναι πιθανό να έχει διεπράξει οποιαδήποτε παράβαση και, κατά συνέπεια, αρνούνται κάθε υποχρέωση καταβολής προστίμων. Ωστόσο, η Finnboard ενήργησε ως «alter ego» και προς το συμφέρον τους, και είναι υπεύθυνοι για τις ενέργειές της, δεδομένου ιδίως ότι καθεμία από αυτές συμμετείχε στην Finnboard και εκπροσωπούνταν στο διοικητικό συμβούλιο με ένα μέλος (βλέπε συνεκδικασθείσες υποθέσεις 6 και 7/73, Commercial Solvents κατά Επιτροπής) [1].

(175) Καθόλη σχεδόν τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία η σύμπραξη είναι γνωστό ότι λειτουργούσε, οι τέσσερις αυτοί όμιλοι αναφέρονταν ως εταιρείες-μέλη της Finnboard. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του 1991 τρεις από αυτούς αναδιαρθρώθηκαν με αποτέλεσμα τα τμήματα (προηγουμένως χωρίς εταιρική μορφή) που ήταν υπεύθυνα για το χαρτόνι, να καταστούν χωριστές εταιρείες του ομίλου. Την 1η Ιανουαρίου 1991, η Tampella έδωσε εταιρική μορφή στο τμήμα δασοκομικών προϊόντων της με την επωνυμία Tampella Forest Inc. και η νέα εταιρεία έλαβε τη θέση της μητρικής της στην Finnboard. Η Metsä-Serla αναδιαρθρώθηκε το 1991 και από τις 30 Σεπτεμβρίου 2001 αντιπροσωπευόταν στην Finnboard από την Metsä-Serla Paper and Board Ltd. Η Kyro συνέστησε ως εταιρεία τα τμήματα χαρτιού και χαρτονιού από την 1η Ιανουαρίου 1992 υπό την επωνυμία Oy Kyro Board & Paper Ltd. Η θέση του ομίλου Kyro στην Finnboard κατελήφθη από τη νέα εταιρεία. Στις περισσότερες περιπτώσεις, άσχετα από τις επίσημες μεταβολές που επέρχονταν όσον αφορά τη συμμετοχή μιας εταιρείας, τα ίδια ανώτερα στελέχη συνέχιζαν να εκπροσωπούν κάθε όμιλο στο διοικητικό συμβούλιο της Finnboard.

Εκτός από την Tampella, οι εν λόγω εσωτερικές αναδιοργανώσεις (και οι επακόλουθες τυπικές μεταβολές όσον αφορά τη σύνθεση της Finnboard) έγιναν όλες μετά τη διενέργεια των ελέγχων τον Απρίλιο του 1991. Συνεπώς, στην περίπτωση των Metsä-Serla και Kyro δεν τίθεται θέμα όσον αφορά τον νομιμοποιούμενο αποδέκτη της απόφασης: ο ίδιος ο όμιλος ήταν επίσημα μέλος της Finnboard καθόλη τη διάρκεια της σχετικής περιόδου από το 1986 έως τον Απρίλιο του 1991. Όσον αφορά την Tampella, το γεγονός ότι το τμήμα δασοκομικών προϊόντων της απέκτησε εταιρική μορφή κατά τους τελευταίους λίγους μήνες της αποδεδειγμένης λειτουργίας της σύμπραξης, δεν επηρεάζει την ευθύνη του ίδιου του ομίλου (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 142 και 143).

Ούτε η μετέπειτα μεταβίβαση από την Tampella Forest Inc. στην Metsä-Serla των δραστηριοτήτων της στον τομέα των δασοκομικών προϊόντων (αρχές του 1993) δεν σημαίνει ότι η ευθύνη για συμμετοχή της Finnboard στην παράβαση μεταβιβάζεται στην εν λόγω θυγατρική εταιρεία (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 145 και 159).

Συνεπώς, η ευθύνη αυτή εξακολουθεί να βαρύνει την Tampella Corporation που συνεχίζει να υπάρχει ως επιχείρηση και, κατά τον υπολογισμό του προστίμου για το οποίο η Metsä-Serla είναι από κοινού και εις ολοκλήρου υπεύθυνη με την Finnboard, η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη την εν λόγω εξαγορά,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber und Weber GmbH & Ko KG, Kartonfabriek «De Eendracht» NV (με εμπορική επωνυμία BPB de Eendracht) NV Koninklijke KNP BT NV (πρώην Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik A/S, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd [πρώην Reed Paper & Board (UK) Ltd], Stora Kopparberge Bergslags AB, Enso Española SA (πρώην Tampella Española SA) και Moritz J. Weig GmbH & Co. KG παρέβησαν το άρθρο 85 παράγραφος 1 της συνθήκης με τη συμμετοχή τους:

— στην περίπτωση της Buchmann και της Rena από τον Μάρτιο του 1988 περίπου μέχρι τα τέλη του 1990 τουλάχιστον,

— στην περίπτωση της Enso Española, τουλάχιστον από τον Μάρτιο του 1988 μέχρι το τέλος Απριλίου 1991 τουλάχιστον,

— στην περίπτωση της Gruber & Weber από το 1988 τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1990,

— στις υπόλοιπες περιπτώσεις, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον,

σε μία συμφωνία και μια εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, από τα μέσα του 1986, οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα:

— πραγματοποίησαν σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό βιομηχανικό σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού,

— συμφώνησαν τακτικές αυξήσεις των τιμών για κάθε ποιότητα του προϊόντος σε κάθε εθνικό νόμισμα,

— προσχεδίασαν και εφήρμοσαν ταυτόχρονες και ενιαίες αυξήσεις των τιμών σε ολόκληρη την Κοινότητα,

— συμφώνησαν άτυπα να διατηρηθούν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με κατά καιρούς τροποποιήσεις,

— έλαβαν, όλο και συχνότερα από τις αρχές του 1991, εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην κοινοτική αγορά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών,

[1] Συλλογή ΔΕΚ 1974, σ. 223.

— αντήλλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών, ή

β) με την οποία, ακόμη και εάν δεν κοινοποιούνται συγκεκριμένες πληροφορίες, προωθείται, διευκολύνεται ή ενθαρρύνεται μια κοινή αντίδραση του κλάδου όσον αφορά τις τιμές ή τον έλεγχο της παραγωγής ή

γ) με την οποία μπορεί να ελεγχθεί η συμμετοχή ή η συμμόρφωση προς οποιαδήποτε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία όσον αφορά τις τιμές ή την κατανομή της αγοράς στην Κοινότητα.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί), πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται όχι μόνο η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών, αλλά και η κοινοποίηση οποιωνδήποτε στοιχείων σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση των εισερχόμενων και ανεκτέλεστων παραγγελιών, την πρόβλεψη του ποσοστού χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας (έστω και αν πρόκειται, και στις δύο περιπτώσεις, για συνολικά μεγέθη) ή την παραγωγική ικανότητα κάθε μηχανήματος.

Κάθε τέτοιο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών πρέπει να περιορίζεται στη συλλογή και κοινοποίηση συγκεντρωτικών στατιστικών στοιχείων για την παραγωγή και για τις πωλήσεις που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση ή τη διευκόλυνση μιας κοινής βιομηχανικής συμπεριφοράς.

Οι επιχειρήσεις καλούνται επίσης να απέχουν από οποιαδήποτε ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν σημασία για τον ανταγωνισμό πέραν εκείνων των οποίων επιτρέπεται η ανταλλαγή, και να μη συμμετέχουν σε οποιεσδήποτε συνεδριάσεις ή άλλες επαφές για να συζητήσουν τη σημασία των ανταλλασσόμενων πληροφοριών ή την πιθανή ή ενδεχόμενη αντίδραση του κλάδου ή μεμονωμένων παραγωγών στις πληροφορίες αυτές.

Τάσσεται προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης για να γίνουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις σε οποιοδήποτε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών.

Άρθρο 3

Με την παρούσα απόφαση επιβάλλονται, για τις παραβάσεις του άρθρου 1 που διαπιστώθηκαν, τα ακόλουθα πρόστιμα στις παρακάτω επιχειρήσεις:

i) Buchmann GmbH, πρόστιμο 2 200 000 Ecu·

ii) Cascades SA πρόστιμο 16 200 000 Ecu·

iii) Enso-Gutzeit Oy, πρόστιμο 3 250 000 Ecu·

iv) Europa Carton AG, πρόστιμο 2 000 000 Ecu·

v) Finnboard — the Finnish Board Mills Association, πρόστιμο 20 000 000 Ecu, για το οποίο η Oy Kyro AB είναι αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνη με τη Finnboard για το ποσό των 3 000 000 Ecu, η Metsä-Serla Oy για το ποσό των 7 000 000 Ecu, η Tampella Corp. για το ποσό των 5 000 000 Ecu και η United Paper Mills Ltd για το ποσό των 5 000 000 Ecu·

vi) Fiskeby Board AB, πρόστιμο 1 000 000 Ecu·

vii) Gruber & Weber GmbH & Co. KG, πρόστιμο 1 000 000 Ecu·

viii) BPB de Eendracht NV, πρόστιμο 1 750 000 Ecu·

ix) NV Koninklijke KNP BT NV, πρόστιμο 3 000 000 Ecu·

x) Laakmann Karton GmbH & Co. KG, πρόστιμο 2 200 000 Ecu·

xi) Mayr-Melnhof Karton Gesellschaft mbH, πρόστιμο 21 000 000 Ecu·

xii) Mo Och Domsjö AB, πρόστιμο 22 750 000 Ecu·

xiii) Papeteries de Lancey SA, πρόστιμο 1 500 000 Ecu·

xiv) Rena Kartonfabrik A/S, πρόστιμο 200 000 Ecu·

xv) Sarrió SpA, πρόστιμο 15 500 000 Ecu·

xvi) SCA Holding Limited, πρόστιμο 2 200 000 Ecu·

xvii) Stora Kopparbergs Bergslags AB, πρόστιμο 11 250 000 Ecu·

xviii) Enso Española SA, πρόστιμο 1 750 000 Ecu·

xix) Moritz J. Weig GmbH & Co. KG, πρόστιμο 3 000 000 Ecu.

Άρθρο 4

Τα πρόστιμα που επιβάλλονται βάσει του άρθρου 3 καταβάλλονται σε Ecu εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης στον ακόλουθο τραπεζικό λογαριασμό της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: 310-0933000-43 Banque Bruxelles-Lambert, Agence Europeenne, Rond Point Schuman 5, B-1040 Bruxelles.

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, οφείλονται αυτόματα τόκοι, με το επιτόκιο που εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα επί των συναλλαγών του σε Ecu κατά την πρώτη εργάσιμη ημέρα του μήνα κατά τη διάρκεια του οποίου εκδόθηκε η παρούσα απόφαση, προσαυξημένο κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες, ήτοι 9,25 %.

Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στους:

— Buchmann GmbH, D-76857 Rinnthal,

— Cascades SA, Les Mercuriales, Tour Ponant, 40 rue Jean-Jaurès, F-93176 Bagnolet Cedex,

— Enso-Gutzeit Oy, Kanavaranta 1, SF-00160 Helsinki,

— Europa Carton AG, Spitalerstraße 11, D-20095 Hamburg,

— Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Eteläesplanadi 2, SF-00130 Helsinki,

— Oy Kyro Ab, SF-39200 Kyröskoski,

— Metsä-Serla Oy, Fabianinkatu 8, SF-00130 Helsinki,

— Tampella Corporation, PO Box 256, Lapintie 1, SF-33101 Tampere,

— United Paper Mills, PO Box 40, SF-37601 Valkeakoski,

— Fiskeby Board AB, Box 1, Fiskeby, S-601102 Norrköping,

— Gruber & Weber GmbH & Co. KG, D-76593 Gernsbach,

— Kartonfabriek «de Eendracht» NV (με εμπορική επωνυμία BPB de Eendracht), Woldweg 18, NL-9902 AG Appingedam,

— NV Koninklijke KNP BT NV, Paulbergweg 2, NL-1105 AG Amsterdam 20,

— Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Bonsfeldstraße 1-4, D-42555 Velbert,

— Mo Och Domsjö AB, Strandvägen 1, S-11484 Stockholm,

— Mayr-Melnhof Karton Gesellschaft mbH, Brahmsplatz 6, A-1041 Vienna,

— Papeteries de Lancey SA, Rue du Petit Clamart, F-78140 Vélizy Villacoublay,

— Rena Kartonfabrik A/S, N-2451 Rena,

— Sarrió SpA, Via G. de Medici 17, I-20013 Pontenuovo-Magenta (Milano),

— SCA Holding Ltd, New Hythe House, Aylesford, Maidstone Kent ME20 7PB,

— Stora Kopparbergs Bergslags AB, S-79180 Falun,

— Enso Española SA, Carretera N-2 Km 592, 6, E-08755 Castellbisbal,

— Moritz J. Weig GmbH & Co. KG, Polcherstraße 113, D-56727 Mayen.

Η απόφαση αυτή είναι εκτελεστή σύμφωνα με το άρθρο 192 της συνθήκης ΕΚ.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 1994.

Για την Επιτροπή
Karel VAN MIERT
Μέλος της Επιτροπής

Πίνακας 1

Παραγωγή, πωλήσεις και κατανάλωση χαρτονιού (1990)

(σε 1 000 τόνους)

	Παραγωγή				Πωλήσεις					Κατανάλωση														
					Σύνολο	Εκ των οποίων εξαγωγές				Εισαγωγές ΕΚ				Εισαγωγές ΕΖΕΣ				Εγχώρια προέλευση				Σύνολο	Ανά ποιότητα		
	SBS	GC	GD	Σύνολο		ΕΚ	ΕΖΕΣ	Άλλος	Σύνολο	SBS	GC	GD	Σύνολο	SBS	GC	GD	Σύνολο	SBS	GC	GD	Σύνολο		SBS	GC	GD
Μπενελούξ	—	24,4	6,4	30,8	30,7	22,3	0,9	—	23,2	—	16,3	40,2	56,5	6,7	20,2	8,3	35,2	—	5,2	2,4	7,6	99,3	6,7	41,7	50,9
Δανία	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,7	7,3	8,0	10,0	22,1	15,4	47,5	—	—	—	—	55,5	10,0	22,8	22,7
Γερμανία	—	205,4	656,8	862,2	861,7	217,6	20,3	101,4	339,3	—	21,7	76,3	98,0	81,7	86,8	70,1	238,6	—	132,6	386,1	518,7	855,3	81,7	241,1	532,5
Ισπανία	5,0	46,7	229,3	281,0	276,5	57,8	1,2	53,9	112,9	—	8,3	4,5	12,8	16,4	18,2	0,4	35,0	4,1	35,3	123,4	162,8	210,6	20,5	61,8	128,3
Γαλλία	—	167,4	143,6	311,0	301,9	99,9	2,0	20,0	121,9	—	43,8	136,7	180,5	27,8	79,9	33,7	141,4	0,2	97,3	82,4	179,9	501,8	28,0	221,0	252,8
Ελλάδα	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,1	8,4	10,5	5,1	6,5	2,7	14,3	—	—	—	—	24,8	5,1	8,6	11,1
Ιρλανδία	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,7	4,5	8,2	5,5	12,8	0,9	19,2	—	—	—	—	27,4	5,5	16,5	5,4
Ιταλία	—	49,5	537,4	586,9	588,3	107,9	2,9	51,3	162,1	—	21,2	10,2	31,4	18,6	21,9	30,8	71,3	—	41,7	384,5	426,2	528,9	18,6	84,8	425,5
Κάτω Χώρες	—	32,0	100,7	132,7	127,2	85,1	4,3	5,6	95,0	—	20,6	36,8	57,4	23,0	28,1	19,6	70,7	—	10,9	21,1	32,0	160,1	23,0	59,6	77,5
Πορτογαλία	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,1	14,3	20,4	0,9	4,3	1,3	6,5	—	—	—	—	26,9	0,9	10,4	15,6
Ηνωμένο Βασίλειο	—	178,8	50,8	229,6	225,3	30,0	2,7	10,6	43,3	—	40,6	95,0	135,6	41,0	199,8	36,8	277,6	—	139,4	42,6	182,0	595,2	41,0	379,8	174,4
ΕΚ	5,0	704,2	1725,0	2434,2	2411,6	620,6	34,3	242,8	897,7	—	185,1	434,2	619,3	236,7	500,6	220,0	957,3	4,3	462,4	1042,5	1509,2	3085,8	241,0	1148,1	1696,7
Σουηδία	229,8	326,2	99,1	655,1	649,1	418,9	66,5	85,4	570,8	—	2,0	3,6	5,6	1,1	7,0	1,0	9,1	11,4	36,1	30,6	78,1	92,8	12,5	45,1	35,2
Νορβηγία	—	20,6	—	20,6	19,3	13,4	0,7	1,5	15,6	—	0,7	1,6	2,3	2,4	8,0	2,6	13,0	—	3,7	—	3,7	19,0	2,4	12,4	4,2
Φινλανδία	125,5	504,6	2,0	632,1	603,2	337,3	24,3	189,2	550,8	—	—	0,8	0,8	2,2	1,7	3,4	7,3	14,6	37,6	0,2	52,4	60,5	16,8	39,3	4,4
Αυστρία	—	—	339,0	339,0	336,4	134,4	11,9	108,4	254,7	—	4,9	9,2	14,1	6,5	11,1	1,9	19,5	—	—	81,7	81,7	115,3	6,5	16,0	92,8
Ελβετία	—	10,2	87,2	97,4	98,0	53,0	2,5	4,1	59,6	—	5,2	4,0	9,2	20,4	25,1	11,5	57,0	—	5,3	33,1	38,4	104,6	20,4	35,6	48,6
ΕΖΕΣ	355,3	861,6	527,3	1744,2	1706,0	957,0	105,9	388,6	1451,5	—	12,8	19,2	32,0	32,6	52,9	20,4	105,9	26,0	82,7	145,6	254,3	392,2	58,6	148,4	185,2
ΕΟΧ	360,3	1565,8	2252,3	4178,4	4117,6	1577,6	140,2	631,4	2349,2	—	197,9	453,4	651,3	269,3	553,5	240,4	1063,2	30,3	545,1	1188,1	1763,5	3478,0	299,6	1296,5	1881,9

Πηγή: PG Paperboard Information Exchange.

Πίνακας 2

Συμμετοχή στις συνεδριάσεις PWG από τον Νοέμβριο 1989

	28. 11. 1989	6. 2. 1990	6. 4. 1990	23. 5. 1990	26. 11. 1990	1. 2. 1991	12. 4. 1991	27. 5. 1991	5. 6. 1991
Cascades	×	×	×	×	×	×	×	απούσα	×
CBC	×*	×	×	×*	×*	×	άγνωστο	×	×
Feldmuhle	×*	×	×	×*	×*	×	άγνωστο	×	×
Finnboard	απούσα;	άγνωστο	×	×	×	×	×		×
M-M	×*	×	×	×	×	×	×	×	×
MoDo	×	;	×	×	×	×	διεψεύσθη		διεψεύσθη (1)
Sarrió/Saffa	×*	;	×	×	×	×	×	×	απούσα
Weig	×	×	×	×	×	×	άγνωστο	×	απούσα

× = η παρουσία στην PWG έγινε παραδεκτή.
×* = πιθανώς παρούσα στην PWG εξαιτίας της συμμετοχής στη συνεδρίαση προέδρων της ίδιας ημέρας.
(1) η MoDo αρνείται τη συμμετοχή στη συνεδρίαση PWG στις 5 Ιουνίου 1991, αλλά συμμετείχε στη συνεδρίαση προέδρων της ίδιας ημέρας.

Πίνακας 3

Συμμετοχή στα συμβούλια προέδρων

	(1) 29. 5. 1986	(2) 10. 11. 1986	(3) 20. 5. 1987	(4) 4. 12. 1987	(5) 25. 5. 1988	(6) 17. 11. 1988	(7) 17. 5. 1989	(8) 28. 11. 1989	(9) (1) 23. 5. 1990	(10) 26. 11. 1990	(11) 5. 6. 1991
Badische (KNP)	×		×	×	×		×				
Billerud (Stora)			×								
Cascades (2)		×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
CBC (Stora)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Deisswil (M-M)		×				×	×	×	×		
De Eendracht	×		×	×		×			;		×
De Lancey	×		×	×	×	×	×		;	×	×
Djupafors (Cascades) (2)	×						×				
Duffel (Cascades) (2)	×		×	×	×	×	×				
Enso-Gutzeit	×		×	×	×	×	×	×	;	×	×
Europa Carton	×			×			×		×	×	
Feldmuehle (Stora)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Finnboard	×	×	×		×	×	×		×	×	×
Fiskeby	×						×		;	×	×
Iggesunds Bruk (MoDo) (3)	×		×	×	×		×	×	×	×	×
Kopparfors (Stora)				×	×	×		×	×	×	
KNP Vouwkarton (KNP)	×	×	×	×	×	×	×				
Laakmann	×		×	×	×	×	×	×	×		
Mayr-Melnhof (συμπεριλαμβανομένης της FS)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Metsä Serla (FB)	×		×		×		×		×		×
Prat Carton (Sarrió)	×				×	×		×			
Reedpack (SCA)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	
Rena									×	×	×
Saffa (Sarrió)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	
United Paper Mills (FB)							×				
Tampella Española					×	×	×				
Thames Board (MoDo) (3)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Weig	×	×		×	×		×	;	×	×	
Scanpapp/NPI	×		×	×	×	×	×	×	;	×	×

(1) Η κατάσταση παρουσιών στη συνεδρίαση του Ελσίνκι στις 23 Μαΐου 1990 δεν επεσυνάφθη στα πρακτικά της συνεδρίασης.
(2) Μετά την αγορά των εταιρειών Djupafors και Duffel από τον όμιλο Cascades, οι εταιρείες αυτές δεν εκπροσωπούνται χωριστά.
(3) Από τις 17 Μαΐου 1989 ο πρόεδρος της Iggesund Paperboard AB εκπροσωπεί και τις δύο εταιρείες MoDo.

Πίνακας 4

Συμμετοχή σε γνωστές συνεδριάσεις JMC

Ημερομηνίες συνεδριάσεων	Badische (KNP)	Buchmann (1)	Cascades	Europa Carton	Finnboard (2)	Fiskeby (3)	Gruber & Weber (4)	Kartonfabriek de Eendracht (5)	KNP (6)	Laakmann (7)	M-M/FS (8)	MoDo Igg/TBM (9)	Papeteries de Lancey (10)	Prat Carton (Sarrió)	Rena	Sarrió/Saffa (11)	SCA Holding (Reed)	Stora (12)	Tampella Española	Weig
13 Ιανουαρίου 1988				×													×			
5 Φεβρουαρίου 1988																	×			
17 Φεβρουαρίου 1988																	×			
16-17 Μαρτίου 1988	×		×														×			
11 Μαΐου 1988																	×			
1 Ιουνίου 1988																	×			
28-29 Ιουνίου 1988			×										×							×
31 Αυγούστου 1988	×		×	×																
20 Σεπτεμβρίου 1988										×							×			
4 Νοεμβρίου 1988																	×			
13 Δεκεμβρίου 1988																	×			
8-9 Φεβρουαρίου 1989			×		×	×					×						×		×	
3-4 Απριλίου 1989				×				×			×						×			
27-28 Ιουνίου 1989			×		×						×	×	×				×			×
6-7 Σεπτεμβρίου 1989			×		×						×	×			×	×	×	×	×	
16 Οκτωρίου 1989											×	×								
23 Οκτωρίου 1989			×			×					×	×					×			
29 Νοεμβρίου 1989			×	×	×	×					×	×								
6-7 Φεβρουαρίου 1990		×	×		×	×	×				×	×			×			×	×	
4-5 Απριλίου 1990			×	×	×	×	;				×	×						×	×	
14 Μαΐου 1990		×	×				×				×									
28 Ιουνίου 1990					×					×	×	×		×						
4 Σεπτεμβρίου 1990		×	×	×			×				×			×					×	×
6 Σεπτεμβρίου 1990					×						×	×			×			×		
8-9 Οκτωρίου 1990		×	×		×		;				×	×		×	×			×	×	
19-20 Νοεμβρίου 1990		×	×		×		;	×			×	×								×

Ημερομηνίες συνεδριάσεων	Badische (KNP)	Buch-mann (1)	Cascades	Europa Carton	Finn-board (2)	Fiske-by (3)	Gruber & Weber (4)	Karton-fabriek de Een-dracht (5)	KNP (6)	Laak-mann (7)	M-M/ FS (8)	MoDo Igg/ TBM (9)	Papeteries de Lan-cey (10)	Prat Carton (Sarrió)	Rena	Sarrió/ Saffa (11)	SCA Holding (Reed)	Stora (12)	Tampella Española	Weig
29-30 Ιανουαρίου 1991		×	×		×					×	×	×	×					×	×	×
5 Μαρτίου 1991		×	×		×						×	×	×					×	×	
10 Απριλίου 1991		×	×		×						×	×	×						×	×
3-10 Ιουλίου 1991			×		×						×					×		×		

(1) Η Buchmann παραδέχεται τη συμμετοχή της από το 1988, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία πριν από το 1990.
(2) Η Finnboard δεν παρέσχε πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή της κατά την περίοδο πριν από το 1989.
(3) Η Fiskeby παραδέχεται τη συμμετοχή της από το 1983, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία πριν από το 1989.
(4) Η Gruber & Weber παραδέχεται τη συμμετοχή της από το 1989, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία πριν από το 1990.
(5) Η De Eendracht παραδέχεται τη συμμετοχή της από το 1989.
(6) Η KNP είναι γνωστό ότι συμμετείχε στις «περισσότερες συνεδριάσεις».
(7) Η Laakmann παραδέχεται τη συμμετοχή της στις συνεδριάσεις από το 1984.
(8) Το M-M δεν παραδέχεται τη συμμετοχή σε συνεδριάσεις πριν από το 1989.
(9) Η MoDo παραδέχεται ότι η TBM «μπορεί να συμμετέσχε» πριν από το 1989, αλλά δεν παρέχει λεπτομέρειες.
(10) Η Papeteries de Lancey παραδέχεται τη συμμετοχή της σε συνεδριάσεις το 1988, 1989, 1990 και το 1991.
(11) Η Sarrió/Saffa παραδέχεται την τακτική της συμμετοχή σε συνεδριάσεις, αλλά δεν παρέχει λεπτομέρειες.
(12) Η Stora παραδέχεται τη συμμετοχή της στις περισσότερες συνεδριάσεις από την αρχή.

Πίνακας 5

Συμμετοχή σε συνεδριάσεις MC/JMC

Εταιρεία	Συμμετοχή παραδεκτή		Εντοπίστηκαν ως σημμετέχοντες σε συνεδριάσεις από														
	από	έως	Buchmann (GD)	Cascades (GC/GD)	Europa (GD)	Finnboard (GC)	Karton-fabriek de Eendracht	Laakmann	M-M/FS	MoDo	Papeteries de Lancey	Prat Carton	Sarrió/ Saffa	SCA/ Reed-pack (1)	Stora	Tampella Española	Weig
Badische (KNP)	1986	1989												σπάνια			
Buchmann	1988	1990	×	×	×	×	×	×	×				×	μία φορά	×		×
Cascades	1987	1991	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Europa Carton	1988	1990			×			×	×	×			×	—	×		
Finnboard	1989	1991		×		×				×	×	×	×	(μόνο GC)	×	×	
Fiskeby	1983	1990			×				×				×	περιστα-σιακά	×		
Gruber & Weber	1989	1990	×		×		×	×	×				×	περιστα-σιακά		×	×
Kartonfabriek de Eendracht	1989	1990	×				×		×	×			×	περιστα-σιακά	×		×
KNP	1989	1989 (2)		×				×					×	×	×		
Laakmann	1984	1990	×		×		×	×	×				×	×	×		×
M-M/FS	1989	1991	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
MoDo (Igg/TBM)	1989	1991		×		×	×		×	×	×	×	×	(μόνο GC)	×	×	
Papeteries de Lancey	1988	1991		×		×			×	×	×	×	×	περιστα-σιακά	×		
Prat Carton	1990	1991	×	×		×		×			×	×		περιστα-σιακά	×	×	×
Rena	1989	1990		×		×			×	×	×		×				
Sarrió/Saffa	1984	1991		×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
SCA/Reedpack	1987	1990	×	×	×		×		×	×		×	×	×	×	×	×
Stora	1984	1991	×	×		×		×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Tampella Española	1989	1991	×	×		×		×	×	×	×	×	×	περιστα-σιακά	×	×	×
Weig	1989	1991	×	×	×		×	×	×	×			×	περιστα-σιακά	×		×
NPI	δεν απάντησε			×		×			×	×				×			

(1) H Reed P & B/SCA συμμετείχε μόνο σε συνεδριόσεις GD.
(2) Μετά την αγορά από την M-M 1η Ιανουαρίου 1990, η M-M Eerbeek εξακολούθησε να συμμετέχει στη JMC.

Πίνακας 6

Συμμετοχή στην οικονομική επιτροπή

	15. 10. 1986	4. 2. 1987	4. 11. 1987	27. 1. 1988	3. 5. 1988	20. 9. 1988	3. 2. 1989	8. 5. 1989	3. 10. 1989	20. 2. 1990	25. 10. 1990
Buchmann										×	
Badische (KNP)	×	×	×					×			
CBC (Stora)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Cascades	×	×			×						
Deisswil (M-M)	×		×	×	×	×		×		×	
Duffel (Cascades)				×	×		×	×			
Feldmühle (Stora)	×			×	×						
Finnboard	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Fiskeby								×			
Kartonfabriek de Eendracht	×	×					×	×	×	×	×
Kopparfors (Stora)			×	×					×		
KNP (1)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Laakmann	×	×	×	×	×				×	×	×
M-M/FS	×		×	×	×	×	×	×	×		
MoDo (TBM/Iggesund) Bruk	×	×		×		×	×	×			
Papeteries de Lancey		×	×	×	×	×	×	×	×	×	
Prat Carton (Sarrió)						×		×	×		
Reed P & B (SCA)	×	×	×	×	×	×	×	×		×	
Sarrió/Saffa		×			×	×	×	×	×	×	
Tampella Española		×	×	×	×			×			
NPI	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×

(1) Από 1ης Ιανουαρίου 1990, KNP Eerbeek.

Πίνακας 7

Συμμετοχή στον όμιλο παραγωγών χαρτονιού

Επιχείρηση	Συμβούλιο προέδρων (PC)	PWG	JMG	Οικονομική επιτροπή
Buchmann			×	× [1]
Cascades	×	×	×	×
Enso Gutzeit	×	[2]	[2]	[2]
Europa Carton	×		×	
Finnboard	×	×	×	×
Fiskeby	×		×	× [3]
Gruber & Weber			×	
Kartonfabriek de Eendracht	×		×	×
KNP	×	×	×	×
Laakmann	×		×	×
M-M	×	×	×	×
MoDo	×	×	×	×
Papeteries de Lancey	×		×	×
Rena	×		×	×
Sarrió	×	×	×	×
SCA Holding (formely Reed P & B)	×		×	×
Stora	×	×	×	×
Tampella Española	×		×	×
Weig	×	×	×	

[1] Μόνο μία φορά από το 1986.
[2] Η Enso Gutzeit ήταν μέλος της NPI στην οποία συμμετείχε η ίδια ή εκπροσωπήθηκε από τη Finnboard.
[3] Μόνο μία φορά.

Πίνακας 8

Ευθύνη των διαδόχων επιχειρήσεων

Παραλήπτης	Εξαγορά επιχείρησης	on/in	Πριν από την εξαγορά η επιχείρηση συμμετείχε σε:	από/έως	Οικονομική ή λειτουργική συνέχεια μετά την εξαγορά	Συνέχιση της παραγωγής μετά την εξαγορά	Παρατηρήσεις
Cascades SA	1. Kartonfabriek van Duffel NV	1 Μαρτίου 1989	PC, JMC, EC	1986-1989	ναι	ναι	Η Cascades Duffel και η Cascades Djupafors εξακολούθησαν να συμμετέχουν στο PG-Paperboard μαζί με τις άλλες επιχειρήσεις του ομίλου Cascades έως ότου όλες οι εμπορικές λειτουργίες του ομίλου αναλήφθησαν από την Cascades Commercialisation SA τον Ιανουάριο 1990
	2. Djuparfors AB	1 Απριλίου 1989	PC, JMC	1986-1989	ναι	ναι	
NV Koninklijke KNP BT	KNP	σης αρχές του 1993 (Η KNP συγχωνεύτηκε με άλλους δύο ολανδικούς ομίλους χάρτου)	PC, PWG, JMC, EC	1986-1991 [1]	ναι	—	
Mayr-Melnhof [2] [3] [4] [5]	Deisswil	1 Ιανουαρίου 1990 (πλήρης ελεγχος)	PC, JMC, EC	1986-1989	ναι	ναι	Μετά την εξαγορά από την M-M, Deisswil αντιπρόσωποι εξακολούθησαν να συμμετέχουν σε ορισμένους ομίλους
MoDo	1. Thames Board Ltd	1 Ιανουαρίου 1988 (αγοράστηκε από την AB Iggesunds Bruk και μετονομάστηκε σε Iggesund Paperboard (Workington) Ltd.	PC, PWG, JMC, EC	1986-1988	ναι	ναι	Μετά την εξαγορά από την AB Iggesunds Bruk, TBM/IP(W), αντιπρόσωποι εξακολούθησαν να συμμετέχουν στο PC και το PWG έως τα μέσα του 1989 και στο JMC έως το 1991
	2. AB Iggesunds Bruk	1 Ιανουαρίου 1989 (συγχώνευση των MoDo/Holmen/Iggesund)	PC	1986-1988	ναι	ναι	Μετά τη συγχώνευση, ο νέος όμιλος MoDo αντιπροσωπευόταν από τα μέσα του 1989 στο PC, PWG και JMC από την Iggesunds Paperboard AB (τμήμα χαρτονιού της MoDo). Εκπρόσωποι της IP(W) καθώς και εκπρόσωποι από τα κεντρικά γραφεία εξακολούθησαν να συμμετέχουν στο JMC
Sarrió	1. Cartiere Saffa SpA	1989-1990 (συγχώνευση Saffa με Sarrió)	PC, PWG, JMC, EC	1986-1990	ναι	ναι	Μετά τη συγχώνευση, η συμμετοχή στις συνεδριάσεις της Saffa/Sarrió συνεχίστηκαν όπως προηγούμενα
	2. Prat Carton	Φεβρουάριος 1991	PC, JMC, EC	1986	ναι	—	Η Sarió συνεχίζοντας την οικονομική δραστηριότητα της Prat Carton, είναι υπεύθυνη για την προηγούμενη συμμετοχή της

Παραλήπτης	Εξαγορά επιχείρησης	on/in	Πριν από την εξαγορά η επιχείρηση συμμετείχε σε:	από/έως	Οικονομική ή λειτουργική συνέχεια μετά την εξαγορά	Συνέχιση της παραγωγής μετά την εξαγορά	Παρατηρήσεις
Stora	1. Kopparfors AB	1 Ιανουαρίου 1987	PC, EC	1986-1990	ναι	ναι	Μετά την εξαγορά από την Stora, η Kopparfors AB εξακολούθησε να αποτελεί μέλος των PC, JMC και EC
	2. Feldmühle AG	Απρίλιος-Δεκέμβριος 1990 (συγχώνευση FM/Stora)	PC, PWG, JMC, EC	1986-1990	ναι	ναι	1. Στη νέα δομή του ομίλου Stora, οι δραστηριότητες των FM και Kopparfors στον τομέα του χαρτονιού συνδιάζονται στο Billerud Carton Board division 2. Μετά τη συγχώνευση με τη Stora, η συμμετοχή στη σύμπραξη εξακολούθησε
	3. Χαρτοποία Béghin-Corbehem	1989 (από FM)	PC, PWG, JMC, EC	1986-1989	ναι	ναι	Η FM εξαγόρασε το 50 % της BC το 1988 και το υπόλοιπο το 1989

(1) Η KNP πώλησε τη KNP Vouwkarton στην M-M την 1η Ιανουαρίου 1990, διατήρησε όμως την Badische Kartonfabrik.
(2) Οι M-M και FS-Karton από το 1984.
(3) Η KNP εξακολουθεί να είναι υπεύθυνη για την ανάμειξή του στη σύμπραξη πριν από την αγορά από την M-M της KNP Vouwkarton (σήμερα M-M Eerbeek) την 1η Ιανουαρίου 1990.
(4) Η Laakmann αγοράστηκε από την M-M στα τέλη του 1992 ταυτόχρονα με την κίνηση της διαδικασίας στην περίπτωση αυτή και αντιμετωπίζεται ως χωριστή επιχείρηση.
(5) Η αγορά από την M-M της επιχείρησης Colthrop Board δεν επηρεάζει την ευθύνη της SCA Holding [η οποία παλαιότερα ονομαζόταν Reed Paper & Board (UK) Ltd].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1987-1991

Α. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 1987 (ΜΟΝΟΝ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ)

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Cascades (Djupafors)			45 15. 12. (1) 31. 1. β				
Finnboard			GC 45 13. 11. α 26. 1. β Graphic 55 10. 11. α 15. 12. β				
Fiskeby			9 % — α 16. 2. β				
De Eendracht			8 % 14. 11. α 12. 1. β				
KNP/Eerbeek			9 % Νοέμβριος α 2. 2. β				
Laakmann			9 % Νοέμβριος α 1. 1. β				
M-M			9 % Νοέμβριος α 12. 1. β				
Iggesund-Bruks (MoDo)			Graphic 55 3. 11. α 1. 1. β				
Thames Board Mill (MoDo)			GC 45 5. 11. α 26. 1. β				
Sarrió Saffa			9 % — α Ιανουάριος β				
Reed P&B (SCA)			GD 1 30 GD 2 20 29. 1. α 30. 3. β				
Feldmühle (Stora)			9 % 1. 12. α Φεβρουάριος β				
Kopparfors (Stora)			50 2. 12. α 1. 2. β				

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

Β. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ/ΑΠΡΙΛΙΟ 1988

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	GC 15 GD 12 30. 12. α 15. 2. β						
Cascades-France	ελάχιστο A, B, C B 2-15 B 2-16	GC 1 70 GC 2 50 GD 40 24. 12. α 1. 3. β		GC 3 GD 2,5 19. 2. α 19. 2. β			
Cascades (Djupafors)		GC 2 45-55 20. 1. α 1. 3. β	GC 6 % αργότερα: 5 % 4. 1. α 1. 4. β				
Enso Gutzeit			SBS 40 1. 3. α 18. 4. β				
Europa Carton	GD — α 29. 2. β έγγραφο B 4-1 B 4-2				έγγραφο B 4-3		
Finnboard	GC 2 15 4. 1. α 10. 2. β	GC 2 50 4. 2. α 1. 3. β	GC 2 6 % 12. 2. α 11. 4. β				GC 2 ? 7. 3. α 12. 5. β Graphic 200 12. 5. α 15. 6. β
Fiskeby	ελάχιστο A, B, C B 6-2		GD 5 % 20 23. 3. α 27. 4. β				
KNP/Eerbeek	GC 12 % GD 10 % 11. 1. α 1. 3. β		GC 28 GD 20 14. 3. α 1. 5. β	GC 3 GD 2 8. 2. α 1. 4. β			
Laakmann	GD 9,5 % (= 11-13 DM) Ιανουάριος α μέσα Φε- β βρουαρίου		GD 5 % — α 11. 4. β	GD 2 17. 2. α 1. 4. β	6-7 % 17. 6. α 1. 7. β		
FS/MM	GC 15 GD 12 18. 12. α 15. 2. β	GC 2 50 GD 40 18. 1. α 1. 3. β για GC 1. 4. β για GD	6 % 23. 2. α 14. 4. β		GC 15 GD 12 — α 1. 6. β	50 14. 12. α 25. 1. β	
Deisswil (MM)	GC 15 GD 12 13. 1. α 1. 3. β	GC 50 GD 40 20. 1. α 1. 4. β	20 αρχικά: 25 18. 3. α 22. 4. β				GC 250 GD 200 — α 15. 3. β

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
TBM (MoDo)			6 % 8. 2. α 8. 4. β				
Iggesund-Bruks (MoDo)			SBS 40 24. 3. α 6. 6. β		SBS 2-5 % (12) 11. 4. α 1. 7. β		
De Lancey		50 — α 1. 3. β					
Rena			6 % 11. 3. α 25. 4. β				
Sarrió Saffa	GC 15 GD 12	GC 50 GD 40 3. 2. α 1. 3. β για GC 1. 4. β για GD	6 % 8. 3. α 1. 5. β	GC 3 GD 2,5	GC 15 GD 12 — α 1. 4. β	50 — α 15. 1. β	
Reed P&B (SCA)	GD 12 — α 1. 3. β	GD 40 — α 1. 4. β	GD 20 26. 2. α 25. 4. β				
Feldmühle (Stora)	GC 15 GD 12 13. 1. α 15. 2. β	GC 1 70 GC 2 50 GD 40 21. 1. α 1. 3. β	6 % 23. 2. α 5. 4. β	GC 3 GD 2,5 12. 2. α 1. 4. β	GC 15 GD 12 10. 3. α 1. 5. β	έγγραφο B 17-2 B 17-18	GC 250 GD 200 — α 15. 3. β
Kopparfors (Stora)	GC 15 29. 12. α 8. 2. β		GC 6 % 17. 2. α 15. 4. β		GC 15 11. 3. α 1. 5. β		GC 250 29. 1. α 1. 3. β
CBC (Stora)		GC 2 50 21. 1. α 1. 3. β					
Tampella Española		GC 2 50 GD 40 — α 1. 3. β	GC 35 GD 20 — α 1. 4. β				
Weig	GD 12 6. 1. α 22. 2. β	GD 40 4. 2. α 11. 4. β	GD 5-6 % 25. 2. α 1. 4. β	GD 2,5 11. 2. α 1. 4. β	GD 10 DM 28. 3. α 2. 5. β		

Γ. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ 1988

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	αυξήσεις κατά πελάτη — α 17. 10. β						

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Cascades	GC 15 GD 9 25. 7. α 1. 10. β			GC 3 GD 2 — α 1. 10. β 1. 11. β		70 30. 6. α 15. 7. β	
Enso Gutzeit	SBS 10-13 30. 8. α 15. 10. β	SBS 50 29. 8. α 1. 10. β	SBS 50 21. 11. α 23. 1. β	SBS 2 29. 9. α 1. 10. β	SBS 6 % 19. 10. α 1. 1. β		SBS 350-500 — α 1. 10. β 1. 1. β
Europa Carton	GD 9 — α 31. 10. β				GD 10 — α 15. 11. β		GD 350 14. 9. α 1. 11. β
Finnboard	GC 15 11. 7. α 1. 10. β	GC 50 26. 8. α 1. 10. β		GC 3 11. 7. α 1. 10. β	GC 15 11. 7. α 1. 10. β	GC 100 αργότερα 70 11. 7. α 1. 10. β	385 1. 8. α 1. 10. β
Fiskeby	GD 9 Ιούλιος α 1. 11. β	GD 30 11. 7. α 1. 10. β					GD 350 — α 1. 11. β
Gruber & Weber	GD 9 2. 8. α 15. 10. β						
KNP/Eerbeek	GC 10 % GD 7 % 29. 8. α 20. 10. β	GC 50 GD 30 15. 7. α 1. 10. β					
KNP/Badische	GD 9 Αυγούστος α 1. 9. β						
Laakman	GD 9 28. 7. α 1. 10. β			GD 2 19. 9. α 1. 11. β			
FS/MM	GC 15 GD 9 25. 7. α 15. 10. β						
Deisswil (MM)	GD 9 26. 9. α 2. 11. β	GC 50 GD 30 7. 7. α 1. 11. β			GC 15 GD 10 13. 10. α 1. 12. β		
TBM (MoDo)		GC 45-55 15. 7. α 1. 10. β					
Iggesund-Bruks (MoDo)	SBS 10-15 19. 7. α 1. 10. β		SBS 50 9. 11. α 9. 1. β (Graphic)		SBS 5 % (12) 2. 9. α 1. 1. β		
De Lancey		GC 50 22. 7. α 1. 10. β					

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Sarrió Saffa	GC 15 GD 9 27. 7. α 1. 11. β	GC 50 GD 30 26. 7. α 1. 11. β		GC 3 GD 2 25. 7. α 1. 11. β	GC 15 GD 10 25. 7. α 1. 11. β		
Feldmühle (Stora)	GC 15 GD 9 19. 7. α 1. 10. β	GC 50-60 GD 30 25. 7. α 1. 10. β		GC 3 GD 2 — α 1. 10. β	GC 15 GD 10 20. 7. α 1. 10. β	GC 100 GD 70 11. 10. α — β	GC 385 GD 185 15. 9. α 1. 10. β
Kopparfors (Stora)	GC 15 13. 7. α 1. 10. β	GC 50 18. 8. α 1. 10. β		GC 3 15. 7. α 1. 10. β	GC 15 Ιούλιος α 1. 10. β	GC 70 14. 7. α 15. 9. β	GC 385 15. 7. α 1. 9. β
CBC (Stora)		GC 50 21. 7. α 3. 9. β					
Weig	GD 9 12. 8. α 17. 10. β	GC 30 5. 9. α 24. 10. β		GD 2 14. 9. α 1. 11. β	GD 10 — α 1. 11. β		

Δ. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ 1989

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	GC 17 GD 9 — α 17. 4. β						
Cascades France	GC 17 GD 9 16. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 60 GD 30 10. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC — GD 25 17. 2. α 10. 4. β	GC 3,5 GD 2,5 9. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 19 GD 10 16. 1. α 1. 4. β για GC 1. 6. β για GD	GC 120 GD 80 23. 11. α 16. 2. β για GC 2. 1. β για GD	
Cascades (Djupafors)			GC 55 10. 2. α 31. 3. β				
Cascades Duffel				GC 3,5 GD 2,5 5. 1. α 3. 4. β			
Enso Gutzeit	SBS 9 10. 3. α 10. 4. β	(SBS) 60 13. 2. α 1. 4. β					(SBS) 350-550 — α 1. 3. β 1. 4. β
Europa Carton	GD 9 — α 1. 5. β				GD 10 14. 4. α 29. 5. β		
Finnboard	GC 17 20. 1. α 1. 4. β	GC 60 — α 1. 4. β	GC 55 2. 2. α 3. 4. β	GC 3,5 16. 1. α 28. 3. β			GC 550 25. 1. α 1. 3. β
Fiskeby	GD 9 28. 4. α 2. 5. β	GD 30 6. 3. α 2. 5. β	GD 25 24. 2. α 10. 4. β	GD 2,5 — α 1. 5. β	GD 10 — α 1. 6. β	GD 30 — α 1. 4. β	GD 375 23. 2. α 1. 5. β

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Gruber & Weber	GD 9 17. 1. α 1. 5. β						
De Eendracht			GD 25 16. 2. α 10. 5. β				
KNP/Eerbeek			GC 60 GD 25 — α Μάιος β				
KNP/Badische	7-8 %						
Laakmann	GD 6,9 % Ιανουάριος α 1. 4. β	GD 30 — α 1. 5. β	GD 25 — α 10. 4. β	GD 2 20. 2. α 1. 4. β			
FS/MM	GC 17 GD 9 12. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 60 GD 30 26. 1. α 4. 4. β για GC 8. 5. β για GD	GC 60 GD 25 6. 2. α 3. 4. β		GC — GD 10 17. 4. α 1. 6. β		
Deisswil (MM)	GC 17 GD 9 30. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 60 GD 30 20. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 55 GD 25 20. 2. α 17. 4. β		GC 19 GD 10 — α 7. 4. β για GC 1. 6. β για GD		
TBM (MoDo)		GC 60 20. 1. α 1. 4. β	GC 11 % 26. 1. α 3. 4. β		GC 10 % (19) 20. 1. α 1. 4. β		
Iggesund-Bruks (MoDo)	SBS 9 Φεβρουάριος α 1. 4. β	SBS 70 20. 1. α 1. 4. β	SBS 60 (2) 26. 1. α 3. 4. β	SBS 3,5 — α 31. 3. β			
De Lancey		GC 12 % 9. 1. α 1. 4. β					
Rena			GC 55 — α 17. 4. β				
Sarrió Saffa	GC 17 GD 9 — α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 60 GD 30 13. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 60 GD 25 17. 2. α 17. 4. β	GC 3,5 GD 2,5 13. 1. α 1. 4. β για GC 1. 5. β για GD	GC 19 GD 10 — α 1. 4. β για GC 1. 6. β για GD	GC 120 GD 80 — α Φεβρουάριος β για GC Ιανουάριος β για GD	
Reed P&B (SCA)		GD 30 — α 1. 5. β	GD 25 8. 2. α 10. 4. β				

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης κοχύος της αύξησης.
(2) Συσκευασία.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Feldmühle (Stora)	GC 17 5. 1. α 1. 4. β GD 9 5. 1. α 1. 5. β	GC 60 5. 1. α 3. 4. β GD 30 5. 1. α 2. 5. β	GC 10 % (55) 8. 2. α 4. 3. β GD 6 % (25) 8. 2. α 1. 4. β	GC 3,5 5. 1. α 1. 4. β GD 2,5 5. 1. α 1. 5. β	GC 19 23. 1. α 1. 4. β GD 10 17. 4. α 1. 6. β	GC 120 — α 15. 2. β GD 80 (50 30) — α 1. 1. β 1. 4. β	
Kopparfors (Stora)	GC 17 18. 1. α 1. 4. β		GC 60 6. 2. α 1. 4. β	GC 3,5 — α 1. 4. β	GC 19 9. 1. α 1. 4. β	GC 120 6. 12. α 15. 2. β	GC 550 20. 1. α 1. 4. β
CBC (Stora)		GC 60 3. 1. α 1. 4. β GD 30 5. 1. α 2. 5. β					
Weig	GD 9 20. 1. α 2. 5. β	GD 7 % (30) 30. 1. α 1. 5. β	GD 25 20. 1. α 1. 4. β	GD 2 6. 3. α 1. 5. β	GD DM 6. 3. α 1. 5. β		GD 375 13. 3. α 1. 5. β

E. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ 1989 (μόνο SBS και GC)

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	GC 1 15 GC 2 11 19. 7. α 1. 10. β						
Cascades	GC 1 15 GC 2 11 1. 8. α 1. 10. β	GC 1 60 GC 2 50 25. 7. α 1. 10. β	GC 1 62 GC 2 52 31. 7. α 2. 10. β	GC 1 3,3 GC 2 2,5 — α 1. 10. β	GC 1 17 GC 2 13 — α 1. 10. β	GC 1 120 GC 2 90 — α 1. 10. β	
Enso Gutzeit	SBS 11 31. 7. α 1. 10. β	SBS 40 20. 7. α 1. 10. β	SBS 60 2. 8. α 1. 10. β			SBS 13 (2) 8. 8. α 1. 10. β	SBS 580 25. 5. α 1. 10. β
Finnboard	GC 1 15 GC 2 11 7. 7. α 1. 10. β	GC 1 50 GC 2 40 7. 7. α 1. 10. β	GC 1 62 GC 2 52 7. 7. α 2. 10. β	GC 1 3,3 GC 2 2,5 7. 7. α 2. 10. β	GC 1 17 GC 2 13 7. 7. α 2. 10. β	GC 1 120 GC 2 90 11. 7. α 4. 9. β	GC 1 580 GC 2 580 7. 7. α 2. 10. β
KNP/Eerbeek	GC 1 15 GC 2 11 7. 8. α 2. 10. β		GC 1 8 % (60) GC 2 7 % (50) 7. 8. α 2. 10. β	GC 1 3 2 — α 1. 10. β			
FS/MM	GC 1 8 % GC 2 8 % 28. 7. α 2. 10. β	GC 1 50 GC 2 40 20. 7. α 1. 10. β					
Deisswil (MM)	GC 1 15 GC 2 11 4. 9. α 2. 10. β	GC 1 50 GC 2 40 Αύγουστος α 1. 10. β				GC 1 120 GC 2 90 20. 7. α 1. 9. β	

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.
(2) Αναβλήθηκε έως την 1η Ιανουαρίου 1990.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
TBM (MoDo)	GC 2 15 (11) 10. 7. α 1. 10. β	GC 2 40 τέλος α Ιουλίου 1. 10. β	GC 2 9,5 % 27. 7. α 2. 10. β		GC 2 13 17. 8. α 1. 10. β		
Iggesund-Bruks (MoDo)	SBS 6 % 10. 7. α 1. 10. β	SBS (6-8 %) (40) — α Οκτώβριος β	SBS 60 27. 7. α 2. 10. β				
De Lancey		65 50 27. 7. α 1. 10. β					
Rena			GC 1 62 GC 2 52 17. 8. α 9. 10. β				
Sarrió Saffa	GC 11 — α Οκτώβριος β	GC 1 50 GC 2 40 — α Οκτώβριος β				GC 1 120 GC 2 90 3. 7. α 1. 9. β	
Feldmühle (Stora)	GC 1 15 GC 2 11 24. 7. α 2. 10. β	GC 1 50 GC 2 40 7. 8. α 30. 9. β	GC 1 62 GC 2 52 4. 8. α 2. 10. β	GC 1 3,3 GC 2 2,5 1. 8. α 1. 10. β	GC 1 17 GC 2 13 15. 8. α 2. 10. β	GC 1 120 GC 2 90 11. 7. α 1. 9. β	GC 1 610 (580) GC 2 580 — α 1. 10. β
Kopparfors (Stora)	GC 1 15 GC 2 11 13. 7. α 2. 10. β	GC 1 50 GC 2 40 13. 7. α 2. 10. β	GC 1 65 GC 2 55 13. 7. α 2. 10. β	GC 1 3,3 GC 2 2,5 13. 7. α 2. 10. β	GC 1 17 GC 2 13 13. 7. α 2. 10. β	GC 1 120 GC 2 90 13. 7. α 1. 9. β	GC 1 580 GC 2 580 13. 7. α 2. 10. β
Tampella Española	GC 2 —	GC 2 40	GC 2 59				

ΣΤ. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ 1990

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	8 % — α 1. 4. β						
Cascades	GC 1 15 GC 2 13 GT 11 GD 10 29. 1. α 1. 4. β	GC 1 50 GC 2 40 GT GD 40 5. 1. α 1. 4. β	GC 1 58 GC 2 54 GT GD 45 1. 2. α 2. 4. β	GC 1 2,5 GC 2 2,5 GT 3 GD 2,5 29. 1. α 1. 4. β	GC 1 13 GC 2 13 GT 11 GD 10 Ιανουάριος α 1. 4. β	GC 1 90 GC 2 90 GT 70 GD 70 1. 2. α 1. 4. β	
Enso Gutzeit	SBS 13 30. 5. α 1. 6. β	SBS 40 20. 2. α 1. 4. β	SBS 8,5 % 9. 2. α 9. 4. β				
Europa Carton	GC 13 GT 11 GD 10 — α 1. 4. β						

Σημείωση: Τα εργοστάσια Finnboard, Feldmühle και Kopparfors αύξησαν τις τιμές τους για την Ισπανία κατά 9 πεσέτες/kg για το GC 1 και κατά 8 πεσέτες/kg για το GC 2.

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Finnboard	GC 1 13 GC 2 13 31. 1. α 1. 4. β	GC 1 40 GC 2 40 31. 1. α 2. 4. β	GC 1 58 GC 2 54 30. 1. α 2. 4. β	GC 1 2,5 GC 2 2,5 29. 1. α 2. 4. β	GC 1 13 GC 2 13 — α 2. 4. β	GC 1 90 GC 2 90 — α 2. 4. β	GC 1 535 GC 2 425 5. 2. α 1. 4. β
Fiskeby	GD 10 GT 11 Ιανουάριος α 2. 4. β	GD 40 GT 50 30. 1. α 2. 4. β	GD 45 GT — 30. 1. α 2. 4. β	GD 2,5 GT 2,8 31. 1. α 2. 4. β	GD 10 GT 11 31. 1. α 2. 4. β		GD 300
Gruber & Weber	έγγραφο F 7-1						
De Eendracht			GD 45 — α — β				
KNP/Badische	GD 10 — α 1. 4. β		GD 45 1. 2. α 19. 3. β				
Laakmann	GD 11 GT 11 Φεβρουάριος α Απρίλιος β		GD 40 GT 40 26. 2. α 2. 4. β	GD 2,5 GT 2,8 4. 4. α 1. 5. β	GD 10 GT 10 7. 3. α 1. 4. β		
FS/MM	GC 1 13 GC 2 13 GT 11 GD 10 18. 1. α 1. 3. β	GC 1 50 GC 2 40 GT 50 GD 40 19. 1. α 1. 3. β	GD 45 22. 12. α 1. 3. β	GC 1 2,5 GC 2 2,5 GT 2,8 GD 2,5 23. 1. α 1. 3. β	GC 1 13 GC 2 13 GT 11 GD 10 19. 1. α 1. 3. β		
MM Eerbeek			GC 1 58 GC 2 54 GT, GD 45 30. 1. α 1. 3. β				
Deisswil (MM)	GC 1 και 2 13 GT 11 GD 10 21. 2. α 2. 4. β	GC 1 και 2 40 GT 40 GD 40 Φεβρουάριος α 2. 4. β για GC 1. 5. β για GD		GC 1 και 2 2,5 GT 2,5 GD 2,5 Φεβρουάριος α 2. 4. β	GC 1 και 2 13 GT 11 GD 10 15. 2. α 2. 4. β	GC 1 και 2 90 GT 70 GD 70 12. 3. α 1. 4. β	
TBM (MoDo)	GC 13 6. 2. α 2. 4. β	GC 40 22. 1. α 2. 4. β	GC 54 11. 1. α 2. 4. β	GC 2,5 — α 2. 4. β	GC 13 — 2. 4.	GC 90 — α 2. 4. β	GC 425 — α 2. 4. β
Iggesund-Bruks (MoDo)	SBS 13 — α 1. 4. β	SBS 40 — α 1. 4. β	SBS 50 24. 1. α 2. 4. β	SBS 3 — α 1. 4. β	SBS 13 — 1. 4. β	SBS 90 — α 1. 4. β	SBS 480 — α 1. 4. β
De Lancey		GC 6,5 % 29. 1. α 1. 4. β					
Rena			GC 9,5 % — α 2. 4. β				

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Sarrió Saffa	GC 1 13 GC 2 13 GT 11 GD 10 Ιανουάριος α 1. 4. β	GC 1 50 GC 2 40 GT 50 GD 40 22. 1. α 1. 4. β	GC 1 58 GC 2 54 GT 45 GD 45 22. 1. α 1. 4. β	GC 1 2,5 GC 2 2,5 GT 2,5 GD 2,5 22. 1. α 1. 4. β	GC 1 13 GC 2 13 GT 11 GD 10 22. 1. α 1. 4. β	GC 1 90 GC 2 90 GT 70 GD 70 19. 1. α 1. 4. β	
Reed P & B (SCA)			GD 28 1. 2. α 2. 4. β				
Feldmühle (Stora)	GC 13 GD 10 1. 2. α 2. 4. β	GC 1 50 GC 2 40 19. 1. α 1. 4. β	GC 1 58 GC 2 54 GD 45 (9,5 %) 2. 2. α 2. 4. β	GC 2,5 GD 2,5 28. 2. α 1. 4. β	GC 13 GD 10 31. 1. α 1. 4. β	GC 90 30. 1. α 2. 4. β	
Kopparfors (Stora)	GC 13 12. 1. α 1. 4. β		GC 1 58 GC 2 54 30. 1. α 1. 4. β	GC 2,5 — α 1. 4. β	GC 13 — α 1. 4. β	GC 90 8. 3. α 4. 4. β	GC 1 535 GC 2 425 30. 1. α 1. 4. β
CBC (Stora)		6-7 % — α 1. 4. β	GC 9,5 % — α 2. 4. β		GC 2 13 GD 2 10		
Tampella Española		GC 2 40 GD 2 40 — α 1. 4. β	GC 2 50 GD 2 50 — α 2. 4. β		GC 2 13 GD 2 10 — α 1. 4. β		
Weig	GD 9 28. 2. α 15. 4. β	GD 40 8. 3. α 15. 4. β	GD 45 — α 2. 4. β	GD 2,5 5. 3. α 15. 4. β	GD 9 DM 8. 3. α 15. 4. β	GD 70 22. 1. α — β	GD 350 8. 3. α 15. 4. β

Ζ. ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 1991

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Buchmann	GC 12 GD 12 24. 9. α 14. 1. β						
Cascades	GC 12 GT 15 GD 12 5. 10. α 7. 1. β	GC 40 GT 50 GD 40 3. 10. α 7. 1. β	GC 40 GT 50 GD 40 5. 10. α 7. 1. β	GC 2,5 GT 3 GD 2,5 — α 7. 1. β	GC 14 GT 17 GD 14 25. 10. α 1. 7. β	GC 80 GT 100 GD 80 17. 10. α 7. 1. β	GC 425 GT 425 GD 425 — α 7. 1. β
Enso Gutzeit							SBS 425 17. 12. α 1. 1. β
Europa Carton	GD 12 — α 7. 1. β						
Finnboard	GC 6-7 % 12-14 5. 10. α 28. 1. β	GC 6-7 % 5. 10. α 27. 1. β	GC 6-7 % 40 5. 10. α 27. 1. β			GC 6 % 5. 10. α 1. 2. β	

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Fiskeby	GD 12 1. 10. α 1. 1. β	GD 40 12. 10. α 1. 1. β	GD 40 15. 10. α 1. 1. β	GD 2,5 10. 8. α 1. 1. β	GD 14 8. 10. α 1. 1. β	GD 80 8. 10. α 1. 1. β	GD 425 17. 10. α 1. 1. β
Gruber & Weber	έγγραφο G 7-1						
De Eendracht			40 31. 10. α 28. 1. β				
KNP/Badische	GD 12 6. 12. α 14. 1. β		GD 40 21. 11. α 28. 1. β				
Laakmann	GD 14 Νοέμβριος α 14. 1. β		GD 40 2. 11. α 14. 1.	GD 2,5 15. 11. α 14. 1.	GD 14 15. 11. α 14. 1. β		
FS/MM	Σύνολο 14 Σεπτέμ- α βριος 7. 1. β	GC, GD 40 GT 45 13. 9. α 7. 1. β	Σύνολο 40 17. 9. α 7. 1. β		Σύνολο 14 17. 9. α 7. 1. β		
MM/Eerbeek	Σύνολο 14 Σεπτέμ- α βριος 7. 1. β						
Deisswil (MM)	Σύνολο 12 17. 9. α 7. 1. β		GC 40 GT 50 GD 40 19. 9. α 7. 1. β	Σύνολο 2,5 17. 9. α 7. 1. β		Σύνολο 80 17. 9. α 7. 1. β	
Iggesund Workington (MoDo)	GC 12 6. 11. α 14. 1. β	GC 40 19. 10. α 2. 1. β	GC 40 (6 %) 19. 10. α 28. 1. β	GC 2,5 — 2. 1. β	GC 14 30. 10. α 1. 1. β	GC 90	
Iggesund-Bruks (MoDo)	SBS 12 6. 11. α 14. 1. β	SBS 40 19. 10. α 2. 1. β	SBS 40 19. 10. α 28. 1. β		SBS 12 11. 2. α 1. 4. β		
De Lancey		GC 6 % 8. 10. α 2. 1. β					
Rena			GC 40 — α 28. 1. β				
Sarrió Saffa	Σύνολο 12	GC 40 GT 45 GD 40 5. 10. α 2. 1. β	Σύνολο 40 5. 10. α 31. 1. β	Σύνολο 2,5 11. 10. α 2. 1. β	Σύνολο 14 — α 2. 1. β	Σύνολο 90	
Reed P & B (SCA)	GD 12 αργότερα 7 — α 1. 1. β		GD 40 29. 10. α 28. 1. β				

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = ημερομηνία έναρξης ισχύος της αύξησης.

	Γερμανία (DM/100 kg)	Γαλλία (FF/100 kg)	Ηνωμένο Βασίλειο (£/t)	Βέλγιο (BF/kg)	Κάτω Χώρες (Hfl/100 kg)	Ιταλία (Lit/kg)	Δανία (Dkr/t)
Feldmühle (Stora)	Σύνολο 12 19. 9. α 2. 1. β	GC 40 GT 50 GD 40 20. 9. α 2. 1. β	Σύνολο 40 24. 9. α 2. 1. β	Σύνολο 2,5 26. 9. α 2. 1. β	Σύνολο 14 20. 9. α 2. 1. β	Σύνολο 90 — α 1. 1. β	Σύνολο 425 — α 2. 1. β
Kopparfors (Stora)	GC 12 19. 9. α 7. 1. β	GC 40 19. 9. α 7. 1. β	GC 40 19. 9. α 7. 1. β	GC 2,5 19. 9. α 7. 1. β	GC 14 19. 9. α 7. 1. β	GC 80 19. 9. α 7. 1. β	GC 425 8. 10. α 7. 1. β
Tampella Española					Σύνολο 14 10. 12. α 1. 2. β		
Weig	GD 12 9. 11. α 15. 1. β	GD 40 7. 11. α 15. 1. β	GD 40 — α 15. 1. β	GD 2,5 20. 11. α 15. 1. β	GD 12 DM 13. 11. α 15. 1. β		GD 460 12. 11. α 15. 1. β

Σημείωση: Οι κύριοι παραγωγοί που προμηθεύουν την ισπανική αγορά (Cascades, Finnboard, MoDo, Feldmühle και Tampella Española) αύξησαν της τιμές τους κατά 5 πεσέτες/kg.

(1) α = ημερομηνία κοινοποίησης της αύξησης στους πελάτες.
β = γνερινγβθöα εöβαρηγς θσχτöις τγς ατöηγσγς,